

Coperta de *George Gottwaldt*

v.L.

ANTON BACALBAȘA

SCRIERI ALESE

II

Text ales și stabilit,
studiu introductiv,
note și bibliografie
de
VIRGILIU ENE

BUCUREȘTI, 1965

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

1498227

PUBLICISTICĂ

II

Era în luna lui mai ; soarele, cu dulcea-i rază, lumina pământul, și un vânt ușor adia printre frunze ; totuși, eu eram trist și cugetător ; părea că totul îmi displace. Străbăteam stradele, ocolind lumea, și iată-mă ajuns la edificiul *Justiției*. Urcai treptele scării ce conduce într-o cameră spațioasă, în care ceva-mi atrase băgarea de seamă : o masă mare, în mijlocul căreia era o cruce... Îmi adusei aminte de tribunalul inchizițiunii. Abia intrai, și un zgomot confuz se produse în sala vecină ; ochii tutulor erau ațintați spre ușă... În fine, lumea se dă în lături, ușile se deschid și în prag apare un june între doi dorobanți cu puștile încărcate. Sărmanul ! fața-i era palidă ; ochii aproape stinși, și în jurul lor, un vînat semicerc denota o lungă suferință ; el tremura și cu toate acestea, nimeni nu-i venea într-ajutor — nici chiar Dumnezeu.

Mă apropiai de banca acuzaților, unde puseseră pe condamnat, și-l întrebai cu compătimire :

— Ce împrejurare te aduse pe această fatală bancă ?

Tăcerea fu răspunsul său, și apoi o privire pătrunzătoare ce-mi aruncă mă făcu să înțeleg cauza tăcerii sale.

— Ei bine, reluai eu, prietene, nu-mi voi rîde de nenorocirea ta.

— Ah, zise el cu o voce stinsă, suferințele mele se vor fini iute.

— De ce ?
 — Voi muri mai înainte de a împlini pedeapsa.
 — Dacă nu vei fi vinovat, te vor achita.
 — Și la ce mi-ar folosi achitarea ? Află că n-am pe nimeni în lume... Sînt constrîns să cutreier stradele de mult timp, zi și noapte, spre a cere de milă, dar, neputînd duce mult timp cu această viață de torture, mă hotărîi să recurg la unicul mijloc ce-mi mai rămînea : să fur... Da, am furat cîteva mizerabile monede ; dar agenții poliției au venit, m-au arestat, și astăzi sînt opt zile de cînd n-am mîncat aproape nimic și peste cîteva minute voi fi condamnat, dar, cum îți spusei, nu voi putea împlini osînda, căci voi muri mai înainte.

El n-apucă să termine cînd judele intră...

Legea o voia : îl condamnară la nu știi cît timp de pușcărie ; dar el nu putu face nici un minut, căci scoase un țipăt înăbușit și căzu pe scînduri.

Ieșii atunci afară mai trist de cum intrasem și, mergînd pe strade, cugetam astfel :

„De ce, oare, acesta să fie atît de nenorocit ? Ce să fie cauza atîtor rele ce bîntuiesc societatea ? Sărmană lume !...

Bogatul este tare.

Săracul e disprețuit.

Cel care trăiește spre a împila pe proletar e onest.

Cel care cată a-și revendica un drept e hoț.

Cel care fură 5 lei e pungaș.

Cel care fură milioane e patriot.

Cel care spune *Adevărul* e nebun.

Cel care minte e *complezant*.

Cel care crede că va veni vremea cînd acestea se vor schimba visează.

Cel care voiește a fi stăpîn pe omenire e nobil“...

Și multe de felul acesta...

Tocmai cugetam astfel, cînd intrai acasă ; șezui pe un scaun, deschisei revista *Literatorului* și găsii aceste versuri, care îmi umplură inima de speranță :

Și va veni o vreme de muncă, de frăție,

Cînd nu va mai fi-n lume prisos, nici sărăcie !¹

¹ Al. A. Macedonski (n.a.).

L-am cunoscut în Brăila.

Pururea vesel, pururea nepăsător de ce-l așteaptă în viitor, el își urma înainte calea pe care i-o însemnase cetirea serioasă și îndelungată.

„Ce vrei să fac ?“ răspundea în veci acelora care îl sfătuiau să se lase de *prostii*.

Nici povețele tatălui său, nici rugăciunile surorilor nu-l puteau face să se astîmpere.

Îl vedeai cu cîte o sumă de marinari, hamali, și alții, propovăduind ideile sale, sau mai bine ideile viitorului.

Pentru el nu exista altă plăcere decît propaganda, și nu propaganda de pe fotoliu, nici cea de gazetă, nu ! Pătrundea în bordeiul săracului muncitor ; acolo aduna pe mulți tovarăși de muncă, și glasul lui puternic începea să le arate mizeria vieții de astăzi și fericirea ce-i aștepta în viitoarea stare, cînd fiecare va avea după trebuințele sale și va munci după puteri.

Avea o putere de argumentație ce rar se găsește la un om ca el, care n-avea decît cîteva clase gimnaziale.

Dar cetise mult.

Ziua cetea cît ocupațiile îi dadeau voie și seara, pînă într-un tîrziu — propagandă, apoi iarăși cetire. Era neobosit bietul Leone.

Eu, unul, am să-i mulțumesc mult, de la el am căpătat mult de cetit, tot el este care m-a făcut să învăț limba lui Cafiero, cu el am tradus frumoasa dramă *Vera Zasluci*.

L-am cunoscut din întâmplare la vestita cafenea „Valter“. M-a auzit discutînd cu niște burgezi pe care voiam să-i fac să priceapă că socialiștii nu vor nici comunismul la femei, nici împărțirea averilor.

Parcă-l văd venind spre mine cu entuziasmul pe față și întinzîndu-mi mîna lui viguroasă.

— *Caro mio, sei un buon agitatore!*¹

Și de atunci am rămas buni prieteni.

Cînd voiam să fug de la școală, ca să scap de afurite sitele de matematici, refugiul mi-era la Leone.

Cîtă plăcere simțea la vederea mea!

Îmi arăta gazetele ce primise, scrisorile din țara lui și de aiurea, tot, dacă ar fi putut mi-ar fi arătat și ce avea în fundul inimii.

Stam ceasuri întregi cu el, fără ca să simt că vremea trece, și tocmai cînd trebuia să-și închidă „comptuarul“, mă întorceam și eu acasă, luînd întotdeauna cu mine cîte un ziar sau o broșură.

Acasă, dacă veneam tîrziu, mă pricepea că am fost la Leone.

— Iar ai fost la nebunul de italian? Îmi zicea tata, și degeaba mă sileam să-l fac să priceapă că Leone era cel mai de treabă băiat!

*

Puseserăm noi multe la cale cu Leone.

Îi mai recomandasem pe prietenul Sol... și cîtetrei aveam de gînd să facem multe.

Într-o zi, însă, n-am mai auzit nimic de Leone.

L-am căutat pe acasă — nici un rezultat, pe la prieteni — asemenea.

Numai Linda, o soră a lui, mi-a zis cu lacrămile în ochi:

¹ Dragul meu, ești un bun agitator! (it.).

— Inot, să plîngem împreună pe sărmanul Leone. Biata Linda! În aceste cîteva cuvinte m-a făcut să simt o durere vie.

Uitasem și nenorocirea lui Leone, și lume, și tot.

Nu vedeam decît pe Linda plîngînd.

Vorbirea ei italiană, accentul ei sonor mă turburase.

— Ce s-a întîmplat, Linda? o întrebai eu.

— Asculți, Inot, îmi zise ea, și începu să-mi descrie cum a venit ordin din Italia ca Leone să se ducă acolo la oaste și cum tată-său l-a trimis fără ca să-și ia măcar ziua bună de la prieteni. L-a amenințat că dacă nu pleacă îndată, înștiințează consulatul italian.

Ea m-a asigurat însă că sora-sa, Ersilia, va pleca în curînd într-acolo și atunci vom ști cum o duce nenorocitul nostru *fratello*.

Am plecat rugînd pe biata fată să se liniștească.

Dar cînd m-am dus s-o văd peste vreo două luni — căci mai des nu mă puteam duce — am găsit-o palidă și desfigurată.

Ședea la fereastră cu părul despletit și plîngea.

— Ei bine, Linda?

— Sînt pierdută! Îmi zise ea.

— Cum asta? Ce s-a mai întîmplat?

— N-am să-ți spun decît lucruri rele. Iartă-mă, prietene, așa este voința celor ce dispun de noi. Mizerabilă alcătuire a societății... Dar să schimbăm vorba. Tu ce faci? Te ții bine? Ești încă tînăr, nu pierde curajul...

— Dar tu ești, îmi pare, mai tînără...

— Da, dar tu n-ai suferit. Tu nu știi nimic. Dă-mi voie să nu mai vorbim despre asta. Mîine du-te la poștă; vei avea o scrisoare *poste-restante*. Acum altceva. Ce ai de gînd să te faci? Vrei să urmezi cu școala? Ai optsprezece ani. Peste trei ani te însori...

Eu credeam că a nebunit...

Cînd m-am despărțit de ea mi-a zis:

— Asta va fi cea din urmă... uită-mă!

Am voit să mă întorc înapoi, dar fereastra se și închisese.

*

Toată noaptea nu putusem dormi. Gîndul meu era vecinic la Linda, la cuvintele ei pe care atunci nu le-am înțeles, la Leone, căruia cine știe ce i s-ar fi întîmplat. Ce putea fi ca Linda să-mi ascundă mie? Nu puteam pătrunde acest mister și mă mulțumeam să aștept ivirea zilei.

În sfîrșit, s-a făcut și ziuă și m-am sculat.

Cea dintîi grijă a mea a fost ca să mă duc la poștă.

Am luat scrisoarea și am deschis-o neliniștit.

În scrisoare îmi spunea că tată-său o mărită peste trei zile cu un grec bogat de la Sulina, un negustor fără simțire, dar cu chimirul gros. Îmi zicea cel din urmă adio, ca și cum ar fi murit, și mă ruga s-o cred că nu iubea pe grec, dar eu trebuie să uit, nu însă și pe Leone. În scrisoare am mai găsit și un ziar, *L'epoca*. Am dat peste cîteva rînduri subliniate cu creion roșu: Leone, deși soldat, luase parte la o manifestație a muncitorilor, strigase: „*Eviva la Libertà*”¹ și era osîndit la doi ani de pușcărie.

*

De atunci n-am mai auzit nimic de bietul Leone; cît pentru Linda, am uitat-o, cum se uită.

Așa e lumea plăsmuită. Dacă n-ar fi uitarea, ce s-ar face omul? Biata lume! Numai cîteodată, cînd, zdrobit de durerea prezentă, mă gîndesc la trecut, Linda-mi apare frumoasă cum a fost, Leone-mi surîde, dar... vi-suri!

¹ Trăiască Libertatea! (it.).

În vîlmășagul acesta al luptelor politice, în acest vîlmășag în care oamenii cei mai lipsiți de cinste politică se întîlnesc în ideile cele mai năprasnice, te cuprinde deznădejdea gîndindu-te cum țara e-n veci înșelată în aspirațiile ei.

Astăzi toată lupta politicianilor noștri se reduce la o nenorocită chestie de digestie.

Alianțele cele mai ciudate, compromisurile cele mai neoneste se fac numai și numai pentru stomac, numai și numai pentru ajungerea unui individ sau unei coterii pe movila bugetului.

Iar bietul alegător, deprins cu această priveliște scandaloașă, începe azi a se-ntreba cu mirare și dezgust: „Cine-i mai demn?”

Negreșit, pricina de căpetenie a acestei mizerabile stări de lucruri se datorește mai cu seamă terenului pe care sînt puse aceste lupte, sistemului nenorocit de a înlocui principiile cu indivizii.

Căci unde, întreb, este la noi acea linie, bine marcată aiurea, linia deosebitoare de nuanțe după idei?

Se va alege X sau Y, liberal sau conservator, pentru omul care-i cunoaște pe toți, această alegere este per-

fect indiferentă. X sau Y nu reprezintă decît un hoit mai mult pe un scaun din Parlament.

Principii ? Idei ? Nu-i bate capul lui Y sau lui X cu asemenea lucruri ! Ele sînt bune pentru naivi și visători, rele pentru omul *practic*, rele pentru politicianul *intelligent*, care a pipăit pulsul cetățeanului alegător.

Văzînd pe toți acești zvînturați politici, pe acești copii inepti ai ineptei mase electorale, te miri cum nu sufăr cu toții de dilatație de stomac ! Atît de mult stomacul primează la dînșii toate principiile și toate chestiile privitoare la diferitele suferințe ale mulțimii.

Ne lasă pe noi indiferenți, reci ca la atingerea unui sloi de gheață toate frămîntările spasmodice ale lumii politice pentru că nu vedem în ele decît lupta pentru trai de la individ la individ, de la coterie la coterie.

Ne bucură însă peste măsură cînd vedem că poporul, amăgit de veacuri, începe să priceapă că a venit și rîndul lui la banchetul vieții sociale.

Cîteodată, prea arare, cînd din chiotele desperate ale vecinicilor îmbuibăți — etern flămînzi, pururea cerșetori de putere — vibrează cîte o notă clară, inima ne tresaltă de bucurie !

Sîntem sătui de saltimbanci cu șapte programe, sătui de lihniții intelectuali, sătui de microbii necinstei și ai fățărniciei !

Ne trebuie să respirăm !

Și, trebuie s-o spunem, ne-am cuprins de bucurie cînd am aflat că sătenii din Roman și Iași au ales, unii cu majoritate, alții cu unanimitate, delegați de-ai partidului socialist !

În sfîrșit, poporul, amețit de șarlatani, începe azi să cunoască pe adevărații lui prieteni, pe apostolii dreptății adevărate.

Poporul, sătul de cuvintele „libertate, ordine“, îmbrățișează astăzi pe aceia care luptă pentru dobîndirea dreptului la viață, pentru ca muncitorul să fie stăpîn pe *rodul întreg al muncii* !

Nu milă din partea boierimii trufașe, nu îndurare din partea claselor *de sus*, dreptul întreg al poporului, munca lui, *tot pămîntul, toate instrumentele de muncă* !

Acestea le voiesc sătenii din Iași și Roman, aceasta cer dînșii prin glasul delegaților Colegiului al doilea !

Felicîtînd pe tovarășii noștri, trimițîndu-le o călduroasă strîngere de mînă, zicem azi, cu ochii scâldați în lacrimi de bucurie : La luptă pentru drepturile omului ! La luptă împotriva claselor asupritoare ! Luptă sinceră, și în curînd vremea șarlatanilor va pieri !

Poimîine se fac alegerile Colegiului al treilea.

Datori sîntem și noi, socialiștii din București, care nu luăm parte la aceste alegeri, să ne spunem limpede cuvîntul, să spunem ce credem despre păpușeria tristă ce se joacă pe spinarea poporului.

Sătenii vor avea în fața lor două soiuri de candidați : roșii și albi, liberali și conservatori.

Pe care din aceste două tabere trebuie sătenii să îi aleagă ? Într-un cuvînt, noi zicem : pe nici unul !

Și iată pentru ce :

Roșii și albi — liberali și conservatori — nu înfățișează decît niște împuterniciți ai stăpînilor, ai celor bogați, ai ciocoimii. Căci, de pildă, d. Alexandru Catargiu este tot atît de ciocoi ca și d. Răducanu Ion. D. Alexandru Catargiu face parte tot din partida proprietarilor, din care face parte și d. Răducanu Ion.

Care este pentru săteni folosul de a alege pe unul sau pe altul din acești domni ?

Fi-va unul mai cu durere de inimă pentru săteni, pentru *opincă*, decît cellalt ? Gîndi-se-va unul mai mult decît altul la îmbunătățirea soartei țaranului ?

Nicidecum, căci și unul, și altul au de apărut interesele clasei de sus, și unul, și altul au interes ca sătea-

nul să fie cît mai asuprit, ca proprietarii să jupoaie cît mai mult din pielea nenorocitei opinci !

Din punctul de vedere economic, din punctul de vedere al luptei de clasă, candidatul liberal și cel conservator au ceva comun, sînt și unul, și altul candidați *boierești*.

Și cu nici un preț, oricît de cinstit ar fi unul din aceștia, nu vor putea face nimic bun pentru săteni, căci aceasta ar însemna a-și tăia lor craca de sub picioare.

Înainte de toate interesul de clasă. După cum un sătean ar fi un rău reprezentant al Colegiului I, tot astfel un proprietar, un *albastru* este un reprezentant falș al colegiului țărănimii.

Reprezentanții unui colegiu trebuiesc aleși din acei oameni care au aceleași interese cu colegiul ce-l trimite în Parlament. Altfel, alegerea este o păpușerie, alegerea este o jucărie de copii.

Dar ia să facem abstracție de lupta de clase, să judecăm lucrurile din punctul de vedere politic. Pe cine trebuie să aleagă sătenii între un candidat liberal și unul conservator ?

Aceste două partide și-au arătat arama și unul, și altul, au dovedit că sînt incapabile să facă vreun bine pentru săteni.

Conservatorii, oamenii trecutului îndepărtat, sînt aceia care s-au împotrivit totdeauna atunci cînd a fost vorba de făcut ceva pentru săteni. Conservatorii vor face și de aci încolo ca *elita*, caimacul societății, să domnească asupra poporului.

Liberalii, în doisprezece ani de ocîrmuire mișelească, au ținut pe săteni în robie și întuneric, n-au făcut nimic pentru talpa țării, au lăsat pe nenorocitul țaran în starea în care-l vedem astăzi.

Săteni, nu dați voturile voastre nici torturatorilor de la Bordeni, nici celor de la Jilava ! Sîngele celor torturați și uciși, acel sînge nevinovat, care a curs sub baionetele dorobanțului, cere să fie răzbunat, iar nu să fie șters sub voturile voastre.

Săteni, copiii și părinții voștri uciși de boierime vor trebui să tremure de groază în mormintele lor când voi veți încununa pe ucigașii lor !

Și liberalii și conservatorii dușmani au fost, dușmani sînt și dușmani au să fie săteanului pe care-l jefuiesc, săteanului pe care-l ucid cînd își cere ce e al lui.

Știu că vor izbuti unii, știu că alegătorii săteni nu se vor pune-n grevă dinaintea urnei !

Dar aceasta — fie-mi iertat s-o spun — este vina noastră, a tinerilor socialiști, care n-am răzbit pînă astăzi în popor ca să răspîndim sămînța dătătoare de viață a ideii dezrobirii desăvîrșite a muncitorilor.

Cu prilejul acesta, găsesc nimerit a face un călduros apel la tovarășii noștri de idei, *la aceia care au rămas credincioși steagului socialismului*, îndemnîndu-i să lupte în popor pentru luminarea lui.

Numai atunci liberalii și conservatorii vor trebui să lase-n pace colegiul țărănimii, în care n-au ce căuta.

Să gonim lupul din stîină !

Pe lîngă adîncă părere de rău pricinuită tuturor prin moartea prietenului nostru Arghir Parua, evenimentul acesta întristător a avut și o mare însemnătate : pentru întîia oară în țara noastră s-a săvîrșit o înmormîntare civilă.

A fost o dovadă aceasta că muncitorii din București, tari în credințele lor, nu șovăiesc nici chiar în fața unei manifestări atît de îndrăznețe cum e afirmarea liberei cugetări.

Ce va fi zis burghezia, ce va fi zis popimea ignorantă și fățarnică nu știm ; un lucru numai e foarte sigur : ei n-au putut vedea cu ochi buni acest început de dărîmare al cultului pravoslavnic. Ceea ce trebuie să-i fi uimit mai mult este că manifestanții erau muncitori, oameni din popor, pe care biserica se întemeiază mai mult.

Cînd necredința a intrat și în popor, religia își poate face testamentul.

Drum bun !

*

S-a mai încercat odată în țara românească să se facă o înmormântare civilă, aceea a lui Nicolae Zubcu-Codreanu. Guvernul de atunci însă, guvernul așa-zis liberal, și-a trimis popii lui, care au năvălit asupra mormântului croncănind cîntecele lor stupide, pentru batjocorirea memoriei aceluia care, în viață, fusese ateu convins și nestrămutat.

De atunci nu s-a mai încercat o înmormântare fără ciocli și fără jandarmi, fără popi și fără colivă.

Chiar la moartea lui Mircea Rosetti, ateu destul de cunoscut, s-a adus *un potcapiu*, parcă unul sau zece nu-i totuna în asemenea caz !...

Iată pentru ce înmormântarea civilă a lui Arghir Parua este un eveniment de mare însemnătate, un început de ținut în seamă, o scînteie de lumină curată în întunericul credințelor deșarte.

★

În lupta ce am întreprins, noi, socialiștii, ne prezentăm în numele științei moderne.

Și precum sîntem siguri că învățăturile noastre economice sînt raționale și în acord cu știința, tot astfel și în chestiile religioase nu putem fi altfel.

Lume nouă, vederi nouă în politică, vederi nouă în totul. Orizontul intelectual începe a se lumina ; facla științei, care a săpat munți uriași și păduri seculare ; care a făcut drumuri sub mare și urcări spre nouri ; facla științei, atotputernică, va lumina și mintea mulțimii, întunecată de basmele unor ignoranți sălbatici și vicleni.

Cît e de mare încăpățînarea reacționarilor noștri și cum nu cred ei în putința unei radicale transformări sociale !

Cînd la 1844 s-au liberat robii statului și ai mînăstirilor, boierii noștri încă nu au crezut lucrul aievea, ei încă n-au putut socoti că măsura se va aplica și boierilor stăpînitori de robi. Și cînd la 1855 Grigore-vodă Ghica a dat teribilul *ofis* prin care liberează robii ținuți de boieri împotriva legiurii de la 1844, boierii au turbat, au rămas înmărmuriți și au numit „autocrator“, prin condeiul istoricului lor Manolache Drăghici, pe domnitorul care cedase cerințelor vremii...

Urmașii reacționarilor în ișlic de la 1844, domnișorii *high-life* de la 1891, tot așa croială de cap au. Le vorbești de socialism, ei rămîn ca vițelul la poarta nouă, sau îți răspund cine știe ce nerozie, luată din marele magazin de nerozii al *Independenței* sau al altei nenorocite gazete... Această protipendadă incultă, acești savanți, care cunosc autorii moderni doar din *Instantaneele* lui *Gil Blas*, tăgăduiesc, cu desăvîrșire, dreptul socialismului de a prinde rădăcini la noi în țară, tăgăduiesc existența unei chestii agrare, și, mai cu seamă, nu vor să audă de muncitorul industrial.

Și, cu toate acestea, mizeria există, ea e întreit mai mare la țară, în România, decât în orice mină, în orice atelier al străinătății.

Străinătatea civilizată n-a auzit încă de oameni care trăiesc ca eschimoșii, în vizuini, și care fug la apropierea altor oameni, holbînd ochii cu mirare și cu spaimă. Cu toate acestea, la noi în țară, în județul Prahova, la o palmă de loc de Statua Libertății, veți găsi asemenea ființe...

Străinătatea n-a auzit încă de muncă țărănească de 17 ceasuri, plătită cu *cinci parale pe zi*. În țara noastră, însă, asemenea lucru a existat. Oricine își poate aduce aminte că, la 1883, *Emanciparea* a publicat faptul, care a fost adus și în Cameră.

În nici o fabrică a străinătății nu se plătește cu 30 de bani munca pe zi. Duceți-vă însă la Ploiești, și veți vedea aceasta.

Și câte ! Și câte !

Ne înspăimîntăm, civilizații de astăzi, cînd cetim cum erau iloții la greci. Și cu toate astea „iloții“ trăiesc încă, îi avem în mijlocul nostru. Ei populează satele liberei României, ei sînt armata Belgiei Orientului. Iloții vechi n-aveau pămînt și n-aveau drepturi politice. Iloții noi, săteanul român ce are ? Pămîntul îl are burtă-verde, drepturile politice le are zapciul.

Karl Marx, descriind pe săteanul englez, îl arată ca trăind într-o stare arhimizerabilă, într-o căsuță care n-are mai mult decât trei odăi, pentru o familie de șapte inși... Ce ar zice nemuritorul economist cînd ar vedea că în țara românească familii de cîte șapte, și mai mulți, trăiesc sub același acoperiș, în aceeași încăpere de bordei, în pămînt ?

Negreșit, trebuie să fii mișel sau nebun ca să nu ți se strîngă inima de durere, ca să nu recunoști adevărul ce-ți sare-n ochi, mizeria de neîndurat a țărănimii noastre.

Țăranul acesta, blînd și îndurător în aparență, a dat dovezi că are momente cînd nu mai e nici blînd, nici îndurător...

Pe la 1745, țărani din Muntenia au fugit în țări străine, pentru ca să scape de jaful și neomenia boierilor, stăpînilor de robi. Numărul celor fugiți a fost colosal : la 1741 fuseseră 147.000 de familii, iar la 1745 rămăseseră numai 70.000, adică, în 5 ani, 77.000 de familii fugite. Reacționarii de atunci au dat hîrtie că renunță la robie.

La 1888, țărani s-au răscolat cerînd pămînturi. Și reacționarii au făcut o lege de vînzare a bunurilor statului, lege pe care nici pînă astăzi n-au aplicat-o.

Ce or fi așteptînd încă reacționarii de la 1891 ?

În momentele de față, Europa trece printr-o spăimântătoare criză. Recoltele sînt pretutindeni, afară de Ungaria și România, într-o stare mizerabilă. Foamea își arată dinții. În Rusia ea decimează populația, și săteanul, supusul *mujic*, deznădăjduit, amenințat de moarte prin inaniție, și-a ieșit din fire și a luat parul în mîină pentru ca să-și capete codrul de pîne ce-i lipsește. Magazinele sînt atacate, satele pustiite prin foc, moartea-și plimbă spectrul în împărăția țarilor.

Dacă, din fericire — o fericire prea relativă — Statele Unite nu s-ar bucura în anul acesta de o recoltă excepțional de bună, Europa-ntreagă s-ar vedea supusă unei mizerii cum niciodată n-a înregistrat istoria. Și această foamete oribilă naște fatal o jacherie¹ universală, neorganizată, de mii de ori mai groaznică decît aceea de acum cîteva veacuri și, desigur, funestă nu numai păturii acaparatoare, dar și poporului.

*

Pentru domnișorii burghezi, care absolut habar n-au de cauzele adînci ale unei asemenea crize, pentru cuconășii care cel mult au cetit un „manual“ de economie

¹ Răscoală.

politică burgheză de clasa a III-a, singurul vinovat e natura sau Dumnezeu, care n-a dat ploaie la vreme.

Și, cu toate acestea, în asemenea crize se dau la iveală păcatele alcătuirii stupide și egoiste de astăzi.

Și iată cum :

Anarhia în producție, cu nenumăratele-i anomalii, face că astăzi se pot naște crize de supraproducție, crize adică unde se produce *mai mult* decît trebuie. Ce se-n-tîmplă atunci ? Magazinele burgheziei fiind îndesate, ea își poate permite să plătească munca omenească pe un preț de rîs. Muncitorii sînt siliți să primească sau să rămîină pe drumuri ; burghezia nu-i strînsă cu ușa, ea poate adăsta.

Pentru a se evita asemenea crize, care sînt un dezastru, nu se produce decît strictul trebuincios.

Ei bine, cu ce se poate acoperi, în asemenea caz, golul pe care-l lasă un an rău, cum e anul acesta ? Prin nimic, absolut prin nimic. Producție de rezervă neexistînd, foamea își poate juca în voie calul.

Cine este dar vinovatul ? Negreșit, reaua alcătuire economico-socială.

În societatea pe care o întrevădem noi, socialiștii, și pentru care luptăm, asemenea crize nu s-ar putea întîmpla, și iată pentru ce :

Într-o societate în care toată lumea ar lucra de-a valma și pentru societatea întreagă, nu numai pentru o mîină de uzurpatori, crize de supraproducție nu pot avea loc. Abundența în producție ar fi un bine, în loc să fie, ca astăzi, o nenorocire. Așa fiind, o producțiune de rezervă ar exista oricînd și ar putea oricînd preîntîmpina eventualitatea unui an de secetă.

Iată pentru ce ziceam că pricina mizeriei provenite din secetă rezidă numai și numai în nedreapta și neînțeleapta organizare a producțiunii în societatea modernă capitalisto-burgheză.

*

S-ar întreba oricine, și cu drept cuvînt : ce face burghezia, ce fac statele față cu primejdia atît de amenințătoare ?

Și răspunsul e foarte simplu : burghezia nu face nimic.

Pentru marii capitaliști, ca și pentru reprezentantul lor, statul, foamea nu poate fi, în tot cazul, o primejdie așa de mare cum e pentru muncitori.

Dimpotrivă, săteanul constrâns de mizerie, *vecinul* modern, lipsit de pâine, flămînd și descurajat, va alerga la bogat, se va umili, va plînge și va fi silit să facă una din două : ori să se împrumute, ori să-și vîndă munca pe un preț de nimica.

Împrumutul de la capitaliști se știe cum se face, chiar în ani *buni*. Pentru o chilă împrumutată primăvara, se înapoiază toamna două. Aceasta, am zis-o, se întîmplă aproape regulat, chiar în timpuri bune. Ce camătă vor cere bogații cînd vor vedea pe sătean strîns cu ușa, încolțit de mizerie și deznădăjduit ?

Iată dar pentru ce bogatul capitalist bate din palme cînd vede recolta ofilită, cîmpia arsă de soare, mizeria apărînd printre glodurile pustii ale lanurilor piper-nicite...

Iată pentru ce lor puțin le pasă cînd aud sunînd toxinul¹ foamei ; iată pentru ce, pe cînd săteanul lăcrămează privindu-și holdele stinse, în lumea burgheză nu se vorbește decît de voiajul prințului de Galles, înconjurat de prințese și aclamat de mulțime... de soldați, de strănutatul sfînt al papii, de nașterea fericită a unui prinț cu origine îndoielnică, de amorurile prințului Ferdinand...

Ei au dreptate, burghezii noștri. Interesul a nimicit într-însii pînă și umbra sentimentelor omenești. Anastasios, banditul care a jefuit un tren în Turcia, furînd 200.000 de franci, e mai uman decît toată această aristocrație a banului, poleită, ca și lacheii ei, din banul luat tot cum lua Anastasios. Banditul, după ce a jefuit trenul, a dat 60.000 de franci pentru săraci. Burghezia nu e capabilă de asemenea sentimente.

Vom vedea numai dacă foamea, care grîntează la ușa bordeiului calic de veacuri, o va lăsa multă vreme să doarmă în pace pe laurii ei poleiți.

¹ Clopotul.

INCEPE !...

Iată-ne, în sfîrșit, în plină perioadă electorală !... Din mila regelui și cu voia lui Lascăr Catargiu, vom asista din nou și vom lua parte la cea mai dezgustătoare și cea mai barbară petrecere ce e dat, din cînd în cînd, țării să sufere. Cursele se deschid. Taurii guvernamentali, ațîțați de fanionul roșu al cîrciumarilor și al starostelor de bătauși, se vor repezi, în curînd, în arenă. În lături, cetățeni !

Deschideți-vă, pungi boierești, care ați înșesat, în curgerea anului, sudoarea țaranului lihnit de foame ; deschideți-vă, cîrciumi, căci intră însetate gîtlejurile libertinilor catargiești, și sînt însetați ca Bărăganul dogorit de luna lui cuptor, ca un burete li-e stomacul, e anul de cînd n-au mai fost alegeri, „vin n-au mai băut de-un an, bani n-au mai văzut de-un secol ! “ ...

Plîngeți, codri ! Sobe de vară nu vă mistuie atîtea ramuri cîte crăci au să vă rupă ipistații¹ prefecturilor : tot neamul bătaușilor are mîncărime-n palmă, tot neamul bătaușilor strigă ca un furnicar de Arhimezi :

¹ Ipistat — subcomisar.

„Dați-mi o bătă și o spinare de reazim, și voi face țara conservatoare”¹.

Deșchideți ușile de perete, tipografii, căci se anunță de departe un nou program, de manifeste, de profesii de credință! Scriitorii necunoscuți, toate nulitățile din fundul provinciilor, pe unde nici n-a încolțit sămânța de stil, toți rîșoșii literaturii, pe care nici însăși Academia Română nu i-ar premia, toți al căror nume sună în *escu* și în *canu*, toți constipații din naștere apar acum ca scriitori, fiecare cu profesioara lui de credință, fiecare cu manifestul lui, ungîndu-și vorbele cu miere, jurînd în numele tău, țară.

*

Dar ascultă-i, țară care-i suferi mută de durere! Ascultă cum toată vermina asta, care ți-a ros și măduva din oase, vorbește în numele tău prin întruniri, pentru ca apoi să te joace la club! Ascultă-i și te cutremură!...

Ascultă-i, poporul muncitor, și din chilia unde ești aruncat, de pe paiele mucedale ale bordeiului bătut de vînt, te ridică și vin în mijlocul mascaradei ce se joacă deasupra ta; vino, Realitate crudă, Popor în lanțuri și în zdrențe, și pecetluiește, pe vecie molia ce te-a năpădit!

Voi toți pe care v-a nedreptățit orînduiala crudă a zilei de azi, voi, care suferiți, care tremurați, care plîngeți, voi toți pentru care soarele nu încălzește și stelele nu lucesc, veniți la noi! Veacuri de suferință vă-ndeamnă, o mare de nevoi v-adună, vă-nlănțuie un noian de năzuințe!...

¹ Autorul face aluzie la afirmația lui Arhimede: „Dați-mi un punct fix în univers, și cu o pîrghie pot mișca pămîntul”.

TOT REGELE, SIREACUL !

Motto : De la rege *vine* toate îngrijirile ce se iau pentru bunul trai al soldatului. El se silește a îmbunătăți soarta noastră răsplătind pe cei buni și dînd, în caz de infirmități, mijloace de viațuire prin legile ocrotitoare ce a întocmit ! !

(Catechismul soldatului, de colonel I. Năsturel și maior N. Băicoianu.)

Poftim ! Și oamenii își mai bat capul să stabilească rolul regelui într-un stat constituțional ! Iacă că s-au găsit doi crai de la Răsărit, crai cu galoane și cu săbii, și au descurcat toată daravera asta, scurt și coprinzător. Ei, domnule ! Mare lucru e să fie cineva geniu !

N-are nevoie nici să citească studii constituționale, nici măcar să știe două buchii de gramatică, și descurcă chestiile cele mai grele. Pac ! o dată cu sabia și *ecce descurcătura !*

Așadar și prin urmare, de la rege *vine* toate îngrijirile, toate îmbunătățirile și toate legile ce se fac pentru soldați. Exemple :

Cînd Zadic intră-n casa lui Cojocarul ca să-i îmbunătățească nevasta, era la mijloc ochiul regelui... Bine că atunci cînd Cojocarul a dat cu bățul n-a spart ochiul maiestății-sale ! Rămînea bietul vodă chior !...

Cînd maiorul Baldovici cere căprarului Ovici să-i trimită pe soră-sa ca s-o îngrijească, tot regele și-a băgat augusta-i coadă !

Cînd căpitanul Ghelț ucide pe un căprar cu sabia, cît de colo se vede voința m.-sale, care nu vrea să piardă nici o ocazie de a face legi protectoare !

Cînd cutare torturează pe țărani la Bordeni, gîndiți c-o face de capul lui ? Aș ! M.-s. regele și-a vîrît coada-i regală pentru ca să aibă ocazia de a da țărănilor torturați „mijloace de viațuire pentru infirmități” !

Apoi așa rege mai rar, nene ! Dacă un soldat ia ghionți în fălci, dacă altul dezertează de mare fericire, dacă al treilea se-mpușcă, dacă trăim ori dacă murim, dacă ne naștem ori dacă botezăm, cauza nu-i decât coada protectoare și îngrijitoare a marelui căpitan. Fericită și blagoslovită coadă ! Așa coadă aș vrea și eu ! E mai bună decât tichia lui Aghiuță ori decât inelul fermecat.

Numai de un lucru sînt eu nedomirit : dacă tot ce se vede în blagoslovita asta de țară este opera cozii încoronate, atunci la ce mai slujește Camera și la ce mi-i bun Senatul ? Mincinoșii spuneau pîn-acuma că toate legile se fac de către Cameră și Senat. Cînd colo, iată că adevărul a ieșit la maidan și că s-a descoperit adevăratul autor ! Ar trebui atunci suprimată clădirea din Dealul Mitropoliei și cea de lîngă muzeu. Căci dacă nu fac legi, atunci ce fac ? Vax ? Să le ținem numai așa pentru ca Popovici-Răcăciuni să ia diurnă ? Foarte mulțumim de pricopseală ! Mai bine diurnele tuturor deputaților și tuturor senatorilor le-am da regelui, căci... cine muncește, ăla trebuie să și mănînce. Deci, ca om și ca socialist, fac această propunere.

Atunci o să poată trăi și bietul rege mai omenește. N-o să mai vîndă brînză și n-o să-și mai întoarcă chipiul pe dos.

Iar domnilor colonel Năsturel și maior Băicoianu, descoperitorii adevăratului fabricant de legi, propun să li se ridice cîte o statuie în fața palatului regal, pentru ca posteritatea să nu-i uite. Pe statuie ar putea fi săpată inscripția următoare :

COLONELULUI I. NĂSTUREL
și
MAIORULUI N. BĂICOIANU
Descoperitorii
Adevăratului fabricant de LEGI
PATRIA RECUNOSCĂTOARE !

*Dumnezeu să-i pomenească în veacul veacului,
că deștepți bărbați au mai fost !!*

Și nu ca să-i laud, dar au fost ! Mai dați-mi unul ca ei, și fac România imperiu ; dar imperiu, nu glumă ! Să facem marț pe Rusia !...

Caracteristica veacului în care trăim este că pre-tutindeni, în toate colțurile lumii, se agită chestiunile de viață și de moarte pentru clasele apăsate. Ca-n ajunul unui 1789, mai formidabil și mai măreț decât al veacului trecut, popoarele se frămîntă în dureri și-n lupte fără preget, și din aceste frămîntări, din luptele acestea, din zgomotul, din înfierbințeala, din fierberea veacului nostru va trebui să se nască pruncul visat, societatea viitoare. Una cîte una se mătură dărîmăturile clădirii de azi, a cărei tencuială cade încetul cu încetul sub ciocanul nemilos al vremii nouă...

Acum o jumătate de veac, Chateaubriand, credincios prejudecăților epocii și cuprins de deznădejdea evlaviosului în fața șivoiului vrășmaș ce se urcă amenințător, scria : „Europa merge spre democrație... De la David și pînă în vremile noastre, regii au fost chemați, națiunile parcă sînt chemate la rîndul lor... Societatea veche piere cu politica din care a ieșit... Era popoarelor a venit“...

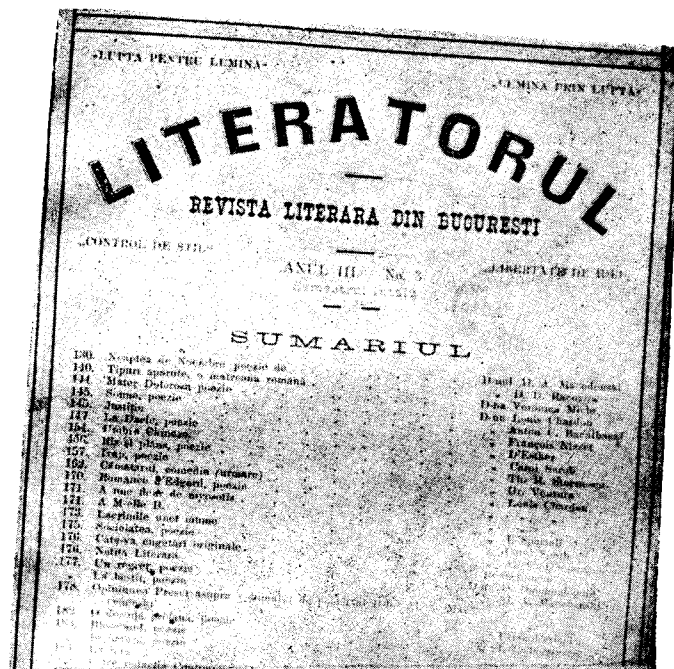
De atunci și pînă acum curentul a crescut, curentul se urcă mereu, ca marea. Popoarele, sătule de apăsarea claselor îmbogățite din munca robilor, conștiente de chemarea și de drepturile lor pe lume, își strîng rîndurile tot mai tare, și tot mai tare duc lupta.

Europa-ntreagă e zguduită de mișcarea aceasta. Ca freamătul unei păduri uriașe, ca valurile spumoase ale unei mări turburate răsună miile de glasuri, deșteptate la viață și de viață doritoare...

*

Și, cu toate astea, ca niște sălbatici de prin ținuturi necălcate de picior de om civilizat, oamenii politici din țara lui Mihai Viteazul n-aud murmurul surd al vremii. Și pe când Europa-ntreagă își ațintește urechea și mintea buimăcită la zgomotul valurilor ce se apropie, mai amenințătoare ca pădurea de la Birnam, iscusiții noștri politicieni își văd în pace de bucătăria lor politică, ei toacă în tihnă carnea electorală pentru gustosul și neasemnănatul caltaboș bugetar. E o frenezie adâncă, un extaz uimitor în toată ceata, căci masa se va întinde în curând, bugetul cere să fie mâncat, și e dulce bugetul !...

Că țaranul moare de foame, că muncitorul rămîne fără lucru, că toată clasa celor apăsați cere dreptul la viață, toate astea nu îngrijesc pe iscusiții noștri politicieni. Nu e mai important pentru ei că Pache s-a unit cu Sturza, că Lahovary e-n farmecul beției de dragoste cu Carp, că Lascăr Catargiu n-are mai duios prieten decît pe cioclu-i de odioasă ? Iată destulă materie pentru agitat țara, iată marile revendicări în jurul cărora poporul va trebui să facă zid de apărare, iată pentru ce poporul umilit și sărăcit va trebui să-și arunce volnic spinarea sub ciomagul Ulmenilor, să-și plece fruntea sub blagoslovirea lui Popa-Tache !... „Te admir, progenitură de origine romană !“

JUSTITIE

Era în luna lui Mai; soarele cu dulcea-i rază lumina zământul, și un vânt ușor alina printru frunze; totuși că eram trist și cugetător; părea că totul îmi displăce. Strălateam strădele, ocolind lumea, și iată-mă ajuns la edificiul *Justitiei*. Urcam treptele acelor ce conduce într-o camera spațioasă, în care ceva mi atrase băgarea de seamă o masă mare în mijlocul căreia era o cruce... Într-aducea aminte de tribunalul inechitabil. Așa intrai, și un zgomot confuz se produsese în sala vecină; ochii tuturor erau ațintiți asupra... în fine, lumea se dă în lături, ușile se deschid și în prag apare un bărbat între două dorobanți cu puștile încărcate. Sărmanul! fața-i era palidă; orbit aproape orb, și în jurul lor, un venet semt-cere denota o lungă suferință; el tremura și cu toate acestea nimeni nu-l venea într'ajutor, — nici chiar Dumnezeu!

Me apropiat de banca acuzatilor, unde puseseră pe constanțat, și l'interbai cu compătimire:

—Ce împrejurare te aduce pe această fatală bancă?

EMANCIPAREA

CAPITALUL

CARTEA I

Dezvoltarea producției capitaliste
schimb și monedă

I. Despre *marfă, valoare, schimb și monedă*
In societățile de astăzi, în care domnește modul de
producție capitalistă, bogăția începe prin o adună-
tură și îngrămadire de mărfuri. Mărfă deci ca cea înli-
formă a bogăției, va fi și punctul de pornire al cer-
cetărilor noastre.

Este mărfă ori ce lucru din atara noastră, care pe
de o parte, poate prin însușirile lui să îndeplineze
v'o trebuință a naturii ori a închipuirii omenești, și
pe de altă parte, poate fi schimbat cu un alt lucru.
Putința lucrurilor de a îndeplini trebuințe omenești,
de aceor lucruri o *valoare de intrabuținare*, iar puțința
de a fi schimbate în altă o *valoare de schimb*.

aū adăogat și acest din urmă cuvint pe lângă espres-
siunea de *proprietate colectivă* cu gind de a lamuri
și mai mult fraza, dar de fapt n'au isbutit de cit
să și dea și mai pe față grosolana lor neștiință.

Un al treilea spămintător protivnic are socia-
lizmul în D-l General Leca, ostăș destoinic și viteaz,
care, într'un alt discours, rostic acum citi-va ani în
Camera a spus că Napoleon I de aceea a bătat pe
toți dușmanii săi, fiind-că nu și transporta oștirile
cu drumul de fer. Noi cari nu sintem speciali în
ale militariei îl credem pe cuvint în ceea ce privește
acest discours și zicem: o fi așa. Întră cit privește
însă discursul generalului, de mai alaltă-eri, pri-
vitor la socialiști, ne credem datorii a' vesti, că
dacă tăcea filosof răminea.

Emanciparea

(Facsimil după revista în care se publică pentru prima oară la noi în țară traduceri din opera lui Karl Marx *Capitalul*. Ele sint semnate: Batony — unul dintre
numeroscele pseudonime folosite de Tony Becalbas)

MUNCA NOASTRĂ

În sfârșit, perioada electorală, cu toate fierberile și
cu toate agitațiile ei, a trecut. Țara reîntră în obicinuitul
ei calm, sub care se ascunde nemulțămirea adîncă a cla-
selor apăsate, cum sub calmul mării liniștite se ascunde
curentul care o va-nfuria curînd...

Calmul acesta aparent cuprinde-n sine ura tăcută,
nemulțămirea tănuită și dorul de luptă al celor apăsați,
și vai acelora care, pe orizontul senin al păcii, nu văd
semnele prevestitoare ale furtunii mijind în depărtare!

Noi, socialiștii, vîslași destoinici pe valurile societății
moderne, vedem semnele acestea și dăm semnalul. E
vremea să ne organizăm, e vremea să ne pregătim pen-
tru lupta cea mare ce se apropie.

Socialismul cheamă sub cutele steagului său pe toți
dezmoșteniții societății de astăzi. Prin dezmoșteniți noi
nu înțelegem numai o clasă restrînsă de oameni, ci pe
toți obișduiții, pe toți aceia care sufăr urmările nedreptei
alcătuirii sociale. Muncitorul cu brațele sau cu mintea,
de la țară ca și de la oraș, tot acela care produce bogății
din care numai alții se înfruptă, tot acela care-n schim-
bul unei munci de salahor de-abia-și duce viața de azi
pe mîine trebuie să vină la socialism, pentru că numai
socialismul îmbrățișează pe cei ce sufer și arată calea
dezrobirii tuturor nedreptăților.

Dar nu numai aceștia pot veni la noi, ci și oamenii care-și dau seama de nedreptățile lumii acesteia și care vor o îndreptare definitivă a răului. Tinerimea inimoasă și luminată, care nu și-a scontat viitorul și care nu rîvnește trecătoarea glorie a parvenitului cu inimă tocită, să vie și dînsa sub umbra drapelului celor dezmoșteniți.

Ne adresăm cu deosebire celor din Ploiești și din Prahova întreagă. Inițiativa luată de cîțiva socialiști de a se înființa și în Ploiești un club al muncitorilor este cel mai bun prilej pentru gruparea tuturor acelor care înțeleg că starea actuală de lucruri nu poate să mai dăinuiască multă vreme. Muncitorii care pînă azi n-au fost organizați, sau au fost organizați numai pe baze filantropice, au acum ocazia de a se grupa într-un partid al lor, deosebit de toate celelalte, și a se instrui asupra mijloacelor prin care soarta lor s-ar putea îmbunătăți. Pe de altă parte, toți aceia care cunosc socialismul numai din auzite, care nu știu despre socialism decît minciunile curente și calomniile ce vrășmașii au binevoit să ne arunce cu atîta dărnicie vor înțelege, asistînd la conferințele noastre, că socialismul, zugrăvit de vrășmașii noștri de rea-credință ori neștiutori, e cu totul altceva decît socialismul adevărat, așa cum îl înțeleg și cum îl propagă socialiștii.

În Europa întreagă socialismul are vrășmași, și vrășmași puternici; nicăierea însă ca la noi acești vrășmași nu sînt atît de necunoscători în ale socialismului; de unde rezultă că nicăierea nu ni se aruncă-n față copilării așa de ridicule ca la noi. Invităm, deci, și pe adversari, în interesul lor, să caute a ne ceti, a ne asculta, și apoi, de vor avea măcar un grăunte de bună-credință, ne vor combate altfel decît pînă acum.

Ascultîndu-ne, va fi, dar, un bine pentru toți. Cu deosebire însă, lumea muncitoare, clasa la care mai ales se adresează socialismul, are datoria de a se aduna la chemarea noastră.

Munca nesocotită și călcată-n picioare de veacuri trebuie să ridice sus fruntea-n față capitalismului amenințător.

Sîntem în plină sesiune parlamentară, și, cu toate astea, atmosfera politică e învăluită într-o piclă deasă; o monotonie covîrșitoare, o liniște de mormînt apasă asupra tuturor. S-au dus vremile de agitație, s-a sfîrșit cu zgomotul, cu viața, cu mișcarea ce de regulă însoțeau sesiunile parlamentare.

De ce? De ce, nimic mai simplu. Este știut că băuturile alcoolice, hăciul, opiul aduc, mai întîi, o surescitare însemnată în organism, dar apoi se observă la individ o moliciune cumplită, o slăbire colosală a voinței, simptomele unui ramolism iminent.

Alegerile sînt opiul pe care extravaganții noștri politicieni îl iau în doze respectabile atunci cînd „națiunea” e chemată să-și exercite „liber” dreptul de vot. Sub stăpînirea acestui puternic excitant, politicienii sînt de nerecunoscut. Cei mai trufași de obicei sînt atunci cei mai plați; disprețuita și batjocorita *populace* devine „poporul suveran”; tarabele cele mai ocolite ajung „domiciliul inviolabil”; vinul cel mai boșit se preface în argument electoral; e un freamăt, o frenezie, un extaz în toți, de la vlădică pînă la opincă, pentru că... „nu mai sînt privilegiile, revoluția de la 48 ne-a făcut egali; trăiască libertatea, trăiască cetățenii!”

Dar alegerile trec, vinul se bea, bancnotele rupte-n două se lipesc, domnii deputați devin gravi, Cleone cel fără de rușine se spală pe mîini, își reia toga părăsită și cugetă cu dezgust la nenorocita invenție a sistemului parlamentar. Atunci reacțiunea opiului începe, ramolimentul își înfige ghearele-i nemiloase.

*

Și cum să nu fie așa ? Căci, nenorociților politicieni, ați amețit lumea în vremea alegerilor cu bășici de săpun — și ce săpun prost ! — și acum, cînd a bătut vîntul, bășicile s-au evaporat. V-ați păzit ca de foc să intrați în miezul chestiunilor care ar fi putut pasiona și încălzi lumea, și acum... culegeți ce ați semănat : nimic.

În alte țări, unde o burghezie, mai conștientă de rolul ei de clasă și de primejdia ce așteaptă o clasă atunci cînd în sînul ei încolțesc factorii transformatori, își dă seama că vremea concesiilor de făcut poporului a venit, deschiderea sesiunii parlamentare e un eveniment, agitația începe atunci cu mai mult foc, lumea se-ntreabă atunci mai cu patimă : „Ce facem ? Unde mergem ?“

În Franța, desființarea cultului în ateliere ; în Germania, colosala reformă școlară ; în Belgia, votul universal ; în Anglia, uriașa grevă a minerilor ; toate astea fac lumea să fiarbă, toate astea sînt motive puternice pentru ca poporul să se agite, pentru ca Parlamentul să atragă toate privirile. Acolo, în adevăr, lumea *are de ce se pasiona*.

Dar la noi ! Nu cumva ședințele noastre parlamentare, seci ca o ședință de-a Academiei, pot să intereseze milioanele de suferitori ? Ori poate congresul librarilor și al liberalilor ? Ce ? Scrisoarea d-lui Fleva ? Retragerea d-lui Stătescu ? Ori, poate... mai știi ? demisia d-lui Vrăbiescu ? Astea să agite milioanele de români lipsiți de drepturi și de pâine ?

*

Serios vorbind, cu cît observi mai mult atitudinea opoziției liberale, cu atîta trebuie să te convingi că adevărații amici — conștienți sau nu — ai guvernului

conservator sînt tocmai liberalii. Căci cu o opoziție atît de lipsită de idei, atît de incapabilă de a pasiona lumea cu vreo cerință adînc simțită de mulțime, va fi de ajuns guvernului conservator să nu facă acte prea flagrante de reacționarism ori să aducă vreo două-trei legi-paleative pentru ca să-și asigure cîrma încă pe 12 ani.

Ba și-ar asigura-o pe vecie, dacă în mersul istoric al omenirii nu ar fi o putere fatală care crește din zi în zi și care e reprezentată de *democrația socială*.

La 1868, lumea muncitoare, lipsită ca și astăzi de drepturi și de pâine, a organizat *Internaționala*, cea mai uriașă manifestare a proletarilor din lumea întreagă. *Internaționala* avea de scop lupta claselor muncitoare împotriva capitalismului burghez, organizat și asupritor.

Această grupare însă a muncitorimii a îngrozit într-atâta clasa stăpînitoare, încît, pentru ca să distragă privirea proletarilor de la țelul lor, burghezia franceză a declarat război Germaniei. Se știe cum s-a sfîrșit acest război, care a întronat de o parte și de alta a Rinului despotismul burghez. Comuna din Paris înecată în sângele a 35.000 de oameni, asasinați de micul Thiers, *Internaționala* nimicită, ordinea burgheză — ordinea lui Muravieff — stăpînă pe lume.

Decît un lucru a uitat burghezia de la 1871: ideile nu se pot ucide atunci cînd ele sînt rezultatul firesc al unor condiții care durează încă. Și, domnia burgheză, cu toate accesoriile ei, durînd încă, ideile socialiste, ideile *Internaționalei*, departe de a fi ucise, trăiesc și au prins rădăcini puternice. Cuvintele de atunci ale lui Karl Marx „proletari din toate unghiurile, uniți-vă!” sînt astăzi o realitate: proletarii din toate unghiurile sînt uniți.

La Congresul socialist internațional, ținut la Paris în anul 1889, s-a hotărît ziua de 1 Mai st. n. ca manifestare a internaționalismului clasei proletare; iar la Congresul de la 1891 din Bruxelles s-a menținut și s-a subliniat că ziua de 1 Mai nu trebuie să însemneze numai o manifestare pentru „8 ore de muncă”, ci o manifestare vie și clară a ideii internaționalismului.

Ziua de 1 Mai st. n. (19 aprilie st. v.) se apropie. În ziua aceea, care pentru muncitorime are mai mult decît însemnătatea Paștelui pentru creștini, milioane de proletari vor îmbrăca haina de sărbătoare și, poate, în aceeași oră, în același minut, pe un continent, ca și pe cellalt, va răsuna același glas: „Trăiască revoluția socială!”

Cuvintele acestea nu mai sînt astăzi năzuința unor generoși visători, care se îmbată de propria lor iluzie, dîndu-i corp și viață în imaginația lor. Azi o clasă întreagă, conștientă și organizată, își dă perfect seama că nu-i departe ceasul cînd o nouă eră, strălucită fără seamăn, va începe să domnească. Căci chiar dacă n-am lua întocmai prorocia lui Engels, că, la 1898, Germania muncitoare va da societății burgheze ultima și definitivă lovitură, totuși, pentru cine e cîtuși de puțin în curent cu progresele democrației *socialiste* în lumea întreagă, e clar ca ziua că ceasul Învierii nu-i departe.

Condițiile istorice și multe alte condiții, firești și fatale, au făcut ca România să rămînă în urma altora în dezvoltarea puterii socialiste. Totuși, oricît am fi și oricît *am părea* că sîntem de înapoi, vom serba ziua aceasta în toate orașele unde avem o organizație.

Ne adresăm muncitorilor prahoveni și-i îndemnăm să se organizeze pentru 1 Mai st. n. Lăsați pînă azi în întineric, adormiți de frazeologia deșartă a politicianilor burghezi, muncitorii trebuie să se deștepte astăzi, cînd suflete cinstite se pun în slujba celor apăsați, cînd inimi necorupte de otrava politicianismului bat pentru dînșii, cînd glasuri sincere le strigă: „Muncitori de toate breslele, uniți-vă!”

Față de numărul cel mare de săteni ce văd în sală, îmi veți da voie să mă ocup mai mult de ei, mai cu seamă că ceilalți oratori s-au adresat cu toții lucrătorilor de la oraș.

Ieri noapte, preotul, ieșind din altar, v-a zis : „Luați, mâncați, vițelul este mare“. Ei bine, câți săteni au avut, în zilele acestea, nu vițelul cel mare, dar măcar bucata de pâine ca s-o dea copiilor flămânzi ? Nu, săteanul n-are nimic. Îi lipsește pâinea, îi lipsește îmbrăcămintea, îi lipsește tot. Casa lui e un bordei, copiii lui sînt flămânzi, desculți, și nici la școală nu pot merge. Cîinii bogaților trăiesc mai bine decît sătenii care produc tot ce avem noi. Iată pentru ce noi, socialiștii, copii ai albăstrimii, care ne-am lepădat de haina ce ni s-a pus pe umeri, venim în mijlocul celor ce sufăr și-i îndemnăm să se unească și să lupte pentru dobîndirea drepturilor lor răpitate. Făcînd astfel, noi ne îndeplinim numai o datorie : plătim numai dobînda banilor cu care am putut merge la școli ca să ne luminăm, bani care tot din munca țărănimii au izvorît. Un simțămînt de dreptate ne împinge la asta.

Și acum, pentru că e vorba de 1 Mai, cată să lămurim țărănimii care e rostul sărbătoririi acestei zile. Munci-

torii din toată lumea, pricepînd că lucrurile nu mai pot sta pe loc, au hotărît să sărbătorească o dată pe an înfrățirea tuturor celor asupriți și să ceară atunci, cu glas tare, cîteva din drepturile ce li se cuvin. Așa, cerem azi votul universal, ziua de muncă de 8 ceasuri (pentru cei de la oraș), odihna de duminică, devălmășia islazurilor, desființarea armatei permanente etc.

Noi ceștia, socialiștii, luptăm pentru o vreme în care omul va fi stăpîn pe întreg rodul muncii lui, dar știm că asta nu se poate împlini deodată. De aceea cerem pe rînd cîteva îmbunătățiri, care, oricum, ar mai îndulci viața amară de astăzi a celor ce sufăr.

Săteni, ca și orășeni, toți cîți vedeți că starea de lucruri de azi e nedreaptă, toți cîți simțiți nedreptatea crudă a orînduirii crude de acum, dați-vă mîna frățește și luptați, alături cu noi, pentru apropierea mai repede a unor vremi mai bune. Ziua de 1 Mai este aceea pe care muncitorii din lumea întreagă și-au ales-o ; s-o serbăm deci și noi cu toții, asupriții de la țară, ca și cei de la oraș.

Scepticismul, blazarea, nedreptățile, toate păcatele veacului în care trăim nu-i pot ascunde măreția, precum petele nu pot ascunde fermecătoarea strălucire a soarelui. Negreșit, e veacul cel mai mare din câte au trecut peste omenire. Numai aceia ce n-au credință în veacul lor, numai aceia nu-i pot simți măreția. Și aceia, lipsiți de focul sfânt al credinței, vor trece searbezi și clorotici prin veacul lor, ca și cum n-ar fi fost, și se vor stinge fără dureri și fără zgomot, monoton și banal, cum se stinge un fitil de iască sub clopotul unei mașini pneumatice.

*

Prejudecăți, încuibate-n minți de când lumea, dispar ; se duc împărății de care tremura o lume ; clase sociale, care au tronat mîndre deasupra unei lumi de apăsați, încep a se clătina ; cucuvaia sură a ignoranței își ia zborul dinaintea faclei științei ; codrii seculari și munți necălcați de picior de om devin căi de comunicație ; pare că o nouă creațiune — conștientă și dreaptă de astă dată — se începe pe lume. E un freamăt, un zgomot, o lumină atît de mare, încît noi, contemporanii, buimăciți de puterea ei și duși de curent, nici nu ne putem da

seama de toată grandiozitatea lucrării. O lumină prea vie, un zgomot prea asurzitor nu se pot judeca decît în urmă, după ce clipa orbitoare a trecut.

*

Dar din toate acestea nimic nu-i mai impunător ca deșteptarea claselor muncitoare. Adormit de veacuri întregi sub călcîiul nemilos al capitalului feudal sau burghez, înșelat de toți și de toți batjocorit, Uriașul popular se deșteaptă astăzi cu un geamăt înfiorător... Pămîntul întreg se cutremură la deșteptarea lui. Și din toate colțurile lumii încep să se audă zgomote de luptă, preludiul unei zguduirii decisive.

Mîine Uriașul va ieși la aer liber și-și va aduna armata pentru manevră. Deja șopîrlele și coropișnițele, deprinse să-l ciugulească, au început a scoate strigăte de desperare. Oficialii și gazetele lor dau alarma, pămîntul le fuge de sub picioare. Și pe cînd, armați pînă-n dinți și tremurători de spaimă, burghezii vor sta pitiți în casă, armata muncitoare va defila în rînduri dese sub cutele steagului roșu...

Salutați puterea veacului !

De cînd ne-au mînat păcatele să-nființăm în Ploiești un club al muncitorilor, inteligența burgheză masculină, deprinsă pîn-aci cu iscodirea prețurilor curente ale cerealelor, iar cea feminină, cu observarea evoluțiunilor modei, s-au năpustit în politică, aducînd și aci aceeași îngustime de idei — nu mai mare decît teigheaua obicinuită — care caracterizează judecata acestei clase odioase.

Niciodată, însă, cugetarea burgheziei noastre nu s-a arătat mai bine în toată seaca-i strălucire cum s-a arătat cu prilejul manifestației noastre de 1 Mai. Reflecțiile cele mai hazlii atunci le-am auzit. Din toate aceste erupțiuni burgheze, ascultați una numai, una și bună :

— Manifestația a făcut un fiasco complet pentru că erau mai mulți țărani !

Și vorbele astea ieșeau alături cu un pachet de invective, care stăteau ca un nod în gîtul grăsuț al negustorului de brașovenii și de brașoave. Apoi, domnul Burtă-Verde și Inimă-Neagră se mira cum unii dintre noi, burghezi prin naștere, și, din nenorocire, trăind între burghezi, am putut trece prin stradele Ploieștilor alături cu țărani, alături cu descuții, fără să ne crape obraji de rușine.

Iată, în adevăr, o mirare la care trebuie să răspundem.

Cînd s-a-nființat *Clubul muncitorilor*, burghezii naivi și-au închipuit că socialismul e pur și simplu o idee generoasă, care poate intra în orice căpățîină și se poate aclimatiza în orice inimă. Socialism, umanitarism, împăcarea claselor sociale, armonizarea intereselor, toate astea se confundau în capul bravului burghez într-o singură noțiune și-l făceau să gîndească : „Poate că au dreptate băieții ; sînt unii care asupresc prea din caleafară ; așa e ; sînt și eu socialist... în felul meu, *anch'io son' pittore!*”¹ Era, cum se vede, ceva vag, nedefinit, un fel de tendință către înmuierea urii, o cerere de milă...

Dar au văzut la urmă că nu-i așa. Socialiștii nici nu visează să armonizeze, în societatea actuală, interesele d-lui Iorgu Cantacuzino cu ale țăranilor de pe moșiile dumisale; socialiștii nu cer mila boierilor, ei nu sînt numai niște inimi bune care se-nduioșează de suferința ome-nească, ei nu cer bogaților să dea celor ce sufăr firimiturile ce cad de la masa stăpînitorilor. Nu, socialiștii se ridică-n sus, puternic ca însăși conștiința, și fac apel nu la apăsători, ca să se-ndulcească, ci la apasați, ca să se unească. Socialiștii sînt mînați în lupta asta, desigur, și de o inimă altfel croită decît inima strîmtă a oricărui burghez egoist, dar sînt mînați mai cu seamă de o convingere adîncă și nestrămutată că acolo, la socialism, tinde societatea actuală în puterea unor legi tot atît de inevitabile cum sînt legile determinismului universal.

Și așa fiind, dîndu-și seamă că aceia cărora li e dat să-ndeplinească viitoarea revoluție socială sînt muncitorii, proletarii de tot felul, ei se adresează acestei clase, îndemnînd-o la unire, îndemnînd-o la organizare pentru a duce cu folos și destoinicie lupta-ncinsă între clase. Nu, nu vroim împăcarea claselor sociale pe baza unor minime concesii, ci vroim *desființarea claselor*. [...] Nu

¹ Și eu sînt pictor ! Sînt vorbele pe care le-ar fi zis Correggio în fața tabloului Sfintei Cecilia de Rafael (it.).

vroim încetarea luptelor de clasă — dorință care ar fi absurdă și cu neputință de realizat — ci ajutăm ca această luptă de clase să urmeze înainte, tot mai acută și mai acută, pînă ce dintr-însa va învinge majoritatea năpăstuită și întunecată, și se va șterge din dicționarul cernit al omenirii cuvîntul *clasă*. [...] Dacă am fi avut inima căptușită cu gutaperca burgheziei, și dacă s-ar fi întîmplat să ne facem cultura în altă direcție, am fi stat și noi deoparte, ca toți nătăfleții care își sug pe bulevarde capetele bastoanelor, sau își plimbă nasul și pantalonii largi prin dreptul birjilor din care va răsări mîine zestrea și nevasta. Ori, și mai rău, am fi trecut, cu arme și bagaje, în rîndurile vrășmașilor noștri de astăzi, am fi poruncit și noi împușcarea țaranilor, ori am fi făcut legi contra celor slabi.

*

Firește că așa fiind, domnul Burtă-Verde are tot dreptul să fie supărat pe noi și să vadă acum limpede că nu e nimic de făcut cu socialiștii, că ei nu glumesc, că-și iau rolul în serios, că sînt în stare să treacă pe ulițe alături cu mojicii, cu descuții, cu țaranii. [...] Pot asigura pe onorabilii burghezi că bine fac să nu mai aștepte nimic de la noi, socialiștii. Între noi și ei divorțul s-a declarat irevocabil și definitiv.

SFÎNTA FILOFTEIA

Zilele trecute s-a petrecut în orașul nostru un fapt care-njosește veacul în care trăim și asupra căruia nu putem trece cu vederea. Față cu seceta de care sufereau cîmpurile s-au adus de la Curtea-de-Argeș așa-numitele moaște ale sfintei Filofteia. Și atunci, popi în haine de carnaval, femei bătrîne și cîțiva bine-credincioși creștini au făcut un soi de plimbare în tovărășia moaștelor, la care s-au rugat cu toții să le dea ploaie.

Nu știi cîte parale au binevoit să primească moaștele pentru această consultație; dar ceea ce știi este că nu le-a părut rău creștinilor de banii pierduți: moaștele s-au purtat cinstit, și o ploaie abundentă s-a revărsat asupra pămîntului arendașilor și proprietarilor; ba încă moaștele n-au primit să trateze *à forfait*¹, ci au dat ploaia cu două ceasuri înainte de a fi scoase la plimbare.

Dacă ar fi vorba aci numai de o superstiție a poporului, pe care onorabilii stăpînitori îl lasă în întunec, am căuta numai să luminăm pe cei rătăciți și nu ne-am revolta. Dar e la mijloc ceva mai mult, e o șarlatanie ordinară, pe care autoritățile bisericești o joacă pe spina nenorociților credincioși.

¹ Conform învoielii (fr.).

În adevăr, oricine știe că onorabilul mitropolit n-are decât să se uite la barometru și să-și lanseze moaștele atunci când vede că arată la ploaie. L-aș fi poftit să scoată acum două săptămîni trei camioane de moaște și să vedem dac-ar fi plouat. Jocul e însă periculos. Se știe că adeseori barometrul face farse și că arată la ploaie fără ca să plouă ; sfătuim deci pe onorabilii preasfinți să nu se joace cu focul, căci adeseori moaștele au pățit rușinea luîndu-se numai după barometru.

Dar este un alt mijloc, mai simplu și mai popular, de a cunoaște dacă are să plouă sau nu. Mitropolia n-are decât să-și procure — dacă n-o fi și avînd — un cazan cu apă, în care să bage un brotăcel, iar din cazan să se-nalțe în sus o trestie. Când vremea va fi a ploaie, brotăcelul se va sui pe trestie, și atunci... ordîm să se scoată moaștele ! Lucrul acesta îl cunosc perfect țărani, care au, în fond, mai multă-ncredere în brotăcelul lor decât în farsorul barometru și-n puțin apetisantele moaște.

Dacă nici mijlocul acesta nu convine, atunci să-și aducă aminte de povestea cu țaranul care a făcut marț pe astronom, încrezîndu-se în patele cărate de porc...

Poate însă că toate astea nu sînt de ajuns ? Atunci facem cunoscut savanților clericali că-n zilele noastre se poate produce ploaie după voie. N-ai decât să urci pe cineva, pe un Ravachol oarecare, într-un balon încărcat cu dinamită, și, balonul ajungînd în nouri, produci descărcătura și ai ploaie, fără să fii nevoit a mai face ziua-n amiaza mare exhibiții de acestea, care-ți amintesc fetișismul sălbaticilor.

Prin urmare, ar fi de dorit ca atunci cînd sînt atîtea mijloace, unele științifice, altele populare, de a se cunoaște cum va sta vremea, să nu se mai dedea nimeni la operații de acestea ridicule, care pămuiesc știința cu atîta sfruntare și dau atîtea parale — vreo cîteva mii de franci — în buzunarul... moaștelor.

Iată ce ne revoltă. E o barbarie care n-are nici măcar scuza sincerității. Se protestește poporul, și se protestește în mod conștient, e o perversitate interesată, care nu se poate ierta.

Și, cu prilejul acesta, se crează o altă serie de eresuri. Așa, se spune că unele moaște au uneori capriciul — ca-

priț de moaște ! — de a se lăsa greu, așa că nici douăzeci de oameni nu le pot ridica. Iar impresarii acestei comedii inventează atunci tot soiul de motive pentru ca să explice acest zbeg al moaștelor.

Cadrul acestui articol nu ne iartă să ne întindem pe larg asupra explicațiilor de dat acestui fenomen. Pe scurt, însă, iată : e pur și simplu efectul unei halucinații. Cel dintîi care scoate vorba că moaștele s-au lăsat greu e adeseori un șarlatan, care vrea să escrocheze naivitatea celor ce-l înconjoară ; uneori e chiar de bună-credință, și se poate întîmpla ca starea de congestie a creierului, hotărîită de poziția capului, să joace un rol puternic în halucinația aceasta. Ceilalți urmează apoi ușor — sugestia prin grai, contagiunea produce tuturora aceeași părere.

De altfel, s-au văzut multe epidemii de halucinație, și știința ni le-a lăsat neexplicate. În anul 1889 s-a întîmplat în departamentul Dordogne din Franța o epidemie colosală de halucinații : mii de oameni pretindeau că văd pe Maica Domnului prin crăpătura unui zid ruinat, în fundul unui paraclis de aur, luminată de lucirea faclelor. La 1885 a fost la Corano o altă epidemie, tot atît de mare. Și n-a trebuit prea multă filozofie ca să se învedereze că ori contagiunea, ori sugestia prin viu grai a zăpăcit toate capetele...

Cu toate astea, autoritățile noastre tolerează specula aceasta scandaloașă asupra minților mărginite, și nici un glas cinstit nu se ridică să lumineze pe nenorociții înșelați, care își încuibă-n cap cele mai sălbatice eresuri și-și cheltuiesc banii pe promenade în compania moaștelor.

Nepăsarea asta la cei ce nu cred și, totuși, nu intervin e o crimă. Cît pentru aceia care cred, aceia sînt în adevăr de plîns. Ei trăiesc în mijlocul civilizației moderne cum ar trăi un figian la Opera Mare din Paris.

Căci credința asta în miracolul moaștelor nu-i măcar o credință metafizică mai modernizată, nu, ci e un fel de fetișism primitiv, care-ți amintește triburile cele mai sălbatice cu obiceiurile lor. Nu-i vorba aci numai de puterea ce se atribuie *spiritului*, ci de o credință mult

mai primitivă că orice proprietate caracteristică a unui agregat este inerentă fiecăreia din părțile integrante. Ce deosebire atunci între civilizații de astăzi, care au licee și universități, și între locuitorii insulelor Sandvici, care păstrau oasele picioarelor, ale brațelor, și uneori chiar craniul regilor, cu gândul că aceste moaște le vor sluji de păzitori? Locuitorii din Lifu, din insulele Loyalty, care păstrau o unghie ori un deget de-al șefilor și aduceau astor moaște toate ofrandele posibile, dacă ei se bolnăveau, sînt oare mai înapoiți decît ploieștenii din luna lui mai 1892, care se roagă la moaștele sfintei Filofteia să le dea ploaie?

Diferența nu se prea vede.

Dar atunci, pentru ca să fie o urmare logică, desființați liceele, desființați laboratoarele de fizică, desființați institutul meteorologic, și zidiți în locul lor un templu părintelui Omakurn, dătătorul de ploaie, ca sălbaticii din Polinezia; iar în locul profesorilor puneți un Dalai-Lama oarecare.

De altfel, asta ar conveni perfect stăpînitorilor, pentru că ar încuiba mai mult frica în spirite și — cum zice Spencer — *frica de cei vii* este punctul de plecare al guvernămîntului politic; *frica de morți* este punctul de plecare al guvernămîntului religios.

*

Aceste explicații trebuia să le dăm. Știm bine că credințele greșite nu se pot scoate dintr-o dată, dar cel puțin nădăjduim că mulți din cei ce nu-și explicau „minunile” moaștelor ne vor fi recunoscători. În tot cazul, dacă ești om cinstit, o speculă odioasă cu conștiințele-ntunecate te revoltă.

[ÎMPOTRIVA NAȚIONALISMULUI]

Cuvîntare

Se cheamă la tribună prietenul Anton Bacalbașa, care, după ce exprimă adunării părerea de rău a directorului *Democrației sociale*, care n-a putut lua parte la serbare, vorbește despre chestiunea la ordinea zilei, chestiunea naționalismului.

Niciodată — zice oratorul — n-a fost mai nimerit să vorbesc despre chestiunea aceasta ca astăzi, cînd, din presă, din întruniri, din cîrciumi — mai ales din cîrciumi — curge șiroiul celui mai vajnic șovinism. Am fost osîndiți să ascultăm toate platitudinile, să privim toate mascaradele patriotice; dar dv., venind în jurul nostru, lucrători de toate naționalitățile, ne răzbunați! Căci dv. faceți în fapt aceea ce noi am vorbit și am scris; proletarii de orice neam trebuie să fie uniți, ei nu au la ce să se războiască.

Vrajba ce pahonții politici încearcă să arunce între muncitori nu poate prinde. La 1868 ei au vrut să distrugă *Internaționala* prin lupta dintre naționalități; astăzi, cînd pretutindeni e același freamăt, aceeași fierbere, aceeași agitație pentru unirea tuturor proletarilor, zmeii politici ne aduc la ureche zbîrnîtoarea deșartă a șovinismului. Ca o doică istovită, care arată copilului o

jucărie atunci când lui i-e foame, tot astfel paiațele noastre politice ne îndeamnă la salturi naționale atunci când poporul flămînd și asuprit cere pîine și libertate !

Ei bine, nu ! Poporul muncitor nu se poate lăsa să fie ademenit. De aceea, voi toți cîți ați venit aci, unguri, români, nemți ; voi toți pe care vă mîină același dor și același gînd ; voi toți pe care vă leagă aceleași năzuințe ; voi, frați prin suferință și frați prin aspirații, ca o declarație de solidaritate a muncii, ca o palmă șarlata-nilor și nebunilor care vă-ndeamnă la dezunire, să vă dați frățește mîna, unguri cu români, proletar cu proletar, frate cu frate ! Și aci, sub cerul liber, să se audă într-un glas *ceardașul* unguresc și *Deșteaptă-te, române* ; iar deasupra tuturor, ca învietoare a tuturor inimilor, cîntarea proletarilor din toate unghiurile, chemarea la viață a celor ce tremură și plîng — *Marsilieza*. Și-apoi, cu toții, pătrunși de sentimentul celei mai adînci frății și al dragostei eterne pentru obșteștile victime ale muncii, vom striga : „Trăiască socialismul *internațional* !”

Prietenul nostru se coboară de la tribună în mijlocul unor entuziaste și prelungite ovațiuni.

GREVA A REUȘIT !

Entuziasm fără seamăn domnește în ceasul de față în lumea muncitoare din Ploiești. După patru zile de luptă, *greva lucrătorilor tăbăcari a reușit !*

Au luptat patru zile acești lucrători, au rezistat tuturor ispitelor, au ținut piept vrășmașului, au strîns lanțul frăției și au izbutit !

Pentru Ploiești triumful acesta are o însemnătate colosală : este cea dintîi mișcare conștientă a clasei muncitoare spre cucerirea unei părți din drepturile ei.

Oraș cu desăvîrșire burghezesc, pîn-aci muncitorii nu se manifestară, în Ploiești, niciodată ca clasă cu aspirații, cu revendicări deosebite. Și astăzi, pentru întîia oară, clasa muncitoare se ridică, se organizează, se coalizează împotriva capitalismului asupritor.

În tot timpul grevei a domnit ordinea cea mai desăvîrșită ; nici un act de violență, nici un incident cît de mic care să-ntunece cîtuși de puțin spiritul de disciplină al muncitorilor greviști. Ai fi zis că te găsești în fața unei organizații vechi, deprinsă cu lupta, conștientă nu de azi de drepturile, de rolul ei.

Cititorii vor găsi mai departe o dare de seamă a grevei. Se va vedea de acolo care au fost cererile greviștilor și ce au cîștigat ei din mișcarea aceasta. Afară de alte puncte, ei cîștigă *douăzeci și patru de ore pe săptămîna*

și odihna de duminică. De unde munceau 14 ore pe zi, vor munci numai 11; de unde lucrau duminică până la amiază, vor merge acum numai o oră la atelier.

Și un fapt și mai îmbucurător: s-a stabilit un program de sărbătorile de peste an, care vor trebui respectate în toate atelierelor. *Între aceste sărbători va figura ziua de 1 Mai (s.n.) (19 aprilie), serbarea internațională a muncii.*

Succesul acesta este neașteptat, el se datorește mai cu deosebire unirii muncitorilor.

Toate breslele de muncitori din Ploiești aveau ochii tintiți asupra acestei greve. Lucrătorii-tăbăcari, o dată victorioși, curajul va crește în toate sufletele, inimile se vor încălzi și muncitorii de toate breslele se vor gândi să urmeze pilda tovarășilor lor tăbăcari, unindu-se între ei.

Mișcarea socialistă începe.

Am debutat printr-o izbândă, și izbânda aceasta ne va călăuzi în toate acțiunile noastre.

Cu prilejul acesta nu trebuie să uite muncitorii că toți panglicarii care rostesc numele clasei muncitoare prin întrunirile lor electorale au stat acasă la vremea grevei; nici unul nu s-a arătat, nici unul n-a venit să încurajeze pe muncitori atunci când aveau mai multă nevoie.

La postul de onoare, gata la jertfe pentru clasa celor apăsați, am fost numai noi, socialiștii. Ruginiții tuturor vopselilor politice, prietenii claselor de sus, nici nu și-au arătat chipul.

Încă un învățămînt: în greva aceasta de 200 de oameni erau reprezentate *nouă naționalități*. Și, cu toții la un loc, asupriții acestor nouă neamuri și-au dat mîna frățește, ca dovadă de cîtă dreptate avem noi când afirmăm că între muncitori nu poate fi ură.

Și pe cînd patrioții de cafenele, ațîțindu-și entuziasmul patriotic în „tavernele mohorîte”, răgușesc semănînd cu glasuri dogite vrajba între neamuri, muncitorii, adunați la clubul lor, pălmuiau printr-o alianță frățească exaltarea șovinistă...

A, de ce nu erați acolo, burților patriotice, ca să vedeți aseară, la lumina unei luni de argint, în imensa

curte a Clubului muncitorilor, mia de muncitori strigînd într-un glas: *vrășmașul e capitalismul!*

Ați fi înțeles atunci cîtă dreptate au învățăturile noastre și cît de drept merg ele la inimă apăsaților de toate naționalitățile.

Astfel am învins.

Izbînda aceasta durează o cărare nouă, un început de mișcare uriașă, la care vor veni să se alieze toată sumedenia de muncitori ce-și istovesc viața prin ateliere.

Muncitori ploieșteni! Tovarășii voștri tăbăcari au suferit ca voi, și ca voi au îndurat toate mizeriile și tot amarul traiului de muncitor. Dar și-au priceput rolul, și-au înțeles puterea cînd sînt uniți și au izbucnit!

Voi, care suferiți ca și dînșii robia cea mai grea, robia economică, voi, care în întunericul atelierului, între batjocuri și mizerie, visați la vremi mai bune, uniți-vă ca dînșii, și ca dînșii veți izbîndi!

Trăiască lucrătorii tăbăcari!

Trăiască partidul muncitorilor!

Pe cînd partea gălăgioasă a țării se deda la spectacolul de bîlci al apoteozării șovinismului acoperind sub o hipertrofie de vorbe golul imens al ideii, în două localități ale țării se petrecea un fapt îmbucurător, care pălmuia cu vigoare mascarada desfășurată în zgomotul unor orgii de vorbe și de exhibiții.

La Ploiești și la Galați, sute de muncitori români și unguri, înfrățiți de aceeași nevoie și de aceleași năzuințe călăuziți, au desfășurat cu entuziasm steagul revendicărilor lor comune, declarînd solidaritatea clasei muncitoare pe deasupra prejudecăților de naționalitate și de rasă.

Români și unguri, muncitorii intrați în luptă împotriva capitalismului au aruncat cea mai puternică sfidare declamațiilor șoviniste, și numai astfel au izbutit.

La Ploiești, ca și la Galați, burghezimea cosmopolită de nevoie și șovinistă din interes ne-a aruncat anatema ei și s-a zburlit de atitudinea noastră.

„Cînd țara (?) se agită împotriva ungușilor, d-voastră vă manifestați cu ei?” ne strigă burghezia după o lungă libație cu bere ungușească.

Dar vorbele ei au răsunat în pustiu și muncitorii au purces înainte spre ținta lor, luminați de același ideal.

Învățătura ce trebuie să tragem de aci e clară : socialismul nu poate fi decît internațional.

În afară de factorii economici, pe care burghezimea îi are la îndemîină în războiul ei cu clasele muncitoare care se luptă pentru căpătarea dreptului la viață, ea mai are o mulțime de prejudecăți, de eresuri politice și morale, pe care le aruncă în mijlocul clasei apăsate pentru ca să lucreze ca factor dizolvant chiar în sînul acestei clase.

Între aceste eresuri figurează cu mult succes prejudiciul patriotismului zănat, ura între neamuri. Cosmopolită din creștet pînă-n tălpi în relațiunile ei economice și sociale, societatea burgheză alimentează ura între muncitorii tuturor neamurilor, pentru că ura aceasta îi slujește ei de minune. Firește, cînd muncitorii vor fi dezbinați, burghezia își va putea juca în voie calul și, legea concurenței ajutînd, brațele vor costa mult mai ieftin, grevele vor fi ucise în fașă, capitalismul va triumfa, calul Troiei își va face odioasa-i meserie.

Exemple :

La Galați, ca și la Ploiești, jumătate din numărul greviștilor erau străini. Dacă între acești muncitori ar fi existat lupta de rasă, atunci ei s-ar fi văzut dezbinați în două, și din această dezbinare ar fi ieșit că ori unii, ori alții ar fi intrat în lucru, iar capitaliștii nu ar fi capitulat. Cu jumătate din numărul obicinuit de lucrători, fabricile ar fi putut continua lucrul, și apoi cei rămași în grevă ar fi trebuit să reintre și ei, aducînd cu dînșii, în ateliere, nu bucuria de a fi îngenuncheat trufia patronală, ci ura împotriva trădătorilor.

Mai departe, presupunînd chiar că lucrătorii de aci și de la Galați ar fi fost cu toții români și că ar fi părăsit cu toții lucrul, dacă solidaritatea internațională nu ar fi existat, patronii ar fi găsit repede înlocuitori din străinătate, și atunci am fi asistat ori la o înfrîngere a grevei, ori la o luptă sîngeroasă între înlocuiți și înlocuitori.

Muncitorii străini ar fi venit, poate, pe un preț mai scăzut, sau, în tot cazul, pentru ca să nu dea pildă rea, pentru „ca să nu dea nas moșicului”, patronii ar fi fost

în stare să le acorde un salariu mai mare numai ca să stîrpească greva actuală și pe cele viitoare.

Pe cînd astfel, grație legăturilor internaționale dintre socialiști, sindicatele de muncitori din străinătate au fost vestite despre grevele de aci, și toate cererile și toate făgăduielile patronilor au fost întîmpinate acolo cu un homeric hohot de rîs...

*

Astăzi, cînd politicianii burgheziei plimbă din oraș în oraș spectrul Patriei burgheze hărțuite de burghezia ungurească; astăzi, cînd flecarii cinici și șarlatanii conștienți și-au dat mîna cu gură-cască și cu populația flotantă a cafenelelor, pentru ca să creeze o *chestiune patriotică* spre a acoperi arătarea vie a *chestiunii sociale*, muncitorii trebuie să se gîndească bine că ei nu pot avea nici un rol în mascarada de iarmaroc ce se însce-nează în numele... țărilor subjugate.

Pentru muncitori nu există decît o singură țară subjugată, și aceea e *Munca*, un singur tiran: acela e *Capitalul*.

Acestei lupte, și numai acesteia, să consacram toate puterile și toate gîndurile noastre. Restul, restul va veni de la sine.

UNUL DIN MULȚIME

Eram deunăzi la o grădină cu mai mulți lucrători. Pe cînd vorbeam despre mizeriile și amarurile vieții de muncitor, se apropie de noi un nenorocit tînăr. Era ciung de o mîna, iar cu cealaltă întinse pălăria ca să cerșească.

Unul din lucrători făcu o „chetă” și ne-am cotizat cu toții. După ce plecă cerșetorul, un lucrător îmi spuse povestea :

„Vezi pe cerșetorul ăsta ? Vai de capul lui ! A lucrat vreo cîțiva ani la fabrica «Progresul» a d-lui Gheorghiu. Într-o zi, o mașină i-a prins mîna și i-a rupt-o. Patronul i-a încredințat atunci slujba de portar la fabrică. Era plătit prost, dar, oricum, nu murea de foame. Cînd am avut serbarea de Întîi Mai, l-a văzut la grădină cu cocardă în piept și i-a zis : «Ce, măi, și tu faci socialism ? Am să te arunc pe drumuri !» Și i-a purtat sîmbetele. Acum o săptămîină, nenorocitul a venit cu cinci minute mai tîrziu la slujbă. Patronul, cum l-a văzut, l-a bătut pînă la umplut de sînge și apoi l-a dat afară... Acum e pe drumuri, cerșetor !”

*

Povestea ăstui nenorocit, unul din mulțime, m-a făcut să mă gândesc mult. Societatea burgheză, după ce a dat unora arme puternice în lupta pentru trai, iar pe alții i-a lăsat dezarmați, acum își încrucișează mâinile și zice cu nepăsare : „Care o birui ; nu mă amestec ; contractul liber !“

Și ori de câte ori noi strigăm, ori de câte ori ne agităm pentru votarea unor legi de protecțiune a muncii, legi care ar putea să îndulcească întrucâtva soarta nenorociților zvârliți în ocna capitalistă, burghezia filozoafă și zâmbitoare ne cîntă același cîntec al celui sătul : „Nu vă amestecați, contractul liber !“

Ei, da ! E liber acest contract nenorocit, care mă silește pe mine să-mi închiriez brațele celui dintîi antrenor, care habar n-are de ce însemnează a munci ! E liber acest contract, care mă nevoiește să-ți îndur toate batjocurile și toate insultele ! E liber, e foarte liber contractul prin care, dacă rămîn infirm, grămădindu-ți averi ție, trîntore, ai dreptul să mă arunci pe drumuri, bătut și umilit, schilod și nenorocit pentru toată viața ! Negreșit, era liber Antonio să vîndă o livră din carnea lui capitalistului Shylock !

Așa, vezi, a înțeles burghezia libertatea ! Milionarii improvizăți, ca și capitaliștii de contrabandă, boierii de viță, ca și cei încinși în funie de tei așa pricep morala, așa dreptatea. În ei nu judecă *omul*, ci spiritul de clasă. De aceea nu trebuie să ne mire cînd vedem burtă-verzimea asta scandaloaasă pălmuind cu atîta sfruntare toate sentimentele omenești și bătîndu-și joc cu cinism de atîtea vieți ! Ce le pasă ăstor saci cu bani ambulănți dacă o viață de om s-a stins sau se va chinui pe veci, agonisindu-le lor cu ce să-și plătească desfrînările murdare ? Simt ei, parcă, în mijlocul orgiilor lor, lacrimile atîtor nenorociți ?... Ce le pasă !

A, sînt momente cînd urăști burghezia asta din tot adîncul ființei tale ! Sînt momente cînd parcă a încăput în tine o ură străveche, seculară, și cînd parcă prin graiul tău vorbește o vecie întreață de dureri !

*

Căci este aici o chestie mai personală decît chestiile de principiu, o chestie a cărei pricepere nu implică un program întreg de cunoștințe, ci pur și simplu puțină inimă.

Înainte de a fi militar, cunoscusem ofițeri despre care auzisem vorbindu-se numai de bine. Li se zicea „amabili, complezanți, gentili, șarmanți“ și tot soiul de complimente păsărești.

Ei bine, cînd am văzut pe acești gentili-amabili în cazarmă, la afaceri, stîlcind soldații în bătăi și înjurînd cu aceeași ușurință cu care turuiau păpușilor din saloane complimente și paracomplimente, mi-am zis că nu trebuie să te rostești despre un om decît atunci cînd l-ai văzut acolo, la rostul lui, la treabă.

Cu orice burghez e același lucru. Sînt între ei care par „oameni de treabă“, mai modernizați, mai dați cu nasul de străinătate. Ei bine, nu, vecinic nu ! Aibi afaceri cu ei, relații strînse, relații de salariat și capitalist, și vei vedea îndată că burghezul e același, fie ruginit, fie poleit cu modernizeală. Zgîrie puțin pojghița de spoială a oricărui burtă-verde, și vei da peste același spirit îngust, peste aceeași ură și același dispreț pentru clasa muncitoare, peste același fond de răutate, de cinism, de păcătoșie, de burghezism, în sfîrșit. Nu există „burghez bun“ și „burghez rău“ ; există numai „burghez“. Cine s-a burghezit o dată e pierdut pentru calitățile morale ale adevăratului om. Clasa lui face dintr-însul aceea ce a făcut din toți ceilalți. [...]

Socialismul modern, social-democrația organizată și militantă, a exclus din vorbirea ei o terminologie întregă, care alcătuiă dicționarul utopiștilor și al umanitariștilor ; a exclus „poporul, libertatea“ și alte vorbe mari care se întâlneau în gura revoluționarilor burghezi și de care se făcea atîta paradă.

Prin cuvîntul „popor“, revoluționarul burghez, pînă tecos vecinic și revoluționar la zile mari, revoluționar de melodramă, înțelegea mai multe clase deosebite, cu interese opuse, și care se puteau uni cînd vroia burghezul revoluționar, ca să facă republică burgheză ori bulanjism. „Libertatea“ însemna, iarăși, gălăgie multă, o femeie îmbrăcată ca la teatru și purtată pe umeri, dreptul tuturor de a se plimba cu balonul pînă la planeta Marte...

Astăzi, un social-democrat nu mai vorbește de „popor“, care poate cuprinde și pe d. Fleva, și pe agenții d-sale electorali, ci de „clasa muncitoare“ ; cît pentru „libertate“, am înlocuit-o cu „solidaritatea internațională a proletarilor“.

*

Mi se pare, însă, că prefacerea dicționarului nu e completă. Au rămas de șters încă multe cuvinte care nu însemnează nimic și de care se abuzează. Între aceste cuvinte intră și „pătura cultă“.

Ce vrea să zică „pătura cultă“ ?

Cine zice „socialism“ înțelege trecerea mijloacelor de producție din mîna exploatatorilor în mîna celor ce muncesc. Prin urmare, socialismul are în vedere numai clasa aceea de oameni care va avea să pună într-o zi mîna pe mijloacele de producție.

De la frazeologia socialismului utopic, care își întemeia lupta pe dreptul natural, pe morală, pe o serie întregă de abstracții sau de principii juridice, și pînă la socialismul modern, care crede că societatea va trebui în mod fatal să ajungă la colectivizarea mijloacelor de producție cum a ajuns la colectivizarea muncii, e o prăpastie întregă. Punctul de plecare al socialismului modern este *lupta de clase*, luptă inevitabilă, fatală, luptă de exterminare. Una din două trebuie să piară — *ceci tuera cela*¹.

Nu mai e vorba de „catastrofa iminentă“ pe care o putem ocoli cu mai mult sau mai puțin umanitarism din partea exploatatorilor, ci de un eveniment social, care va trebui să ne sosească adus de legi tot atît de firești ca legea căderii corpurilor.

Aceasta o înțelege și o știe orice social-democrat care n-a rămas la Schäffle ori la Malon.

*

În terminologia noastră nu intră decît două clase : salariații-proletari și capitaliștii-burghezi. Prin urmare, încă o dată : ce este „pătura cultă“ ?

Dacă am înlocui cuvîntul „pătură“, cuvînt împămînit de curînd de aceia care fug de vorba „clasă“, prin cuvîntul *clasa*, vedem că ne aflăm în fața unei a treia clase, pe lîngă cele două... „clasa cultă“.

¹ Acesta îl va omori pe acela (fr.).

Și dacă cercetăm lucrurile mai de aproape, vedem că această „clasă cultă“ nu stă nici în car, nici în căruță, e o clasă... declassată.

În literatura socialistă din Apus termenul acesta nu există, el este o invenție pur națională, românească. Așa fiind, să-l studiem la noi. „Clasa cultă“ cuprinde pe membrii „Cercului studiilor sociale“, pe d. Maiorescu, pe toți profesorii universitari, pe decemviri, pe toți cei „culți“, căci toți câți au cultură sînt din „clasa cultă“. Ne-am întors, deci, iarăși la „Poporul“ libertonilor... de astă dată însă la un „popor cult“.

Dar, precum între d. Fleva și „auditorul ordinar“ există un antagonism de interese care-i face să nu poată sta la un loc, care face ca „poporul“ să se despartă în moștenitori și dezmoșteniți, tot astfel „pătura cultă“ nu poate încăpea toată la un loc. O parte din ea va tipări „pui de lei noi“ și va intra în slujbă la d. Take Ionescu, o altă parte va sta de vorbă cu duhurile de pe ceea lume și va încasa profitul de pe lumea asta, o altă parte, în sfîrșit — partea cea mică — va mări rîndurile „Cercurilor studiilor sociale“.

Ei bine, ce poate fi comun între aceste trei părți din „pătura cultă“? Poate ea, „pătura“ asta, să formeze o clasă? Și este cultura o condițiune după care se pot împărți oamenii? Un capitalist poate face parte din pătura cea mai cultă posibil, el poate fi un mare autor sau un mare descoperitor; totuși, ce poate fi comun între el și un *bettel Student* oarecare, tot atît de cult? Cei culți pot forma cel mult o categorie, dar niciodată o clasă.

Încît pentru noi, care despărțim lumea în clase, care ne preocupăm de lupta de clase, nu de categorii, „pătura cultă“ nu poate fi privită ca un tot, ca ceva aparte, cu legile ei, cu aspirațiile, cu nevoile ei. Pe cei culți, ca și pe cei inculți îi despărțim în două: salariați și exploatați... Sîntem cu cei dintîi și împotriva celor de-al doilea.

Și, cu toate astea, se pare că „pătura cultă“ ține morțiș să formeze o clasă sau cel puțin o castă aparte. Întocmai ca muncitorii care, la începutul mișcării socialiste,

DREPTURILE OMULUI

ZIAR POLITIC-SOCIAL COTIDIAN

EDITA ÎN LUNA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA
Cămin nr. 12, Strada nr. 12, București

CERȘII ȘI SINDICATUL OMULUI

Redacția nr. 12 Strada nr. 12 București

În momentul prezent la „nostru“...
Și în schimb, vedem că această „clasă cultă“ nu stă nici în car, nici în căruță, e o clasă... declassată.

Solidaritatea universală

„Cineva poate să spună că o proclamație...“

În momentul prezent la „nostru“...
Și în schimb, vedem că această „clasă cultă“ nu stă nici în car, nici în căruță, e o clasă... declassată.

DEMOCRATIA SOCIALA

APARE DUMINICA

Munca noastră

În drepturile noastre...
Și în schimb, vedem că această „clasă cultă“ nu stă nici în car, nici în căruță, e o clasă... declassată.

În momentul prezent la „nostru“...
Și în schimb, vedem că această „clasă cultă“ nu stă nici în car, nici în căruță, e o clasă... declassată.

Drepturile omului și Democrația socială
(Ziare la care a colaborat intens Anton Bacalbașa.)

LENE, 10 IANUARIE 1968

© DIMITRIE KOTITE

Adevărul LITERAR

NUMERUL 15 BANI

ANUNCIURILE
se acceptă și publică la prețuri normale în
„Adevărul Literar”
Noi nu acceptăm publicarea
anunțurilor de cămin, de
bucătărie, de...
La Paris, marșul de salutarie va începe
la ora 14.
După Nr. 100, numărul 31, dispunem

NUMERUL 15 BANI

ANUNCIURILE
se acceptă și publică la prețuri normale în
„Adevărul Literar”
Noi nu acceptăm publicarea
anunțurilor de cămin, de
bucătărie, de...
La Paris, marșul de salutarie va începe
la ora 14.
După Nr. 100, numărul 31, dispunem

ADMINISTRAȚIA
Adresa: Bulevardul Libertății, nr. 11, Lene

DIRECTOR: ANTON BACALBAȘA

REDAȚIA
PUBLICAȚIE NAȚIONALĂ ȘTIINȚĂ ȘI LITERARĂ

UN NUMER VERICIRIU NO BANI

PRIMAVARA

Primăvara vine din cerul
deasupra noastră și ne
aduce în suflet o senzație de
libertate, o senzație de
vișnișor, o senzație de
speranță. Primăvara vine
din cerul deasupra noastră
și ne aduce în suflet o
senzație de libertate, o
senzație de vișnișor, o
senzație de speranță.

„CONVORBIRE LITERARĂ”

Într-o discuție literară
se vorbește despre
literatură, despre
scriitori, despre
opere literare. Într-o
convorbire literară
se vorbește despre
literatură, despre
scriitori, despre
opere literare.

Prima convorbire literară
a fost organizată în
Lene în anul 1968.
Acest eveniment
a avut un mare succes
și a fost foarte bine
primite de publicul
lăsat. Într-o
convorbire literară
se vorbește despre
literatură, despre
scriitori, despre
opere literare.

Adevărul literar

(Periodic al cărui director era Anton Bacalbașa.)

ne răspundeau : noi nu sîntem muncitori, ci... *meseriași*, „pătura cultă” nu vrea să se rînduiască în șirurile muncitorilor. Vedem că adeseori, chiar intrînd în mișcarea socialistă, pătura cultă își păstrează bisericuța ei, scrie cărți, reviste, broșuri, ziare pentru ea, se socotește ca un neam aparte, care nu intră în rîndurile armatei proletare.

Împotriva acestei tendințe mă ridic și *trebuie* să se ridice orice socialist-democrat militant, care înțelege rolul și menirea socialistilor.

De zece ani de zile, de cînd se face în țara asta socialism, ce a produs „pătura cultă”? Vedem că, afară de Nădejde, Mille, Radovici și toți ceilalți, pe care îi cunoaștem cu toții, n-a mai răsărit nici un Miltiad¹. Pe vremea cînd *a face socialism* însemna a vorbi la cafenea despre revoluție, ori cel mult a ține o conferință *high-life*, nu puteai să-ți tragi sufletul de socialisti „din pătura cultă”. Dar de cînd s-a început o mișcare serioasă între muncitori, de cînd s-a văzut că *a face socialism* înseamnă a jertfi multe bunătați de-ale vieții burgheze, a sacrifica și bani, și vreme, și ceva din „scara viitorului”, o parte din „pătura cultă” socialistă a dat bir cu fugiții, iar cei care au rămas sînt cele șapte-opt nume de care se aude întotdeauna. Și, cu toate astea, se muncește mult pentru „pătura cultă”. Unde-i rezultatul?

Să nu se creadă că tăgăduim orice rol și orice însemnatate „păturii culte”. Vroim numai să spunem că rolul ei nu este de a sta deoparte și a se instrui a face socialism *pour l'amour de l'art*². Dacă „pătura cultă” voințește să fie *folositoare*, apoi să rupă cu *cenaclurile*³ și să se azvîrle în mișcarea muncitorimii.

În conferința sa asupra *Rolului păturii culte*, prietenul Vasiliu zice : „A organiza proletariatul cît îl avem după

¹ Miltiade (... — 489 î.e.n.) — general ateniian, învingătorul perșilor la Maraton.

² De amorul artei (fr.).

³ Anton Bacalbașa se referă aci la anumite „biserișcuțe” ale unor intelectuali, despre care vorbise în pagina anterioară.

modelul social-democrației din Apus și a-l face conștient de rolul său istoric ; a organiza clasa țărănească și a o face să înțeleagă că interesele sale sînt deosebite de ale celorlalte clase... iată misiunea păturii culte în România, iată rolul istoric ce îl are de împlinit." (*Critica soc.*, nr. 5.)

În adevăr, mișcarea socialistă modernă se face pentru și de către muncitori. Prin urmare, oricine dorește să fie util acestei cauze între muncitori trebuie să vie.

Ca o categorie aparte, „pătura cultă“ va rămîne o sectă. Ea trebuie să înțeleagă că nefiind o clasă, trebuie să vie acolo unde e *clasa pentru care luptă*.

Cerem, prin urmare, mai mult militantism și mai puțin doctrinarism.

Uneori, cînd observi cîte se petrec în societatea modernă sub toate aparențele de civilizație ce ni le-am dat, și cînd te gîndești la ce era odinioară sub forma brutală pe care o îmbrăca asupra, nu știi care din cele două stări e mai bună.

Neconținut, de cînd crimele de la Dorohoi ne pasionează, ideea asta ne vine în minte.

Omenirea întreagă se felicită că a scăpat de vremea robiei, aceia care au luptat pentru abolirea ei își fac mare fală din acțiunea lor, iar noi toți sîntem gata să-i înălțăm la cer, să ne mîndrim că am avut niște așa părinți.

Se poate. Sînt idei pe care le primim necontrolate și care, de la o vreme, se cristalizează așa în mintea noastră, încît nici nu ne gîndim să le distilăm, ci le socotim niște adevărate axiome.

Binefacerile robiei sînt una din ideile acestea. Ne-am deprins pînă într-atîta să înălțăm în slavă desființarea robiei, încît socotim că-i o crimă a nu cînta în cor cu ideologii și cu interesații : „Azi sîntem cu toții liberi, egali înaintea legii“ etc.

Dar să discutăm. Ce era un rob ? Un om care aparținea *de drept și de fapt* proprietarului, un om fără pă-

mînt și fără drepturi, un om care putea fi ucis fără ca stăpînul să aibă a da seamă cuiva...

Ce-i un sătean liber ? Un om care aparține *de fapt* proprietarului, un om fără pămînt și fără puțință de a-și exercita puținele drepturi ce are, un om care poate fi ucis în bunăvoie, sigur că ucigașul nu va fi pedepsit dacă face parte din clasa stăpînitorilor...

Vedeți deosebirea ? Ea stă numai în vorbele *de drept* și *de fapt*. De drept, săteanul e liber să-ți închirieze sau nu brațele, își poate da copilul la școală, alege deputați, e egal înaintea legilor cu stăpînitorul de pămînt ; de drept, el poate petrece vara la Cannes și iarna la Opera din Paris, se poate urca cu balonul la planeta Marte... mă rog, are toate drepturile posibile.

Dar *de fapt* ? De fapt, el e silit să muncească proprietarului în orice condițiuni, nu-și poate da copilul la școală pentru că n-are nici cu ce-l încălța, nici cu ce-i cumpăra cărți, e sigur că între el și stăpîn întodeauna *justiția* e de partea celui din urmă ; de drept, el e rob al unei vetre pustii, nu are nici puțință de a emigra, nu are nici un *drept*, afară de acela de a muri de foame.

Și, pe deasupra tuturor acestor rele de care el suferă, starea de *libertate* îi mai îngreuiază viața și i-o face mai nesigură. De bine, de rău, robul își avea pîinea asigurată. Stăpînul știa că boul nehrănit și robul nemîncat nu pot trage la jug. Apoi, viața robului era sigură, pentru că-n catalogul averii boierești robii intrau alături cu vitele și cu uneltele de muncă în rîndul *capitalului*. Care boier și-ar ucide boii cumpărați cu bani ? Care boier și-ar fi ucis robii, care costau galbeni ?

În starea de *libertate*, avem legi protectoare ale animalelor, dar pentru oameni asemenea legi nu există. Dimcea, Stroici, Paciurea... iată cine hotărăște de viață și de moarte.

În starea de robie, *puteai* fi ucis, dar nu te ucideau, în starea de *libertate* nimeni nu are *dreptul* să teucidă, dar te ucide.

Vă admir, progres și libertate burghezească ! Ați înlocuit robia de drept prin robia de fapt ; ați pus unei societăți vechi o etichetă nouă ; ați acoperit putregiunea

hoitului păcătos cu purpură aurită, și acum vă făliți cu opera voastră cum se fălește un negustor șiret cînd își admiră etichetele poleite ce acoperă o marfă falsificată.

Era rea robia și era rușinoasă, desigur. Dar ce-i de invidiat în societatea modernă, în care — dulăi ai liberalismului — „voiți egalitatea dar nu pentru căței !“

E așa de mică deosebirea între răul trecut și cel prezent, încît uneori, cînd observi cîte se petrec în societatea modernă, sub toate aparențele de civilizație ce ni le-am dat, și cînd te gîndești la ce era odinioară, sub forma brutală pe care o îmbrăca asupra, nu știi care din cele două stări e mai bună...

Este, oare, nevoie să mai spunem ce credem noi despre dotațiunea făcută de Camera burghezească prințului moștenitor ?

Între multele jafuri autorizate de stat, cum sînt birul personal, dările indirecte, întreținerea armatei, a clerului etc., se mai adaugă acum un articol nou : luxul de a avea un moștenitor al tronului ! Băiatul României se însoară. „Trebuie să-l înzestrăm !“ a zis domnul Take Ionescu. Iar Camera conservatoare și liberală — afară de cei cîțiva nedisciplinați — s-a grăbit să sublinieze cu bani peșin din vistieria statului aceste elocvente cuvinte ale copilului de pripas al conservatorilor.

Așa e. Băiatul se însoară. Dar cîți băieți nu s-or fi în-surînd în aceeași zi, băieți săraci, băieți muncitori, harnici, a căror viață întregă a fost jertfită muncii, ridicării producției naționale ! Și, cu toate astea, cine se gîndește să-i înzestreze, măcar că părinții lor sînt tot atît de săraci ca și dînșii ?

Însurățelul ce se însoară la Londra are, slavă Domnului, de cine să fie înzestrat. El a fost luat de suflet de un om bogat, îmbogățit din spinarea țării, și de pe urma căruia nu va rămîne nici o picică... De ce dar augustul unchi nu-și înzestrează singur nepotul ? De unde dreptul

acesta să-l înzestrăm noi, să-l înzestreze muncitorimea sărăcită, țaranul ajuns în sapă de lemn ?

Băiatul României burgheze se însoară — să-l înzestreze burghezia, căci al ei este băiatul, pe dînsa o reprezintă, pe dînsa o apără, din ea este născut, în ea trăiește și în ea va muri. Ce caută la noi, ce caută la banul săracilor milogul acesta de carnaval, care stă pe saci cu aur și strigă că i-e foame ?

Pesemne nu degeaba cîntă *Biblia* lor ; talantul să se dea aceluia care are mai mulți !

*

Obrazul subțire se ține cu cheltuială.

Burghezia românească a vroit să-și plătească luxul regalității și al unei dinastii ereditare — apanagii, liste civile și dotațiuni sînt azi fatale.

Numai un lucru : noi, care nu ținem de loc la acest lux burghezesc, noi, care ne putem dispensa și de vodă și de moștenitor, n-am putea fi, oare, scutiți de această nouă contribuție ? Tînărul care se înzestrează cu japca ar face bine să se adreseze la aceia care l-au născocit, nu la biata țară, care nu-i întru nimic vinovată de apariția junelui la picioarele tronului.

Într-o bună dimineață, lui vodă i-o veni pofta să adăposteze o droaie întreagă de dălhăuci — nu cumva țara asta trebuie să-i înzestreze pe toți ? Cel puțin dacă vodă *i-ar face*, l-am premia în baza legii pentru îmbunătățirea rasei ; dar așa, cine nu știe să adopte ? Și cînd adoptezi, trebuie să porți singur cheltuielile. Altfel, generozitate cu banii altuia, cine nu știe ?

*

Nu ne mirăm de loc de noul bir ce ni se impune și nu ne miră nici fraza *Constituționalului* că „suma ce se oferă ca dotație e încă prea mică pentru prestigiul cu care o țară ca a noastră trebuie să înconjoare pe acel ce va purta coroana României“.

Sînt cheltuieli, sînt risipe de acestea care nu se pot despărți de organizația socială actuală. Burghezimea mo-

narhistă *trebuie* să-și plătească acest lux, altfel, regalitatea se deoache.

Noi socotim dotațiunea aceasta ca o răpire a banului public, și ne facem datoria de a protesta împotriva ei.

Nu putem pierde însă prilejul de a spune că acești 300.000 lei sînt o sumă neînsemnată pe lângă furtul ce se săvîrșește zilnic de către clasa stăpînitoare. În fiecare zi această clasă își face singură o dotațiune mult mai mare decît cei 300.000 lei ce se dau lui Ferdinand de Hohenzollern. Această dotațiune, care a ajuns o hoție normală, apărută de legile economiei politice burgheze, ne revoltă mai mult decît violarea celor 300.000 lei.

Cînd vom fi făcut să înceteze sistemul acesta al dotațiunilor silite, dotația lui Fried'1 va înceta de la sine.

300.000 LEI

Cînd vor apărea rîndurile acestea, dotațiunea moștenitorului tronului va fi votată. Putem dar vorbi ca de un fapt împlinit.

A mai spune că sîntem împotriva acestei risipe ce se face cu banii țării este a spune aceea ce toată lumea știe. Pentru noi, această dotațiune este o risipă, dar nu mai mult. Ea dovedește încă o dată că statul, pe care un socialist l-a botezat „conspirația minorității împotriva majorității“, nu caută altceva decît să-și întărească stîlpii pe care se reazimă toată organizația lui.

Societatea modernă, admirabila societate pe care infamii de socialiști vor s-o schimbe, are nevoie pentru menținerea ei de o mulțime de instituții care de care mai drăguțe. Armata, regalitatea, prostituția, toate aceste drăgălășii în numele cărora se închină burghezul cu minte, nu sînt altceva decît niște factori inerenți organizației moderne.

Într-o societate întemeiată pe exploatarea omului, pe jefuirea muncii celor mulți, puteți oare să vă-nchipuiți lipsa armatei? Aș! Ce-ar face atunci mojiicii?

Într-o societate în care familia are niște baze atît de solide, în care nenorocita ceea care se numește dragoste e lăsată doar pe seama nebunilor de poeți și-n care fe-

meia e socotită ființă inferioară, *chair à plaisir*¹ ori roabă economică, vă puteți închipui dispariția prostituției? S-ar cufunda pământul, domle!

Același lucru și cu regalitatea. Cine are barbă trebuie să aibă și pieptene, cine are burghezie, armată și prostituție trebuie să aibă și un vodă... Cum ar rămîne altfel fără stăpîn aste trei podoabe?

Văd de aici pe republicani zîmbind:

— Dar Franța? Franța n-are burghezie? Și unde are rege?

Așa e. Numai că nu haina face pe călugăr. Ilustrul Carnot nu e rege, dar e *un fel* de rege. El domnește peste aceleași frumoase instituții, are-n slujbă aceiași soldați ca Napoleon și vroiește tot „menținerea proprietății private, a armatei oficiale, a prostituției publice“. Deosebirea e că poartă frac în loc de tunică și pantaloni fără vipușcă... Încolo... Celestin e Floridor.

*

Și astfel, grație acestei minunate organizații sociale, *der arme Fried'l* va intra în posesia a lei 300.000 pe fiecare an.

Cîte nu s-ar putea face cu 300.000 de lei pe fiecare an în țara asta? N-avem școli, n-avem șosele, n-avem spitale, totuși, trebuie să luăm pîinea din gura fiilor și s-o dăm cîinilor. Am văzut mame care ies la plimbare gătită după ultimul jurnal, pe cînd copiii le merg la școală desculți...

Așa vroiește vremea în care trăim. Și aci sînt de acord toate partidele *istorice* care țin la tron și la dinastie. Liberalii au dat unchiului, conservatorii dau nepotului, ba de astă dată și liberalii sînt oficialmente de acord; cei care cîrtesc nu sînt disciplinați.

Armonie, armonie!

*

Pentru noi, încă o dată, dotația prințului este o risipă, dar nimic mai mult. Cine zice monarhie, cine zice societate burghezească trebuie să zică în același timp și

¹ Obiect de plăcere (fr.).

„cheltuială de întreținere“. Nu cumva regele are să guverneze numai *pour l'amour de l'art*?

Este un jaf în banii țării, da. Dar acest jaf este foarte neînsemnat față cu jaful permanent ce se face pe spinarea muncitorilor de către clasa stăpînitoare. Oriunde există muncă, oriunde există salariu, există și jaful. Dacă am socoti laolaltă cu cît sînt jefuiți toți salariații pe fiecare zi, de cîte sutimi de ori s-ar acoperi suma de 300.000 lei!

Iată pentru ce, declarînd că socotim dotația făcută de Camera burghezească viitorului ei șef ca un furt săvîrșit în dauna țării, nu ne putem opri mult timp asupra acestui *caz izolat*, ci privim mai departe, la *hoția permanentă*, pentru desființarea căreia organizăm pe cei furați.

Cauzele — nu efectele.

Am să vă spun o poveste autentică și foarte interesantă. Aveam un prieten, și prietenul ăsta era rus, și rusul ăsta ținea un birt...

Pîn-aici nimic interesant, nu-i așa? Dar ascultați mai departe. Într-o zi, prietenul meu ședea plictisit la tețghea cu un alt prieten — să-i zicem Vaxinsky — și vorbeau nu știu despre ce. Pe tețghea era, între alte articole, o strachină cu crenvurști.

Intră un soldat.

— Cîte parale perechea de cîrnați?

— Douăzeci de bani, răspunde rusescul meu amic.

Soldatul se scarpină după ceafă, se uită la cîrnații nemțești și... pleacă.

Vaxinsky se înfurie și începe a trage o morală țapănă prietenului:

— Cum se poate să fii așa de infam? Auzi, mă rog! Bietul soldat poate că n-a mîncat toată ziua, și tu te uiți cum pleacă!...

Și imediat Vaxinsky strigă pe soldat, bagă mîna-n strachina cu cîrnați, scoate cîteva perechi și le dă gratis bietului militar.

— Ei, frate... așa deja și eu generos cu crenvurști de la altul! Îmi spunea prietenul, povestindu-mi galantomia lui Vaxinsky.

Și vorba asta a rămas clasică într-un cerc de prieteni.

*

Mi-am adus aminte de ea cînd am citit discursul d-lui Take Ionescu:

„Băiatul României se însoară, trebuie să-l înzestrăm!”

O fi, Tăchiță dragă, dar... așa deja și eu generos cu crenvurști de la altul!

Că se-nsoară Fried'l nu-i nimic de zis; să pață și altceva, treaba lui — *il a la tête pour cela!*¹ Dar să ne-nțelegem la vorbe: de unde și pînă unde „Băiatul României”? Că e băiat, se poate; dar că e al României — vax!

Și apoi, cine l-a rugat să se-nsoare? Subscrisul Kinderfus, fiu al României, declară sus și tare, cu mîna pe conștiință, că nu e părtaș la famelizarea băiatului. Deci din birul subscrisului nu-i drept să se dea nici o lețcaie chioară junelui Fried'l.

Drept ar fi să poarte cheltuiala tata-socru și pețitorii — noi nu.

Dacă d. Take Ionescu vrea să fie generos cu prințesa Maria, să fie sănătos; dar ce nevoie are de grațiosul concurs al crenvurștilor noștri?

Cînd se va-nsură subscrisul — bate-te peste gură, Kinderfus, să nu zici într-un ceas rău! — contribui-va Fried'l cu ceva sume? Și dacă-i vorba de băiat al României, apoi subscrisul are pretenția — modestia mă omoară! — de a fi un băiat mai levent decît Fried'l.

Apoi, dacă-i așa, pentru ce subscrisul ar contribui — financiarmente vorbind — la căsătoria lui Fridelache?

Iată-mă ajutînd, fără voie, la întemeierea unei famelii... Iartă-mă, Dumnezeu al părinților noștri, că, parol, nu-i cu voia mea!

Dar, vorba turcului: *haram gheldi, haram ghitti!*² Bani adunați de *haram* au să facă ei o pozna. Și atunci... „să te ferești, băiat al României, de cui străin în casă“!

¹ La atîta îl duce capul! (fr.)

² Și cum au venit, așa s-au dus! (turc.)

Guvernele fac un mare serviciu democrației sociale aducând la fiecare deschidere de sesiune parlamentară câte un mesagiu asupra căruia se încinge discuția între reprezentanții diferitelor partide politice. Oricât am zugrăvi noi de bine moralitatea, seriozitatea și cinstea acestor partide, niciodată nu vom izbuti să le depingem¹ așa de exact cum se zugrăvesc ele unele pe altele.

Ascultând aceste dezbateri, îți este cu neputință să nu dai dreptate și liberalilor, și conservatorilor, cu neputință să nu-i trimiți și pe unii și pe alții... la casa de corecțiune.

Seci de idei, incapabili de a formula un principiu, nepregătiți pentru o discuțiune fundamentală asupra reformelor de care se simte atîta nevoie, liberalii se agață vecinic de actele guvernului, de procedurile lui de guvernămînt, de abuzurile și fărădelegile lui. Ei vorbesc atunci în aplauzele lor... și ale noastre.

La rîndul lor, conservatorii sînt veseli că discuțiunea nu s-a întins asupra ideilor, temă pe care ar putea fi distruși, și se pun tot pe terenul liberalilor, atacînd administrația acestora, păcatele, neomeniile de care s-au

¹ A depinge — a descrie.

făcut vinovați. Și ei vorbesc tot în aplauzele lor... și ale noastre.

Ți se pare atunci că asिști la procesul lui Andronic. Negustorii acuză pe acesta că i-a înșelat cu apa de aur, escrocul acuză pe reclamantii că au făcut apel la concursul lui ca să-i îmbogățească în mod fraudulos.

Noi aprobăm că și unii, și alții sînt demni... de Văcărești.

Și cum n-ar fi așa? Toate acuzațiile pe care liberalii le aduc conservatorilor sînt tot atît de adevărate ca și toate acuzațiile pe care conservatorii le aduc liberalilor. Schimbați numai numele proprii, și discursul unuia se potrivește perfect în gura celuilalt. Liberalii, ca și conservatorii pot zice unul altuia fără teamă de a minți — o teamă pe care de altfel n-o prea au — „ați violat libertatea alegerilor, ați dat apanagii, ați jefuit țara, ați torturat pe săteni, v-ați îmbogățit prin fraudă“... etc... E chestia numai de *date* și de nume proprii.

Pentru noi lucrul e foarte îmbucurător. Căci, învinuindu-se unii pe alții, descosîndu-și trecutul cu atîta dreptate și arătîndu-și unii altora oglinda în care s-au întipărit faptele lor rușinoase, muncitorii au prilejul să-i vadă de-a binele așa cum sînt.

*

Credem că este o urmă de metafizică politică să dai lecții de proceduri parlamentare adversarilor. Utopiștii, grupările fără o sistemă și fără o bază științifică pot să facă apel la liberali, îndemnîndu-i „să abordeze calea largă a principiilor“. Noi nu putem face asemenea, jonglerie politică. Facă-și de cap liberalii, ca și conservatorii, atît mai bine pentru noi: clasa muncitoare are un prilej minunat de a-i judeca.

Ce zor avem noi ca liberalii să discute într-un fel ori într-altul? Nu cumva ne prăpădim de dragostea lor? Nu cumva facem politică idealistă?

Fraza stereotipă, ajunsă clișeu, „veniți cu un program, domnilor liberali“, este o urmă de metafizică, pe care nu noi o vom întrebuița. Ne place să avem niște ad-

versari „luminați și conștienți“, zic utopiștii, care fac politică romantică.

Noi zicem dimpotrivă : în lupta de clase, muncitorimea nu are să se ocupe să dea adversarilor instrucțiuni asupra celui mai bun procedeu de luptă. În război o armată se îndeletnicește cu instruirea vrășmașului ?

Sînt adversarii ignoranți, lasă ei să fie atacați tocmai din flancul cel mai slab. Atît mai bine ; nu noi o să le dirigem tunurile !

*

Și dacă liberalii nu se ocupă de principii, care-i primejdia ? Mai ales în țara asta, unde programele n-au nici o însemnătate, pentru că ele sînt puse la coșniță cînd autorii lor vin la putere, noi nu putem pune temei pe feticile solemne din vremi de opoziție...

Vroim discuții de principii ? N-avem decît să le facem noi. Valorosul nostru prieten Morțun a expus în Cameră ideile noastre în mod strălucit, și nu avem nevoie să cerem liberalilor pomana unor așa numite discuțiuni de principii.

Rolul deputatului nostru a fost mare, căci el a putut afirma, pe de o parte, doctrina noastră, iar pe de alta a scos concluzii din acuzațiile ce pe drept și-au adus liberalii și conservatorii.¹

Cînd burghezii de toate văpselile se ocărăsc, nu avem decît să pecetluim dosarul și să-l punem la *acte*.

¹ Anton Bacalbașa are cuvinte de laudă pentru activitatea lui V. G. Morțun (1860—1919) din perioada respectivă. Ulterior, V. G. Morțun și alți conducători ai partidului socialist vor trăda interesele proletariatului și vor trece în partidul liberal.

PENTRU REPREZENTANȚII ȚĂRII

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

Este atîta timp de cînd urmăresc cu multă atențiune discursurile pe care le roștiți în sacrosanta incintă a Parlamentului țării. Dacă fac aceasta, este că nu pot rămîne impasibil față cu aceste scurgeri parlamentare, ca să zic așa, ce vă caracteriză.

Am simțit însă o mare mîhnire, dacă pot să mă exprim astfel, ca om și ca român, cînd am văzut că mai întotdeauna țineți discursuri proaste. Dar ce proaste ! Proaste foc !

Atunci mi-am zis în sinea mea cu glas tare : „O, Kinderfus ! Tu, care ești fiu al României, tu, în ale cărui vine fierbe un sînge verde de urmaș al lui Traian, tu, care mai presus de toate ții la patria-mumă — căci înainte de a fi om ești român — de ce nu vii să salvezi pe reprezentanții țării ?“

Și, zicînd acestea, am cugetat. Cînd deodată o idee îmi trecu prin minte : „Mă voi face fabricant de discursuri parlamentare !“ îmi zisei eu, și o lacrimă luci în geana mea.

*

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

Nu vreau să lingușesc pe nimeni, căci românul nu știe a linguși, dar vă spun curat că vă faceți de râs cu discursurile pe care le țineți.

În urma războiului glorios pentru independență [...], România a dobândit un loc de onoare în concertul european. Ei bine, nu compromiteți acest concert cu discursurile dv. ?

De aceea cred că cel mai nimerit lucru pe care l-ați putea face, și pentru care țara v-ar fi recunoscătoare, este să veniți la subscrișul să vă faceți discursurile.

Pentru acest nobil scop vă alătur cartă mea de vizită.

La Floarea retorică

KINDERFUS SOHN & COMP.

Mare asortiment de discursuri parlamentare
opozante și guvernamentale

— NEC PLUS ULTRA — 1

Se primesc și comande En Gross pentru ocaziuni solemne.

Prețuri moderate *à la carte* și cu abonament.

Cabinet rezervat pentru fiecare pacient în parte.

Discrețiunea fiind unul din principiile fundamentale pe care se bazează stabilimentul nostru, ca și al doctorului Thör, ne facem o plăcere de a asigura pe numeroasa noastră clientelă că nu noi vom fi aceia care vom divulga secretul profesional.

La magazinul nostru se va găsi întotdeauna un bogat asortiment de discursuri în toate genurile : chestiuni prealabile, incidente, interpelări, întrebări, moțiuni, chestiuni reglementare, pentru închidere, contra închiderii, asupra punerii votului, amendamente, discursuri pentru și contra indigenatelor, răspunsuri la mesagiu, replici la întrepreri etc.

¹ Nu mai departe (lat.). Se întrebuițează de regulă spre a arăta că ceva este de neîntrecut.

De asemenea, a sosit o cantitate mare de discursuri solemne pentru toasturi, inaugurări de școli, dări de seamă către alegători, precum și discursuri funebre pentru alegători sau soțiile lor, ori pentru bărbații marcanți care au pus umărul la formarea scumpei noastre Români.

*

Domnilor senatori,
Domnilor deputați,

Oameni sîntem cu toții și trebuie să ne ajutăm în lume. Onorariul meu va fi foarte modest, căci nu câștigul material mă împinge la acest nobil act, ci dorul de țară. Știu că nu sînteți mîndri și că veți primi să încurajați întreprinderea aceasta națională. Din parte-mi, nu voi cruța nici o osteneală spre a satisface pe deplin onorabila clientelă.

În numărul viitor vă voi da o mostră de discurs, care sper că vă va convinge pe deplin de ce poate face o voiață de român. Dacă nu v-o plăcea, să nu dați nici un ban... cum nu dau eu pe discursurile dv.

UN OPOZANT

Domnilor deputați,

Nu voi abuza mult timp de răbdarea domniilor-voastre în această cestiune care preocupă deopotrivă pe orice român, și nu pun la îndoială patriotismul nimănui. Dar îmi place a crede — și nu mă sfiesc a o afirma sus și tare — că s-au găsit unii care să ne acuze pe noi — *risum teneatis* !¹ — de ușurință, ca să nu zic mai mult, în această cestiune.

Dar să anvizajăm cestiunea mai de aproape. Nu voi face personalități, domnii mei, dar vă asigur că nu eu voi fi acela care voi ascunde adevărul. *Tant pis* pentru cei interesați în cauză...

O voce : Numește-i pe nume !

— *Nomina odiosa* ! Dar să trecem mai departe... Într-un regim parlamentar nu trebuie să fie decât două partide : unul de guvernământ și altul de control... Văd pe onoratul nostru coleg d. Chițulică surzînd... Nu zîmbiți, d-le Chițulică, *rira mieux qui rira le dernier* !...²

O voce : Dar d. Chițulică e absent !...

¹ Poți reține rîsul ! (lat.).

² Cine rîde la urmă, rîde mai bine ! (fr.).

— Nu vă rejuișiți, domnii mei : *ab uno disce omnes*...¹ Voi continua dar... Dorința expresă a generației de la 1848 a fost categorică, și nu dv. veți putea abima întru ceva marile acte comise de acei bărbați cu care țara se poate fâli !... Dar aș întreba pe onorabila bancă ministerială : ce gîndește d-sa în această gravă afacere ? Care-i sînt părerile ? Și dacă ele-i sînt într-un fel ori într-altul, pentru ce nu le avuează ? Din această dilemă încurcată nu puteți ieși. Această cestiune atîrnă deasupra capetelor d-voastră ca sabia lui Damocles.

Atunci vă întreb : unde vă sînt convingerile ? Ce vorbeți cînd erați în opoziție ? *Verba volant, scripta manent*, și țara n-a putut uita cuvintele dv., căci ele s-au scris în conștiința națiunii !... Și cînd zic națiune, înțeleg țara, căci nu trebuie să facem confuzii regretabile, pe care apoi le-am plăti prea scump...

Un cuvînt și termin. Îmi aduc aminte că odată m-am întîlnit cu m.-s. în tren.

Președintele : Nu atacați coroana, domnule deputat !

— Această observație nu mie mi se cuvine, domnule președinte, ci acelora care au atacat coroana în întruniri și pamflete... Ziceam dar că am întîlnit pe maiestatea-sa în tren. Aci îmi veți da voie să fac o paranteză.

Președintele : Veniți la chestiune !

— Iau act de parțialitatea biuroului !

Președintele : Nu aveți dreptul să calificați atitudinea biuroului !

— Atunci cer cuvîntul în cestiune personală !... Vă voi arăta eu dv. ...

Președintele : Nu aveți dreptul să amenințați !

— Ba am !

Președintele : Ba n-ai !

— Ba da !

Președintele : Ba nu !

— Ba da ! Fac apel la domnii deputați... iar dacă voiți să-mi închideți gura cu asemenea proceduri bizantine, aceasta dovedește că am lovit bine... Istoria ne va judeca... Am zis.

¹ E suficient unul pentru a-i cunoaște pe toți (lat.).

UN GUVERNAMENTAL

Domnilor deputați,

Nu aș fi luat cuvântul în această gravă cestiune, căci nu văd importanța ei ; dar onorabilul preopinent a făcut apel la mine...

Preopinentul : Dar n-am făcut nici un apel !

— Așa e, dar puteați face... Domnii mei, despre ce este vorba în specie asupra cauzei ce ne preocupă ? Onorabilul preopinent a acuzat, dar n-a dovedit nimic. Ei ! E ușor să acuzi. Un mare autor englez a zis : *La critique est facile* ¹... Veniți cu fapte, domnilor, căci țara e sătulă de vorbe. Și nimeni mai mult decât noi nu ar dori ca această dezbatere să se lumineze cu o oră mai-nainte !

Voi intra dar în fondul afacerii... Acum 2.000 de ani, un mare filozof grec a zis : „S-a suit scroafa-n copac !“ Prin urmare, domnilor, unde vede onorabilul meu preopinent reacționarismul guvernului ? Fac apel la banca ministerială, să ne spuie ea însăși dacă actualul guvern este reacționar ! Iată ce va să zică a acuza fără probe palpabile !... Eu cred, domnilor, că pentru prestigiul acestei Camere, opozițiunea nu trebuia să aducă aci această cestiune. Ce să mai zică străinii de noi dacă noi înșine nu avem încredere în guvernul nostru !

Prin urmare, cum rămâne cu alegațiunile onorabilului reprezentant al colegiului X de Y ? Așa-i că ele cad la prima analiză ?

Dar să trecem mai departe. Dacă chiar am presupune că guvernul e culpabil, unde vedeți dv. vina lui ? Eu, unul, vă mărturisesc, domnii mei, că n-o văd. Concluziunea logică este dar că bine a procedat guvernul în această cestiune vitală... Și în Anglia, țara clasică a constituționalismului, se acuză guvernele, dar acuzațiunile nu merg niciodată pînă la incriminațiuni ! Așteptați dar să ne vedeți la lucru, lăsați să se facă lumină, și numai după ce aceasta va avea loc, numai după aceea, zic, pronunțați-vă... Și după ce guvernul va cădea, fiți siguri, domnii mei, că vom fi noi cei dintîi care îi vom da vot de blam !

¹ Critica este ușoară (fr.).

Răposatul Manolache Costache zicea : „Partidul conservator trebuie să fie sau să nu fie“. Da, domnilor, vom zice și noi : „Ori sîntem, ori nu sîntem“. Unde vede dar onorabilul preopinent greșala guvernului ?

Într-o țară eminentemente agricolă ca a noastră, ar trebui să ne dăm bine seama de ce facem, căci nu se știe dacă mîine nu va fi prea tîrziu !... Țara ne-a trimis aci ca să-i facem interesele, nu ca să combatem guvernul ; prin urmare, la ce se reduc toate acuzațiile gratuite ce ni se aduc ?

Îmi place a crede, domnii mei, că nu se va găsi în această Cameră nici o inimă românească care să nu recunoască imediat că guvernul nu poate fi făcut culpabil într-o cestiune unde a lucrat în mod patriotic... *À bon entendeur, salut !* ¹

¹ Cine are urechi de auzit, să audă ! (fr.).

Camera a dat săptămîna trecută un vot care zugrăvește perfect ideile burghezimii. Ea a respins proiectul de lege asupra repausului de duminică.

Încă înainte de a se pune în discuție acest proiect, noi ne-am arătat neîncrederea că el va fi admis: cînd îți cunoști Parlamentul, poți să știi, prin anticipație, ce va face el. De aceea, nu scriem rîndurile acestea ca să ne exprimăm mirarea, ci numai ca să punem încă o dată în vedere celor nedomiriți încă chipul de a judeca și de a se purta al acestor mameluci transformați în judecători.

Două sînt argumentele principale pe temeiul cărora proiectul a fost respins și — cu rizicul de a da o întindere prea mare acestui articol — ne vom încerca să le discutăm.

D. Nicu Filipescu a arătat că conservatorii nu pot vota, pentru căci și-ar călca în picioare doctrina lor neintervenționistă, adoptînd un proiect socialist; d. P. P. Carp s-a declarat protivnic... *pentru că băieții de prăvălie sînt niște leneși și niște bețivi...* Avem, deci, de o parte un punct de doctrină, de alta o grosolană injurie, un ciocoism îngîmfat și obraznic. Vom discuta cu fiecare așa cum se cuvine.

*

D. N. Filipescu a vorbit ca un mic Spencer. D-sa a confundat însă teoriile liberalismului clasic, reprezentantul neintervenționismului, cu doctrina conservatoare, foarte intervenționistă... în felul ei.

Dar nu asta ne interesează pe noi. Oratorul conservator a declarat că repausul de duminică e un punct socialist. Iată unde-i greșeala.

În adevăr, chestiunea asta poate fi susținută de socialiști, dar în același timp o susțin clericaliștii și... unii negustori chiar. Repausul de duminică nu-i numai o cerință economică, precum ar fi scurtarea zilei de muncă, mărirea salariului etc. E vorba aci de o părere pe care o poate sprijini orice medic, orice preot și orice om doritor de cultură, căci, din toate aceste puncte de vedere, o zi de odihnă corporală și de instrucție morală și intelectuală pe săptămîna este mai mult decît trebuitoare. Dacă socialiștii susțin și ei repausul de o zi din șapte, pricina e că ei socotesc că-i drept să nu se istovească puterile productive ale acestei clase de muncitori.

Nu-i vorba, prin urmare, de a întreba *cine* susține repausul duminical, ci dacă el e trebuitor sau nu.

Și aici d. Filipescu n-a adus nici un argument nou.

Este însă în discursul oratorului guvernamental o parte pe care o împărtășim și noi; aceasta este partea în care d-sa a combătut pe d. Dumitrescu-Mirea, care a susținut repausul de o *jumătate de zi*. D. Filipescu a arătat că acolo unde s-a reglementat repausul de o jumătate de zi acum se lucrează această jumătate de zi chiar și în atelierele unde mai înainte nu se lucra de loc.

Asta-i perfect adevărat, dar nu dovedește altceva decît că d. Mirea habar n-are de ce susține, măcar că are onoarea de a fi — prin fraudă, nu-i vorbă — președinte al societății funcționarilor comerciali din București.

Dar în genere discursul d-lui Filipescu ne-a făcut impresia unei cuvîntări alături de drumul. D-sa a studiat legislația tuturor țărilor, fără să se ocupe de soarta funcționarilor comerciali de la noi, care e mizerabilă, precum vom arăta mai la vale.

Dar dacă cu d. Filipescu se poate discuta, apoi cu d. Carp nu-ți rămîne decît să iei, ca Luther, călimarul cu cerneală și să-l arunci în capul satanei conservatoare.

Toată vremea secul reprezentant al fanfaronadei ciocoiești n-a făcut decît să înjure clasa funcționarilor comerciali. I-a făcut leneși, bețivi, trîndavi care măsoară stamba cu cotul, uitînd că ei sînt un factor important în comerț, în comerțul cu care burtă-verzimea se laudă atîta.

Dar să fie măcar adevărat că funcționarii comerciali nu muncesc din greu? Dacă excludem categoria contabililor — care și aceea se abrutizează într-o muncă penibilă — apoi vedem că funcționarul comercial face în toată puterea cuvîntului o salahorie umiltoare și covîrșitoare.

Văzut-ai, domnule Carp, băieți tineri înhămați la căruțe ca animalele, ziua-n amiaza mare? Aceia sînt trîntorii care cer o zi pentru beție!!

Specie de ciocoi afumat, văzut-ai niște odăi-beciuri, în fundul unor maghernițe murdare, neaerisite, fără lumină și fără foc? Acolo dorm, cîte cinci într-o chilie, trîndavii de funcționari comerciali!

Știi tu, vecinic repauzatele — odihnească-ți-se prosția! — că sînt oameni care n-au decît o zi slobodă la Paști și una la Crăciun, care muncesc de la 5 de dimineață și pînă la 10—11 din noapte? Sînt trîntorii, sînt funcționarii comerciali!

Auzit-ai de oameni tocniți cu anul pentru o leafă pe care tu o dai lunar vizitiului? Acei oameni sînt bătuți, sînt umiliți pentru fiecare greșală; acei oameni sînt funcționarii comerciali care trîndăvesc o viață întreagă.

Dar ce poți discuta cu o chintesență de impertinență? Ce poți discuta cu o ființă a cărei tîgvă e așa de înfumurată, că dacă și-ar băga piciorul în cap l-ar scoate șuncă?

Discuția de principii, discuția senină nu-și mai are locul aci. Cînd cineva îți respinge din capul locului un proiect de lege pentru motivul că clasa care-l cere e o clasă de leneși și de bețivi, acel cineva, fie el chiar șeful junimiștilor, a pierdut dreptul de a fi ascultat, comentat

și combătut pe calea principiilor. Să faci discuții științifice cu nebunii căptușiți cu nerușinare?

Dacă funcționarii comerciali ar fi mai energici, ei ar trebui să ceară direct socoteală furiosului grandoman, care se socotește tot pe vremile fericite ale robiei!

*

Lăsînd însă pe nebun în apele lui pînă la ziua legării nebunilor oficiali, noi ne adresăm funcționarilor comerciali:

ați văzut că sistemul de a aștepta scăparea de la mila celor *mari* a dat roade proaste;

ați văzut că ei vă tratează ca pe o clasă coruptă și păcătoșită;

ați văzut că burtă-verzimea ciocoiască nu vrea nici să audă de nevoile voastre.

Ce veți face dar?

Strîngeți-vă rîndurile dacă nu voiți să vi se strîngă gîtul! Faceți asociații puternice, goniți dintre voi elementele care v-au purtat cu făgăduieli și v-au amăgit cu *trecearea* lor pe la puternicii societății burgheze.

Intrați în *partidul muncitorilor*, în armata proletară, singura care are aceleași nevoi și aceleași aspirații ca voi. Începeți o agitație însemnată, în care veți avea sprijinul social-democrației, și faceți ca să dobîndiți prin energie aceea ce prin rugăminte nu ați putut căpăta.

Emanciparea claselor dezmoștenite numai de către dezmoșteniți se poate face. Lăsați tînguirile pe la scările celor puternici și veniți în rîndurile celor ce sufăr ca voi, și ca voi se luptă; veniți la noi!

Înrăm în anul 1893. Însemnătatea anului nou este de astă dată foarte mare, pentru că în același timp se împlinesc o sută de ani de la data când, propriu-zis, s-a făcut declarația drepturilor omului, când omenirea a scuturat printr-o sîngeroasă revoluțiune domnia feudalismului.

Se împlinesc o sută de ani de când Ludovic al XVI-lea a fost judecat, osîndit și executat de Convențiune, și opera Convențiunii este, desigur, tot atît de mare ca și opera Constituantei de la 1789.

Domnia burgheză s-a inaugurat prin teroare. Iacobini, ca și girondini, toți autorii reformei, toți capii militanți ai revoluțiunii au căzut ei înșiși victime, Danton, ca și Robespierre. Dar libertatea, egalitatea și fraternitatea au fost întronate, cu toate intrigile și cu tot sîngele vărsat. Adevărații democrați, aceia care vroiau să reformeze lumea după principiile filozofice ale lui Rousseau și Voltaire, au fost executați de Danton, aliat un moment cu Robespierre; ei au unit, prin moarte, sîngele lor cu sîngele reacționarilor care se opuneau curentului progresist.

Din toată acea mișcare, romantică și generoasă, utopistă și sentimentală în scrierile ei, au rămas învingători așa-numiții moderați, aceia care se numesc azi reacționari...

*

Ce au ajuns astăzi descendenții legiunii revoluționare de la 1793? Ce s-au făcut frumoasele principii ale lui Jean-Jacques? Întru ce mai seamănă triumfătorii de azi cu strămoșii lor revoluționari?

A răspunde la aceasta este a face bilanțul societății burghezo-capitaliste, și pentru această analiză ne-ar trebui volume enorme.

La 1789—1793, poporul muncitor s-a luptat, alături cu burghezimea, pentru dărîmarea feudalismului; dar din toată această luptă n-a ieșit decît triumful burghezimii, care și-a întărit puterea ei de clasă, iar muncitorii au schimbat doar forma de serv în aceea de salariat. În locul stăpînirii de drept a feudalului, muncitorul are astăzi să îndure stăpînirea de fapt a patronului; în loc de lanțul politic, e lanțul economic; în loc de stăpînirea prin *drept*, e stăpînirea prin ban.

Clasa burgheză, stăpînă, cuceritoare peste lumea întregă, își bate joc azi de aliații-i de la 1789—93, și puterea ei bănească crește în raport direct cu mizeria clasei apăsate.

Fabricile mari au ruinat și au desființat pe micii producători, producțiunea de obiecte trebuitoare s-a transformat în producțiune de mărfuri, dominația prin puterea capitalului se întinde din ce în ce mai tare, crizele de supraproducție ruinează cu sutimile de mii pe muncitori, capitalismul este teroarea muncii îngenuncheate.

Și cînd această clasă trădată, batjocorită, umilită, ridică glasul ca să strige nedreptatea ce o apasă, atunci burghezimea, care s-a întărit cu un arsenal întreg de legi și de organizații, scoate înaintea celor nemulțumiți poliție, judecători, armată... Căci nici un tiran nu este mai fără scrupul decît conspiratorul ajuns reacționar!

Burghezimea asta, care a ajuns clasă stăpînitoare prin revoluție, prin conspirație și prin eșafod, nu iartă azi celor învinși nici dreptul de a se plînge, nici dreptul sfînt de grevă, nici dreptul de a blestema lanțul care-i sugrumă.

Ea are învățați subvenționați din fonduri necurate, învățați a căror însărcinare este de a spune progresiștilor de azi: „Sînteți visători, sînteți iluzioniști, nu cunoașteți mersul istoric al omenirii; după o revoluție trebuie să urmeze o tiranie, *laisse faire*...”¹

Iar cînd se dovedește că acești învățați sînt divorțați de cinste, și uneori chiar de carte... atunci armata nu are de scop numai apărarea de pericole externe, dar și restabilirea ordinii interne.

Iată unde au ajuns copiii baricadelor și ai eșafodului... Au început ca revoluționarii de stradă și o sfîrșesc ca criminalii din umbră!

*

Cu toate astea! Ca animalul care moare pentru că grămădește prea mult seu la ficați, burghezimea se înecă în propria-i grăsime. Concentrînd capitalurile în tot mai puține mîini, armata proletară crește din zi în zi. Micii producători, reacționari fatali, trec în fabrici sau măresc armata de rezervă a proletariatului, munca se organizează de către înșiși exploatorii ei. Contradicțiile dezvoltate de organizația burgheză se arată așa de pronunțate, contrastul dintre lux și mizerie e așa de viu, pe de altă parte apropierea individuală rimează așa de rău cu producerea colectivă, încît din aceste contradicții societatea burgheză pregătește ea însăși izbucnirea societății viitoare.

De la 1789—93 n-au trecut decît vreo 60 de ani, și muncitorii au înțeles unde-i răul și care-i leacul. *Internaționala* a fost semnul cel mai caracteristic al acestei perfecte înțelegeri. Și dacă ea a fost înfrîntă o clipă, dacă războiul de la 1870—71 i-a dat o lovitură ne-

¹ Lasă-l să facă! (fr.).

șteptată, dacă după Comună a urmat teroarea, nu-i mai puțin adevărat că *Internaționala* trăiește azi, mai viguroasă decît la 1868, precum o arată congresele socialiste internaționale de la Paris și Bruxelles, din 1889 și 1891.

După o sută de ani de la 1793, cum se prezintă astăzi aliații de atunci, burghezimea și muncitorii?

Un veac de domnie a fost de ajuns ca să descompue această clasă, a cărei lozincă a fost dată de unul dintre ei: „Îmbogățiți-vă!”

Lăsînd deoparte fatalitatea pieirii acestei clase din punctul de vedere al mersului istoric, concluzie la care ne duce materialismul economic, ce vedem?

Pretutindeni burghezimea e reacționară, și pretutindeni corupția a cuprins-o pînă într-atîta, încît scăparea de dînsa se impune ca o onoare pentru omenire și ca o dezinfectare a atmosferei sociale.

În Franța, burghezimea e înglodată în necurătenia afacerii Panama într-un chip atît de scandalos, că nimeni nu o mai poate scăpa, nici chiar solidaritatea de clasă. Miniștri, deputați, bancheri, elita societății burgheze trece acum în judecata tribunalelor, învinovățită de furturi ordinare.

În Germania, afacerea fondurilor guelfe caută să acopere strălucirea afacerii Panama. Iar marele corupător, gazda și căpitanul hoților, este după arătările lui Vorwartz însuși guvernul, însuși reprezentantul burgheziei semif feudale!

Pretutindeni se fură nu numai legal, nu numai după teoriile marilor economiști ortodocși, ci și după codul perfectului potlogar!

Și alături cu această descompunere, alături cu stîrvul acesta care trebuie scos din casă, partidul socialist al muncitorilor crește, își însutește vigoarea, se organizează și se pregătește pentru lupta definitivă.

Din sîngele vărsat la Fourmisse iese candidatura lui Lafargue, iar din moartea legilor lui Bismarck — 40 de deputați social-democrați!

Și așa pretutindeni : grevele din Anglia iau proporții uriașe, în Italia propaganda la țară se întinde, în Belgia votul universal face pași uriași și se impune prin amenințarea unei greve universale... acestea toate sînt semnele vremii. Nu va trece mult, și toxinul va suna ceasul îngropării solemne, va suna pentru acest uriaș al hoției legale și extralegale care se cheamă capitalismul. [...]

Cînd faci bilanțul stării actuale, e cu neputință să nu crezi în cuvintele lui Engels, care a zis că sfîrșitul veacului acestuia va fi începutul erei socialiste...

*

Dar România ?

Mai mult ca oriunde, la noi bate un vînt reacționar la cîrma statului și, fără exagerare, mai mult ca oriunde putem fi veseli de succesele mișcării social-democratice.

Guvernul de astăzi este reprezentantul cel mai autorizat al trecutului de rușine și de doliu al țării. Nu-i vorbă, la noi guvernele au avut acest mare talent de a nu se fi deosebit prea mult unele de altele ; dar, oricum, tendințele reacționare ale actualului guvern sînt aproape să egaleze ultimii ani ai regimului Ion Brătianu...

În atîtea și atîtea administrații se fură, sătenii sînt uciși la Dorohoi, iar guvernul făurește într-una proiecte de legi reacționare și aruncă banii țării în punga unei păcătoase monarhii...

Întrucît privește progresul ideilor noastre, el este enorm.

Începută de abia de cîțiva ani — căci vremile de *socialism studentesc* nu prea contează — mișcarea între muncitori prinde din ce în ce mai mult. Astăzi avem două ziare și o revistă, 6 cluburi organizate, un deputat și mii de simpatii rătăcite, cărora nu le lipsește decît un avînt neașteptat care să le organizeze.

Azi, cînd sîntem în ajunul primului congres socialist din România, ne place să sperăm că acest avînt va lua proporțiile necesare la toți prietenii noștri și că în special cei desemnați sub numirea de *pătura cultă* vor veni

să dea un sprijin mai eficace muncitorilor, care nu așteaptă decît atîta spre a-și întări organizația lor disciplinară social-democratică.

În momentul de față social-democrația română e într-o perioadă de dezvoltare fericită ; nu putem dar face o urare mai sinceră tuturor, decît aceea de a-i vedea îndoindu-și energia, mărindu-și silințele spre a face ca această dezvoltare să progreseze.

În curînd istoria omenirii va trece la o pagină nouă, și nu cunosc o mai mare fericire, un vis mai strălucitor, o mai sfîntă năzuință decît aceea de a fi contribuit la scrierea acelei pagini.

NUNTA ENGLITEREI CU ROMÂNIA

(Prin fir telegrafic)

Prințul Ferdinand era în uniformă de vânător. El a îmbrățișat cu dragoste logodnica sa, care avea aerul cel mai plăcut și cel mai vesel...

(Agenția română)

Îmi este cu neputință să descriu ce s-a petrecut la Sigmaringen cu ocazia sosirii a.s.r. principelui Ferdinand de România. Era grandios, și pana mea se refuză, ca să zic așa, să aștearnă cu cemeală violetă sentimentele ce însuflețeau în acele momente solemne pe toți asistenții.

Curțile regale și imperiale tresăreau de o dulce emoțiune, doamnele din suită palpitau, înșiși caii jandarmilor, cu lacrimi de recunoștință în ochi, nechezau într-un mod solemn.

Când prințul Ferdinand se coborî din vagon, prințesa Maria se aruncă în brațele lui.

— Ah! exclamă prințul, în fine, te revăd, angel dulce al vieții mele!

— Fried'! l!... Atîta putu să exclame blînda copilă, și în geana sa luci o lacrimă.

— Da' amu și-o găsit ăștia de hîrjoană? În fața lumii? Irra! Mai lăsați zbegu, plozilor! mormăi bătrînul Lascar Catargiu, pe fruntea căruia se zăreau crețuri sînistre.

Iar în fund, generalul Manu exclamă cu o voce în care regretul cel mai sincer vorbea:

— Dacă nu e puterintă, ce mai chichirez gîlceava?

Un moment, și trăsurile porniră ducînd în sînul lor perechile fericite.

Mulțimea care se adunase într-un mod considerabil — erau peste cinci regimente de soldați — începu a striga din adîncul plămînilor:

— *Hoch!*

La auzul acestui cuvînt, toate capetele se descoperiră. Singur Lascar Catargiu, întorcîndu-se cu fața spre mulțime, începu a amenința cu pumnul:

— Da' ci-i, bre? Ați turbat amu? Ne luați cu *ho*? Ho vouă, șuilor, bezmeticilor, nemți cu coadă! Păcat că n-am adus pe Telemancu mine, că v-arăta el vouă!

— Cîinii latră, caravana trece! strigă Alexandru Lahovary cu un gest disprețuitor, care făcu să înghețe zîmbetul pe urechile regalului mire.

Iar d. Mitiță Sturzea, rănit în tot ce poate avea omul mai patriotic, începu refrenul cunoscut:

Neamț, c....urajos,
Lasă pușca-n jos!...

*

Dar caii mergeau înainte, fericiți de a trage pe tinerile perechi răsturnate în trăsură...

Cînd ajunseră la poarta castelului, tunurile începură să bubuie. Imediat a.s.r. își închise urechile în formă de abajur. Numai generalul Manu, după ce făcu o inspecție minuțioasă pantalonilor săi istorici, exclamă cu un gest marțial:

— Aceste tunuri nu mă pot înspăimînta. Ele sînt oarbe!

La poarta castelului, o bandă de lăutari români, sub conducerea vestitului Stănică Bîrlează, începu a intona tradiționalul cîntec de nuntă:

S-a suit mireasa-n prun,
Sus, nune, sus,
Și i-a dat un țep...

La auzul acestui cîntec, în care și cel mai aprig antidinastic ar fi putut vedea unirea României cu Anglia, toți izbucniră în lacrimi...

— Plîngeți, copii, strigă regele Carol, căci lacrimile te mai ușurează !

— Ba, sire, întrerupse generalul Manu, pe mine nu mă ușurează numai lacrimile...

.

Peste o oră, potopul de lacrimi inundă totul... Când veni ră măturătorii primăriei, înarmați cu lighenele necesare, ei nu găsiră decît o mare de apă, în mijlocul căreia numai urechile a.s.r. pluteau ca un *memento* regalo-imperial, părănd a zice tuturor :

— Trecătorule, mergi de spune la Sparta că ne-am udat de emoțiune.

DE NUNTA

Măine, după porunca oficialilor, capitala va fi în sărbătoare și se va veseli, după comandă, pentru căsătoria prințului Ferdinand de Hohenzollern cu domnișoara Maria de Edimburg. Arcurile de triumf s-au înălțat, negustorii au primit ordin să facă luminație, focul bengal și artiștiile nu așteaptă decît fitilul indispensabil, în cazărmi soldații sînt ghionțiți în vederea parăzii.

Regele își vede visul cu ochii, moștenitorul așteaptă actul de deces al unchiului, elita socială și-a gătit hainele de carnaval, sublimitatea ridicolului mai are o clipă pînă ce să răsără.

Și în mijlocul acestei mascarade oficiale, înscenată pentru a slăvi un act pe cît de omenesc în genere pe atît de caraghios în specie, țărani vor fi aduși și ei ca să dea serbării caracterul unui ghiveci complet : cînd stăpînii beau, robii trebuie să joace.

Liberali și conservatori, toți sînt în extaz în fața *marelui act*, cu toții se întrec să aducă mai multe laude însurăteilor-altete, care mai de care își face o glorie a lui din împreunarea celor doi tineri.

În fața acestei hori burghezo-regale, situația noastră e foarte clară. Noi privim la aceste sălbăticii, pe care

numai o morală primitivă le poate justifica, tot așa cum un om civilizată ar privi la nunta unor sălbatici din centrul Africii.

Ca parte socială, ne pare rău de banii ce se aruncă de sufletul dracului, și așteptăm zile mai bune, când asemenea farse de iarmaroc nu se vor mai petrece, când popoarele vor fi scăpate de burghezime și, implicit, de monarhie...

În concertul de lingușiri, în acest *duo* al îmbunătățirilor cu îmbuibății, desculții și flămânzii, batjocoriții și asupriții, înșelații și stăpâniții nu au ce căuta. La tot alaiul, la toată pompa, la toată înscenarea asta burghezo-monarhistă, poporul muncitor nu are ce căuta. Lăsat pradă sărăciei și necazului, împovărat sub greutatea unui trai de rob, muncitorul nu se poate bucura de parada poruncită. El știe că tot fastul și toată poleiala curții, toată găteala și toate pregătirile înaltei burghezimi sînt rodul muncii lui, stoarse prin legea stăpînirii.

Social-democrația, reprezentanta cinstită și conștientă a poporului muncitor, își bate joc de scena de mîine și e adînc convinsă că nu-i departe vremea când povestirea unor asemenea scene va stîrni homerice hohote de rîs la o omenire liberă, înfrățită, în care nu vor exista exploatare sub nici o formă.

În mijlocul păpușeriei ce se joacă cu banii noștri, să ne gîndim, muncitori, la ziua de mîine, la organizarea luptei de clase, singura care are pentru noi un farmec, pentru istorie — o putere de fatalitate.

DUPĂ SERBĂRI

Uneori, cînd privești la cele ce se petrec în juru-ți și cînd nu-ți dai seamă perfect de realitatea lucrurilor, cînd ești fascinat de aparențele înșelătoare, îți vine să disperezi de progresele democrației.

Asistăm de patru zile la o priveliște dezgustătoare: case împodobite, brazi aruncați cu ghiotura pe stîlpi de brad, petice de toate culorile așezate în chip de simbol, ruine și maidanuri sulimenite, gardiști în mare ținută de operă comică, tramvaiuri patriotico-inglezești, apoi miniștri și demnitari în fracuri, soldați spilcuiți, ofițeri în fireturi și decorații, trăsuri care te amețesc, un zgomot, o învălmășeală, preocupări serioase pe toate figurile, carnaval ziua în amiaza mare.

Și toate astea pentru ce, Dumnezeuule mare? Pentru că un tînăr, al cărui nume nu poate fi pronunțat de majoritatea celor gătiți ca să-l primească, s-a întors în țară, aducînd ca trofeu, după o luptă de socoteli și de diplomație, o fată tînără și blondă, nici mai tînără, nici mai blondă ca zeci de mii de fete din țara asta.

La urma urmelor, lași deoparte toate considerațiile politice și sociale și te întrebi: oare omenirea asta, după atîta zbucium, după atîta frămîntare, *aici* a rămas?

Oare după ce am pornit de la antropofagie ca să ajungem la fonograf și la lumina electrică, am fost urșiți să rămână, în morala popoarelor, puncte care să ne apropie până într-atîta de triburile sălbatice ? Ce fel ! Am schimbat relațiile între oameni și între clase, am nimicit sumedenie de eresuri, am răsturnat privilegiu și prejudecăți, am așternut în legiurile noastre declarații altruiste și egalitare, pentru ca sub unele raporturi să fim încă niște piei roșii ? Oare mint sociologii cei mai savanți și cei mai moderni cînd ne arată că evoluția morală se săvîrșește continuu și stă în raport cu întocmirea socială a unei epoci ?

Căci, în definitiv, nu vedem progresul. Spectacolul la care asistăm de atîtea zile este demn de cafrii din centrul Africii. Nunta asta trîmbițată pe strade ca un act de cine știe ce vitejie, în fața căruia se cuvine să îngenuncheze poporul, nu ne ridică de loc în ochii moralei științifice contemporane ! Ea ne amintește chiotele, ziafetele și strîmbăturile triburilor celor mai primitive cu cea mai rudimentară evoluție morală.

Cel puțin dacă aceia pe care îi serbăm cu atîta alai — și ce alai de prost-gust ! — ar fi făcut pentru stăpîniții lor vreun bine din acelea care stîrnesc recompensa și admirația !

Dar nu-i de fel așa ! Ne găsim în fața unei dinastii nepopulare — și cea mai bună dovadă e succesul *Adevărului* — în fața unei dinastii a cărei muncă pentru țara asta e nulă, ale cărei fapte nu sînt de loc de natură a excita în noi admirațiune, iubire, cult pentru dînsa.

Și totuși, supuși unor porniri oarbe, inconștiente, ne grăbim a primi cu pîine și cu sare, cu surle și cu tobe, cu chiote de sălbatice încîntați pe membrii acestei dinastii, pe care ni s-a zis că trebuie s-o cinstim, s-o iubim, s-o venerăm !

Ce însemnează lipsa asta de conștiință ? Ce explicație putem da faptului că, pe de o parte, este de ajuns să ataci dinastia și monarhia prin presă, ori prin întruniri, pentru ca să entuziasmezi mii de oameni, iar pe

de alta e suficient ca un membru al dinastiei să facă un act cît de comun, cît de firesc, cît de obicnuit la oamenii ajunși la o vîrstă anumită pentru ca să vedem ulițele împodobite, casele gătite, gardiștii tremurînd, de entuziasm ori de frig, sub coifurile de mare ținută !

Nu-i decît o explicație, una singură : în aceeași țară sînt două țări : una care se gudură pe lîngă dinastie și o aclamă, și o tîmniază, și alta care o urăște și îi poartă război.

De o parte e țara lingușitorilor, a politicianilor văpșiți în toate fețele, a lacheilor fără judecată și fără scrupul, de altă parte e țara reală, țara încătușată și dornică de drepturi, de viață, de liberă cugetare și manifestare sinceră.

Iar tot fastul, tot alaiul care, de atîtea zile, ne defilează pe ulițe, este alaiul țării de cățeluși monarhici și dinastici ; el nu are nimic de-a face cu sentimentele, cu gîndirea, cu voința țării adevărate, în inima căreia dragostea de dinastie nu are loc, în mintea căreia erezia monarhică e în luptă cu judecata dreaptă și serioasă.

Iată pentru ce nu poți dispera de progresele democrației decît atunci cînd privești lucrurile numai la suprafață. Adîncindu-le, te poți ușor convinge că nu țara este aceea care se extaziază, ori se prefacă că e în extaz în fața căsătoriei de mai deunăzi. Nu ! este o mîna de borfași politici, mîna aceea de politicieni care fac toate păcatele, toate fărădelegile și toate rușinile în țara asta. E adunătura de actuali și viitori prefecti, de actuali și viitori comisari, de vecinic gură-cască și vecinic amatori de paradă cu banii altora.

Țara adevărată, țara muncitoare și serioasă, cinstită și cu minte nu e întru nimic vinovată de carnavalul ce ni se desfășoară, de atîtea zile, în fața ochilor.

Ea stă deoparte, ea aclamă orice manifestare democratică și antimonarhistă, și așteaptă, cu nerăbdare, ceasul cînd marea mulțime, horopsită și batjocorită astăzi, va fi destul de organizată pentru ca să răstoarne ordinea asta de lucruri, în vîrfurile căreia stă cocoțat principiul monarhic, sfidînd întreaga noastră civilizație.

Zilele trecute s-au adus în capitală o serie de 32 „perechi de țărani” spre a fi blagosloviți, cununăți și înzestrați de către augustul nostru suveran împreună cu însurăței regali.

Dacă cele 32 de perechi de țărani — cum zic gazele guvernamentale — ar fi fost aduse numai pentru a fi cununate și înzestrate, noi n-am avea nimica de zis. La urma-urmei, când se cheltuiesc sute de mii de lei de sufletul dracului, nu vedem pentru ce nu s-ar da câteva sute și unor săteni.

Dar nu-i numai atîta. Boierii erau veseli, boierii voiau să petreacă, și au crezut de cuviință că nu-i rău să-și plătească luxul de a avea la nuntă și țărani, întocmai cum la chef aduc și lăutari.

Și acești nenorociți săteni, porniți de pe la case din porunca zapciilor, au fost colindați prin ulițele împoțonate ale capitalei, puși să sărute mîinile altețelor, expuși privirilor cu ochelari ale boierilor și cucoanelor, tratați, în fine, ca te miri ce bîzdîgăanii capabile de a stîrni mirarea ciocoimii.

În cele din urmă, pînă și directorul Circului Sidoli a găsit prilej să-și facă reclamă prăvăliei cu nenorocitele „perechi de țărani”, cărora le-a oferit 32 de loji, loja și perechea.

Ei bine, spectacolul acesta e scandalos, purtarea asta a boierimii noastre e și cinică și infamă, ea merită să fie înfierată cu toată energia posibilă.

Căci, domnilor ciocoi, dacă vroiți să petreceți, apucați-vă de turul pantalonilor și săriți în sus, dați-vă de-a berbeleacul, faceți pe August cel prost, jucați ta-ra-rabum, faceți ce v-o trăsni prin cap, dar nu vă bateți joc de țărani, socotindu-i ca pe niște lighioi vrednice de văzut pentru un leu intrarea.

E destul că țărănimea asta e jefuită și batjocorită zilnic la țară, e destul că acolo toate leprele și toate pușlamalele satelor petrec pe socoteala țărănimii; n-o mai aduceți și pe la tîrguri ca s-o expuneți privirilor obraznice ale cioclovinelor îmbuibate, lăsați-o necazului, lăsați-o amarului zilnic, acolo, în fundul satelor sărmene.

Ori, dacă vroiți cu orice preț să arătați miresei României oficiale că aveți și țărani care se bucură de cununia tinerilor moștenitori ai tronului, atunci luați țărani chiar dintre ai voștri. Luați pe Dobrescu-Argeș, pe Dincă Schileru, pe Mucenic Dinescu, luați pe acești țărani de carnaval, gata să se gudure și să dea din coadă după comandă.

Slavă Domnului, cum știu să facă pe maimuțele în Cameră, să ridice mîna ca la mașină, să voteze alb la alb, or ști ei și să facă frumos la nuntă!

Căci, în definitiv, este o adevărată infamie să aduci pe bieții oameni de la sate, și să-i porți prin capitală, ca la menajerie, pentru ca să faci pe boieri să rîdă. Și asta cu atît mai mult cu cît, aducînd 32 de „perechi de țărani”, nu ați văzut țăranul în realitate.

Vrei, tînră prințesă, să vezi țăranul român? Du-te acolo la țară, du-te în bordeiele sărace, bătute de vînt, du-te în cîmpiile producătoare ale țării și vei avea ce vedea. Vei vedea mizeria îngrozitoare rînjindu-și dinții, vei vedea foamea, vei vedea batjocorirea neamului, trufia ciocoiască, umilința norodului, sărăcia cea mai neagră în mijlocul celei mai strălucitoare bogății naturale.

Și-ți vei aduce aminte, atunci, de *desculții Londrei*, de paginile măiestre din care reies suferința și amarul poporului englez, îți vei aduce aminte de ce vei fi citit despre sărăcia dezmoșteniților țării tale.

Și vei înțelege atunci cât de departe sînt exhibițiile de țărani de la Ateneu și de la circ, de adevăratul țăran român, așa cum e el : flămînd, desculț, umilit, batjocorit, nenorocit.

Și atunci... nu vei putea face nimic pentru că nu ție-ți este dat nici să alini mizeriile lumii, nici să le vindeci.

Dar... într-o zi, cînd vei auzi că lumea veche se duce, că se cutremură clădirea zilei de azi, că flămînzii și dezmoșteniții, umiliții și apăsătorii vor să rupă-ncătușarea ordinii actuale, atunci vei pricepe pentru ce s-au revoltat și-ți vei da seama că nu poți împiedica marea să curgă, vîntul să bată, poporul muncitor să se ridice...

MENAGERIA REGALĂ LASCĂR CATARGIU

RACUL (Indărătnicie, necurătenie, tulbureală)¹

Nu-i așa că-i potrivită ?

Natura face uneori pocinoage, pentru că de aia-i natură. Ea pune pe umerii unui rac moral un cap de om și îi dă și trupul tot de om. E un capriciu pur și simplu.

Gravura de mai sus are de scop să îndrepteze această lacună divină și să dea racului ce este al racului.

Omul al cărui cap îl vedeți figurînd cu atîta succes între cele două picioare de rac, este — cum desigur l-ați ghicit — primul ministru al m.-s. regelui. Dacă i-am dat un trup de rac, este pentru ca să ne conformăm legendei — legendă calomnioasă, cum zice *Timpul* — cum că stimabilul în chestie nu știe să meargă decît *nazat*.

Într-o mîină ține un codru de mămăliguță de Golășei — prima calitate brevetată în vremile cînd partidul conservator suferea de tignafes politic și se retrăsese pe unde putuse.

De altfel, cunoașteți desigur legenda racului. Cînd Cristos era să fie pus pe cruce, racul s-a dus și a furat

¹ În această rubrică, intitulată *Menageria regală*, Anton Bacalbașa critică pe unii dintre reprezentanții de seamă ai burghezo-moșierimii. Articolele satirice sînt însoțite de desene sugestive : un rac, avînd capul lui Lascăr Catargiu ; un vultur, al cărui cap nu este altul decît al lui Alexandru Lahovary etc.

un cui. Caută ovreii în dreapta, caută în stînga, n-au putut găsi pe hoț ! Cui să-i dea în gînd că racul merge de-a-ndăratelea ? Pesemne pe vremea aia nu se cunoștea teoria reacțiunii ! Dar de atunci racul a fost sfințit și blagoslovit ca să fie mîncat în zile de post.

Cu racul nostru se întîmplă tot cam așa : cînd vodă vrea ca să postim de libertăți, ne trimite la putere co-geamite racul pe care-l vedeți.

O singură deosebire este de observat între racul veritabil și racul nostru de la Golășei : pe cînd racul obișnuit se roșește dacă-l fierbi, racul-ministru nu se roșește cu nici un chip. Ce n-a pățit ? A fost fiert la 1875, a fost prăjit, pus pe grătar, făcut maioneză 12 ani de zile ; l-a fiert pe urmă P. P. Carp, l-a ars Lahovary, cînd cu porto-franco, și, cu toate astea, n-a dat nici un semn de roșeață. Sigur că are pielea cutrată cu dracu știe ce comedie și nu prinde roșu. Orice i-ai face, el răspunde :

— Amu... aiasta... i-om regularisi noi pi tăți !

În țara noastră racul a schimbat numai două culori : la 1870 a inventat *crucea de tibișir pe spate*, iar la 1891 *chinorosul*. Amîndouă au rămas legendare și au să rămîie încă multă vreme.

Încolo, semne particulare nu prea are. Sînt prostii de alea fără nici un gust, care nici nu te fac să rîzi. O întinzi, o întinzi, și degeaba ! Greu ajungi să scrii o coloană de gazetă despre ele.

O singură calitate a avut ; se zicea despre el : „Ei, domnule, spuneți că-i prost. Așa e, l-a ferit Dumnezeu să fie deștept. Dar, cu toate astea, trebuie să recunoașteți că-i cinstit.“ Așa ziceau prietenii cei mai devotați.

Cu toate astea, și calitatea asta i-a zburat acuma : a trecut bietul rac prin atîtea combinații de la 1888 încoace, că, să fi fost un rac veritabil, ar fi ajuns scordolea¹. A înșelat în dreapta și în strînga, a păcălit, a

¹ *Scordolea* — sos preparat din miez de nucă pisat, pesmet și usturoi, care se pune peste raci fierți etc.

spus palavre, a făcut tot ce nu-i capabil să facă un rac onest.

Și i-a mers bine ; uit-te cum s-a agățat de banca ministerială și cum stă tolănit, greoi, de crezi c-are să facă icre.

Să nu zic într-un ceas rău ! Așa raci, lasă mai bine să le piară sămînța ! Și, cu toate astea, dacă ți l-ar da la birt, ai face scandal și ai da în judecată pe birtaș ca otrăvitor ; iar pe banca ministerială îl rabdă o lume și nu zice pis !

Spiritele mari se impun și supun ; ele fac totdeauna școală : Platon — platonismul, Darwin — darwinismul, Schopenhauer — schopenhauerismul, Spanachidi — spanachidismul.

Ce este Spanachidi ? Este un bărbat politic, un bărbat de aceia care apar așa, deodată, ca o cometă neașteptată, pe orizontul social, ca să eclipseze toate constelațiile bătrâne. El vine cu o idee nouă, cu vederi noi, cu o metodă nouă, cu o sistemă nouă, cu o programă nouă, cu o ținută nouă, care „nu trebuie să fie un cui străin în casă“ ! Iacă omul !

Ce este spanachidismul ? Este școala pe care a creat-o marele om. Cine o dată a îmbrățișat-o, la întrebarea eventuală : „Ce ești dumneata ?“ poate răspunde cu mândrie : „Sînt spanachidist“.

Care sînt principiile acestei nouă școale ? Iată-le : Democrațiunea cu Națiunea, prin Națiune pentru Națiune ; însă adevărata democrațiune a poporului, republicană cu domnie română, iar nu falsa democrațiune a politicianilor, a dinastiei străine, neromâne, catolice, papistașe și ereditare ; căci, din momentul ce străinul nu e român, din momentul ce dinastia este și ereditară, atunci suveranitatea națională devine un nonsens, în cazul cel mai bun o literă moartă.

Iată pe scurt tot fundamentul spanachidismului. Cu cît cineva știe dezvolta mai pe larg, atît prin grai, cît și prin condei, aceste mari principii, în Cameră, în întruniri și alte localuri de petreceri publice, în ziare, broșuri și alte publicațiuni și republicațiuni, cu atît el este un mai desăvîrșit spanachidist.

De aci vine fenomenul îmbucurător al unei vaste literaturi politice, științifice și beletristice, al unei întregi avuții retorice de genul pur spanachidist — ba încă ni se promite și o expoziție de pictură.

Vivat spanachidismul ! Iată o școală de mare viitor !

MENAGERIA REGALĂ
ALEXANDRU LAHOVARY

ULIUL-ERETELE (Obrăznicie-cruzime)

Figura de mai sus — o cunoașteți ca și mine — a pătimit un accident nenorocit ; nenorocit nu pentru cap, ci pentru corp.

Desigur, e o greșeală. E cu neputință să se fi pus cu intenție capul lui Alexandru Lahovary, excelență ce a mâncat la Sigmaringen broaște fripte, pe un corp de vultur.

Auzi, Alexandru Lahovary vultur ! Ca ce ? Vulturul înfățișează, precum se știe, măreția pe drept, libertatea, independența. Despre vultur a zis Bolintineanu :

Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară,
Aripile taie-i că ar vrea să moară !

Apoi să ne înțelegem, domnule caricaturist ! Ce are a face Alexandru Lahovary cu vulturul ? Lui Lahovary poți să-i tai nu numai aripile, dar și urechile și coada, și tot nu renunță la bunătățile „băncii de durere“ pentru țară !

Slava Domnului, îl știm câte parale plătește ! Liberalii l-au făcut cu ou și cu oțet, de se retrăsese în fundul munților la Vlcea, și nu mai auzai de el ca de popă tuns ! Apoi unde ați văzut vreodată vultur ascuns în gaură de șarpe ? Asta-i curat vorba cântecului :

Cine dracu a mai văzut
Iepure vara la plug !

Mai pe urmă, actualul personaj ilustru a ieșit la maldan când a văzut că s-a întărit opoziția și că are pe ce se sprijini.

După căderea liberalilor, acest pseudovultur a suferit toate zgardele posibile și imposibile, că, de ar fi fost altul, ar fi făcut bățături la gît ! Apoi ați văzut undeva vultur cu zgardă ?

Atunci, pe ce o fi vultur, zău așa ? ! Poate pe aceea că e obr... îndrăzneț ? Dar, slavă Domnului, noi știm un animal și mai îndrăzneț, care a vrut odată să zbiere ca leul. Cu toate astea, nimeni nu s-a gândit vreodată să facă din posesorul unor urechi piramidale un vultur !

Sau poate — mai știi minune ! — pentru că are unghii și e rapace ! Așa se poate, dar și rapacitatea excelențiale nu trece limitele unei găinării ! Cred dar că corpul ce i se cuvenea este un corp de *uliu* sau *erete*. Asta-i tot ce i s-ar putea potrivi.

Uliul este, în adevăr, foarte șiret, ar putea semăna cu un om mincinos. Și, dacă-i vorba să vorbim, subscrisul crede că excelența-sa este un palavragiu de clasa I. Aduceți-vă aminte ce spunea la „Orfeu“, pe vremea opoziției unite. Atunci era contra convențiilor comerciale, contra fortificațiilor, contra domeniilor coroanei ; dar... cum a plecat cloșca, jupîn *uliul* s-a repezit și a înșfăcat puiul de minister !

Și priviți-l cum stă acuma acățat de bancă, cu buzele pline de fulgi, cu frățiorii căpățuiți, parc-ar fi luat banca în arendă pe toată viața !

Apoi nu șade rău să compromiteți bunătate de vultur ? !

Prin urmare, jos Vulturul !!! Sus Uliul !!! Dar voi, cloști de familie, păziți-vă puii !

SPANACHIDI

Copilăria, trecutul, prezentul, viața și operele sale

Primum nenumărate scrisori prin care sîntem rugați, conjurați și imprecăți să ne lămurim, să fim categorici și să explicăm ce este Spanachidi și spanachidismul, pe care mulți îl iau ca o imaginație a noastră și nu ca ceva real.

Ei bine, ne vom explica.

Spanachidi, doamnelor și domnilor, nu este un om, ci *un tip*. Nimeni nu știe de unde a ieșit, deși fiecare știe unde ar vrea să-l vîre. Din Iași sau din Corint, din Galia ori din Golia — Spanachidi poartă trăsuri caracteristice.

El apare răpănos, pîrlit, bocciu, umil, dar printr-o miraculoasă putere de rezistență ajunge să se strecoare oriunde, de preferință în partidele unde talentele sînt mult apreciate și mai ales mult căutate.

O dată ajuns, Spanachidi pune pe cap pălărie-naltă și-și umflă nările. Acesta este momentul cînd larva spanachidiferă se încarnează și se încanaliază într-o adevărată viețuitoare.

Redactor la vreo gazetă, Spanachidi profită de bilețul de liberă intrare pentru a-și expune nările și pălăria — armele-i de luptă — în toate localurile publice.

Opinii politice n-are; totuși, pentru că neam de neamul lui nu-i român, el e un Rrrrrromânist de calitate-nfii. Atunci, să vă feriți, domnilor socialiști! Din pana lui curg valuri de spanac patriotic: socialiștii sînt vînduți, [...] ei n-au nimic sfînt, ei nu respectă nimic, ei murdăresc totul... pînă și nările lui Spanachidi!

Convins de rolul mare pe care e chemat să-l joace în „țara noastră“, Spanachidi scrie broșuri, care fac mult zgomot cînd le întrebuițezi: ce fișuitoare hîrtie!

Școala pe care o face Spanachidi se numește *spanachidism*. Ea are mulți aderenți, pentru că e greu de intrat în ea, și trebuie să ai o adevărată vocațiune, să fii spanachidist din naștere, pentru ca să poți izbuti să te înscrii într-însa.

Că Spanachidi are talent, asta nu mai încape în-doială; dovadă că el se *cazează* repede, precum zice și franțuzul:

*Un spanaque trouve toujours
Un plus spanaque qui l'admire!*¹

Și acum, Spanachidi al sufletului meu, vino de-mi mulțumește că te-am explicat, că te-am făcut cunoscut acestei lumi de ingrați, care te nesocotește!

Iar voi toți, amici și emuli ai veritabilului Spanachidi, strigați cît puteți: Spanac sîntem, Spanac să murim, Spanac să mîncăm!

¹ Un spanac găsește întotdeauna un mai spanac ca el care să-l admire! (fr.).

Nu mai este holeră !!! Vindecare sigură și radicală !!! Aici, domnilor, aici !!!

Așa ar trebui să strige Î.P.S.S.T.U.V.Z. mitropolitul primat, care, în sfârșit, a bătut pe toți doctorii din lume.

I.P.S.S. a descoperit leacul împotriva holerei. Și dacă nu credeți, n-aveți decît să cetiți următoarea rețetă pe care a trimis-o către toți felcerii cu potcap :

1. A se cînta în toate duminicile, după vecernie, *Acatistul Maicii Domnului*, pentru ușurarea alteței-sale regale, principesa Maria.

2. Față de epidemia ce bîntuie multe localități din țară, să se facă în toate bisericile anumite rugăciuni pentru boalele epidemice coprinse în leturghie.

Toți preoții care se vor constata că au neglijat îndeplinirea acestor ordine vor cădea în grea răspundere.

Lăsînd deoparte ușurarea alteței-sale regale, prințesa Maria, dintr-un sentiment de pudoare și de dinasticism lesne de înțeles, mai ales că nu vedem ce are a face ușurarea asta cu holera, ne vom ocupa de paragraful al doilea.

Va să zică, Scurt-preasfîntule, mata crezi că de acum am scăpat de holeră dacă s-ar turna la institutele bisericești rugăciunile prevăzute în leturghie !

Bravo-bravo ! Numai o mică explicație am dori noi s-avem :

Vezi, că nu pricepem cura asta de rugăciuni antiho-lerice. S-o luăm în hapuri, ca pe Cascara-Midi, în fricții, ca mercurul, în formă de injecții Brown-Sécard, sau, în fine, *a posteriori*, în formă clisterină ?

Aici nu ne deslușim.

Noi știam, pînă acuma, rezultatele miraculoase ale antipirinei, fenacetinei, glicerinei, chininei, dar de minunile leturghiei nu auzisem încă.

Necredincioșii spun, iubite sfînt, că te-ai cam făcut de rîs cu ordonanța asta, care nu mai are trecere decît la băbuțe. Cît pentru oamenii care nu sînt măicuțe — căci sînt bărbați care sînt măicuțe rău de tot — aceia se tăvălesc de inteligența medicală ce se ascunde sub mitra pe care o porți pe cap.

Drept aceea, te-aș ruga, cu evlavie și cu cuviință, să-mi spui și mie de unde ai scos leacul ăsta : din vremea preasfîntului Ghenadie, făcătorul de copci, ori din vremea sfînteii cuvioase Paraschiva, făcătoarea de ciorapi de *fildicos* !

Zece cuvinte plătite.

Fost locotenent în armata prusacă. Venit în România, a îmbrățișat cariera de domn, ca voluntar. Nu cunoaște teoria, nici practica. În loc de mînuirea armelor știe mînuirea sforilor.

Cînd merge călare, parcă-i *Moș Teacă* în Dobrogea. Partizan al bătăii în armată, bate... apa în piuă, își bate capul să facă parale, bate toba despre binefacerile lui, e bătut de noroc și *bătut* la cap. Odată a fost bătut la Iași cu mere bătute.

În timpul campaniei, a dat dovezi de o enormă vitejie: a văzut zdrobite sub el cincisprezece ocheane.

Comersant clasa I, nu plătește patentă. Acționar la mai multe fabrici și reacționar în politică.

Galantom peste fire, împarte în dreapta și în stînga *Bene-merenti* oricui îi face un serviciu, întocmai ca *țalul* de la „Bulevard“, care plătește la *casă* cu *mărci*.

Partizan al anonimului în presă, nu iscălește niciodată articolele prin care se laudă în *Monitor*.

Iubitor de reforme, își dă la reparat în fiecare an tunica, pantalonii de mare ținută și mesagiul de deschidere a corpurilor legiuitoare.

Prieten nedespărțit de Duca, are să ceară acestuia un mare serviciu în curînd: deja e *pe ducă*.

Maior la alegere, nu la vechime. Unchiul a ales pînă a cules. Se zice că natura nu face salturi, prinții însă fac grozav.

Băiat tînăr și frumușel. Urechi nedeciuplinate. Părul blond, barba rade... pentru că nu crește.

Amator de parazi — ca un Tecușor; amator de rachiu cazon — ca un aghiotant.

A studiat la școala vieții, unde nu se dau examene. Cunoaște ortografia inimii și întrebuițează *pluralul* în loc de *singular*.

Comandă batalionul I de vînători de acasă.

Cunoscător în istoria țării, admiră *Luptele românilor* de Văcărescu¹.

A găsit mijlocul de a-și face palat la Cotroceni fără parale: melitarul nu dă bani, leat!

În privința cunoașterii limbii românești, se împodobește cu pene de... Păun. Ia parte la ședințele Senatului, unde sforăie reglementar.

¹ A. Bacalbașa se referă la volumul *Luptele românilor în rebelul din 1877—1878*, scris de generalul Theodor Văcărescu.

Membru al tuturor societăților savante din țară și în special al societății de geografie, cunoaște perfect Sinaia și drumul la Urlătoarea din Poiana-Țapului.

Suferă de galantomia ereditară despre partea unchiului.

Semne cazone : trage nădejde că are să guverneze în țara românească — cum trage nădejde spînul de barbă.

NOULUI-NĂSCUT

Nu vei domni !
Macbeth

Spun poveștile bătrîne că la fiecare naștere vin ursitoarele să procească pruncului norocul sau restriștea ce-i rezervează viitorul.

Și iată că astăzi se trîmbițează tuturora — ca de răsărirea unei Mesii — nașterea unui copil, care — spun magii poliției — schimbă cu totul mersul normal al istoriei acestei țări.

Nu știm ce or fi prorocit ursitoarele ; dar precum marele romancier al Franței, Alphonse Daudet, dedică pe *Sapho* copiilor lui „cînd or avea douăzeci și unu de ani“, așa scriem și noi rîndurile astea pentru copilul lui Ferdinand Hohenzollern — „cînd o fi în vîrsta în care omul poate cugeta“.

Tu te-ai născut, copile, în mijlocul luxului și al bogăției, în același ceas în care se nășteau pe lume mii de prunci în colibe sărmane, fără vraci aduși din Anglia, fără îngrijiri și fără mîngîieri ; alții se nășteau pe cîmpul ars de soare, sub biciul vătăjeilor. Părintele tău, crescut și el în lux și fără să știe ce e munca, s-a bucurat de nașterea ta nu pentru iubirea ce-ți poartă, ci pentru că prin tine îi e asigurată lui și neamului lui domnia peste o țară îmbelșugată. Părinții miilor de nenorociți născuți cu sărăcia la cap, sînt oameni muncitori, care fac să crească holdele bogate, al căror rod îl stăpînesc ai tăi !

Vei fi crescut, copile, în îngîmfare, în dragostea de tine însuși, în disprețul gloatelor necăjite, în ura potrivnicului, în egoismul cel mai rușinos.

Și vei ajunge în vîrsta în care ți se va încredința grija de a te conduce singur prin valurile vieții...

Părinții și dascălii tăi îți vor fi spus pînă atunci că cerul ți-a încredințat ție menirea de a cîrmui peste un popor de cinci milioane de suflete — suflete blînde și îndelung răbdătoare. Ei îți vor fi zugrăvit națiunea ca pe o păpușă de ceară, care se poate modela în toate chipurile, după voința unsului lui Dumnezeu; îți vor fi arătat viitorul tău senin ca un cer albastru; îți vor fi spus că ai în tine puterea de a trece prin viață fără turburare; te vor fi cîntat ca pe un mag în stare de a zdrobi stîncile, de a ocoli furtunile, de a înfrînge toate piedicile, veacul chiar !...

Ei bine, în ziua cînd vei deschide ochii și vei voi să pui stăpînire peste tronul făgăduit, nu vei găsi în locul lui nici urma că odinioară a existat !

Carol al doilea, nu vei domni !

De azi în douăzeci de ani omenirea va fi scuturat de mult povara monarhiilor, ea va fi șters rușinea unor veacuri de stăpînire sălbatică, va fi intrat în deplina ei putere.

De azi în douăzeci de ani, copile, omenirea liberă și civilizată va fi izgonit din domeniul faptelor prezente pe falșii ei păstori, pe aceia care o împing la vrajbă nejustificată, la măcel și la moarte.

Deja pe fața tuturor acestor cîrmuitori se scrie soarta moșneagului rege Lear.

Popoarele, îngenuncheate pînă azi tiraniei unor cuceritori, încep să cîrtească împotriva acelor pe care i-au tolerat pînă acum. De pretutindeni se urcă pînă la treptele tronurilor plîngerile celor umiliți, care mîine se vor transforma în strigătul revoltaților.

Și pe ruina tronurilor sfărîmate, acolo unde azi domnesc îngîmfății și trîntorii, se va ridica mîine statua liberării omenirii; în locul sceptrului — lumina; în locul coroanei — pacea, liniștea și armonia universală !

Coroana pe care azi o poartă pe fruntea lui orice degenerat, ajutat de o mîină de lachei, o va purta mîine obștea celor ce muncesc și fac să răsără din rărunchii pămîntului toate bogățiile lumii.

Dascălii îți vor spune că ești chemat să domnești peste țară; tu nu-ți pleca urechea la lingușirile fățarnice ale celor plătiți să-ți ametească închipuirea. Ascultă vuietul ce iese din cîmpiile muncite de mizerie și de robie; ascultă valul popular, care geme înfuriat, și înțelege din șoapta tănuită că viitorul tău nu-ți arată calea stăpînirii !

Nu vei domni, Carol al doilea, pentru că vîntul vremii va spulbera tronul înainte de a fi sunat ceasul domniei tale !

Domnule Carol,

Mai întâi de toate, doresc ca mica mea epistolă să te întâmpine în momentele cele mai fericite ale sănătății matală. Cât despre mine, vei ști că m-am tăvălit de rîs cînd ți-am citit mesajul.

Ia ascultă-mă, nene, știu eu că ești rege și că un rege nu poate să spuie tot ce are el pe suflet ; dar, să-ți spun drept, nu m-am așteptat să le torni așa late cum le turnași în mesajul de ieri. Le-ai turnat... l-aș... (sic !) parcă erai tocmit cu ziua.

Să ți-o spun : și eu spun multe mofturi cititorilor, că de-aia-mi zice Rigolo, dar ca d-ta nu sînt în stare să le ticluiesc.

Mai întâi zici că însurătoarea amicului Fritz și nașterea puiului de Carol au bucurat țara.

Ei, aș ! Spune drept ; crezi vreo vorbă din toate astea ?

Cu mine nu umbla să faci politică și diplomație, pentru că eu nu te spui la nimeni, și nici rege n-am să mă fac, ca să zici că umblu să-ți iau locul. Dar, uite, aș da mult să știu ce crezi în conștiință cînd citești poliloghia aia pe care ți-o scrie Lahovary și vezi cum te aplaudă gogomanii.

Eu, să fiu ca tine, nene Carol, m-aș apuca odată și i-aș înjura de mamă, numai așa, de gust fistichiu, ca să văd : tot au să mă aplaude ?...

La urma urmei, de ce ai fi rege dacă nu ți-ai permite cîteodată să faci o farsă lacheilor ?

Mi-a părut întotdeauna rău că nu te pot găsi într-un colț, ca să-ți spun toate astea verde-n față, cum ți le scriu aici. Se zice că nu ești tocmai Tănase și că numai te faci Gheorghe, dar, altfel, din fire nu ești Enache. Ei bine, eu aș vrea să te întreb un lucru : Pleci de la palat înconjurat de jandarmi, ajungi la Mitropolie, asculti sfeștania mitropolitului, apoi mergi la Cameră de-ți citești fișuca aia tipărită.

Pe drum nu te salută nici dracu, la Cameră te aplaudă numai guvernamentalii ; spune drept : cînd te-ntorci acasă ce gîndești ? Cum îți pare țara asta ? Cum îți par deputații lachei ?

Eu, vezi, dac-aș fi rege, n-aș da două parale pe toate fleacurile astea, pentru că știu că ele se fac oricui are slujba asta, nu *personal mie*. Uite : dacă mîine ar veni cineva și ar face rege pe Nicu Metz, ori pe Costică Kneazu, eu sînt sigur că ei ar avea întocmai onorurile pe care le ai tu astăzi.

Lumea noastră e a dracului. Cîțiva au pus mîna pe putere, și pentru că nebunii vor totdeauna să aibă cîte un staroste, și-au pus în cap un rege. În fond, însă, regele nu-i altceva decît alesul unei cete care ține în mîna pe cei mulți și toate bogățiile.

Acuma, dacă-i bal, bal să fie. Din momentul ce știu că nătăfleții ăștia au nevoie de mine — că altfel s-ar lua a două zi de chică între ei — eu mi-aș plăti odată luxul să-mi bat joc de sufletul lor ; dar știi, frumos, fără perdea, să le placă și lor !

Pe mine mă bate gîndul că gîndești tot ca mine. Dacă e așa, nu pricep de unde-ți vine încăpățînarea asta de catîr, ca să ții musai să fii rege pe viață... La urma urmei, ai făcut destule parale, încît ai putea pleca pe aici încolo, ca să petreci unde ți-ar fi lumea mai dragă. Ce zor să faci păpușerii, să te faci de rîs, să te admire copiii și să lași să te ocărăsc eu cum îmi place !

Nu te-ai mai săturat de paradă, de tunuri, de jandarmi și de deputați? Adică, serios vorbind, ții mult să te aplaude Popovici-Răcăciuni, Dobrescu-Chitanță și Take Ionescu? Ții mult să ai un balamuc întreg în cap?

Nu ești om serios, vere Carol!

Am văzut mulți nebuni și mulți pasionați în lumea asta. Unul s-a împușcat pentru o actriță, altul a înnebunit căutînd să afle patratul cercului, un al treilea s-a spînzurat pentru că n-a reușit la examen... Cum îți spun, am văzut tot soiul de nebuni. Dar, ca om teafăr și cu parale fiind, să-ți faci capul calendar de bunăvoie și să discuți politică înaltă cu Catargiu numai tu ești în stare.

Ce-ți folosesc toate astea, poți să-mi spui?

Reclama? Dar cu banii pe care îi ai și-ai putea face o reclamă strașnică, fără să recurgi la maimuțării proaste ca alea de ieri...

Fugi de-acolo, că nu te mai înțeleg; parol, nu te-nțeleg!

Nu vezi că, la urma urmei, vă trageți pe sfoară unii pe alții? Parcă ăia care te-au aplaudat ieri te iau în serios; ori tu pă ei?

Moft!

Îți spun eu: mai bine apucă-te de alt negoț și nu umbla cu spanacuri regale, că s-au deocheat!

Crede-mă pe mine, că eu nu-ți vreau răul!

2/

bătrînul tău părinte. Am dat fuga, l'am întâlnit și mi-a spus că M-me Trimescu este la țară împreună cu neînțeleptul Aurel.

Te-am întrebat dacă ai primit Adevărul cu intervioul lui Gheră și Nadejde. Primești regulat gazeta? da Justice o dau și lui Mary.

Mi-am aprins pae 'n cap cu literarul. Toti mă injură din toate părțile și - vai! - n'am vreme să dau la cap tuturor acestor oribile gîngăni.

3/

În cît timp crezi că-mi
va sosi harousse? Fiind le-
gat, cum se face cu vama?

Te spun-mi: ce mai lucrezi-
tu și cum îți prieste? Constat
cu durere că ești foarte spri-
cit la scrisori: rar și puțin.

Zilele astea o să soscască în
Paris tîmărul Ioan N. Roman,
care vine cu o subvenție
tare scîrnava. Cred că ai
să auzi, — dacă l'îi vezi,
herchet pe socoteala noastră
fin, — a mea în special.

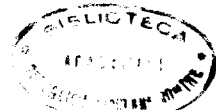
Fiind că ești un băiat de

care o duc, e mai grea de cît ori cînd. Cînd
mi-am demenat, cît m'am surmenat de
la o vreme! Neoaice mai ales, m'ai simit
în sfîrșit și pe mine. Sînt zile sînd
mă'ntreb eu singur, dacă e adevărat
că se poate munci atîta. Articole ne-
sfîrșite și neșfîrșit de multe, tot soiul de
discursuri, de conferințe și de organizări,
toate astea făcute cu o nervozitate ex-
tremă, zăpăcitate, distregătoare.

Te spun omul care nu-ți poate scrie tie,
celui mai iubit copil, decît articole
telegrafice

După toate astea, la ce nu-ți ai
spune tristul adevar că sînt bolnav ea
un năzărabil? Toate păcatele newrasteniei
se tîn de capul mîei, — și nu mă lasă
să scriu cît ai vrea, să muncesc, să
trăiesc, să uit pustul sufletului. De
două săptămîni mai ales, mă sînt des-
trus.

Cînd îți scriu rîndurile, astea mă

astepăta tiparul și conferința - pentru d. Teneu. Închipuire, că toată astăzi dinu ramolitul de Exarcu îmi face eu. născut ca trebuie să vorbească poimîine Jos; în loc de Sîmbătă; cum anunțasem. Sînt deolat, nepregătit, în imposibilitatea cea mai absolută de a mă pregăti.

Ce am să fac? E 'ntîia oară ca-partida pune mîna pe tribuna Ateneului; - și rata 'n ce condiții mă pregătesc!..

De un singur lucru nu mi pare rău: neaj se rezultat a avut munca asta. Revista a luat o direcție admirabilă; - și merge și excelent. De la a vremea asem un tergi ne mai pomenit în țara asta: maximum 16.000 și minimum 12.000. - Vezi bine susacul și nu-ți mai vorbească de numărul literar. - Toate acestea se slijesc de minune. Dar, în privința asta, îți voi spune în curînd lucruri mari.

X
X X

Tu, dragul meu șarmant, ce mai faci? C

În vălmășagul vieții de toate zilele, încercăm adeseori decepții, deziluzii sfîșietoare; ni se pare adeseori că e zadarnică lupta pe care o ducem și zadarnică truda noastră. Atunci noi cădem în scepticism și încetăm de a privi cu încredere izbînda viitoare.

Dar sînt minute care ne înviorează, care readuc în inimile noastre entuziasmul de altădată și ne fac să trăim plini de speranță, să muncim înainte. Niciodată minutele acestea nu sînt mai puternice, mai hotărîtoare ca atunci cînd ne găsim în mijlocul dv. Văzîndu-vă cum ați venit, în număr așa de mare, stînd în contact cu entuziasmul sincer care vă însuflețește, simțim ca un potop de viață nouă invadînd în sufletele noastre, ca să curățe toate decepțiile și tot amarul de care sîntem cuprinși.

Intrunirea de azi, impunătoare cum e, ne dă mai mult curaj decît orice altă împrejurare fericită din viață. Priviți-vă singuri. Vechile partide, acelea care au la îndemîină, unele, poliția, alții, banii, nu izbutesc niciodată să aibă un public atît de numeros și, mai ales, atît de simpatic. Ați văzut alte întruniri? Sala plină de scaune, oratorii opăriți, bietul public — microscopic și adus de silă — ascultă cu răceală.

Fără îndoială, s-au schimbat vremile. Evoluția care s-a săvârșit în întreaga noastră viață socială se arată și în starea morală și intelectuală.

Dacă nu mai departe decât acum cincizeci de ani ai fi spus boierului tabetliu¹ că în anul mîntuirii 1894 n-o să mai meargă de la București la Ploiești cu diligența ci cu trenul; că o să bată telegraful de aici la Paris; că o să poată sta acasă și să audă opera de la Londra cu ajutorul telefonului, tabetliul ți-ar fi spus că ești nebun.

Ei bine, minunea s-a săvârșit, Anticrist s-a arătat pe pămînt!

În ordinea politică, același lucru: odinioară, nu mai departe decât acum cinci-șase ani, noi, socialiștii, eram tratați de dinamitarzi, petroliști, farmazoni, cîte și mai cîte! Iar azi socialistul vine să vorbească în fața cîtorva mii de oameni, și nici oamenii nu-și fac cruce, nici Dumnezeu nu-l trăsește!

Mai mult, pînă mai ieri muncitorimea era roabă. Nimeni n-o băga în seamă, ea nu avea nici un soi de drept și nici un soi de lumină. Iar azi, muncitorii vin în în-truniri să aplaude, alături cu oameni din clasa de sus; ba mîine ei vor merge să voteze cu toții, cot la cot cu boierii, căci votul universal nu poate să întîrzie.

Neîndoielnic, a venit vremea de apoi.

Dar nu acesta e subiectul cuvîntării mele.

E o simplă paranteză, pe care nu puteam să n-o fac înainte de a vă vorbi despre bătaia în armată.

*

Ați cetit desigur și dumneavoastră că în armată se bate. Știți ca și noi că aceea ce se petrece în cazarmile noastre e înfiorător. Pentru cele mai mici așa-numite greșeli de disciplină, pentru fapte care aiurea n-ar avea nici o însemnătate, oamenii sînt insultați, umiliți, bătuți, torturați. Uneori barbaria e împinsă pînă dincolo de margini, uneori nenorocii sînt uciși!

¹ *Tabet* — viață comodă, confort (turc.).

Nu am vreme să insist asupra tuturor sălbăticiilor monstruoase din cazărmi: le știți ca și mine, și, ca și mine, v-ați simțit înfiorați cînd le-ați aflat.

Dar e firesc să vă întrebați: cum se explică atîta mișelie, atîta infamie, atîta cruzime? Cum se face că în cazărmi domnește altă judecată, altă morală, altă simțire decât aceea pe care o-nîlnim în mijlocul lumii civile? Cum e cu putință ca-n mijlocul civilizației noastre să se petreacă sălbătăcii așa de crude?

Iată atîtea întrebări naturale la care trebuie să răspundem.

Eu cred că, în primul rînd, trebuie învinovățită educația cazonă. E o educație care nu poate da alte rezultate decât acelea pe care le vedeți.

Închipuiți-vă numai: iei pe om de acasă, sănătos, zdravăn, cu mintea întreagă — cel puțin așa l-a constatat consiliul de recrutare — și, după șase luni, îndată ce nenorocitul s-a făcut căprar, ia cîmpii, începe să creadă că el are dreptul să taie și să spînzure pe toți cei ce n-au la mîna două galoane de lînă și pe toți civilii.

Să facem puțin psihologia lui Stan Păpușă, vîrît în cazarmă.

Cînd l-au luat de acasă, era cu minte, ca noi toți. L-au dus în miliție. Îndată au dat ordin să-l tundă cazon — cînd s-o izbi musca să facă plici! — și...

— Nu umbla cu plete, leat, că tu ești melitar, nu ești țivil!

Bietul om rabdă, tace și nu pricepe.

După asta, îi scot hainele lui și-i dau altele; haine pe care întîlniți toate culorile: tunică albastră, nasturi galbeni, la mînică roșu ori verde, fireturi galbene... mă rog, parc-ar fi la bal mascat. Acela care-l îmbracă are grija să-i spuie:

— Ai îmbrăcat livreaua statului, leat! De-acuma nu te mai îmbraci ca țivilii, să te cunoști că ești catană!

Stan Păpușă suferă și asta și tot nu pricepe.

A doua zi, don căprar vine și... îl învață să umble! De, omul știa, că umblase și pîn-atunci, că doar nu era olog. Dar căprarul îi strigă:

— Calcă pă note, leat, că de-aia ești melitar ! Talpa la pământ, răcane, că nu mai ești țivil !

„Ce-o mai fi și asta ?“ se-ntreabă Stan Păpușă.

Dar, îndată ce vrea să cîrtească, don căprar îi strigă, cu un strigăt cazon, bineînțeles :

— Nu răspunde, leat, că eu sînt căprar ! Știi tu ce-i un căprar ?

Și așa trece zi după zi. Soldatul se scoală *după semnal*, se îmbracă *cazon*, calcă *pă note*, mănîncă *pă două rînduri*, salută *reglementar*, fumează după *deciuplină*, se culcă numai după *orden...* în sfîrșit, toate alea se fac în armată după anume convenții, după *tiurie*.

Mai adăogați la toate astea vorbele vestite :

— Cînd ai întîlni un țivil pă drum, dă-i cu cotu, să te vadă că ești melitar !

Mai adăogați apoi :

— Supioru ți-e și tată, și mamă !

Mai adăogați faptul că adevăratul militar nu are altă preocupare și altă grijă decît să *avanseze*, adică să *fie mai mare ca alții*, și veți vedea dacă e cu putință ca mintea cea mai sănătoasă să poată rezista.

În așa împrejurări, Stan Păpușă începe să slăbească la cap după cîtva timp, începe să creadă în adevăr că el e altceva decît muritorii de rînd. Și, îndată ce se face căprar, el ia cîmpii, el începe să imiteze pe vechiul don căprar, căci :

— Căpraru e leat cu Dumnezeu !

Atunci începe și el să toarne la *ploton de pedeapsă*, cu *căteaua-n spinare*, să strige : „Cheamă pă dracu dă la lampă, răcane“, să săvîrșească toate păcătoșiile și toate nelegiuirile închipuite și neînchipuite.

Aceasta e psihologia adevăratului militar, aceasta este educația cazonă, care zăpăcește mințile, care întunecă seninătatea conștiinței, care face dintr-un om sănătos o ființă ridiculă. Căci nu-i puțin lucru să crești pe un biet muritor cu gîndul că el e om superior tuturor, că nimeni nu-i ca el.

Și ceea ce se petrece de la soldat la căprar urmează înainte pînă la cel mai înalt grad, toată educația militară fiind întemeiată pe principiile ce am arătat. Mai

mult, educația asta crește, se dezvoltă în mod uriaș de-a lungul carierei unui militar.

S-ar părea, cetățeni, că toate astea nu au decît partea ridiculă. E de rîs, nu-i așa ?

Ei bine, asta ar fi o mare greșală. Nu-i o farsă ridiculă aceea ce se petrece în cazarmă. E o farsă odioasă, e o dramă sfișietor de reală, e cea mai îngrozitoare tragedie omenească, în care victimele se sting sub o imensă durere.

Știți bine că ocna militară, pe care au numit-o cazarmă, e înconjurată cu un zid chinezesc : nici o rază de lumină și de dreptate nu pătrunde acolo, și numai rareori străbat pînă la noi tînguitoarele glasuri ale celor ce sufăr și pier ! Călăii au avut grijă să păzească riguros aceste ocne, deasupra cărora, mai bine decît deasupra iadului, ar trebui înscris versul lui Dante :

Lăsați orice speranță, voi, care intrați aci !

Știți bine că nenorocitului bătut și umilit nu i se lasă nici dreptul de a se plînge, dreptul acesta care le era dat și robilor din vechime. Năpăstuitul trebuie să ceară voie tot de la cel care l-a asuprit, să ceară voie „pe cale ierarhică“, altfel, închisoarea e gata, și e aspru consiliul de război... cînd e vorba de un inferior nedisciplinat !

Cu toate astea, deși s-au îngrădit așa de bine, sînt atîtea barbarii, atîtea cruzimi care au ajuns pînă la noi, încît ne-ar trebui volume ca să le putem înșira pe toate.

Vă voi aminti numai de una.

Cunoașteți vestita crimă de la Ștefănești, a căreia victimă a fost nenorocitul brigadier Eftimiu. Omul acesta, torturat într-un mod îngrozitor de căpitanul Căliman și de sergentul-major Georgescu, a murit în urma schingiuirilor suferite. S-a spus că el s-a sinucis ! Fie. Dar atunci pentru ce nu s-a făcut o contraanchetă ? Pentru ce nu s-a admis autopsia medico-legală cerută de noi ? Și apoi, chiar sinucidere de-ar fi, nu s-a constatat destul de clar că nenorocitul s-a sinucis *din cauza barbarelor maltratări* ?

Eu am fost acolo și am văzut cadavrul nefericitului. Am să țin minte întotdeauna ziua cea tristă de toamnă. Pe covorul de frunze, în pădure, zăcea întins, cu ochii mari deschiși, cu trupul plin de vînătăi, fostul apărător al țării, ucisul de camarazi-i superiori !

Eu n-am uitat-o. Și dacă am adus cu mine impresii de groază și de milă, nu pot să nu vi le spun dumneavoastră, cetățeni liberi, singurii judecători în care ne punem toată încrederea !

Am văzut cadavrul nenorocitului aruncat în pădure, să-l bată vîntul, să-l mănînce corbii, părăsit și după moarte, așa cum cineva nu și-ar arunca nici un cîine la care ar ține. Și m-a uimit ticăloșia asasinilor.

Ei bine, cu toată oroarea faptului, rezultatul l-ați văzut : tribunalul militar, educat și el în aceleași principii cazonă, n-a dat sălbaticilor decît o pedeapsă ridiculă, cea mai mică pedeapsă ce se găsește în cod. Dacă s-ar fi prevăzut un minimum de cinci lei amendă, ar fi acordat acel minim !

Și să nu credeți că avem a face cu niște judecători miiloși în genere. De loc. Vă aduceți aminte că tot consiliul de război a judecat acum cîțiva ani pe un soldat care aruncase cu o piatră într-un maior. Atunci, deși s-a constatat că soldatul era nebun, judecătorii militari l-au osîndit la muncă silnică pe viață !

Vedeți bine deosebirea. De unde vine ea ? Ea vine din creșterea militară care falsifică judecata omenească și face pe „superior“ să vadă în inferiorul în grad o *ființă inferioară*, față cu care nu merge să fii nici drept, nici uman !

Și judecata asta cazonă se pune mai presus de legi, de Constituție, de tot, pentru că e militară, și atîta ajunge.

De pildă, sînt țări, cum e Rusia, în care bătaia este prevăzută în lege. Acolo superiorul are dreptul să ordone pedepse corporale. La noi însă s-a schimbat vechea „condică penală ostășească“ în care bătaia era consfințită. Mai mult, actualul „cod de justiție militară“ pedepsește pe superiorul care lovește pe inferior.

Și totuși, bătaia nu numai că nu s-a desființat de fapt, dar constituie un obicei zilnic.

Bătăușii sînt deci și antilegali.

În funcțiunile civile, unde nu există o morală de corp, funcționarul care nu-și poate împlini datoriile după cum prescrie legea își dă demisia ; în armată, nu. Ofițerul bătăuș știe bine că legea îl oprește de a bate, și totuși, departe de a-și da demisia, atunci cînd vede că nu se poate achita de obligații fără să calce legea, el lovește, brutalizează, torturează.

Ce să mai vă spun de Constituție ? Superiorul, care crede că e „leat cu Dumnezeu“, nu vrea să știe de asemenea moft țivil. El crede că, o dată ce e militar, soldatul a încetat de a fi cetățean. Inviolabilitatea persoanei ? Astea or fi bune pentru țivili, dar nu pentru oamenii care își au legile, moravurile, tradițiile și morală lor aparte !

Și, dovadă că toate aceste monstruoase barbarii, care palmuiesc civilizația ce ne-am dat, nu sînt cazuri izolate, ci urmările unei doctrine întregi, unui întreg sistem, aveți cuvintele rostite de apărătorii lui Căliman. Ați auzit cum căpitanii Lambru, Milicescu — și alți Alexandri Machedoni — au afirmat că toți bat, ca și cum ar fi voit să ne spuie că e un fapt foarte natural.

Nu e vorbă, ei n-aveau nevoie să ne convingă despre asta. Căci chiar în ziua cînd consiliul de război judeca pe Căliman, într-o cameră de jos a tribunalului militar un soldat gemea de bătăile primite de la un superior. Și nu se găsea doctor, și nu se găsea ofițer de serviciu, ca să trimită pe bietul om la infirmerie, căci de spital nu mai vorbesc : ca să intre acolo un soldat, trebuie un arsenal întreg de forme.

Cunoașteți povestea pîn' la sfîrșit ? Soldatul a murit peste două zile, iar socialiștii, care divulgă asemenea fapte, sînt niște trădători de patrie !

Căci tot judecata cazonă, această faimoasă judecată croită pe un anume calapod, încearcă să stabilească legenda idioată că nu mizerabilii și asinii sînt rușinea neamului nostru, ci aceia care descoper și înfierează fărădelegile lor !

Se-nțelege, ne pasă prea puțin de părerea sceleratilor despre noi, pentru că avem credința nestrămutată că apărăm o cauză dreaptă, cauza celor mai nenorociți robi, și nu câteva fraze neroade, ori câteva amenințări caraghioase au să ne schimbe convingeri atât de adânci.

Noi ne facem datoria pentru că așa credem, pentru că așa simțim, și ne-o vom face întotdeauna, oricât de mari ar fi jertfele, oricât de serioasă ar fi primejdia !

Viața mizerabilă ce se creează soldatului în cazarmă nu putea să nu impresioneze adânc lumea dinafară.

De unde mai-nainte vreme se cînta viața de soldat ca o viață fericită, pentru că relele îndurate nu se comunicaseră în afară, astăzi tinerii fug de cazarmă cu groază. Cărei cauze credeți că se datorește faptul că nu se mai găsesc candidați pentru școlile militare ? Fără îndoială, numai regimului la care e supus elevul, căci tortura există, sub alte forme, și în școala militară.

Și dacă așa gîndesc cei de la oraș, vă puteți închipui ce e la țară. Acolo, cetățeni, e o adevărată panică atunci cînd vine vremea sorților. Plîng satele de groază și de milă ; convoiul de robi, convoiul de militari, e petrecut ca un alai de mort. Căci fiecare știe cînd pleacă, dar nimeni nu știe de se va întoarce, de nu-i va ieși în drum un Căliman, care să-i stingă viața în pădurea de la Ștefănești !

Și spaima asta de miliție nu-i nouă, pentru că nu de ieri, nu de azi datează suferința celor încazarmați. Poporul a-nțeles așa de bine amarul vieții militare, el a simțit așa de greu povara traiului cazon, și atât de mult l-a îndurerat robia ce se numește „tributul de sînge“, încît în cîntecele lui, în plîngerile acestui neam de asupriți, *cătania* e zugrăvită tot așa de negru ca ciocoimea.

Ascultați cum cîntă poporul :

Cine m-a făcut cătană
Să nu-și mai dea de pomană ;
Că pomană și-a făcut
Cînd mi-a pus pușca de gît.

Cine-o stîrnit „hai la sorți“
Putrezi-i-ar carnea-n gros
Și ciolanele pe șes !...

Vinde-ți, maică, boii toți
Și mă scoate de la sorți.
Vinde-ți, maică, ce-i putea
Și mă scoate din belea !...

Iar mama răspunde :

De la sorți și de la moarte
Maica nu te poate scoate !

Iată poezia sfîșietoare a poporului cînd e vorba de armată ! Negreșit, poeziile astea nu sînt minuni de versificare, poporul nu face artă pentru artă. Dar în rîndurile acestea e încheșată toată durerea țărănimii, ai căreia copii sînt dați celei mai grele dintre robii.

Poporul nu are teorii multe. Dar, fără s-o poată exprima clar, el a-nțeles că armata permanentă e un jug. În toate poeziile poporului se cuprind durerile care-l apasă, și între aceste dureri armata ocupă un loc de căpetenie.

*

Fără îndoială, este ceva putred în armată, și acel ceva e armata însăși. Așa cum e organizată armata permanentă, ea nu poate naște decît chinul și disperarea.

Credeți oare că acei ce bat și torturează sînt oameni în fața cărora trebuie să te închini ? De loc.

Cunoaștem mulți băieți, care, neputînd face nimic în școală, au fost dați în armată ; cunoaștem ucenici, care, nefiind capabili să rămîie meseriași, și-au găsit refugiul iarăși în oștire. Și toată vermina asta, toți avortonii școlilor și ai meseriilor folositoare, toată mișuna incapabililor și inutililor, vin, în urmă, să palmuiască, să umilească, în puterea *gradului* lor, tot ce neamul nostru are mai sănătos și mai folositor, pe copiii țaranului !

Și ei, care muncesc, care întrețin pe ofițer, care produc și aurul ce el poartă pe umeri, și sabia cu care-i lovește, și hîrtia pe care-i scrisă legea lui — robia lor — ei trebuie să-și închidă ochii și să-și închidă demnitatea, să-și reție ura ce le clocotește în piept, durerea care-i zbu-ciumă... și să nu poată lovi pe mizerabil !!

Cum să nu-ți explici dezertările și sinuciderile, aceste revolte pasive, aceste manifestări ale desperării solda-tului ?

Citiți *Monitorul oficial*, și vedeți cum soldații dezertează cu grămada ; citiți statisticile sinuciziilor, și aflați că armata este aceea care produce cel mai mare con-tingent de morți silite.

Poate cineva să nu creadă tot ce spunem noi, poate să ni se spuie că exagerăm necazurile din armată ; dar țifrele vorbesc de la sine, ele zugrăvesc mai bine decît orice discursuri traiul de nesfîrșite mizerii al apărăto-rilor patriei !

Și cînd te gîndești că tot lanțul acesta de chinuri se strînge în numele disciplinei și al așa-numitei „onori militare“ !

Onoarea militară ? Dar credeți că poate avea onoare un om care lovește pe un inferior, care torturează fără milă ?

Nu, domnilor. Să vă povestesc un singur incident din crima de la Ștefănești, pentru ca să vedeți ce temei trebuie să punem pe onoarea asasinilor.

Cîteva zile după ce am istorisit în ziar toată drama înfiorătoare, al căreia trist erou a fost căpitanul Căli-man, el a căutat să mă-ntîlnească, pentru ca să-mi spuie că nu-i nimic adevărat din tot ce scrisesem.

Se înțelege, i-am răspuns că informațiile mele sînt foarte exacte. Atunci căpitanul Căliman mi-a dat *cuvîntul lui de onoare* că niciodată n-a lovit pe Grigore Eftimiu, pentru că acesta era un căprar foarte înțe-legător.

Vă mărturisesc că, deși aveam amănuntele cele mai precise, și deși văzusem cadavrul nenorocitului, am avut un moment de îndoială. Îmi ziceam că un ofițer, un om

în definitiv, nu-și poate da cuvîntul de onoare cu atîta ușurință și avînd convingerea că minte. A venit procesul. Ei bine, știți ce a spus acolo Căliman ? El a declarat că, în adevăr, a bătut pe Grigore Eftimiu, că l-a umplut de sînge ! Veți înțelege cum m-a uimit atunci naivitatea acelei clipe de îndoială.

Ce-ai făcut cu cuvîntul tău de onoare, mizerabile tor-turator ? Aceasta este întrebarea pe care trebuia fatal să i-o pun a doua zi.

*

Dar trebuie să trec la o altă parte, asupra căreia iarăși s-ar putea scrie volume.

Dosarul bătailor și torturilor militare e așa de mare, încît el nu poate fi citat într-o cuvîntare. Trebuie însă să nu uite nimeni că dosarul acesta crește zi cu zi și că începutul lui este începutul armatei permanente.

Ei bine, toate partidele politice care au guvernat peste țara asta făcut-au ele ceva ca să împiedice bătaia în armată ? Nimic, absolut nimic. Ba, mai mult decît atîta, ori de cîte ori noi ne-am ridicat să înfierăm pe schin-guitorii soldaților, am fost tratați de trădători ori de doritori de scandaluri. Cînd publicam crima de la Ște-fănești, ziarele lor ne spuneau că publicăm romane fanteziste.

Nu e aci locul să explic pe larg pentru ce partidele burgheze s-au arătat întotdeauna partizane ale bătaii în armată, pentru ce ele au tolerat toate cruzimile și toate sălbăticiile.

Pe scurt, atîta pot spune : că o clasă socială care are nevoie de sprijinul armatei permanente nu poate să nu acorde protecție și încurajare șefilor torturatori. Armata se menține și cu forța, și cu prestigiul. Și prestigiul acesta e așa de elastic, încît în virtutea lui s-a ocrotit Anghe-lescu, Maicanii, și toți ceilalți, cît s-a putut de mult ! Cine are idoli trebuie să și-i îngrijească.

De aceea nici nu trebuie să ne gîndim vreodată că politicianii burgheziei au să ia ei singuri măsuri ca să

stîrpească bătaia în armată. E un lucru pe care nu li-l poți cere, pe care nu-l pot acorda. Care partid politic, sprijinindu-se pe armată, ar putea lovi în cei ce comandă armata ?

*

S-ar părea, după toate acestea, că bătaia fiind inherentă organizației armatei permanente și, în același timp, neexistînd putința ca partidele politice s-o desființeze, ea nu poate să dispară decît o dată cu desființarea armatei permanente.

Ar fi o greșală de s-ar crede așa. Și, de altfel, modul acesta de a judeca chestiunea ar conveni de minune bătaușilor. Eu am auzit mulți ofițeri bătauși zicînd :

— Suprimați armata, dar nu ne vorbiți de suprimarea bătaii !

Da, este foarte adevărat că educația militară a născut pedepsele corporale ; da, este foarte adevărat că aceia care au interes să aibă cete gata de a le apăra exploatarea nu pot șterge bătaia din moravurile cazone.

Dar să nu uităm un lucru : aceea ce nici clasele stăpînitoare, nici superiorii militari nu au interesul să facă au tot interesul și pot s-o săvîrșească cetățenii.

Dacă noi toți ne-am hotărî să ne facem datoria pînă la capăt, vă asigur că n-ar trece multă vreme, și o mulțime de năravuri sălbatice s-ar șterge. Pentru ce n-am duce înaintea agitația împotriva bătaii în armată ? Pentru ce nu ne-am gîndi noi singuri la toate mijloacele prin care să facem să înceteze odată aceste barbarii rușinoase ?

Ați văzut că se înființează atîtea și atîtea *ligi*, unele folositoare și altele nu. Ei bine, de ce, oare, cetățenii nu ar face o mare ligă contra bătaii în armată ? Să ne înțelegem. Nu-i nevoie de o ligă cu statute, cu comitete și cu tot soiul de forme. Dar să ne hotărîm la o acție comună.

Să-și ia fiecare obligația de a denunța tot ce află asupra torturilor din cazărmi, și să ne luăm fiecare

îndatorirea de a ne susține în lupta asta, care e o luptă sfîntă.

Să nu uitați că mai toți, cîți și-au luat sarcina de a înfiera sălbătăciile cazone, au căzut ei înșiși victime ale brutalităților acestor pahonți¹ oficiali.

Ce ați făcut dumneavoastră, cetățeni liberi ? Ce ? Aplauze prin întruniri ? Ce ? Entuziasm care ține cinci minute ? Atîta nu-i de ajuns. Trebuie să învățăm cu toții la școala jertfei și să ne facem și noi solidari cînd e vorba de apărarea unei cauze ce tuturora ni-i scumpă.

Muncitori ! Să nu uitați că pînă ieri erați robi cu toții și că, grație luptelor date de părinții voștri, ați scăpat de o parte din robie. Aveți dar datoria de a face jertfe și pentru robii care au mai rămas, pentru robii din cazarmă, dacă voiți să lăsați urmașilor voștri o moștenire sfîntă !

Iar voi, tineri culți, de ce stați ? Nu vedeți că balurile mascate, că petrecerile, că viața burgheză vă așteaptă ?...

Dacă nu vi-i inima tocită, dacă nu vi-i mîntea întunecată de farmecul dulcii destrăbălări, veniți cu noi, luptați pentru cei ce sînt dezmoșteniți, pentru cei ce zac în întunec și în robie !

Adevărații eroi în luptă nu sîntem noi, care ținem discursurile și scriem articolele. Noi avem partea noastră de glorie egoistă în toate astea. Dar eroii cei mari sînt acei ce luptă și pier necunoscuți.

Ca zidarul care pune temelie casei și nu știe dacă-i va vedea sfîrșitul, și nu știe dacă mai sus nu se va rupe schela, și nu știe dacă în toată casa asta va găsi un colț unde să-și adăpostească bătrînețele, dar care totuși muncește fără preget, așa pentru cauzele mari trebuie să muncim cu toții, nu cu gîndul la succes, dar la datorie.

Căci adevărații viteji nu sînt întotdeauna cei ce înfig steagul în redută, ci acei care au căzut necunoscuți, dar au format puntea de cadavre peste care șirurile din urmă au ajuns la victorie !

¹ Pahonț — soldat.

Au vorbit gazetele, miniștrii, și au mai vorbit și gloanțele.

Oratoria seacă a unora, îngrozitoare a altora, a fost menită să ne amintească tuturor că există și-n țara asta o clasă de nenorociți iloți, aduși la desperare de organizația nedreaptă a societății.

La ce să înconjurăm adevărul și la ce să facem politicianism meschin ?

Țăranii s-au revoltat în mai multe județe, și *s-au revoltat pe drept*.

Nu este aici vorba să facem discuții platonice și socoteli de tarabă, cu câți lei vor plăti mai mult pe an sătenii în urma legilor lui Take Ionescu. Zaharicalele astea retorice să le lăsăm pe seama domnilor deputați, care atîta așteaptă : să vorbească vrute și nevrute.

Răul e mai adînc decît atîta. Este un glas teribil care trece peste țară, din adîncul văilor ca și din creștetul munților, este un glas care cere pîine.

Țăranul — de care se face atîta caz la paradă, cînd se face defilarea invalizilor ; țăranul — pe care îl apoteozăți în feeriile voastre politice ; țăranul — pe care

l-ați numit „talpa casei“ tocmai pentru că peste el călcați, țăranul moare de foame.

Iată tristul adevăr.

Ați auzit de povestea lui Tantal, regele Lidiei ? El a dat zeilor să mănînce din trupul fiului său, și zeii l-au azvîrlit în iad. Acolo, pedeapsa lui cea groaznică era să ardă de sete și de foame, să înoate pînă în gît în toate bunătățile pămîntului și să nu se poată atinge de ele.

Povestea s-a împlinit. Țăranul vă dă copiii ca să-i faceți soldați, să-i bateți, să-i umiliți și să vă apere bunurile voastre. În schimb, voi l-ați prăbușit într-un iad de chinuri, unde stă pînă în gît în comori de care nu se poate atinge.

Sărac, fără pămînt, fără unelte de muncă, bătut de jandarmii voștri, năpăstuit de primarii voștri, împovărat de dări pe care nu le mai poate plăti, el zace într-o vecinică agonie.

Iar cînd se ridică să vă spuie că e covîrșitoare mizeria asta, atunci vă asmuțiți hordia de canalii gulerate, puzderia infamă de Telemani, și sîngele muncitorului roșește cîmpiile bătute de vîntul mizeriei, de plaga ciocoismului.

Apoi, la Cameră, vă prefaceți în mironosițe cucernice, evlavia de talpa casei vi se urcă în obraji, și vă înviniți unii pe alții, și inimile vă bat deopotrivă, și plecați, braț la braț, ca doi avocați *ai altora*, fii ai aceleiași clase.

Cine să vă mai creadă pe cuvînt cînd ați dat atîtea dovezi de ce sînteți în stare unii, ca și alții ?

Mizeria neagră nu-i de azi, nici de ieri. V-ați perindat la putere și n-ați avut decît o grijă : să strîngeți tot mai tare lanțurile robitului vostru țăran. V-ați înconjurat de legi și de oștiri ca să vă asigurați domnia în tihnă peste turma umilită ; ați săpat tot mai adînc prăpastia dintre ea și voi, și ați socotit vecinic turma asta ca o proprietate a voastră.

Iată de ce ni e silă să apelăm la unii împotriva altora.

Vă sperie revoltele? Dar e o revoltă permanentă la țară, revoltă tăcută, dar plină de emoțiune și plină de dreptate.

Manifestările pe care le vedeți din când în când sînt numai semnele furtunii care se apropie, și pe care nu o veți evita nici cu discursuri proaste, nici cu puști perfecționate.

Căci sînt în lumea asta lucruri mai presus de puterea guvernamentală.

O POVESTE TRISTĂ

La „Dacia“ se face apologia trecutului, și la „Eforie“ se cîntă prezentul. Apărătorii celor două partide, care au ținut cîrma statului de la 1876 pînă astăzi, sînt în război. Unii — desperați de ce au pierdut, alții — speriați de ce au să piardă, se aruncă în arenă cu hotărîre, și lupta e furioasă.

Dar, ca o bucată de plută aruncată în mare, lovitura lor nu mișcă decît un val de la suprafață. Cercurile apei sînt mici. Marea rămîne senină și liniștită în adîncurile ei.

Aceasta este priveliștea. Și pe cînd noi asistăm la hărțuielile astea convenționale, în mijlocul cărora fiecare luptător știe că are dreptul să fie, pe rînd, cînd învins, cînd învingător, căci nu sînt decît două partide: unul de guvernămînt și altul de control, nimeni pare că nu vede pe cel de al treilea, pentru subjugarea căruia se dă lupta.

Poporul muncitor, țara reală, în zdrențe și-n lanțuri, e lăsată deoparte, pradă tristelor mizerii. Durerile ei nu ating pe nimeni, nimeni nu se cutremură de suferințele ei, rămîn reci cu toții la zbuțimările de groază, ca-n

fața unor dureri străine, care nu pot face să vibreze nici o inimă, ca și cum ar fi un organism depărtat, răzleț.

Am arătat ieri o pagină din poema sfișietoare a mulțimii obijduite. Țărănimea subjucată a fost împușcată la Huși; sînt oameni bătuți, torturați, femei batjocorite, femei ucise; sînt sate devastate; averi risipite; pretutindeni pe unde a trecut hordia militaristă, condusă de cea mai mare canalie din cîte a îndurat pămîntul ăsta răbdător, de nememicul Teleman, pretutindeni — măcel și moarte.

S-au dat prin ziare cîteva vești. Dar care a fost rezultatul? Romanul lui Zdrelea și Mărunțelu a pasionat mai mult pe ziaristi, a produs mai multă nevroză, a dezlănțuit mai multe patimi decît povestirea acelor îngrozitoare crime, în care bandiții oficiali, oamenii fostului ministru Jack Lahovary și a lui Lascar Catargiu, s-au arătat așa de brutali, așa de cinici, așa de mizerabili!

De a doua zi lucrurile au intrat în tăcere. Burghezimea își continuă chefurile, la palat decrepiții reînviază veacul de mijloc în port și în orgii, partidele politice discută înainte, cu cea mai mare seninătate de cuget, dreptul lor de a ne stăpîni într-una.

Iată cum stăm! De s-ar fi spart capul unui bătauș, doritor de a-și sparge capul în schimbul unei subvenții convenite martirilor electorali, luni întregi s-ar fi exploatat faptul, un partid întreg s-ar fi pus în mișcare, gazetele ar fi apărut cernite, s-ar fi ținut întruniri nefârșite și s-ar fi făcut apologia împușcării *asasinilor*.

Pentru țărani, nimic. Ei trăiesc prea departe de noi, ei n-au drept de vot, ei n-au cuvînt în afacerile noastre, ei se pot neglija.

Și nu se gîndește nimeni că nepăsarea asta vinovată este menită să stîrmească mai tare ura de clasă, și nu se gîndește nimeni că burghezimea își sapă singură prăpastia de uri și de violențe... Mîine, cînd țărănimea va

vedea că de nicăierea nu trebuie să aștepte nici milă, nici ajutor, cine va fi acela care va avea răspunderea?

Este datoria democrației conștiente să organizeze pe muncitorii de la oraș, pentru ca aceștia să impuie ghiftuiților mai multă preocupare de soarta nenorociților săteni. Cît timp țărani nu sînt luminați și cît timp organizarea lor nu-i posibilă, sîntem datori noi să-i sprijinim în fața nepăsătorilor și a scleraților.

Mulți cred că în limba turcească nu există o mulțime de termeni, pe care îi avem noi în românește. Opiniunea aceasta se întemeiază pe o părere, aceea că turcii n-ar fi ajuns la gradul nostru de civilizație.

Ei bine, nu se poate ceva mai fals. Îmi iau, deci, în sarcinarea de a dovedi că limba turcească este tot așa de bogată ca a noastră. Iată aci o pagină dintr-un dicționar româno-turc, care, dacă nu s-a făcut, s-ar putea face :

Parlament = tembelîc.
 Constituționalism = rahat.
 Diurnă = bacşış.
 Ministru externe = pehlivan.
 Diplomație = pişicherlîc.
 Lascar Catargiu = Aman.
 Radu Mihai = Berlig.
 Opoziție unită = Mazar-paşa.
 Liberal-național = geanabet.
 Conservator pur = Saadè.
 Regalitate = mosafirlîc.
 10 Mai = caraghiozlîc.
 Mitropolie = crailîc.
 Mînăstire de maici = harem.

Revista nouă = fakir.
Viața = hai clistir.
 Direcția teatrului = berbantlîc.
 Ofițer = başi-buzuc.
 Grevă = bucluc.
 Rigolo = Bacalbaşa.

Aș putea da un volum întreg. Mă mărginesc însă aci, rezervându-mi dreptul de a pune „va urma” sau, pe turcește, *èvala*.

Serbarea zilei de 1 Mai ne înfățișează, în mic, icoana unui moment din societatea viitoare.

Astăzi, la aceeași oră, și, poate, în aceeași clipă, muncitorii din lumea întreagă se adună ca să afirme frăția și solidaritatea clasei apăsate de pretutindeni.

Iată cum, cu toate piedicile, cu toată vrajba și cu toată ura semănată de stăpînitorii lumii, asupriții își strîng rîndurile și se declară frați.

E o manifestare de simpatie universală, e un semn vădit al conștiinței de clasă, care se arată luminos și lămurit în vîlmășagul luptelor dintre oameni.

Așa va fi în viitor. Numai, în loc ca solidaritatea să se manifesteze într-o singură zi, ea se va vedea etern, în fiecare act al vieții sociale. Negreșit, din punctul acesta de vedere, lumea de atunci nu va mai semăna de loc cu lumea de azi.

În locul războiului nemilostiv, în locul vînzărilor, urilor și crimelor dintre om și om, se va înălța măreț tabloul dragostei obștești... Și-n loc ca frăția dintre unii să însemneze luptă împotriva altora, ea va avea un caracter mai larg, mai generos...

Pîn-atunci, cuvîntul „armonie“ rămîne doar un vis, ce n-a fost niciodată împlinit.

Ce-o fi însemnînd sistemul acesta necinstit al gazetelor guvernamentale de a nu vroi să discute serios nici o întîmplare, oricît de însemnată ar fi ea ?

Ne găsim în fierberea unor răscoale țărănești, toată țara e alarmată, o lume întreagă îi cuprinsă de indignare împotriva asasinatelor oficiale, numai presa zgărduită e de un sînge rece uimitor, numai ea tratează chestia lăturalnic și caută să evite afacerea cea principală. Noi strigăm că se torturează și se împușcă țărănimea, iar foile stăpînirii ne țipă că „sînt instigatori“.

De ce atîta nerușinare ? Dacă sînt instigatori, cine mai mult decît guvernul are puterea de a-i prinde ? Ce păzește liota dv. de zaccii, de spioni, de mîncători ai fondurilor necurate ?

Poate că faceți pe generoșii ! Dar nu este mai mare infamie să arunci o acuzație pe care n-o poți dovedi, care știi bine că-i o simplă calomnie ?

Sistemul acesta păcătos de a atribui vecinic mișcările țărănești unor agitatori — pe care guvernul are prudența de a nu-i prinde niciodată — trebuie să înceteze.

El este în tot cazul stupid. Ia închipuiți-vă, în adevăr, că ar exista instigatori. Ei și ? Ce ar însemna asta ? Ar însemna oare că guvernul nu împușcă pe țărani ?

Ori, cel puțin, ar însemna că țărănimea nu se găsește într-o stare economică și politică mai mult decât nenorocită? Știu și copiii că dacă starea sătenilor ar fi fericită, ei singuri ar trimite la balamuc pe „instigatorii” care ar veni să-i răscoale, precum nici un instigator din lume n-ar putea revolta pe Marghiloman ori pe Cantacuzino.

Dacă sînt instigatori, ei nu pot învăța pe țărani că soarta lor e mizerabilă, căci aceea o știu țărani mai bine, și o știe și guvernul. Tot ce ar putea ei face ar fi ca să le spuie că prin revoltă își vor îndrepta răul de care sufăr. Și aci am fi de acord cu toată lumea ca să se ia măsuri împotriva „instigatorilor”, căci nu este lucru mai mișelesc decît să arunci pe robi în foc ca să-ți împlinești niște meschine scopuri politice.

Dar... pentru asta trebuie ca mai întîi guvernul să ne spuie *cine* sînt instigatorii. Căci este ușor să arunci o birfeală nesocotită pentru ca să scapi de răspunderi grave; dar e mai cinstit să faci să dispară pricinile adevărate ale unui mare rău social.

Și tocmai aci crește vina guvernului. De atîtea zile, gazetele dau la iveală ororile săvîrșite de oamenii administrației, și stăpînirea tace. *Monitorul oficial*, gata întotdeauna să ne informeze de cîte ori a strănutat copilașul pe care l-au zugrăvit de Paști ieșind dintr-un ou de rață, nu găsește de spus nici un cuvînt asupra atîtor sălbăticii care au sîngerat satele și au stins viețile.

Iată de ce avem dreptul să socotim pe stăpînitorii noștri mai rău decît pe niște barbari care s-ar fi năpus-tit în cîmpiile noastre ca să treacă tot sub foc și sub sabie. Ne găsim în fața unei invazii de lăcuste, împotriva căreia trebuie să dăm alarma.

Căci sîntem uimiți de cinismul acestor guvernanți odioși. Pentru ei, a ucide țărănimea, de pe urma căreia își plătesc tot luxul și toate destrăbălatele lor rafinerii, este lucrul cel mai simplu din lume. Și — mai rău decît în vremea celei mai cumplite robii — li se pare că n-au de dat socoteală nimănuia. Îi acuzi că sînt niște ucigași ordinari, ei îți răspund: „au fost instigatori”, ca și cum

Măruțelu ar acuza pe vecini că n-au lăsat pe victime să fie ucise.

Fără îndoială, trăim în niște vremuri triste și rușinoase. Mai bine de o sută de ani de cînd în Franța s-au proclamat „drepturile omului”, în țara românească sătenii sînt asupriți mai rău ca sclavii, batjocoriți de toate liftele ce se năpustesc asupra satelor, și apoi asasinați mișelește, ziua-n amiaza mare, fără ca să aibă cineva dreptul să cheme la răspundere pe mizerabili.

De-ar face conservatorii tot binele de acum încolo — dacă binele poate fi făcut de către conservatori — dacă ar intra cu toții la mînăstire și s-ar pocăi, încă niciodată nu li s-ar putea ierta pagina rușinoasă ce au scris cu sîngele țăraniilor în istoria contemporană a țării. Democrația, proletariatul nu va uita niciodată că sub domnia acestor scelerați țărănimea a fost asasinată după ce a fost prădată.

MORȚII LA VOT

Nu cunosc idee mai pe dos decât aceea că este o crimă să pui pe morți să voteze. Ideea asta e și crudă, și învechită.

Mai întâi de toate, eu nu văd pentru ce răposatii n-ar interveni și ei în afacerile noastre din momentul ce noi intervenim într-ale lor. De câte ori n-auziți că se înalță statui și monumente, că se țin discursuri, că se bea în onoarea cutărui sau cutărui mort ! Oare morții au fost consultați în toate operațiile astea ? [...]

A venit însă vremea ca ei să fie răsplătiți, și felicităm consiliul comunal că a dat o justă satisfacție celor decedați întru Domnul.

De altfel, pe noi, democrații, lucrul acesta ne bucură și din punctul de vedere al programului nostru. Un mare bărbat a zis că „numai în ziua când toată lumea va avea dreptul de vot, numai atunci vom avea votul universal“. Această înțeleaptă maximă se realizează acum, deoarece nu numai viii, dar chiar morții votează.

„Nu vei muri de tot !“ a zis apoi un filozof antic. Și iată că, după aproape 2.000 de ani, se împlinește vorba. Nu, nu vei muri de tot ; vei muri tu, vor muri ai tăi, vor muri ideile tale, dar votul tău va rămâne ;

el va pătrunde în urna cu gaură, pentru ca de acolo să strige urmașilor consternați :

— Sîc, că și mort votez !

Iar vestita poezie populară :

Toată noaptea bat la poartă
Și tu dormi, dormir-ai moartă

se va schimba în :

Toată noaptea bat la poartă,
Tu votezi, votar-ai moartă !

La 1881, când s-a serbat regalitatea, toți negustorii din București au făcut câte un car alegoric, reprezentând diferite bazaconii eroice.

Dintre toate carele, cel mai nostim era al unei fabrici de săpun. Onorabila făcuse bustul regelui și al reginei din săpun.

Ca dracu, se întâmplă că, tocmai când era defilarea carelor în toiul ei, începe o ploaie de parcă turna cu găleata. Suveranii de săpun, apucați de ploaie, făceau clăbuci la gură, spre marea veselie a onor. public cascăgură.

★

De atunci n-am mai văzut așa minune decât la diferitele întruniri publice, unde oratorii-ți toarnă niște bășici de crezi că le suflă cineva cu țeava.

Iată însă că se deschide Expoziția cooperativelor. Un farmacist din Galați ori din Brăila — nu ții minte bine patria cooperativului — se apucă să-și expuie și el marfa.

Ce să expuie însă? S-a gândit și s-a răzgândit sărmanul apoticar, pînă ce i-a venit o idee genială: a luat

capsule de *Copahu* și de *unt de ricină* le-a vopsit tricolor și le-a așezat în formă de *Carol I...*

Cine nu crede n-are decât să meargă la Cișmigiu.

Mă mir numai că don farmacist n-a pus să scrie deasupra: *hoc vinces signo!*¹ Încaltea să ajungem să vedem că balsamul de *Copahu* este emblema dinastiei. Curg emblemele de foc.

Pentru vîrsta regelui, asta-i curat scandal tricolor!

¹ Prin acest semn vei învinge! (lat.).

De morți — spune o veche și milostivă vorbă — să nu zici nimic dacă nu poți zice de bine.

În relațiile de [la] om la om, filozofia asta îndurătoare poate avea cătare ; ea ne învață să iertăm, în fața eternității morții, greșalele greșiților noștri.

Cînd însă mortul aparține istoriei, milostenia asta mistică nu-și mai poate avea locul. A uza de ea poate fi nu numai o greșală, dar uneori, chiar o crimă. Adevărul adevărat, iată care trebuie să fie călăuza aceluia care se îndeletnicește cu descrierea vieții și faptelor unui om *al istoriei*. Clemența nu ne-ar fi zugrăvit niciodată pe un Nerone, pe un Caligula, pe un Eliogabal așa cum au fost ei.

Și iată de ce peste mormîntul în care a încăput fostul tiran Alexandru III al tuturor Rusiilor, noi nu putem depune nici flori, nici epitafuri de laudă, căci s-ar revolta dreptatea, care vecinic ne-a călăuzit. Preferim ca în concertul de laude plătite, în gălăgia curtezanilor și lacheilor, să facem, ca democrați, să se audă o vorbă și despre alți morți, care s-au stins fără pompă și fără

lachei, în singurătatea dureroasă a Siberiei sau a fortărețelor.

Cînd a luat cîrma statului, la 1881, Alexandru III făcuse pe unii să creadă că el va contribui la îmbunătățirea soartei robului popor rusc. Însă iluziile acestea au fost de scurtă durată.

Subjugarea tot mai grea a mulțimii, întărirea îngrozitoare a secții a treia, prigonirea celor ce luptau pentru trezirea simțului de dreptate politică, iată care au fost toate gîndurile și toate faptele crudului împărat.

Sub domnia lui autocratică, *pohodul na Sibir* a crescut ca un potop ; spionajul s-a întins, toți eroii constituționalismului au trebuit să piară sub cîntec în ger. Acela care a citit fioroasele pagini ale lui Kenan asupra martirilor deportați, acela care a citit paginile lui Tikomirof sau ale lui Stepniak are întreagă istoria rușilor sub țari. Este cea mai dureroasă și cea mai cumplită epopee din luptele omenirii moderne împotriva tiraniei.

Alături cu prigonirea, eroismul creștea însă. Asasinarea generalilor-inchizitori, comploturile împotriva autocratului creșteau mereu. Și dacă ele nu l-au ucis dintr-o dată, au infiltrat în el moartea picătură cu picătură. Atletul ajunsese mai înspăimîntat decît un iepure. Nu mai călătorea decît ca într-o cușcă păzită de jandarmi, iar noaptea visurile-i erau turburate de sîngeroase vedenii.

Epileptic, atletul a căzut sub nevroza care a pus stăpînire pe el. A murit, dar poporul a rămas tot în lanțuri, nevoit să lupte mîine cu alt țar.

O filozofie tristă ar putea izvorî de aci : la ce i-a slujit încăpățînarea de a nu vroi să cedeze în fața dreptății populare ? Și-a grăbit moartea, și atîta tot.

Iată un monarh. Avea tot pentru ca să fie un om fericit. Și și-a răpit singur liniștea, și și-a zdrobit singur viața, pentru că n-a înțeles înțelepciunea veacului său, că nimeni nu poate pune stavilă uriașelor valuri pe care cerințele istoriei le aduc.

În locul lui va veni mâine altul ; se vor schimba încă vreo câțiva țari, poate, pe tronul șubred, și nici energia lor, nici moartea lor nu va stînjeni din cale aceea ce e fatal să vie.

Mîine nimeni nu-și va aduce aminte decît cu groază că a existat un Alexandru III ; iar poporul tot va triumfa, oricîte hîrburi și oricîte tronuri i s-ar pune în cale.

Anul I. — Num 1.

Duminică, 28 Martie 1895.

MOȘ TEACĂ

JURNAL TIVIL ȘI CAZON

APARE DUMINICA
UN NUMĂR 20 BANI

Director: ANTON BACALBAȘA

REDACȚIA
5, PASAJUL BĂNCILOR
BUCUREȘTI

PRIMUL ATAC

«Bare-ori s'a răzut un căpitan așa de capabil ca Moș Teacă. Numele lui a făcut epocă, s'a popularizat, a trăit peste veacuri și a slujit de titlu unui volum de nuvele.»

și facem aci declarația noastră de războiu.

Moș Teacă își deslășură stegul, scoate spada și avansează ca un eroi, ce este, cu gîndul că toată campania lui va reuși să puțe în evidență producțiunile politice, sociale, literare și morale ale aceleora

LA CLUBUL MILITAR

Moș Teacă, în primejdie. — O mare intrare. — Desastarea noastră. — Abonamentele.

Atală-ori seară, îndată ce s'a nfiat cu siguranță că apare Moș Teacă, ofițerul garnizoanei București, a primit ordin să

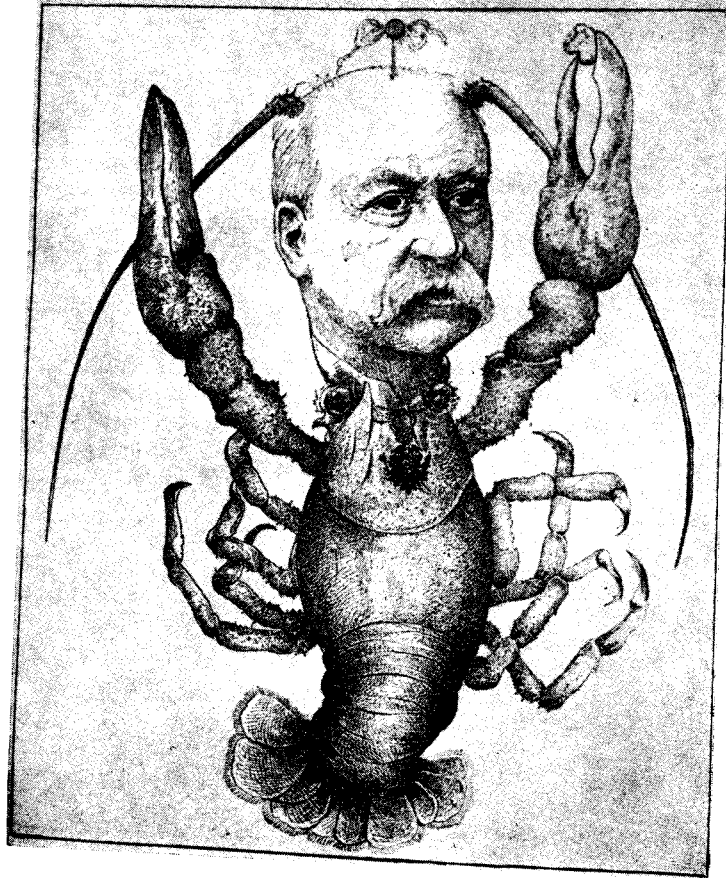

Moș Teacă

(Facsimil după primul număr al revistei, conduse de Anton Bacalbașa.)

MENAGERIA REGALA

LASCAR CĂTARGIU

RACUL (Indărăt-nicie, necurătenie, turbureală)

(Facsimil după o ilustrație publicată în *Adevărul*, an. VI (1893), nr. 1452 (1 martie), p. 3.)

TĂMBĂLĂUL DE IERI

Nu știți! Ieri am auzit pe regele Carol citind românește la Cameră.

Ce a citit știți bine, iar eu am știut și mai bine, de vreme ce v-am dat mesajul înaintea tuturor ziarelor.

Vreau însă să vă spun ceva despre progresele pe care le-a făcut regele în arta de a vorbi... limba românească.

Nu mai știu în care piesă este un belgian care spune următoarele: „Ce curioși oameni sînt englezii! Închipuiți-vă că eu învăț englezește de doi ani, și tot nu știu buche. Ei bine, am auzit că în Anglia pînă și copiii de doi ani vorbesc englezește.”

Cam așa trebuie să-și facă socoteala și regele nostru. Omul acesta stă în blagoslovita noastră țară de 29 ani, și, cu toate astea, pronunță și azi tot: *tomnilo' tepuătaț*, parc-ar fi un neamț despachetat de o zi pe pămîntul lui Traian.

Și, cu toate astea, unii au pretenția că bucherul acesta, pe care eu l-aș fi lăsat repetent 29 de ani la românește, e băiat deștept.

Un cetățean turmentat, care asculta din tribuna publică a bătaușilor conservatori, rămînea cu gura căscată de cîte ori scotea vodă cîte o vorbă. La urmă am auzit pe un cetățean spunînd unui vecin:

- Mă neică, mă !
— Ce-i, mă ?
— Tu ai înțeles ceva ?
— Înțeles, pă dracu !
— Vezi, ai dracului ciocoi ! Toți știu talienește !
— Sic, dă nuntă ! Ascultă și ei la vodă ; da' crezi
c-a-nțeleseră ceva ?
— Oi zice și eu ca cetățeanul :
— Înțeles, pă dracu !

MESAJUL ȘI CRIZA

Vai de rob, vai de clăcaș !
Bolliac

Zilele astea a fost arestat în Paris un individ prins în flagrant delict de cerșetorie. La percheziția făcută acasă la individ s-a găsit că el posedă nu mai puțin de 400.000 lei în bonuri. Bogatul cerșetor va fi osândit ; iar pînă atunci psihiatrii au dreptul să facă tot felul de teorii asupra maniei de a cerși.

Acest fapt divers are o mare asemănare cu fraza următoare din mesajul regal :

Efectele crizei agricole, care, de mai mulți ani, bîntuie toate țările, în cele din urmă s-au simțit și la noi. Din nefericire, o recoltă slabă a coincis cu momentul cel mai acut al crizei prapurilor.

Adînc convins de bogăția încă neistovită a pămîntului românesc și de puterile de muncă ale poporului nostru, aștept cu încredere îndreptarea unor greutăți care nu pot să fie decît trecătoare.

Este drept că, de la o vreme încoace, criza preocupă pe toată lumea. În special *Adevărul* a făcut o întregă anchetă asupra situației noastre economice.

Totuși, cînd vedem cu ce mîhnire regele milionar vorbește de criză în fața reprezentanților clasei avute,

nu ne putem opri de a constata că și asta este o manie de a cerșetori.

Criza există cu adevărat. Dar datează ea de ieri, de azi? Nicidecum. Dacă un an agricol rău a făcut ca și în pungile arendașești să sufle vântul sărăciei, asta nu dă regelui dreptul de a spune că efectele crizei sînt trecătoare, ca și cum pe noi ar trebui să ne preocupe numai o criză, aceea care lovește în cei bogați.

De ce nu cugetați oare la criza adîncă, permanentă, la criza veche de tot, care bîntuie cu furie de atît amar de vreme peste nenorociții pe care, în batjocură, i-ați botezat „talpa casei“?

A fost de ajuns să se resimtă puțin luxul arendașesc, pentru ca să vă alarmați și uitați că aceea ce se cheamă la bogați *criză* este numai o imposibilitate de a împinge pînă la nebulie risipa și desfătările lor obicinuite. La țărani, însă, criză se numește mizeria adîncă, istovirea, moartea de foame. Iar criza acestora nu-i un accident, nu-i o întîmplătoare „coincidență a recoltei slabe cu momentul cel mai acut al crizei prețurilor“. Nu. Este viața întregă a țaranului, este povestea întregă a unui neam de robi, este epopeea dureroasă a vieții țărănești.

Da, a cugetat regele și la săteni, iar cugetarea lui se exprimă în fraza următoare a mesajului: „Adînc convins de bogăția încă neistovită a pămîntului românesc și de puterile de muncă ale poporului nostru“...

Te cred, maiestate! Dv., toți care trăiți din plusvaloarea pe care v-o dă munca acestui „poporul nostru“; dv., toți cîți faceți legi în tihnă cum ați face o poezie în ceasuri pierdute, pe atîta puneți temei: pe puterile de muncă ale poporului.

Aci stă toată filozofia raporturilor dintre capital și muncă în organizația de azi a societății. Muncitorul vine pe piață și își oferă puterea lui de muncă. În schimbul acestei puteri, pe care el și-o închiriază, capitalistul oferă atîta cît îi trebuie celui dintîi *ca să nu moară de foame*.

A fost batjocorită, a fost atacată de mulți legea aceasta așa cum a formulat-o Karl Marx. Dar dacă ea

este un mare adevăr economic în toată ordinea socială actuală, proprietarii și arendașii noștri au cristalizat-o în forme nepieritoare, ei ne fac s-o vedem cu prisosință în toată trista ei realitate.

Da. Faceți apel la „puterile de muncă ale poporului nostru“. Istovească-se puterile acestea, căci, dacă se istovesc în aparență, ele nu pier, ci se prefac în diamante, în diurne, în lefuri grase, în luxuri orbitoare, de care voi știți așa de bine să vă folosiți. Fiți pe pace, voi sînteți științifici, știți că în natură nimic nu se pierde, ci totul se transformă.

Și iată de ce, cînd vă vedem sperînd că va fi trecătoare criza, înțelegem două fapte: că criza va fi trecătoare *pentru voi* și că, pentru a ajunge la dispariția crizei, veți *preface* amar nic „puterile de muncă ale poporului nostru“, în care aveți atîta încredere!

SPANACHIDI

(Fragment)¹

.....
În seara aceea el era trist. Fără să vrea, simțea cum sufletu-i se-mbracă-n doliu, culoarea mormintelor și a călugărițelor; simțea cât e de mic în fața vremii eterne și cât este de naiv în fața nedezlegatului mister al vieții.

Gînduri care de care mai funebre îl apucau.

„Dacă m-aș sinucide singur?”

Ideea aceasta îi surîse.

„Cel puțin, zise el, nu voi muri ucis de alții! Nu voi muri învins! Voi avea și eu o victimă, voi zdrobi și eu o viață, destul tot alții m-au zdrobit!”

Își luă inima-n dinți și țigara-n mîna, privi în juru-i cu îngrijire și nu zări nici un obiect cu care să-și poată tăia „firul vieții”. Cugetă un moment să se înăbușească punînd capacul la sobă; dar geniul său cel bun îi spuse numaidecît că este o lașitate să pui capacul atunci cînd nu-i foc în sobă.

Dar dac-ar cumpăra de cincizeci de bani șoricioaică? Însă nici cugetarea asta nu-l ademenea. Șoricioaică?

¹ Sub titlul *Spanachidi*, autorul acestui fragment scrie un roman umoristic care va ieși în curînd în volum (n.a.).

Și-apoi? Ce va face el de țigări? Cu cincizeci de bani se poate mai ușor cumpăra un pachet de tutun!

„A, prost ce sînt! exclamă el. Eu mă gîndesc cum să mă sinucid, și nu mi-am făcut programul! Să mor fără să se știe cauzele tristului eveniment? Dar aceasta ar însemna mai mult decît o sinucidere!”

Luă condeiul, se așeză la masă și începu să scrie cu cerneală roșie:

„PROGRAMUL SINUCIDERII MELE

În momentul cînd scriu aceste rînduri eu nu mai sînt printre cei vii. Scriu cu sîngele meu acest manifest, cel din urmă poate, și în care cetitorii vor afla cu cea mai adîncă părere de rău încetarea din viață a valorosului nostru amic și colaborator Mișu Spanachidi... Da, eu am murit; dar numele meu va rămîne.

Cauza morții. Pînă în momentul de a pune sub tipar cauza fatalului act este încă necunoscută. Se bănuiește că un mister se ascunde aci. Parchetul, sesizat de mai mulți vecini și de opiniunea publică alarmată, a descoperit o scrisoare olografă¹ și scrisă chiar de autorul ei, din care rezultă că sinucisul m-a fost asasinat.

La Cameră. Se crede că mai mulți deputați, amici ai defunctului, vor interpela guvernul asupra acestei barbarii. La urmă se va vota o moțiune, prin care se va cere ca înmormîntarea să se facă pe socoteala statului.

Onoare acestor reprezentanți ai țării!”

Dar de-abia sfîrșise de scris aceste rînduri, cînd auzi o bătaie în ușă.

Spanachidi tăcu.

O a doua bătaie, de astă dată mai tare.

— Cine vine să turbure locașul morții? strigă el.

Ușa se deschise și apăru servitorul casei.

¹ *Olograf* — testament scris în întregime chiar de mîna testatorului.

— A venit o madamă cu scrisoarea asta, domle...

— Bine, zise Spanachidi. Du-te!

Și servitorul ieși.

Fostul sinucis luă scrisoarea, o desfăcu cu grabă și o lacrimă i se ivi în colțul pleoapelor.

„Așadar, ea mă iubește! Și eu, ingratur, tocmai pe ea o uitasem! Să mai citesc o dată“...

Scrisoarea era simplă, scrisă cu o ortografie necunoscută, dar cu mult sentiment. Ea cuprindea rîndurile următoare :

„Mișule dragă,

Nu uita că te aștept diseară în grădină la Icoană. Are să fie și Luța cu musiu Barbancioc al ei. Mergem ambii patru la «Rașca», la Dinicu.

Te sărut dulce,
Sița“

Spanachidi sărută scrisoarea, îi rupse cămașa ca să facă pe ea un „fapt divers“ pentru a doua zi la ziar, apoi puse restul în cutia lui de scrisori „Margareth Mill“, unde ținea — cum zicea el — „Anuarul amorurilor mele“.

Acum era vesel. Sița îi depărtase din minte toate gândurile negre și-l făcuse să uite că trebuia să se sinucidă. Și apoi, la ce s-ar fi sinucis? Ce motive avea pentru asta? Ce nemulțumiri? Nici una! Ziarul la care colabora era mulțumit de el, el era mulțumit de ziar și presupunea că chiar cetitorii sînt încîntați. Tînăr era, viitor avea, și iată că Sița venea să-i puie pe frunte cununa fericirii.

„Ce inimă bună e Sița! exclamă el singur, cu glas de «aparte». De un an de cînd e bonă la maiorul Ursu mă iubește cu un amor exact. Oricînd poate, ea-mi scrie să ne întîlnim. Ah! de-ar mai dura manevrele, ca maiorul să fie concentrat!“

Și, zicînd acestea, Spanachidi luă în mînă un ziar „adversar“, pe care-l lua regulat de la redacție, ca să polemizeze.

Își aruncă ochii pe pagina a treia și ceti :

„INFORMAȚII

Sinuciderea din capitală. Aseară s-a sinucis în locuința sa tînărul X. Y. Cauza funestei hotărîri nu este cunoscută. Vom da mîine și alte amănunte.“

„Ce prost sînt informați! zise Spanachidi. O sinucidere fără amănunte! Lasă, că le arăt eu mîine“...

Și, luînd condeiul, transformă articolul cu *Sinuciderea lui Spanachidi* în alt articol: *Sinuciderea din capitală.*

„Au să crape de necaz cînd or vedea că numai eu am scrisoarea olografă, scrisă chiar de autorul ei!“

Apoi își luă pălăria, scoase colțul batistei afară, se privi în oglindă, își dresă mustățile și-și examină punga : „Seara asta o să mă ție probabil vreo zece lei : consumații la «Rașca», chetă la lăutari, bacșiș chelnerului, poate cîteva alune prăjite... Dar nu-i nimic ; mîine iau de la administrație «cheltuieli de reportaj» ; trăsura la casa mortului, vizită la morgă, bacșiș defunctului“...

Își luă bastonul și ieși.

La colț tocmai venise tramvaiul. Dete douăzeci de bani :

— Pîn' la Icoană !

SERBAREA DE AZI : HORIA, CLOȘCA, CRIȘAN
(Fragment)

Se împlinesc o sută zece ani de când Cloșca și Horia, capii revoluției țărănești întâmplați în Ardeal la 1784 au fost schingiuiți pe roată și uciși.

Ce a fost revoluția aceasta, al căreia caracter social au căutat să-l ascundă istoricii interesați, putem spune în două cuvinte.

Țărănimea prigonită, încărcată de dări nedrepte și neomenești, s-a răsculat ca să schimbe orînduirea crudă sub care gemea. În calea ei a întâmpinat însă împotrivirea clasei stăpînitoare. Clasa aceasta fiind alcătuită din unguri, a fost natural ca răzvrătirea să ia în ochii multora o însemnătate pe care n-o avea în fond : o mișcare pur și simplu națională.

De fapt, însă, țărani nu se ridicau împotriva magnaților fiindcă erau de alt neam, ci fiindcă asupreau în chip nelegiuit.

O a doua caracteristică a mișcării acesteia, și care trădează încă mai mult lupta de clasă, este faptul că boierimea românească, departe de a merge alături cu sătenii răzvrățiți, ea se maghiarizase de mult și s-a declarat solidară cu asupritorii, cu magnații unguri. Ca și preoțimea cea înaltă a amîndoror neamurilor, boierimea

a luat o parte rușinoasă la potolirea revoluției, la schinguirea revoluționarilor.

Semnul acesta, care ne învață mai mult decît orice că a fost o mișcare economică și socială, iar nu numai națională, s-a arătat de altfel în toate revoluțiile mari și mici din țara Ardealului. La 1437, în muntele Bobîlna, ca și la 1514 sub Doja, și ca și la 1784, în munții Abrudului, toate mișcările țărănești, ungurești sau românești au găsit împotriva lor pe magnați, deși nici uneia din mișcările acesteia nu i se poate tăgădui un caracter național.

Aceasta nu spune oare, destul de lămurit că toată parada de patriotism pe care o fac cei de sus e falsă și că ea dispare de îndată ce-i vorba de interesul lor de clasă ?

Evident că da. Și de aceea noi, socialiștii, cărora patrioții de carnaval și de contrabandă ne tăgăduiesc sentimentele naționale, zîmbim cînd îi vedem pe dînșii serbînd datele mari ale istoriei, care nu sînt ale lor, ci ale noastre, ale proletariatului asuprit la 1895, ca și la 1785.

După o sută și zece ani, situația este aceeași. S-au lepădat formele brutale ale stăpînirii, dar nu s-a schimbat întru nimic fondul mizeriei sociale. Sub aparențele viclene ale libertății de a munci, salariatul de azi, fiul nenorocit al nenorocitului servaj, ține omenirea într-o tiranie tot așa de îngrozitoare ca și odinioară. Luptele omenirii, însemnate cu sînge în cartea neamurilor, sînt și azi tot atît de crîncene, și pentru aceea noi, socialiștii, ne asociem la serbarea ce se face în amintirea lui Horia, Cloșca și Crișan, martiri ai cauzei țărănești. [...]

Ieșenii trebuie să fi fost surprinși văzînd că, deși *Lumea nouă* a anunțat că duminică 19 februarie se va ține o întrunire socialistă în sala „Pastia”, totuși, întrunirea nu s-a ținut. Sîntem datori, deci, să le explicăm pentru ce nu ne-am pus în aplicare înștiințarea.

Am fost în Iași, cei care trebuia să luăm parte la întrunire, și am căutat să angajăm o sală. Spre marea noastră nedumerire, însă, n-am găsit nici una. Toți antreprenorii ne-au dat, în loc de local, niște pretexte, mai mult sau mai puțin ridicule, în dosul cărora nu ne-a fost greu să găsim polițieneasca mîna a d-lui Leon Bogdan, polițmaistrul celei de-a doua capitale a țării. Acest ilustru necunoscut s-a arătat la înălțimea lui Sandu Rășcanu, de lugubră pomenire. A chemat pe antreprenori, i-a descîntat și i-a convins că socialiștii nu trebuie să vorbească publicului.

Să fim drepți însă. Noi nu aruncăm vina acestei odioase manopere în spinarea Bogdanului de la poliția din Iași. El este numai un fel de tist¹, care ascultă de poruncile extraordinarului Lascar Catargiu. Vina, deci, este a vedeniei preistorice din capul ministerului.

¹ Tist — ofițer.

Și aceasta o putem dovedi. Înainte de întrunire am trimis unui amic din Iași o telegramă, rugîndu-l să închirieze o sală. Ei bine, timbromanul Cezianu a refuzat să-i dea curs, conform vestitului art. 7 din legea telegrafo-postală, articol care, precum se știe, vorbește de „siguranța statului”.

Nu-i nevoie să fii filozof, pentru ca să înțelegi că același apoplectic Catargiu, care poruncește să se oprească o telegramă, poruncește și să nu se dea sala.

Iată cum, deși ne-am oferit să dăm orice sumă, a fost cu neputință să găsim în Iași un local de întrunire.

Să ne răfuim dar.

Mai deunăzi, d. Take Ionescu, avocatul titular al acelora pe care îi numea odinioară *strigoii*, amintea d-lui Fleva că-n vremea opoziției unite de-abia se putea găsi o sală, pe niște prețuri fabuloase, și se lauda că astăzi sălile de întrunire sînt la dispoziția tuturor.

Am fi, oare, nepoliticoși dac-am spune avocatului că a mințit? Astăzi noi nu găsim sală nici pe sume fabuloase, pentru că mișelia celor de la putere e mai fabuloasă decît orice sumă.

Asta însemnează, însă, că trebuie să ne învățăm a nu pune nici un preț pe sforăielile dramatice și constituționale ale domnilor miniștri. Dar dacă facem această constatare nu-i ca să ne arătăm mîhnirea, ci pur și simplu ca s-o înregistrăm ca document istorico-ciocoiesc. În ce ne privește pe noi, am profitat de balul organizat sîmbătă seară de Clubul muncitorilor în sala „Pastia”, pentru ca să vorbim și de votul universal, și de legea expulzării, și de toate cîte era să le spunem la întrunire. Prin urmare, oprirea sălilor a fost din partea stăpînirii o simplă stupiditate fără urmări.

Constatăm năvingia elitei sociale, și trecem mai departe. Tot ce am dori pe viitor ar fi ca onorabili să înceteze de a se mai lauda cu liberalismul.

Du-l, du-l, du-l la mînăstire,
Să-și vie boieru-n fire!

Se impune numaidecît ca d. dr. Babeș să iasă din impasibilitate. Savantul nostru bacteriolog și-a cîștigat deja o reputație europeană prin lupta glorioasă care o duce de atîția ani împotriva diferiților bacili; am putea zice chiar că, de la bordei pînă la palat, toți îi sînt recunoscători.

A venit deci vremea să-și adune toate puterile, să facă o ultimă efortare și să ne mîntuiască de un nou microb care amenință țara, de microbul ciocoismului.

Din parte-ne, credem că-i venim într-ajutor denunțîndu-i cazurile suspecte pe care le-am observat.

*

E vorba de atacurile care au cuprins pe ziarul *L'Indépendance roumaine*. Dăunăzi, ziarul franțuzesc s-a dat la studii asupra ofițerilor noștri. Și — straniu lucru! — organul d-lui Claymoor a găsit că ei au origine prea brutală, prea mitocănească; a cerut, deci, să se ia măsuri energice ca numai aristocrații să poată intra în corpul ofițeresc.

Prin cercurile militare cererea asta a produs o impresie dezgustătoare. Noi, însă, am considerat-o ca o

simplă zăpăceală de o clipă, ca un acces fără urmări serioase, și nu i-am dat mare însemnătate.

Iată însă că mania face progrese. Același organ, vorbind de ucuzul d-lui Take Ionescu asupra legii instrucțiunii, e cuprins din nou de delirul aristocrației. Blazații aspiranți după niște blazoane, pe care neam de neamul lor nu le-au avut, exclamă cu toată filozofia unor preținși boieri cugetători:

...Nu vedem nici un rău în faptul ca învățămîntul clasic, care conduce la profesiile liberale, să fie dat în așa condiții, încît să descurajeze pe copiii săraci...

Și tot articolul zăbîmîie pe tema asta: copiii săraci să nu se facă avocați, doctori, ingineri, profesori; copiii săraci să-și vadă de meseria părinților lor; copiii săraci să nu se întindă la cașcavalul social...

Învederat, ne găsim în fața unei nebunii care progresează. În alte țări mania asta de a păstra neatinsă „familia aristocratică”, deși este și acolo o utopie, totuși, s-ar mai putea pricepe. Dar la noi, unde niciodată n-am avut o aristocrație în sensul apusean al cuvîntului, la noi, unde toți cioflingarii își dau ifose de ciocoi sadea, unde găgăuții și degenerații profită de vacanțiile din iulie pentru ca să se intituleze conți și baroni pe la băile din țări străine, este o adevărată sminteală periculoasă tendința asta de a tot vroi să mi se scoată înainte o aristocrație care nu există.

Mă rog, dacă copiii care n-au sînge albastru nu trebuie să învețe carte clasică, atunci din cine să se alcătuiască profesiile liberale? Care-i clasa din care s-ar putea recruta acestea? Slavă ție, Doamne, pe preținșii descendenți ai protipendadei îi cunoaștem: ei au nobilul obicei de a socoti învățătura ca o ocupație mitocănească; ei nu cunosc decît arta de a moșteni, de a se însura cu zestre și de a toca apoi, în chipul cel mai stupid și în timpul cel mai scurt, moștenirea și dota. Aceștia numai la profesii liberale nu au gîndul.

Ce au produs în țara asta aristocrații noștri de baltă? Am înșira nume proprii, dar ne rezervăm plăcerea asta pe altădată. Din clasele sărace a ieșit însă un Eminescu,

un Conta, Lambrior, Creangă, Caragiale și toți cei cîți fac fală neamului nostru. Am face odată o listă și am pune față în față pe glorificații și pe oropsiții organului fustelor scandaloase.

Ne oprim însă aci, uimiți de utopia, de ignoranța și de cinismul acestor gazetari care, ieșiți din te miri ce fund de mahala și salariați azi de cea mai nulă specie de pseudoboier, excomunică, la adăpostul anonimatului, o clasă întreagă de oameni, clasa lor chiar.

...Și dacă d. dr. Babeș nu va lua măsuri grabnice, dacă, dus de dorul de a vindeca numai boalele trupești, nu va descoperi un *serum* anticicoic, atunci nu ne rămîne decît să facem pentru bolnavii din *halul* „Independenții” un călduros apel la d. dr. Șuțu.

REFLECȚII

Stau și mă-ntreb : ce rost poate să aibă oprirea manifestației noastre de 1 Mai ?

Guvernul vrea să arate numai că are puterea și că poate uza de ea pentru a călca legile ? În cazul acesta, el cearcă să ne convingă despre un lucru pe care-l știam de mult. Caraghiosul prinț Laurent XVII, eroul din Mascotta, a spus-o înainte de d. Lascar Catargiu : „La ce mi-ar sluji puterea dacă n-aș putea abuza de dînsa ?”

Ori poate stăpînirea vrea să ascundă existența partidului muncitorilor ?

Dacă e așa, struțul e mai prost decît îl credeam. De lași în jos storurile cînd fulgeră pe cer, nu însemnează de loc că noaptea e senină, și, dacă e să te trăsnească, nu scapi închizînd ochii. Astea sînt precauții zadarnice, care n-au puterea de a opri în loc ceea ce este să fie.

Existența noastră nu se poate nimici printr-un ucaz polițienesc, după cum toate poruncile din lume nu pot stăvili fluxul mărilor. Partidul muncitorilor trăiește ; iar cea mai bună dovadă despre trăinicia lui e tocmai spaima ce cuprinde pe cei de sus. În metafizică pură se poate tăgădui orice ; în viața reală, însă, e tot așa de

copilăresc să negi aceea ce există, după cum e copilăros lucru să însuflețești în minte-ți o himeră.

Nu vom trece pe Calea Victoriei — foarte bine. Dar, ori pe unde om trece, câte unu sau câte o mie, noi tot spre victorie mergem. Și când nu s-o mai ști c-a existat cândva o ființă căreia-i zicea „Lascar Catargiu“, de partidul nostru se va ști, și se va ști bine.

...Atunci, la ce-ți slujește, bietule om, faptul că la 1 Mai 1895 tu ai trecut pe unde ai vrut, iar noi nu?

DIN CRIMELE LUI TAKE IONESCU

Infamia de la Cameră

Unul din cei mai buni prieteni ai noștri, Ionescu Raicu-Rion, a încetat din viață. Pentru cei care l-au cunoscut, pierderea camaradului e o tristă și dureroasă știre. Rion era o natură blândă, prietenoasă, iubită de toți. Pentru noi, socialiștii, în genere, moartea lui lasă un gol care greu se va umple, căci Rion era unul din cei mai culti și mai devotați dintre amicii noștri.

Dar moartea asta nu ne inspiră nouă numai întristarea naturală la pierderea unui tovarăș prețuit; este aici ceva mai mult, o dramă socială, care s-a jucat pe tăcute, în liniștea mizeriei.

De un an de zile aproape, Rion încetase de a fi omul activ și comunicativ de odinioară; retras în singurătate, nu mai dădea știri despre dânsul, trăia pentru cate-dra pe care o suplinea la Târgoviște, și atîta tot. Aceia care îl cunoscuseră de aproape, care îl știau incapabil de a renunța cu totul la activitatea în folosul ideilor lui nu-și puteau explica schimbarea asta într-o fire devotată și setoasă de muncă.

Ni se va permite să povestim o mică scenă, asupra căreia am fost siliți să păstrăm tăcerea, dar pe care astăzi avem datoria de a o scoate la lumină.

Anul trecut Rion s-a prezentat la un concurs și a reușit al doilea, cu media aproape 9. Ei bine, deși erau trei catedre vacante, deși juriul l-a recomandat pe Rion, d. Take Ionescu n-a vroit să-l numească. Și de câte ori nenorocitul nostru prieten s-a prezentat la minister, răspunsul invariabil al celui mai cinic dintre miniștri era : „N-am ce-ți face, ai reușit, locuri vacante sînt, dar dumneata ești socialist, și eu nu te pot numi. Cel mult, îți pot acorda un loc de suplinitor.“

Dezgustat, covârșit de mizerie, el, care era singurul sprijin a cinci surori și al unor părinți săraci, țărani din Vaslui, Rion s-a osîndit la rolul de a vegeta o viață fără bucurii și de a renunța la orice altă activitate intelectuală...

Las pe alții să tragă concluzia. Dar nu se va găsi nimeni să nu facă deosebirea cuvenită dintre acest copil de țăran, pe care-l doare, pe care-l ucide imposibilitatea de a munci pentru ideile lui, și între fiul necinstit al unui necinstit tîrgoveț, care și-a vîndut și trup, și suflet pentru un blid murdar de linte, și care vroiește să coboare la decăderea lui morală pe toți.

D. Take Ionescu își face o glorie din faptul că poate zice : „sînt un *ex-mitocan*“. Convins că a atins cea din urmă treaptă a măririlor, nu are azi decît un singur dor ; acela de a nu întîlni în cale tineri cinștiți, care să-l umilească prin onestitatea lor. E patima bătrînelor corupte, care, după ce s-au speculat pe ele, n-au altă pasiune decît aceea de a tîrî fecioare pe drumul pierzării.

Rion însă nu era din stofa celor ce-ajung la Văcărești sau pe banca ministerială. Natură incapabilă de vînzare a conștiinței, socialist cu fapta, cu cuvîntul și cu cugețul, era fatal să moară în mizerie, dar să moară cum mor eroii, nu cum mor caracudele.

La sentimentele lui Take Ionescu nu ne gîndim, căci pînă într-atîta de naivi nu sîntem. Dar să se gîndească singur la deosebirea pe care *el* a creat-o : Rion moare sărac, lăsînd în urmă-i regrete adînci și admirația tuturor ; Take Ionescu trăiește, și i se pare că are admira-

tori sinceri. Iasă însă din cercul în care se gudură, și va vedea că nu există în țara asta un om care să nu fie adînc dezgustat de cinismul și de degradarea ministrului-lipi-toare.

Moartea unor tineri ca Rion trebuie plînsă nu numai de socialiști, dar de toți cîți înțeleg devotamentul sfînt și onestitatea, așa de rară în lumea noastră, unde, pentru ca să trăiești, trebuie să te cobori, să decazi, să fii un Take Ionescu.

Sărmanul articol 262 din codul penal a fost modificat — onoare lui !

Camera, găsind că epidemia corupțiunii morale și religioase se lățește peste patria română, a luat măsuri ca bunele moravuri să nu mai poată fi atinse. Se înțelege, e vorba de atingerile cu degetul sau cu gura — adică prin grai sau prin scris. Încolo, orice român e liber să profeseze moravurile care-i convin lui mai bine.

Astfel, nimeni n-are dreptul să se ocupe de faptul că un cetățean își vinde forul lui interior, sau că o cetățeană își vinde ce vrea ea. Dar nici unul, nici altul nu va avea permisiunea de a face un roman sau un discurs prin care să descrie epopeea vânzării.

Mai mult, orice propunere rușinoasă trebuie să înceze de a fi făcută verbal sau în scris ; tot ce poți este să faci cu ochiul. Dacă însă suferi de ochi, ai dreptul ca, în loc să vorbești ori să scrii, să zugrăvești pe o hîrtie scopul secretelor tale intențiuni.

Guvernul speră că astfel va putea da un mai mare avînt picturii la noi.

De altfel, *Moș Teacă* nu-i de loc supărat de votarea acestei legi, pe care ziarele serioase s-au apucat s-o combată. Noi credem că era și vremea să se pună capăt

scandalurilor ce se scriau prin gazete. Cu modul acesta, nu vom mai vedea descriindu-se viața miniștrilor și a elitei sociale.

Legea modificată va modifica, firește, și obiceiurile țării. Astfel, fiindcă e vorba să ne păstrăm bunele moravuri, cată să observăm dieta următoare :

a) Să nu mîncăm decît sărmăluțe, căci sînt acoperite cu *frunză de viță*.

b) Să nu citim frazele domnilor deputați, fiindcă sînt *goale*.

c) Ofițerii de cavalerie să-și facă tunicile mai scurte, sau să-și puie la spate, în josul tunicii, codul penal.

d) Să citim numai *Biblia* și pe *Moș Teacă*, opere care-ți înalță sufletul.

e) Să proclamăm că omul cel mai moral este ministrul care, pentru a-și acoperi partea rușinoasă, poartă șapte perechi de... (Codul penal mă oprește să spun ce poartă).

Toate aceste obiceiuri, greu de introdus dintr-o dată, vor trebui să-și facă loc treptat în cetatea românismului. Deocamdată, însă, reforma va fi aplicată la animale, asupra cărora se vor face experiențe, spre a se vedea dacă ele pot suporta noul cod penal. Se va începe cu cîinii, care nu vor mai fi tolerați să se aglomereze în cete pe strade, afară de cazul cînd vor fi prevăzuți cu cîte un aparat de siguranță, nu la bot, ca pînă acuma.

Un singur lucru mă mir : cum se împacă noul cod cu legea minelor ? Pe cînd codul ne vorbește de atentatele la bunele moravuri, legea minelor propagă, prin scris, sondarea, explorarea și exploatarea pămîntului pe la părțile cele mai ascunse !

Guvernul vorbește de moralitate, și guvernul începe prin a se da... *de gol*.

O, taci! taci!
Diferite drame

„Vorba este de argint, iar tăcerea de aur“ — iată singura vorbă de aur. A ști să taci, a avea talentul de a tăcea, mai ales la momentul oportun, este darul cel mai mare.

Omul care știe să tacă este omul viitorului. Mai ales în politică, o tăcere prețioasă enorm, dovadă marele bărbat de stat Gr. Triandafil, al cărui glas nimeni nu l-a auzit vreodată, și despre care toți spun că este o somitate în toate.

Arta de a vorbi scoate oratori ; *arta de a tăcea* scoate însă parale — oratoria cea mai plăcută.

Sînt oameni cărora nu le spui „cît să-ți dau să vorbești?“, ci „cît să-ți dau ca să taci?“. Aceia ajung departe.

Vorba cere o sumă de calități stupide, precum talent, cultură, tact, organ simpatic și altele ; tăcerea însă trăiește prin ea singură : pentru ca să taci, nu ți se cere să ai nici măcar voce.

Popoarele au apreciat întotdeauna tăcerea, dovadă vorba : „dacă tăceai, filozof rămîneai“, dar n-am auzit niciodată zicîndu-se : „dacă vorbeai, filozof rămîneai“.

Omul care tace sistematic este presupus că însușește toate calitățile din lume. Toți spun despre el : e adînc,

e șiret, e deștept, meditează, cugetă... și, astfel, Jack Negruzzi trece drept un om cu multă judecată, fiindcă niciodată n-a dat ocazia de a fi judecat.

S-a zis că „tăcerea este o afirmare“. Și, în adevăr, dacă *vrei să te afirmi*, taci.

Femeile pierd enorm din cauza maniei de a vorbi. Sînt unele care nu sînt urîte, și or mai fi avînd și alte calități, dar, Doamne, cum le taie gura săbii !

Poeții au înțeles valoarea tăcerii ; de aceea, cînd vor să descrie fericirea unui moment ei spun... „totul tace“. Dacă ar tăcea și ei, fericirea ar fi completă.

Sînt convins că dacă toți oamenii ar fi muți, n-ar mai exista certuri... Măi, taci !

Soarta a vrut ca Moș Teacă să apară în urma lui Napoleon I, așa că acesta a definit constituția mai înainte decît mine. „Constituția — a zis micul caporal — este ceea ce ne ocupă mai mult și observăm mai puțin.“

Dacă n-ar fi zis-o căprarul franțuzesc, Moș Teacă ar fi fost azi original spunînd el acest mare adevăr.

În adevăr, nu cunosc decît două chestii care pasionează mult publicul român : prețul grînelor în portul Brăila și constituția în întreaga noastră patrie ; pe cînd însă de grîne se preocupă mai mult negustorii de cereale, constituția este calul de bătaie — măcar că constituția e de genul feminin — al tuturor negustorilor de piei de cloșcă.

Mă rog, să ne înțelegem puțin : ce este constituția ?

Unii afirmă că e „pactul fundamental al unei națiuni“, alții că e „legea legilor“, alții că este piatra tutelară, fiecare român are cîte o definiție, și nu așteaptă nici măcar să fie întreat pentru ca să ți-o comunice.

Să nu se supere apărătorii acestei pietre, care nu-i bună nici măcar de pavaj, dar mie mi se pare că e un simplu moft național, inferior chiar unei găini, căci poate fi călcat și de claponi.

Odinioară, oamenii se închinau la lună, la stele, la capete de cîini, la coroane mai mult sau mai puțin scumpe ; astăzi, fiindcă zicem că ne-am civilizat, ne închinăm la constituție. În fond, amorului acesta orb pentru bucata de hîrtie prevăzută cu ștampilele cunite i se poate aplica versul lui Scarron :

*Je suis de mon amour pressé cruellement,
Mon esprit s'en altère et mon corps s'en constipe.¹*

Și dac-ai întreba pe fiecare-n parte „de ce atîta dragoste ?“, ar da din cap — presupunînd că ar poseda asemenea inutilitate fizică — și ar fi mai încurcat decît dacă l-ai întreba cine a fost primul papă la Roma. Atîta este de adevărat că amorul pentru constituție e un amor mai *constituțional* decît unele boale, cu care ne naștem fără să fi avut meritul de a fi lucrat pentru dobîndirea lor.

Vă mărturisesc că, în ce privește credința în constituție, eu sînt ateu. Și aici, de acord cu reacționarul Thiers, cred că „o constituție, oricare ar fi, dă întotdeauna rezultate conforme cu starea prezentă a spiritelor“.

Mai pe românește : cînd o constituție *poate* fi călcată fără ca domnii călcători să fie imediat călcați și ei, însemnează că nu sîntem coți pentru altă constituție decît pentru... călcare.

Presupuneți că mîine, în loc de constituție, bărbații de stat se adună și ne dăruiesc un cauciuc oarecare. Ne-am uita la el, l-am admira poate ; dar n-am face revoluție dacă ni l-ar lua înapoi. De ce ? Pentru că, pasămite, nu prea prețuim cauciucul sub toate formele.

De altfel, lege fixă și cunoscută : nimic necesar nu dispăre, și nimic nu dispăre dacă dispariția nu-i necesară. Pentru ce a dispărut diligența ? Pentru ce au dispărut opaițul, mucările², poșta lui Vilner, șalvaragiii și

¹ Sînt apăsător de dragostea mea în mod crud, Mintea mea este tulburată de această dragoste și corpul este chinuit (fr.).

² *Mucări* — unealtă (un fel de foarfecă) cu care se curăță mukul ars al unei lumînări.

alte ingrediente de astea intime ori sociale? Pentru simplul cuvînt că n-a mai fost nevoie de dumnealor la un moment dat.

Tot astfel — să iertați de vorbă proastă — poate dispărea o constituție, pe dată ce ea nu face parte integrantă din noi înșine, din viața sufletului nostru.

Și cum se poate dovedi că o constituție nu e înrădăcinată în națiune? Natural, prin însuși faptul că oricine o poate călca, fără ca această călcare să atragă altceva decît unu sau mai multe banchete ori parastase.

Invit pe Conu Lascăr să meargă în Anglia și să calce acolo constituția, dacă vrea să încerce ce vrea să zică „Anglia, țara clasică a constituționalismului“.

La noi însă, l-aș invita să sporească birurile, și am vorbi atunci! Cît pentru constituție, apoi nici Faustin Hélie al francezilor, nici Ilie Foloștină al nostru nu-i țin de cald ori de frig.

PRĂSILA REGALĂ

Poveste cu tendințe antidinastice

A fost odată un împărat. Și împăratul ăsta era calic de mama focului. Își întorcea chipiul pe dos cînd se învechea, făcea negoț de brînză și de unt proaspăt, aducea pînă și vaxul de ciubote de la Viena, pentru că acolo era mai ieftin și transportul nu-l ținea nici o lețcaie chioară; mă rog, era calic de parcă trăsese pe dracu de coadă toată viața și tocmai acuma se îmbogățise.

Cu viața era mulțămît ca prostu, că nici deștept nu era, măcar că era șiret ca o vulpe crescută la călugărițe; numai un necaz avea și el, că nu-i dăduse Dumnezeu copii. Pesemne că Dumnezeu n-a vrut să ne înmulțească neamul lighioilor calice.

Așa, ce s-a gîndit împăratul? Zice: „Măre, copii nu-mi trebuiesc, că prea țin parale multe. Nu-i vorba, de îmbrăcat i-aș îmbrăca eu ușor, că tot rămîn haine de la vizitii care ies la pensie; de mîncat iar n-ar fi greu: aș cere *probele* de la garda palatului în fiecare zi, da', oricum, tot te sfînțuiesc copiii! Mai bine, haidi să iau unu făcut gata de altul!“

Și, cum sta el așa pe gînduri, ce-i trăsni prin cap? Și-și aduse aminte că are un frate și că frate-său ar scăpa bucuros de o potaie de copil, că e un netot.

Cum s-a gândit, așa a făcut. A scris lu frate-său, care i-a trimis puil de băiat cu ăl dintii tren de marfă.

Cînd l-a văzut împăratul că vine, sfrijit și jerpelit, cu urechile pleoștite, era p-aci-p-aci să-l trimită la Han-Tătar, că prea era urîță jigodia, de speria lumea. Cîinii îl lătrau, găinile se ascundeau, pînă și vornicul începuse să urle a pustiu. Da' mai pe urmă ce s-a socotit împăratul? Zice: „Lasă, mare, că și eu eram slut cînd eram ținău și am venit în țara asta; da' pe urmă s-au deprins toți cu mine, că, de la o vreme, se deprinde omu și cu ciuma“.

Îl luă deci pe băiat, îl trimise la baie, îl înțoli cu un rînd de strai de la un bucătar al palatului, care tocmai murise fără moștenitori, îi mai potrive urechile și-l puse lîngă el pe tron.

— Să fii cuminte, băietane, îi zise împăratul, să faci și tu ce-oi vedea că fac eu. Ai căzut pe chilipir, aicea-i țară îmbelșugată (adică eminentemente agricolă), iar sfetnicii sînt niște găgăuți, de joacă cum le cînți... Doar nu te-am adus aici de dragul urechilor tale, da' m-am gândit că avem neamuri multe, și decît să procopesc pe vreun tîrîie-brîu de aiurea, mai bine pe unul din neamul meu.

— Lasă, unchiule, răspunse băiatul, că știu eu cum să mă port !...

*

Și zău c-a știut ! Cum s-a mai înviorat puțin, a început să calce pe urmele lui unchiu-său ; nu te-ai fi lipit de el să-i scoți un gologan măcar să fi crăpat dracu ! Își întorcea și el chipiurile și aduna bani în colțul cio-rapului ; iar cînd se făcea grămăgioara mai mare, haidi ! o trimetea în țara lui. Ce-și zicea el ? Te pomenești că te ia odată la goană de aici cu nepusă masă ! Ce te faci atunci dacă n-ai acasă nici sfaņț chior ?...

Cu toate astea, băiatul începuse a slăbi. Unchiu-său băgase de seamă că nepoțelul se sfreja mereu, dar nu știa ce are. Măi, ce să aibă băiatul ? Te pomenești că dă ortul popii, și atunci alt bucluc, să mai aduci altul, să-l mai înveți și pe ăla !

A întrebat împăratul pe la toți vracii și pe la toate babele, dar nimeni nu știa ce are Fridelache, că așa îl chema. Ba că a mîncat laur și o să turbeze, ba că are streche regală, ba că a prins igrasie la cap din pricina învățaturii, ba că trebuie operat la urechi, că-i atîrnă prea greu, nimeni nu știa ce are. Numai ce vine, tocmai la urmă, un șoltic de bătrîn, care înșelase și pe Muma-Pădurii în viața lui, și zise :

— Ce mi-i da, maistate, să-ți spun eu ce are flăcăul ?

— Îți dau ce vrei, numai scapă-mă, că-i păcat de bunătațe de parale pe care trebuie să le dau pe coroana de la dric...

— Apfi... să-mi dai... aista... ministeriul, și... aista, disolvarea !

— Dăruite să-ți fie !

— Amu, zise șolticul bătrîn, băietanu matale, c'coane maistate, n-are nimic la cap... are la... aista...

— La care ?...

— La... pardon, la călcîie... îi hamurezat...

— Cum se poate ?

— Iac-așa !

Cum a auzit împăratul, s-a făcut foc. Și s-a pus de pîndă.

Într-o noapte, tocmai pe cînd oîntau cocoșii, l-a și prins pe Fridelache cu dragostea în traistă.

— Ptiu ! Mascara ! Ucigă-te toaca ! Flachflucter ! Și eu credeam că ai igrasie la cap... Auzi, amorezat ! Amor îți trebuia, urechilă ? Și încă cu cine — cu o fată săracă ! Apoi, dacă faci copii, carne cu urechi ? Vrei să rămîie moștenire banii tăi în țara asta ? N-ai destule fete în țara ta, să te însori pînă ce n-ai mai putea ? Să piei, că te ia mama dracului ! Adevărat vită de pripas !

A doua zi de dimineață l-a și pornit în țara lui, să-și caute fată. Peste cîtăva vreme, Fridelache a găsit una de ținea de trei împărății și a făcut o nuntă de s-a dus pomina de cîte parale a cheltuit țara în care era moștenitor. Iar șolticul cel bătrîn era în fruntea bucatelor.

*

Și unde mi s-a pus Fridelache al meu pe făcut copii, dar ce copii! Care cum ieșea din ghioace striga: „Do-
tație!” Și țara trebuia să le dea la toți, că n-avea în-
cetro: sfetnicii erau toți ca și șolticul cel bătrîn.

Așa, de la o vreme, s-a luat țara de gânduri, că nu
mai rămăsese moșii nedate prințisorilor. Și numai ce
s-a adunat norodul într-o zi și... să te ții, pîrleo! L-a
înșfăcat pe unchi, l-a legat de-un cal neînvățat, cu un
sac de nuci, și i-a dat drumu... Și unde cădea nuca că-
dea și apanajul...

Dar cînd să caute pe Fridelache, ia-l de unde nu e!
Hoțomanul prinsese de veste și o tulise în țara lui, unde
deschisese zărăfie: dedia bani cu împrumut pe amanet
cu sută la sută și făcea tot soiul de daraveri. Am fost
și eu pe-acolo de-am dat niște nădragi vechi, că-mi tre-
buiau parale. Cînd i-a văzut, i-a cunoscut că sînt din
țara unde fusese moștenitor. Și unde l-a cuprins o jale,
de-i tremurau crenvurștii în burtă. Săruta nădragii și
se văicărea într-una:

— O, pantaloni ai țarei mele adoptive! Primiți la-
crămile mele de cel mai sincer regret! Că de mai
ședeam un an în țara aia, o aduceam cu totul la casa
mea de schimb!

Și încălecai pe-o roată și vă spusei o minciună ade-
vărată — și cu prorociri de viitor.

MENAGERIA REGALA

ALEXANDRU LAHOVARY

ULIU-ERETELE (obraznicie, cruzime)

(Facsimil după o ilustrație publicată în *Adevărul*, an. VI (1893), nr. 1459
(8 martie), p. 3.)

MOS TEACA

JURNAL ȚIVIL ȘI CAZON

ANUL DUMINICĂ
UN NUMĂR DOBĂN

Director, ANTON BACALBAȘA

ABONAMENT:

DEVASTAREA REDAȚIEI NOASTRE

Pentru ca să înțelegem și adică și mai mult în ora noastră ilustrate întotdeauna la pagina
Năma! 20 bani intrarea, Domnilor!

GEOGRAFUL GORJAN

Polemică postumă, rușinoasă și plină de adevăruri goale

Dacă este o știință care mă plictisește pe mine grozav, e, desigur, geografia. Am profesat pentru ea întotdeauna un dispreț suveran, și cu drept cuvânt. Căci să vă spun păcatul :

Pe vremea când eram eu băiat, la noi la școală, ne dădea *domnu* să învățăm geografie după cartea lui August Gorjan. Cartea asta e așa de drăcoasă, încât autorul ei a ajuns general ; iar eu, care n-am putut-o pricepe, am rămas un nepricepsit.

Acuma, fiindcă m-am pornit pe destăinuirii intime, dați-mi voie să vă citez și dumneavoastră câte ceva din geografia pe care am învățat-o eu când eram un copil, odată, mic ca dumneata.

*

Deschidem cartea la întâmplare. De pildă, la pagina 9 :

Apa este lichidul care acopere trei din cinci părți ale suprafaței pământului.

Cu alte cuvinte, când îți aduce madama un pahar cu apă, iei „lichidul“ în mână, te uiți să vezi dacă acopere

Facsimil după coperta revistei *Mos Teacă*, din 16 iunie 1896.
În prim-plan apare directorul revistei — Anton Bacalbașa.

trei din cinci părți „alle suprafației“ pământului, și, dacă da, atunci zici că-i apă. Dacă nu, să știi că-i gaz.

Dar țara știți ce este? Să vă spuie tot don August Gorjan :

Regiune (Țără saū statū) este tot pământulū a căruia locuitorii se suppunū de ordinariū acelluiāși guvernāmētū, care se numesce națiā sēu popor; avēndū mai toți *aceea-ași* limbā și legi și alle cărei differite părți sunt împreunate și cunoscute sub acellū-ași nume comunū.

Sau, mai bine, dacă vezi mai mulți oameni avīnd aceeași limbā și cu diferite părți împreunate, scoate-ți căciula, Ghiță, că aia-i națiā ! Asta se mai cheamā și altfel pe românește, dar s-o lāsām încurcatā și să vedem mai bine ce o fi Europa, de care auzim atīta vorbindu-se pe la întruniri.

Europa este o peninsulā a Asiei appusalā și cea mai micā parte a lumii !

Ba bine că nu ! Dacă n-ar fi fost Asia, rămīnea Europa fără definiție ; așa, însă, noi știm că ea este o peninsulā a Asiei și cea mai micā parte a lumii, mai micā chiar decīt Mizilul. Dar, așa mititicā cum e, Europa are destul loc pentru ca proștii să avanseze în ea.

Să fugim deci de ea și să facem o vizită în America.

Mai întii să vă recomand pe americani. Știți cine sīnt americanii ?

Americanii sūntū păgīni și se numesc eschimoși.

Uit-așa, de necaz ! N-ați știut asta pīn-acuma ? Eu am cunoscut chiar pe unul Edison, un eschimos de-āia urīții, care a inventat fonograful și cīte și mīi cīte drăcii, că de aia l-a făcut statu eschimos !

Să părăsim însă geografia propriu-zisā și să trecem la alte capitole.

De pildā, să vă spun ce e clima, fiindcă poate să vă prindā bine vreodatā :

Intinderea unei țēri coprinsā între două paralele și ai cărei locuitorii aū șilele mai lungi sēu mai scurte decītū a vecinilorū lorū se numesce climā.

Vorba āluia : trage birja în pivniță, că mi-e dor de A. Gorjan !

Ca să aflii ce-i clima, iei o țără și o vīri pentru 24 de ore între două paralele. După aia, faci o anchetā pe la cetățeni și-i întrebi :

— Māi leat, cum ți-s ție zilele ? Mai lungi ori mai scurte decīt ale vecinilor ?

Și ori or fi mai lungi, ori mai scurte, tot un drac ; tu îi zici climā, ca prostu, după aia saluți, și mergi să găsești o sferā... paralelā.

Pentru asta nu faci un drum lung. Ci întorci numai la pagina 104 a *Geografiei* lui Gorjan, și poftim sfera paralelā :

Sfera este paralelā cīndū este pusā astū-felū ca ecuatorulū să fie paralelū cu orizontulū, și *popolii* cari locuiesc poliū aū acēstā posiție a sferei.

Să mă bați la... popōl dacă am înțeles vreo buchie. Pe āia care stau cu popōlul întors la orizon și cu ecuatorul pe dos îi presupun eu nițel, fiindcă am mai citit niște cărți de astea de măscări ; dar tot n-am înțeles cu cine e paralelā pīrlita aia de sferā.

Să trecem dar în alte sfere. Bunăoară, să vă probez că pământul este rotund. Geografia iubitului meu Gorjan ne învață așa :

Cīndū cineva se apropie de unū munte, i se vede mai întēiū vīrfulū, pe urmă međiū-loculū și apoi pōlele lui.

Adică, o iei rara spre munte. Atunci ți se vede „vīrfulū“, pe urmă „međiū-loculū“, și la urmă hop și poalele. Se înțelege, să nu-ți dai poalele peste cap, că atunci curat că se vede rotund !

*

Și acum, spuneți-mi dacă eu, om serios, incapabil să citesc altceva decīt *Biblia* și pe *Moș Teacă*, puteam să învăț o știință ca *Geografia*, care ne vorbește lucruri de

rușine și ne arată la orizon gogeamite popoul paralel cu ecuatorul și cu alte infamii *ejusdem farinae* ¹!

A trebuit să se găsească un ministru ca V. A. Urechia, care să puie patriotismul mai presus de geografie, pentru ca să aprobe această operă română „fiindă folositore junimei studiose”. Ca patriot, salut și eu pe d. V. A. Urechia; dar vorba e că, oricum, don general Gorjan prea a înaintat spre munte și i s-a văzut ecuatorul!

¹ Din aceeași făină (lat.).

Acest prunc nu este singurul pe care l-au avut părinții săi. Maica sa, o femeie de condițiune, Materia, iar tatăl său, un bărbat lung, Spațiul, au colaborat la mulți feți ca el, dar pe toți i-a înghițit Vremea (un pseudonim sub care se ascunde cunoscutul nostru amic Saturn, copilofagul).

Anul nou se prezintă de astă dată în niște condițiuni de slăbiciune analoage cu condițiunile fraților săi dispăruți, ceea ce ne face să prevedem că nici el nu va avea o viață lungă: îi dăm cel mult 365 de zile, plus noptile corespunzătoare.

El a venit aducând cu sine viscolul, această tragedie care face să înghețe inimile omenești, această doină care îngheață apele, această idee care aprinde focul în inima oricărei sobe.

În ceea ce privește mediul, putem spune că 1897 n-are noroc. El se naște într-un moment când bătrânul Bismarck e categorisit, când șahul Persiei a murit, când Li Hung-Ciang ¹ este amendat ca un simplu macagiu,

¹ Li Hung-Ciang (1823—1901) — om politic chinez. A reprezentat statul în diferite împrejurări, printre care și la încheierea păcii cu Japonia (1895).

cînd bătrîna Europă, înarmată pînă-n dinți, își dă poalele peste cap și-și arată urechile.

Aceasta în ce privește politica exterioară.

În interior, și mai și. La cîrma statului avem un guvern slab, venit la putere în post.

Biserica este scăldată în sînge și cu pidalionul sfîșiat de lupte intestine.

Justiția și-a clădit acareturi cu trei caturi, ca dovadă că face „afaceri” strălucite.

Armata și-a compromis pamponul, înarmată fiind cu ciomagul Mannlicher, ca în vremile de tristă pomenire ale lui Silaghi, San-Marin, Zaharia și alți diplomați.

Școala este compromisă prin numeroșii elevi care se dedau la vițiuni rușinoase, precum : scoaterea de reviste literare, confecționarea versurilor cu mîna și alte turpitudini, care fac să degeneze rasa.

În mijlocul acestei corupțiuni totale, singur *Moș Teacă* bravează secolul și aruncă o zîmbire disprețuitoare peste Anul nou, ca și peste cel vechi.

Și nici un bacșiș, fie el oricît de mare, nu ne va face să ne schimbăm ideile.

Subscrisul, domnu Rigolo, român, major, domiciliat în cîmpul vast al Democrației, am deschis ochii politici, ca să zic așa, pe la 1885.

Era pe vremea cînd marele bărbat de stat Radu Mihai făcea scamatorii cu ceasornicele, ca un al doilea proroc al lui Andronic-Apă-de-aur.

Ca orice tînăr cu viitor, citeam ziare și mergeam la Cameră în zilele cînd se dădeau reprezentații „furtu-noase”.

Ei bine, trebuie să spun aci că grozav mă uimea marele cetățean Ion Brătianu ! Avea el, în felul lui de a spune lucrurile, un *ce* special, pe care nimeni nu l-a putut moșteni.

Îți spunea că lumea a avut întîi pictura și pe urmă arhitectura ; îți vorbea de războiul lui Traian cu turcii ; te pisa cu Gorciacov ¹, cu Napoleon și cu Cavour ² cînd era vorba de Maican, și așa mai încolo.

¹ *Gorciakov Alexandru* (1798—1883) — om politic rus, diplomat care a reprezentat Rusia la multe congrese.

² *Cavour Camillo Benso* (1810—1861) — om de stat italian, ideolog și conducător al nobilimii liberale moderate și al burgheziei monarhiste piemonteze. Ca adversar al Austriei și aliat al lui Napoleon al III-lea, Cavour a susținut Unirea Țărilor Române.

Cinic de felul meu, nu pricepeam cum toată lumea aia, Dimancea, Epurescu, Robescu și toți asociații lor puteau să asculte, și să admită, și să aplaude comicările bătrînului cu părul creț.

Făceam reflecții în gura mare asupra acestei nedomiriri.

Ei bine, regulat venea cîte un cetățean matur care-mi spunea :

— N-are a face, tinere. E el așa cum e, dar trebuie să-l tolerăm... fiindcă e Ion Brătianu.

Și cetățeanul mă părasea, crezîndu-mă convins, pe cînd eu eram mai sceptic ca oricînd.

...Sînt de atunci atîția ani. Și din nou presa îmi semnalează o sumedenie de prostii oficiale :

Unul inundă Galații și apoi pune pe olandezi să pompeze apa cu o tulumă mare și cu o cheltuială și mai mare ;

Altul anunță reforme teribile și, cînd colo, dă un kilogram de tutun lui Gogu Cantacuzino și lui Tache Protopopescu ;

sau :

S-apucă să-nvețe el, pîrciul cu caș la gură, pe arheologii țării superioritatea istorică a cazanului asupra Porților-de-Fier și așa mai la vale.

Stau și mă-ntreb :

— Cine sînt ăștia ? Cum îi suportă lumea ? Ce are Kirișopolu, Dimancea și Epurescu de se închină așa ăstor băieți cu părul creț ?

Dar din nou un cetățean matur vine și-mi spune :

— N-are a face, tinere. Sînt ei așa cum sînt, dar trebuie să-i tolerăm... fiindcă sînt băieții lui Ion Brătianu.

...În inima mea de Rigolo o indignare se naște, și strig :

— Dar bine, la ce generație o să se amortizeze odată privilegiul brătienist ? Dreptul la prostie e oare sacru, inviolabil și etern ?

Am anunțat, împreună cu toate ziarele, că m.-s. regina va pleca, foarte-n curînd, la Neuwied. Augusta poetă Carmen Sylva, cu spiritul-i inventiv, s-a hotărît, precum se știe, să ducă de aci din țară o colecție de păpuși.

Ideea s-ar părea stranie și plină de aluziuni malițioase la țara latină de pe țărmurile lui *schönes blaue Donau*.¹

Cu toate astea, intențiunea suveranei-poete este cu totul inofensivă. Maiestatea-sa dorește pur și simplu să expuie la castelul părintesc mostre de costumele noastre naționale, din toți timpii și din toate ținuturile.

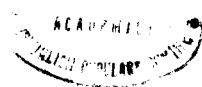
E delicat, precum se vede, e naiv și e chiar util istoricește.

*

Dacă maiestatea-sa regele n-ar avea un spirit mai sobru, mai auster și mai pozitiv, ce colecție admirabilă de păpuși ar putea duce la castelul de Sigmaringen !

Imitînd exemplul nevinovat al grațioasei noastre suverane, m.-s. ar putea expune ceva mult mai interesant

¹ Frumoasa Dunăre albastră (germ.).

pentru studiul moravurilor și spiritului acestui popor, de curînd liberat de sub turci.

Un vicleim întreg !

Păpuși de cauciuc care joacă după cum le cîntați ; păpuși care duc mîinile la piept și se încovoae de spinare ; păpuși votătoare (votază cu o repeziciune vertiginosă credite, apanagii, trădări, diurne, pensii viagere, legi restrictive, privilegii de furnituri, concesiile nelimitate — toate fără nici un discernămînt) ; păpuși docile sau turbulente, după cum le așezi, pe moale ori pe tare ; păpuși care-nchid ochii și deschid buzunarele ; păpuși mari, mici, brune, blonde, masculine, feminine, chiar și neutre !

Un singur fel lipsește din bogata colecțiune a maiestății-sale — și asta nu din vina noastră — păpuși care să stea drept și să nu clipească din ochi.

Este drept că suveranul a avut și asemenea rarități, dar le-a eliminat din probar, deoarece m.-s. are o vădită aplicație pentru cele mișcătoare, îndoitoare și schimbătoare.

*

Marele dramaturg norvegian Ibsen a creat un tip nepieritor în marea lui piesă *Nora*, tradusă de unii sub titlul *Casa de păpuși*.

Nora este tipul femeii din zilele noastre, care nu judecă, nu simte, nu trăiește decît din convenții sociale. Originalitate n-are acest specimen, cugetarea proprie îi lipsește, ea este o jucărică în mîna bărbatului, care o iubește, dar ca pe un copil, care o alintă, o proteje, dar nu o stimează ca pe o ființă.

Observînd colecția de păpuși a suveranului nostru — colecție pe care nu e nevoie de multă imaginație ca s-o concretizezi în lumea noastră politică — ajungem și la un titlu nimerit : *țară de păpuși*.

M.-s. ar putea uimi Germania cînd i-ar prezinta acest bogat asortiment, propriu micului stat latin de aci.

Asemenea colecție nu se poate găsi nici în Anglia, nici în Germania, nici în Bulgaria. Pretutindeni, oamenii politici prezintă alte caractere, altă independență, alt

fason intelectual. Ai noștri au această tristă particularitate, că nu pot ține nici un moment fruntea sus în fața voinței regale.

În Germania, unde dinastia este legată de țară prin tradiții vechi și prin tradiții comune, încă se găsesc nu numai individualități, dar chiar partide-ntregi care să se ridice, la un moment dat, cu o energie clasică și să respingă proiecte de legi susținute în mod fățiș de împărat.¹

Păpușile noastre, confecționate dintr-o pastă docilă, n-au niciodată veleități de independență. Le poți scoate ochii din căpățîna de faianță, le poți vărsa cîlții din piept, le poți găuri golul din țeastă, mașina lor merge cum ai strunit-o.

E drept, însă, că sînt îmbrăcate-n mătase.

Ce frumos le-ar sta în castelul feudal de la Sigmaringen !

¹ Evident, este o exprimare confuză a lui Anton Bacalbașa, care a fost un aprig adversar al monarhiei. Dinastia din Germania nu era „legată de țară prin tradiții vechi și prin tradiții comune”, ci era impusă țării.

...Și vor să serbeze pe 1848 !

În deșert caută bunăvoința noastră să găsească sufletelor lor vreo înrudire cu mișcarea generoasă de atunci ; în deșert ne frământăm să le aflăm *dreptul* de a se arăta lumii ca urmași ai acelei generații de eroi — căci ne este cu neputință !

Cu neputință să concepem legătura sufletească dintre Kogălniceanu și Bursan, dintre Eliade și Carada, dintre Barnuțiu și Bianu. [...]

Dar este o nebunie [...] să iei pe domnu Palade drept urmașul lui Nicolae Bălcescu !

Și fiindcă îndrăzniseră să spere că vor atrage în alaiul lor pe Costache Bălcescu [sic], ia să răsfoim istoria și să vedem ce asemănare ar putea fi între geniul care a scris *Cîntarea României*¹, acel mare și unic poem al nostru național, și între burta care a comis ultima mișcare în magistratură.

Cu talentul lui neîntrecut, cu erudiția lui desăvârșită, Nicolae Bălcescu a jucat la 1848 un rol de frunte.

¹ Disputa asupra paternității operei *Cîntarea României*, după cum se vede, este foarte veche. Părerile că ea aparține lui Nicolae Bălcescu, și nu lui Alecu Russo, formează și azi obiectul multor discuții.

Avem de la dînsul comori literare și istorice neprețuite.

Iar la 1852 sufletu-i divin s-a stins, în vîrstă de 33 de ani — tocmai cînd vroia să scrie capitolul 33 al operei lui de căpetenie.

Bălcescu a murit la Palermo, „pe plaiu-nstrăinării“, într-o ospelărie săracă, avînd drept avere treizeci de lei !

Și pe cînd de pe urma lui rămînea țării un neprețuit tezaur de cîntare și de lumină, rămășițele lui pămîntești zăceau pierdute pentru totdeauna în groapa sărăcimii siciliene.

Ce ziceți de această viață astfel trăită, așa pierdută ?

Recunoașteți în ea vreunul din caracterele ocultistului nostru, care se dă drept copil al lui 48 ?

Vedeți în poema trudnicei vieți a marelui nostru poet, a generosului revoluționar, a entuziastului și muncitorului istoric ceva care să semene oît de departe cu poșidicul¹ care parodiază la primire pe revoluționari ?

Văzut-ați ocultist muncind să cînte patria ?

Văzut-ați ocultist să-și piardă vremea ca să ne învețe gloria lui Mihai ?

Văzut-ați ocultist murind în sărăcie ?

„Fiii fărădelege triumfează în toate părțile și întemeiază spurcata lor tiranie. Sufletele generoase, zdrobite și rănite de moarte, văd apuind din vederea lor ziua mîntuirii.“

Așa spunea Bălcescu la 1850, și așa ar spune astăzi, dac-ar trăi să vadă mascarada coțcarilor deghizați în băieți de familie.

Toată mișuna asta ticăloasă, în capul căreia n-a încolțit vreodată o idee, în inima căreia n-a palpitat nicînd un sentiment, în sufletul căreia n-a vibrat o durere străină ; toată ortaua² condusă de vilul³ metal al băncilor și iuțită de frica gîrbaciului — asta pretinde, ro-

¹ Om mic.

² Ceată, clică.

³ Josnic, mîrșav.

mâni, să ne înfățișeze la 11 Iunie și pe Eliade, și pe Kogălniceanu, și pe Barnuțiu, și pe Bălcescu!

Înțeleg revolta oamenilor de inimă, care — întâmplă-se ce s-o întâmplă! — vor merge să izgonească de pe câmpia Filaretului pe acești preținși moștenitori, veniți să uzurpe o memorie ce nu le aparține.

Ei la bănci, la poliție și-n pușcării! Acolo e de ei! Să manifesteze în contra directorului de penitenciar, ca să le dea tainul cât mai mare, dar nu să parodieze cu o bucată de madipolon, boită în trei culori, steagul libertății!...

Să taie sare-n fundul ochilor — după ce au tăiat oupoane în beciul băncilor — dar nu să taie gogoși, ziua-n amiaza mare, și să prostească un neam întreg, căci satul are cîini!

Voi sînteți urmașii Romei, niște
răi și niște fameni?
I-e rușine omenirii să vă zică
vouă oameni!
E m i n e s c u

Într-un fel ori într-altul, peste cîteva zile vom serba data de 11 Iunie 1848.

Pentru că nu mai avem decît vreo cîteva zile pîn-a-tunci, credem că este bine să facem aici constatarea situației sufletești a contemporanilor noștri.

Observăm de la început că în serbările de care se vorbește 11 Iunie 1848 ocupă un loc foarte puțin însemnat și că ceea ce importă mai ales este 11 iunie 1898.

Fiecare se simte preocupat nu de a da serbării o strălucire cât mai mare, ci de a compromite cât mai puțin din „afacerile“ lui.

Această aniversară, care ar fi trebuit să se celebreze în mijlocul celui mai mare entuziasm, se va serba în mijlocul celor mai egoiste porniri.

Și nu vorbim numai de guvern. Guvernul, preocupat de scopurile lui electorale, de slăbiciunea și de amărăciunile lui, nici nu putea face altceva decît o mascără polițienească.

El n-are public, n-are o simpatie, n-are nimic din ceea ce i-ar trebui ca să organizeze niște adevărate serbări populare.

Dar vorbim de lumea noastră politică în general.

După cincizeci de ani de la acea mișcare generoasă — în care unii și-au jertfit privilegiile lor de clasă, alții

și-au jertfit liniștea, și chiar viața — ne găsim astăzi într-o atmosferă de afaceri, de negustorie și de scârboase preocupări materiale.

Ideile au fost izgonite din câmpurile de luptă ca netrebnice, și tot mai mult au fost înlocuite cu cele mai meschine patimi.

Politicianii au pus stăpânire pe toată viața statului, pe tot sufletul neamului și au ofilit orice entuziasm.

La 18 ani sîntem decemviri, la 21, deputați cu diurnă permanentă, și la 25, nu ne mai poate mulțumi decît un portofoliu ministerial.

Și, ca să ajungem aci, toate căile sînt bune, afară de calea serioasă a culturii și a simpatiei populare.

Atașarea pe lîngă personagiile deja ajunse, lingușirea, lacheismul cel mai degradator, iată mijloacele de parvenire în acest mizerabil *struggle for*¹ leafă!

Băieți care în alte vremuri ar fi luat steagul și ar fi ieșit în uliță ca să lupte pentru o idee de care erau într-adevăr înamorați, astăzi visează să participe în consiliile de administrație ale creditelor.

Iar cînd îi întâlnești, la un colț de uliță, cu *servieta* doldora la subțioară și ai naivitatea să-i întrebi dacă vor onora națiunea cu grațioasa lor prezență la serbarea revoluțiunii, îți răspund: „Să vedem... nu știu... Comitetul nostru se cam opune... Șeful nu e pentru agitație... Regele e în contra stradei... Să nu ne compromitem situația“...

Poftim de insistă, și te va lovi cu fraze diplomatice băiatul. [...]

Altul, purtînd ochelari numai așa, „de al dracului“, măcar că distinge cale de o poștă polul de liră, îți joacă pe blazatul. El te asigură că a îmbătrînit, că e om de cabinet, că nu e făcut pentru acțiune, că se simte și cam surmenat, dar că tu ai face foarte bine să te agiți... singur.

Ia-l pe acest ridicul monșer și-l scutură puțin, și vei vedea că surmenajul și bătrînețea nu-l împiedică de loc

¹ Lupta pentru... (engl.).

să figureze în zece consilii de administrație și să mănînce zece lefuri.

Cînd e vorba de lucrul public, face pe damblagiul; dar cînd e vorba să dea raita prin bugete, aleargă ca un ogar.

Ce vreți însă? Nu poate să-și compromită „situația!“

...În așa condițiuni se va serba anul 1848, anul mării mișcări politice și sociale, care a schimbat fața lumii și a născut generații de viteji.

Politicianismul-industrie, iată boala care ucide societatea noastră, iată ce stinge orice avînt și întunecă orice ideal!

Cel mai mare om al societății noastre contemporane va rămîne acela care va avea destul talent și destulă virtute ca să provoace o reacțiune în contra curentului comercial al vremii...

Oculța nu se poate lăuda că disprețul ei financiar pentru tot ce este talent n-a provocat și din partea talentelor o aversiune adâncă împotriva ei.

În vreme de entuziasm și de glorie, când liberalismul avea ziaristi de valoarea lui C. A. Rosetti și a lui Cezar Bolliac, se scriau satire în contra acelor care nu vroiau să se supuie progresului politic. Aceia erau *tombaterele*.

Dar de când liberalismul s-a transformat în ocultism, lucrurile s-au schimbat. Copiii *bonjuriștilor*, travestiți în samsari de procese scandaloase, nu numai că nu știu să înstrune lira părintească, dar au devenit ei niște adevărate *tombatere*, obiectul tuturilor satirelor.

Dacă n-ar fi aici locul să facem un studiu întreg, și dacă n-ar trebui să ne mărginim la cadrul restrâns al unei reviste de ziar, am putea începe de la Eliade și de la Grigore Alexandrescu, care, și unul și altul, au zărit decadența ce avea să vie.

Am putea aminti pe Vasile Alecsandri, spiritul cel mai senin din literatura română, dar care și el n-a putut să nu se revolte în contra burghezismului ce mai târziu a fost numit ocultism.

Dar să luăm pe cei care trăiesc, neuitând încă, dintre cei dispăruți, pe eternul Eminescu, care i-a ars cu bici de foc și i-a însemnat pentru totdeauna ca pe niște „panglicari în ale țării“.

Trăind atîta timp între ei, Delavrancea nu s-a putut, totuși, aclimatiza în atmosfera lor. Și cînd a vroit să zugrăvească un *Parazit*, a luat pe unu dintre dînșii.

Caragiale i-a immortalizat în atîția eroi, înfățișîndu-ni-i în toate posturile — puteți citi chiar „toate pîosturile“ — dar vecinic ridiculi.

Ori de cîte ori un artist a intrat în cîmpul politic ori a atins un subiect care să aibă vreo relație cu politica, și-a ales modelul dintre cetașii Oculței, dacă a vrut să arate un șarlatan ori un ridicol.

Ceilalți, *cei care au tăcut* — cu toate favorurile ce uneori ocultistii au revărsat asupra oamenilor, căci așa înțeleg ei să încurajeze arta — aceia n-ar fi în stare pe nici un preț să-i glorifice.

Artiștii lor se numesc Malla, scriitorii lor... Stecedum!

Au fost în țara asta campanii de presă memorabile. Ei bine, toate în contra ocultistilor.

I-a biciuit Gheorghe Panu așa, că și azi, după doisprezece ani, au vîntăi pe trup.

I-au biciuit toți cei din generația mai tînără, după d. Panu — toți cu patimă, cu o pornire a întregului suflet.

În contra acestor burtă-verzi niciodată nu luptăm prea mult, și este aici locul să spun o impresie personală :

De mai bine de doisprezece ani, de cînd fac ziaristică în mod profesionist, am scris desigur multe lucruri pe care le regret și le dau în seama lipsei de experiență de pe vremuri.

Ei bine, nu retrag un rînd, o iotă din tot ce am scris împotriva ăstor... oameni.

În fluctuațiile acestei vieți, mai ales într-un timp cînd ziaristica nu era stabilită, n-am scris niciodată un rînd *pentru ei*, și țiu atît de mult la titlul acesta, încît

m-aş mulţumi să-mi fie consacrat ca epitafor : acest om n-a fost nici un ceas ocultist.

Şi... mi se va ierta mult, căci mult i-am urât.

Am epoci, în viaţa asta oribilă de condei, când scriu patru şi cinci articole pe zi, mai bine de o pagină de ziar. Ei bine, nu m-am plîns niciodată de lipsă de subiect : Ocultă să fie, că subiecte — destule !

...Aceasta e singura răzbunare a intelectualilor împotriva asociaţiei comerciale care operează cu capital străin şi reuşeşte să sufoce atîta gîndire românească.

Pot să se îmbogăţească. Dar din efracţiunile ce comit se aleg cu zgîrieturi şi cu semne, stigmatate care vor spune vecinic originea acestei îmbogăţiri.

PREFAŢĂ LA DON PALADU

Penultimul număr al revistei enciclopedice Larousse a fost consacrat unei monografii a lui Bismarck : viaţa, tinereţea, maturitatea, operele lui şi așa mai încolo.

Nouă ne-a venit altă idee :

Dacă s-a făcut o monografie a lui Bismarck, de ce n-am face și noi o moftografie a lui don Paladu ?

Orice ar zice istoria, Bismarck n-a avut mai multă greutate decît don Paladu, care chiar la Sfîntu Gheorghe trecut a venit vreo zece băniți.

Am zis dar : Haidi să tragem pe don Paladu în volum, căci la dumnealui volumul e tot.

★

În paginile ce urmează cititorii vor găsi istoria naturală a eroului nostru.

Cu o energie curat demnă de o cauză mai bună, am cules tot ce am găsit mai solid, mai serios și mai umoristic despre acest distins bărbat.

Era păcat ca atîtea scînteii de geniu, toate inspirate de abdomenul, de manierele, de caracterul, de princi-

piile, de inteligența și de morala lui don Paladu, să se piardă pe la cele patru vânturi.

Noi le-am colecționat cu drag — cele mai multe fiind operele noastre proprii — căci am pus în ele o parte din inima noastră.

Nu s-ar crede, și totuși noi iubim pe don Paladu ca pe un prunc al nostru, prunc prea de tot durd¹ și cu cămășuța prea de tot compromisă.

Îl iubim pentru că am pus în el valuri de cerneală și scînteii din suflet.

G. D. Pallade era un avocat de a zecea mîină, secretar fără importanță, și fără șoșoni-galoși, al d-lui Petre Grădișteanu.

El mergea la tribunal, mai tîrziu a mers și-n politică, pleda la bară, vorbea prin întruniri, s-a ales deputat, a ajuns chiar ministru, dar toate acestea nu l-au putut aduce la înălțimea unei *individualități caracteristice*.

Avocații sînt atîția, deputații se aleg așa de ușor, miniștrii sînt atît de nuli în zilele noastre democratice, încît don Paladu ar fi putut rămîne multă vreme un necunoscut pentru istorie... de n-am fi fost noi.

Da, o spunem fără falsă modestie: noi am făcut din don Paladu aceea ce este astăzi.

Avea numai origine, și i-am dat originalitate; avea numai abdomen, și l-am făcut abdominal!

Din înghesuiala gloatelor de politicieni noi l-am scos la iveală și l-am ridicat la rangul de personaj.

Dac-am vroi să punem și mai bine punctele pe *i*, am putea zice că am făcut din don Paladu pentru lumea țivilă aceea ce am făcut din *Moș Teacă* pentru lumea cazonă.

Don Paladu este *Moș Teacă țivil*, *Moș Teacă teribil*, care se amestecă la Domenii, la Justiție, la Finanțe. *Moș Teacă* atotștiutor, capabil să învețe pe pești ocenia², să poarte pe piele robă în loc de flanelă-iegăr, să rezolve „difițitu” bugetar cu tabla lui ăla... lu Pitagora!

¹ *Durd* — grăsuliu, plinuț.

² *Ocenie* — instrucție, muștră, exercițiu militar.

Don Paladu, așa zugrăvit, este azi un tip special al României; de acuma încolo el aparține țării, el este al istoriei.

G. D. Pallade ar fi rămas în praful uitării — don Paladu stă deasupra ca-caimacu!

Grație muncii noastre de trei ani, putem zice azi că don Paladu este așa de popular — sau „populer” — încît G. D. Pallade a dispărut din limbajul românesc ca o terminologie ce nu mai corespunde la nimic, ci toată lumea cunoaște pe erou sub numele de „Don Paladu”.

Don Paladu la abdomenii, Don Paladu cu palanța justiției, Don Paladu la ichilibrajul bugetar, Don Paladu la Zdrafcu, Don Paladu în tramcal, Don Paladu la fratele Berechet; iar G. D. Pallade — nicăieri!

Don Paladu a întunecat așa de groaznic pe G. D. Pallade, încît G. D. Pallade se mai păstrează azi doar în lumea oficială, în coloanele *Monitorului oficial*.

Dar și acolo îi stă așa de rău, și stă așa de șubred, încît amicul nostru Costică Iliescu, directorul *Monitorului*, îi zice în particular (cum ar fi la „partea neoficială”), tot *Don Paladu*.

*

Cînd lucrurile stau cum spuserăm pîn-aci, cum voiți să nu iubim pe Don Paladu?

În judecata lui meschină, Don Paladu și-o fi închipuind că noi îl urîm. El nu știe — biet cap de întrunire pe culori! — că avem pentru dînsul cel mai cumplit amor.

Cum Cervantes iubea pe *Don Quijote*, cum Victor Hugo iubea *Măgarul*, cum poporul iubește pe *Nastratin Hoge*, tot astfel noi avem un fel de iubire plină de pietate, pentru Don Paladu.

El reprezintă zile de tortură sufletească, nopți de nedormire, atîtea și atîtea ore de zbuțum în căutarea unei noi blestemății.

Toma Blîndu, tramcalul, Niță Berechet, iahnia de mînatărci, toate acestea ne costă muncă sufletească, muncă creatoare, ceva din inima noastră.

Tot ce se vede în paginile următoare, epopeea vieții lui Don Paladu, este un capitol — și poate din cele mai interesante — ale istoriei politice și morale a României la sfîrșitul veacului XIX.

Oferim contemporanilor noștri această operă — cu toată francheța — ca să mediteze asupra ei, și nu numai să rîdă, căci nu e numai de rîs.

MITIȚĂ SCUZA

Prefață originală

Începînd culegerea sistematică ce ne-am impus asupra vieții și excentricităților lui Mitiță Scuză, ne vedem siliți să declarăm de la început că opera noastră nu va fi completă.

Nu va fi completă nu din cauza noastră, ci din cauza eroului.

Nu există om în țara lui Traian care să fi dat naștere la atîta literatură despre el; nu există om care să fi primit atîtea porecle; nu există om pe seama căruia contemporanii să se fi stricat atîta de rîs.

Literatură și desen cu nemiluita, încît, dac-am sta să fim conștiincioși și să colecționăm tot ce știm și tot ce posedăm despre el, ar trebui să ne facem noi secretari la Academie, și să se bage el la *Moș Teacă*.

I s-a zis goril, macac, maimuță, roade-ruble, sparge-alune, pitic, baron de Hahn, trădător, Scuză, ignobil, Ieszenszky, Micloș Turzos și cîte și mai cîte!

Din acest calabalic aruncat clăie peste grămadă în istoria lui politică, noi am luat pe Mitiță Scuză.

Mitiță Scuză al nostru coprinde și pe goril, și pe roade-ruble, și pe ignobil.

Sîntem siguri că românii din regat, ca și cei din Macedonia, ca și cei din Transilvania ne vor mulțumi pentru

monografia ce am alcătuit, ca una care va putea călăuzi pe istoric în privința acestui Nastratin național.

Am contribuit mult noi înșine, o știm, ca să vulgarizăm pe Mitiță Scuza ; dar pentru aceasta nu reclamăm absolut nimic, dovadă că-l dăm ca supliment, cu totul gratuit, cititorilor lui *Moș Teacă*.

Meritul — dacă vreun merit poate fi — este pe de-a-ntregul al năzdrăvanului politic, care a reușit să se facă mai de pomină decât popa tuns.

Și acum, adresându-ne românilor, le zicem :

Primiți pe *Mitiță Scuza* așa cum este : nici mai bun, nici mai rău. Primiți-l din toată inima, căci numai sub forma asta nu face nici un rău nimănui. Primiți-l, căci e supliment !

SERVITORUL REGELUI

Din toate condoleanțele primite de familia regretatului Gogu Cantacuzino, una mi-a atras atențiunea cu deosebire : telegrama regelui.

Această telegramă, care a fost reproducă de toate ziarele, zice :

DOAMNEI ELENA CANTACUZINO

BUCUREȘTI

Sînt adînc mîhnit de moartea iubitului vostru soț, în care țara pierde un bun patriot și Eu un servitor credincios și harnic ; rog pe Dumnezeu ca să sprijinească pe domniile-voastre în marea voastră durere, la care Regina și Eu luăm cea mai vie parte.

CAROL

Pentru marea majoritate a publicului, rîndurile suveranului nu cuprind nimic extraordinar : nici nu dovedesc vreun sentiment, nici nu par că acordă vreo importanță deosebită pierderii lui Cantacuzino.

Este o simplă telegramă de răspuns obligator, în care defunctul e calificat ca „bun patriot“, într-o țară-n care, desigur, toți sîntem buni patrioți.

Și, cu toate astea, tocmai lipsa de culoare dă telegrafice proze un aer deosebit.

Și iată cum :

Mai întâi, sînt convins că orice româncă ar vesti regelui — sau oricui — încetarea din viață a scumpului ei soț ar primi un răspuns identic cu cel din telegrama citată... „sînt adînc mîhnit, doamnă ; era un bun patriot ; Dumnezeu să-l ierte !“ Punct și iscălitură.

Nu este nevoie să fi fost un caracter, să fi însemnat o unitate valoroasă în epoca ta de slugărnice și de apănagii, să fi semnat virtutea însăși, pentru ca, după ce vei fi murit, familia ta să primească o depeșă ca cea de mai sus.

Bun patriot într-o țară în care istoria n-a înregistrat nici un trădător este sinonim cu „bună dimineața“.

Orice român ar subscrie asemenea telegramă, bineînțeles într-o românească mai corectă, întrucît nici un român nu zice „Dumnezeu să sprijinească pe domniile voastre“ ci „Dumnezeu să vă sprijinească“.

Dar nu observați altceva mai caracteristic ?

Pe lângă distinsul calificativ de „bun patriot“, maiestarea sa mai împodobește amintirea lui Gogu Cantacuzino cu încă unul, și mai distins : „Eu pierd un servitor credincios“.

După această suverană caracterizare, Cantacuzino ar rămînea definit astfel : „a fost un bun patriot și un servitor credincios“...

Protestează toți cîți l-au cunoscut, desigur. Asta nu e stampa lui Cantacuzino. Servitori și patrioți mai sînt încă vreo cîteva milioane, în tot cazul încă vreo cîteva zecimi, și e păcat să ni se dea drept figura unei rariități o siluetă așa de comună !

Ce vroiti însă ? Stilul oficial și sentimentul oficial, au asemenea taine, neînțelese de noi, simpli patrioți, și, Doamne ferește, servitori.

Noi nu putem pricepe cum, în zilele noastre de democrație conștientă, un om poate scrie despre el cu litere verzale : „Eu Mă Simt Mîhnit“... Nu putem pricepe cum un om nu vede în toți locuitorii unei țări decît servitori ai Lui (servitori cu *s* mic și Lui cu *L* mare) ; nu

putem înțelege cum un om care în treizeci de ani nu e apt să învețe românește, are servitori care într-un an ar fi în stare să învețe bine nemțește ; nu putem pricepe multe...

Din nenorocire, asemenea lucruri se petrec, și se înghit.

Un om ca Gogu Cantacuzino, care numai servitor n-a fost, e tratat acuma ca atare, și asta nu pare anormal la 1898.

Și de ce ?

Pentru că autorul telegramei s-a deprins să vadă în tot conglomeratul politic al țării un simplu... birou de servitori.

Un Gogu Cantacuzino, un Alexandru Lahovary, despre care e bine știut că n-au avut niciodată condicuță, sînt, totuși, trecuți la registru...

Și poate că vor trece ani mulți pînă ce să nu mai vie nici un salariat al țării să numească servitori pe oamenii mai puțini salariați...

Discuția nu se mai sfârșește... Pe cînd în satele date pradă teroarei militare se consumă drame grozave — cunoscutele drame ale „ordinii“ ! — cărturarii de la oraș nu sînt preocupați decît de o problemă : Cine a răscolat pe săteni — cluburile socialiste, ori agenții conservatori ?

Problema este demnă de timpurile bizantine. *Sebastocrații* presei române, care se joacă de-a cuvintele și încercă judecățile, nici nu bănuiesc că există și alți agenți, mai puternici aceia, capabili să răscolească spiritele.

Pe acești agenți îi denunț judecătorilor, care, într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, vor găsi vreme să dea și țărănimii horopsite o țîr' de dreptate.

Denunț pe ministrul Ferechidi, care a aruncat asupra satelor o administrație mizerabilă, întotdeauna vitregă pentru săteni, făcîndu-i să despereze că mai există drept pentru dînșii.

Denunț pe prefectul de Olt, al cărui județ s-a transformat într-o Vlăsie oficială, unde săteanul este tratat ca rob pe pămîntul udat cu lacrămile lui și alor săi.

Denunț pe subprefectul Periețeanu, care s-a năpustit asupra sătenilor organizați legal în club politic, a arestat și a bătut pe conducători și a sechestrat tot ce a găsit.

Denunț pe agenții guvernamentali, mari și mici, pentru care țărani sînt niște prizonieri dați în exploatare. Aceștia sînt autorii răscoalelor țărănești, nu mai căutați alții.

Țăranul, strîns între o neagră mizerie și o administrație cumplită, are, din cînd în cînd, pornirea de a-și îndrepta soarta prin mișcări de răzmiriță. Dar chiar dacă am admite că au înțeles greșit niște broșuri în care nici vorba nu era de revoltă, ci de organizare ; chiar dac-am presupune că cineva a pornit prin sate cu lozinca de a le răscula, încă rămîne în picioare faptul că trebuie să fie o dezastruoasă stare permanentă la sate, pentru ca primul venit acolo să le poată aprinde.

De ce nu auzim niciodată de revolta acționarilor Băncii Naționale ?

Pentru că acțiunea de 500 lei s-a urcat la 2.600.

Vie toți nebunii din lume și încerce să revolte pe cineva împotriva unei stări de lucruri de care e mulțumit !

Trebuie însă ca satele românești să se găsească într-o amară situație, trebuie ca „ordinea“ ce de regulă domnește în ele să coste teribil de scump pe săteni, pentru ca ei să fie gata în tot minutul să se despartă de ea.

Aceasta este elementar, și oricine o contestă este un om de rea-credință.

Ei bine, cînd pe o asemenea stare economică se mai cocoțează și o administrație extrem de păcătoasă, mă întreb nu cum este posibil să se fi revoltat sătenii azi, ci cum este posibil să se fi revoltat tocmai azi.

Pentru rușinea vremii în care trăim, sîntem stăpîniți nu de un guvern civilizată, ci de niște adevărați baș-buzuci. Se bate în armată, la oraș ; se bate la poliție, în mijlocul orașului, și mai este nevoie să cercetăm ce va fi la sate ?

Teroarea este acolo un principiu de dominație.

De aceea să nu mai caute nimeni agenți ocazionali, ci, dacă vrea să puie mîna pe agenții adevărați, pe turburătorii ordinii adevărate, să se lege la ochi și să dea roata prin administrația interioară a regatului.

Clienții doctorului Șuțu au scăpat din chiliile lor și au pus stăpânire pe guvernul țării românești.

Asta este impresia ce ne fac faimoșii noștri ocârmuitori în toate ocaziile.

Dar, cu ocazia grevei studenților împotriva noului proiect de lege a recrutării, ne-am făcut o convingere deplină că trăim sub regimul unor alienați.

Iată, în adevăr, faptele monstruoase ce s-au petrecut cu prilejul acesta :

Studenții s-au adresat mai cu seamă la trei autorități, expunându-le doleanțele lor : rectorului universității, ministrului instrucțiunii și primului-ministru.

Ei bine, fiecare din aceste trei autorități, care s-ar fi cuvenit să meargă în cea mai deplină înțelegere, au ținut studenților un limbaj deosebit.

Rectorul universității, care este și vicepreședinte al Adunării legiuitoare, le-a spus :

„Legea împotriva căreia vă plîngeți este o lege personală. Ea a fost votată de Senat prin surprindere. Vă asigur că, pe cât timp voi fi eu rector al universității, nu voi permite să se atingă drepturile studenților.”

Ministrul instrucțiunii — și de astădată avem chiar un text oficial, publicat de organul guvernului în chip de rectificare — a zis :

Mater dolorosa —.

Ecoul Bulgărilor naci
De-abia acum se stinge
Și limba groapă cea de veșt
Doar mama de mat plînge —

Sărmanul prunc! Mamă, 'n zadar
Durerea te inghiață.

O, nu-l mai plînge cu amar,
Cînd nu-l iubiți în viață !

În minte-ți viața lui a stat
Și tu, nenorocito,

Menindu-ți traiul zvînturată
Tu însă-ți ai jertfit-o !

Cînd toată viața ți-o dedeai
Vîrtujului din balurt,

Tu viața ta și-a lîngurii
În cadentate valuri —

Cînd ca să plăci pe drum ori-cui

Iti schingiueai mijlocul,

Nici te gîndeai la chinul lui

Și că 'i ucizi norocul !

De-acu 'n desert ți s'a uit

C lacrimă pe față

Și 'n loc să-l plîngi cînd a murit,

Să-l fi iubit în viață !

Anton Băcalbosa

Mater dolorosa

(Facsimil după poezia aflată în manuscris la Biblioteca Academiei
Republicii Socialiste România, Arh. 1200, achiz. 75/1950.)

Dar aceasta este o morală groaznică, pe care numai codicile ocultist o mai poate concepe.

Și pentru rușinea vremii în care trăim, noi convenim mai lesne a crede că a fost și aci o manifestare de demență, cum se arată în toate actele acestui guvern desperat.

E o tovărășie pe care n-o leagă nici o idee superioară, un sindicat de interese meschine, care trăiește din expediente și care, în total, e o casă de nebuni.

Să sperăm că țara va scăpa în curînd de această aglomerație smintită.

AJUTOR !

Am crezut că, înainte de a se fi uscat sîngele românesc, vărsat pe ulițele Bucureștilor, Trădătorul va fugi de pe locul ce a pîngărit.

Am crezut că se va respecta durerea acestui biet popor român, și se va izgoni de la cîrma statului netrebnicul mișel, sîngerosul personaj, sceleratul fără suflet și fără rușine.

Am crezut că zorii zilei nu vor mai lumina încă o dată această mare rușine națională, sub care fața unui întreg popor roșește cu umilință.

Dar ne-am înșelat.

A căzut de sus o ploaie puternică și a spălat pietrele, ca să nu mai vadă ochii noștri oribilul spectacol, dar nici o piatră n-a venit din ceru-ntunecat să izbească tigva păcătoasă a ucigașului.

El stă pe locul unde au stat atîția patrioți, el stă ca o sfidare aruncată neamului nostru, el stă ca o cucuvaie pe un loc unde cineva a murit.

Vîrful baionetelor ucigașe, care au străpuns piepturile românilor, a sfîșiat ceva mai mult : însăși inima acestei țări ; și Trădătorul stă, și Trădătorul e sfetnicul regelui Carol, și Trădătorul ne umilește cu amiciția și cu protecția suveranului.

O îndoială se lasă pe sufletele noastre în acest dezastu național, și nu știm unde trebuie să mai căutăm pe rege: de partea națiunii insultate și batjocorite, ori de partea nemernicului asasin?

Lupta s-a încins așa de crâncenă, corp la corp, între România și Trădătorul ei, încît nu e loc pentru nimeni să stea între acești doi luptători fără să fie confundat cu unul sau cu altul.

Și atunci, nu cumva vom începe a ne întreba dacă există un rege al României ori un rege al Trădătorului?

Pasivitate și meditație lungă nu se încapă cînd gloanțele plouă și lupta e cruntă.

Poporul român a fost trădat, poporul român a fost rănit, și nu este nimeni să-l răzbune, și nu este nimeni să-i lege rana sîngerasă...

NOTE BIBLIOGRAFICE

referitoare la prima apariție a scrierilor publicate în ediția de față

PUBLICISTICĂ

II

- Justiție* — „Literatorul“, an. III (1882), nr. 3 (semestrul întâi), p. 145—146.
- Leone* — „Drepturile omului“, an. I. (1885), nr. 110 (18. VI), p. 1—2, *Inot*.
- O victorie* — „Drepturile omului“, seria a II-a, an. I (1888), nr. 21 (5. X), p. 1, *A.C.B.*
- Colegiul țărănesc* — „Drepturile omului“, seria a II-a, an. I (1888), nr. 30 (14. X), p. 3.
- Se duce religia!...* — „Munca“, an. II (1891), nr. 14 (26. V), p. 2—3.
- N-avem proletari?* — „Munca“, an. II (1891), nr. 16 (9. VI), p. 1.
- Foametea* — „Munca“, an. II (1891), nr. 20 (7. VII), p. 1.
- Începe* — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 1 (5. I), p. 1.
- Tot regele, sireacul!* — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 3 (19. I), p. 2, *Kinderfus*.
- Țara fericită!* — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 3 (19. I), p. 1.
- Munca noastră* — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 7 (16. II), p. 1.

Calm — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 12 (22. III), p. 1.
1 Mai — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 13 (29. III), p. 1.
[*Pentru ce luptăm noi socialiștii*. Conferință ținută cu prilejul zilei de 1 Mai, la Clubul muncitorilor din Ploiești.] — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 15 (12. IV), p. 1.
Veacul nostru — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 16 (19. IV), p. 2.
Scandal! — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 21 (24. V), p. 1.
Sfânta Filofteia — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 22 (31. V), p. 1.
[*Impotriva naționalismului*. Cuvîntare rostită la Clubul muncitorilor din București] — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 30 (26. VII), p. 2.
Greva a reușit! — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 35 (30. VIII), p. 1.
Învățămintele — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 37 (13. IX), p. 1.
Unul din mulțime — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 38 (20. IX), p. 1.
„Pătura cultă“ — „Munca“, an. III (1892), nr. 34 (11. X), p. 1—2.
Libertate și robie — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 46 (15. XI), p. 1.
Furt... fără efracție — „Munca“, an. III (1892), nr. 41 (29. XI), p. 1.
300.000 lei — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 48 (29. XI), p. 1.
Băiatul României — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 48 (29. XI), p. 2, *Kinderfus*.
Procesul burgheziei — „Munca“, an. III (1892), nr. 42 (6. XII), p. 1.
Pentru reprezentanții țării — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 49 (6. XII), p. 2, *Kinderfus*.
Modele de discursuri — „Democrația socială“, an. I (1892), nr. 50 (13. XII), p. 2, *Kinderfus*.
Funcționarii comerciali — „Munca“, an. III (1892), nr. 44 (20. XII), p. 1.
1893 — „Munca“, an. III (1893), nr. 46 (1. I), p. 1—2.

Nunta Engletereii cu România — „Adevărul“, an. VI (1893), nr. 1.399 (3. I), p. 2, *Kinderfus*.
De nuntă — „Munca“, an. III (1893), nr. 49 (24. I), p. 2, *A.B.*
După serbări — „Adevărul“, an. VI (1893), nr. 1.422 (28. I), p. 1, *Quidam*.
Țăranii la oraș — „Munca“, an. III (1893), nr. 50 (31. I), p. 1.
Menageria regală. Lascăr Catargiu — „Adevărul“, an. VI (1893), nr. 1.452 (1. III), p. 3, *Kinderfus*.
Spanachidism — „Moftul român“, an. I (1893), nr. 13 (f.d.), p. 4, nesemnăt.
Menageria regală. Alexandru Lahovary — „Adevărul“, an. VI (1893), nr. 1.459 (8. III), p. 3, *Kinderfus*.
Spanachidi — „Moftul român“, an. I (1893), nr. 15 (f.d.), p. 2, nesemnăt.
Holera mitropolitului — „Adevărul“, an. VI (1893), nr. 1.630 (6. IX), p. 2, *Kinderfus*.
Marele căpitan — „Adevărul“, an. VI (1893), nr. 1.652 (29. IX), p. 1, *Un răcan*.
Don maior Fritz — „Adevărul“, an. VI (1893), nr. 1.653 (30. IX), p. 1, *Un răcan*.
Noului-născut — „Adevărul“, an. VI (1893), nr. 1.659 (6. X), p. 1, *Bran*.
Răspunsul la mesaj — „Adevărul“, an. VI (1893), nr. 1.699 (17. XI), p. 1, *Rigolo*.
Bătaia în armată. Conferință rostită în sala „Dacia“ din București, în ziua de 9 ianuarie 1894. În broșură, Buc., 1894.
Țăranii — „Adevărul“, an. VII (1894), nr. 1.782 (15. II), p. 1.
O poveste tristă — „Adevărul“, an. VII (1894), nr. 1.791 (24. II), p. 1.
Dicționar româno-turc — „Adevărul“, an. VII (1894), nr. 1.825 (31. III), p. 1, *Rigolo*.
Armonie!... — „Munca“, an. V (1894), nr. 8 (19. IV), p. 2.
Instigatorii! — „Adevărul“, an. VII (1894), nr. 1.850 (29. IV), p. 1.
Morții la vot — „Adevărul“, an. VII (1894), nr. 1.950 (19. VIII), p. 1, *Rigolo*.
Emblema regală... — „Adevărul“, an. VII (1894), nr. 1.963 (2. IX), p. 1, *Rigolo*.
Alexandru III — „Adevărul“, an. VII (1894), nr. 2.012 (23. X), p. 1.

- Tămbălăul de ieri* — „Adevărul“, an. VII (1894), nr. 2.035 (17. XI), p. 1, *Rigolo*.
- Mesajul și criza* — „Adevărul“, an. VII (1894), nr. 2.037 (19. XI), p. 1.
- Spanachidi (Fragment)* — „Literatură și știință“, Buc., 1894, vol. II, p. 315—317.
- Serbarea de azi: Horia, Cloșca, Crișan* — „Lumea nouă“, an. I (1895), nr. 97, (16. II), p. 1.
- Polițiștii din Iasi* — „Lumea nouă“, an. I (1895), nr. 103 (22. II), p. 1.
- Fabrica de ciocoi* — „Lumea nouă“, an. I (1895), nr. 119 (10. III), p. 1.
- Reflecții* — „Lumea nouă“, an. I (1895), nr. 153 (16. IV), p. 2.
- Din crimele lui Take Ionescu. Infamia de la Cameră* — „Lumea nouă“, an. I (1895), nr. 158 (22. IV), p. 1.
- *Art. 262 — Cod. penal* — „Moș Teacă“, an. I (1895), nr. 6 (30. IV), p. 1.
- Acel ce tace* — „Moș Teacă“, an. I (1895), nr. 6 (30. IV), p. 2, *Rigolo*.
- Ce este Constituția* — „Moș Teacă“, an. I (1895), nr. 7 (7. V), p. 2.
- Prăsila regală* — „Moș Teacă“, an. I (1895), nr. 8 (10. V), p. 6, nesemnăt.
- Geograful Gorjan* — „Moș Teacă“, an. I (1895), nr. 35 (12. XI), p. 7, *Rigolo*.
- Anul nou* — „Moș Teacă“, an. III (1897), nr. 95 (1. I), p. 2, *Klaps*.
- Băieții lui Brătianu* — „Dreptatea“, an. II (1897), nr. 446 (22. VII), p. 1, *Rigolo*.
- Făpușile maiestății-sale* — „Dreptatea“, an. III (1898), nr. 709 (8. V), p. 1.
- La Văcărești — nu la Filaret!* — „Dreptatea“, an. III (1898), nr. 734 (4. VI), p. 1.
- Oamenii lui 98* — „Dreptatea“, an. III (1898), nr. 738 (8. VI), p. 1.
- Oculți și inteligența (IV)* — „Dreptatea“, an. III (1898), nr. 759 (29. VI), p. 1.
- Prefață la don Paladu* — „Don Paladu“ — *supliment gratuit al revistei Moș Teacă*, an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 2, *Rigolo*.

- Mitiță Scuza* — „Mitiță Scuza“ — *supliment gratuit la revista Moș Teacă*, an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 2, *Rigolo*.
- Servitorul regelui* — „Dreptatea“, an. III (1898), nr. 922 (12. XII), p. 1.
- Autorii răscoalelor* — „Dreptatea“, an. IV (1899), nr. 962 (25. I), p. 1.
- Casa de nebuni* — „Dreptatea“, an. IV (1899), nr. 1.008 (12. III), p. 1.
- Ajutor!* — „Dreptatea“, an. IV (1899), nr. 1.027 (31. III), p. 1.

BIBLIOGRAFIE

Identificarea scrierilor lui Anton Bacalbașa — răspândite într-o mulțime de reviste și ziare, de la cele mai importante pînă la cele mai neînsemnate — ridică probleme deosebit de dificile. În ciuda faptului că și-a desfășurat activitatea într-un interval scurt, de 17 ani, numărul scrierilor sale este enorm. Dintre publicațiile la care a colaborat cităm: *Drepturile omului*, *Munca*, *Democrația socială*, *Lumea nouă*, *Moftul român*, iar mai tîrziu la *Adevărul*, *Moș Teacă* etc. Greutatea identificării scrierilor lui Anton Bacalbașa e sporită de numeroasele pseudonime cu care scriitorul și-a semnat o bună parte din scrierile sale. Poate că nici un alt scriitor român, cu o viață atît de scurtă, nu a fost așa de ingenios în alegerea unui număr atît de variat de pseudonime.

În ultimul an al secolului trecut și în prima jumătate a secolului nostru, identificarea scrierilor lui Anton Bacalbașa a mai făcut obiectul preocupărilor unor istorici literari.

De pildă, Emil D. Fagure, în articolul *Anton Bacalbașa* — publicat la moartea scriitorului în *Adevărul*, an. XII (1899), nr. 3.664 (4 octombrie), p. 1 — susține că Anton Bacalbașa a semnat numeroase articole și cu pseudonimele *Rigolo*, *Kinderfus*, *Wunderkind*, *Toni*, *Quidam*. Revista *Moș Teacă*, în nr. 239 (10 octombrie), publică, pe lîngă diverse articole redacționale, în care se exprimă profunda durere pentru pierderea celui care a înființat această publicație și o serie de articole, pamflete, schițe etc. semnate de scriitor cu numele său adevărat sau cu diferite pseudonime.

Din acest număr omagial aflăm că el a iscălit și cu pseudonimele *Bran, Wunder, Rigolo, Quidam, Kinderfus, Milițianul, Cazon*.

Ceva mai târziu, Barbu Lăzăreanu, în articolul *În ceartă cu Anton Bacalbașa*, publicat în *Adevărul literar și artistic*, seria a II-a, an. II (1921), nr. 19 (3 aprilie) — pe care-l va republica apoi în volumul *Anton Bacalbașa*, Buc., 1924, Atelierele „Adevărul”, p. 3—8 — reamintește unele dintre pseudonimele lui Anton Bacalbașa, îmbogățind în același timp lista pseudonimelor cu altele noi. Aci se arată că autorul lui *Moș Teacă* a semnat *Toni, Inot, T.O.N., Quidam, Klaps, Rigolo, Kinderfus, Antonio de las Bacalbasas Antonulă ală Pēcăraruului, Un răcan*.

Acestor pseudonime, Barbu Lăzăreanu le mai adaugă și altele în articolul intitulat *Între I. L. Caragiale și Anton Bacalbașa*, publicat în volumul *Glose și comentarii de istoriografie literară*, Buc., 1958, E.S.P.L.A. La p. 143—146 aflăm că: „...La 2 noiembrie 1895, Nicu Filipescu, reînființând *Epoca* (cotidianul acesta dispăruse în vara anului 1889), ia ca redactor pe Tony Bacalbașa. Acesta își iscălea unele articole *Demagog*; dar făcea și antrefileuri pe care le semnau alții cu numele lor de familie și cu cel de botez.” Tot în volumul mai sus citat se află inclus și un studiu intitulat *Anton Bacalbașa* (p. 335—356), pe care Barbu Lăzăreanu îl publicase în 1924, în Atelierele „Adevărul”, și apoi, revizuiu-l și adăugindu-l, îl retipărește în 1948, în Buc., Editura „Cartea românească”. Vorbind despre cei care au semnat la revista *Emanciparea* în 1883, B. Lăzăreanu amintește pe *Batony*. Tot în acest studiu se mai arată că Anton Bacalbașa a mai semnat, în anumite perioade, *Klaps, Rigolo, Wunderkind, Demagog*.

În afară de aceste informații asupra pseudonimelor lui Anton Bacalbașa, nu s-au mai găsit alte surse demne de amintit. În general, la republicarea scrierilor lui Anton Bacalbașa s-au dat cele îndeobște cunoscute, mai ales acelea referitoare la *Moș Teacă*, evitându-se articolele, pamfletele și schițele a căror paternitate necesita o îndelungată muncă de cercetare.

Anton Bacalbașa, așadar, și-a semnat scrierile cu nenumărate și felurite pseudonime. În afară de cele cunoscute, cum sînt și unele amintite mai sus, *Toni, Quidam, Rigolo, Kinderfus*, etc., în ediția prezentă figurează și altele, cum ar fi, de pildă, *Viator, Un gazetar român, Milițianul, Un rezervist, Bran* etc., ce apar pentru prima dată într-o culegere dedicată memoriei lui A. Bacalbașa.

Depistarea unor pseudonime a fost îngreuiată și de unele informații contradictorii sau incomplete, precum și de faptul că, la același ziar, Anton Bacalbașa a colaborat împreună cu cei doi frați ai săi: Ion și Constantin Bacalbașa, și poate că, nu rareori, cei trei frați au semnat împreună cu aceleași pseudonime, cum ar fi, de exemplu, *B.* sau *Bac*. Dacă adăugăm faptul că, în timpul vieții scriitorului, și alți ziariști ai vremii foloseau uneori aceleași pseudonime, ca *Bran, Br., Un fost rezervist, A.B.* etc., întrebuintate în mod frecvent și de Anton Bacalbașa, ne putem da seama de dificultățile ce s-au ridicat în stabilirea paternității unor astfel de articole.

Lipsa de spațiu ne împiedică să publicăm amplele comentarii critice referitoare la pseudonimele lui Anton Bacalbașa. Ele vor apărea în întregime într-o publicație de specialitate.

În continuare publicăm un *Tablou cronologic al ziarelor, revistelor, almanahurilor etc. la care a colaborat Anton Bacalbașa, precum și lista pseudonimelor în ordinea folosită de autor*.

Tabloul publicațiilor respectă ordinea în care a colaborat scriitorul, iar în dreptul fiecărei reviste s-au dat pseudonimele cu care a semnat. Pseudonimele au fost reproduse în ordinea folosită de scriitor în coloanele respectivei reviste. Desigur că A. Bacalbașa adeseori revenea asupra unui pseudonim. În tabloul mai sus menționat am trecut fiecare pseudonim sau numele său adevărat acolo unde el apare prima dată în cadrul fiecărei reviste, nemai menționându-l după aceea decât în cazul cînd reapare la alt ziar etc.

În trei cazuri am trecut numele lui Anton Bacalbașa printre colaboratorii unor reviste pe care nu am putut să le cercetăm în întregime, colecțiile existente fiind descompletate; prima publicație de acest gen este *Mesagerul Brăilei*, a doua *Revista literară* din 1887, iar a treia este *Almanahul „Dreptății” pe anul 1897*. Ne-am permis să-l includem pe Anton Bacalbașa printre colaboratorii publicațiilor de mai sus datorită unor informații demne de a fi luate în seamă, care confirmă acest lucru: G. Ibrăileanu, în articolul *Anton Bacalbașa*, publicat în *Adevărul literar și artistic*, an. VI (1925), nr. 238 (28 iunie), p. 1, spune că Anton Bacalbașa a tipărit în 1883, în *Mesagerul Brăilei*, un început de roman. „La 1883 — mărturisirea Anton Bacalbașa într-o scrisoare adresată lui Garabet Ibrăileanu și tipărită în *Adevărul literar și artistic*, an. VI (1925), nr. 238 (28 iunie), p. 1 — am publicat un început de... roman cazon în *Mesagerul Brăilei*. Don colonel Dănescu — Dum-

nezeu să-l ierte! — citind opera, mi-a interzis să mai scriu. Ba a intervenit pe lângă familia mea, ca să facă gălăgie la redacția-n chestie să nu-mi mai publice oroarea! Și am lăsat-o baltă.“ Dar chiar A. Bacalbașa spunea în articolul *Hagiescu paraponisit*, publicat în *Dreptatea*, an. III (1898), nr. 924 (14 decembrie), că a scris articole despre arta lui Hagiescu în *Mesagerul Brăilei*.

A doua publicație este *Revista literară* din 1887. După o informație aflată în vol. *Contribuțiune la Bibliografia românească*, de Gheorghe Adamescu, Buc., 1928, Anton Bacalbașa a publicat aici poezii în anul 1887. Colaborarea lui Anton Bacalbașa este menționată în *Revista literară*, an. XI (1890), nr. 21 (10 iulie), p. 331, unde se publică „numele tuturor colaboratorilor noștri, foști și actuali, cu concursul cărora revista se menține de aproape unsprezece ani“, printre numele colaboratorilor figurînd și Anton Bacalbașa. De asemenea, la finele revistei din an. XIX (1898), nr. 36 (20 decembrie), și al celei din an. XX (1899), nr. 35 (20 decembrie) se află cîte o pagină pe care sînt trecuți „colaboratorii care au conlucrat la revistă de la anul 1880, data fondării ei, și pînă azi“. Printre colaboratori se află din nou Anton Bacalbașa. Dat fiind cele de mai sus, am trecut numele lui Anton Bacalbașa printre colaboratorii acestei reviste.

În *Dreptatea*, an. II (1897), nr. 583 (24 decembrie), p. 2, apare o informație referitoare la colaborarea lui Anton Bacalbașa la *Almanahul „Dreptății“ pe anul 1897*, cu bucata *Cunoaște-te pe tine*. Aceeași informație re apare și în *Dreptatea*, an. III (1898), nr. 591 (4 ianuarie) și nr. 592 (5 ianuarie). Deși acest almanah nu se află în bibliotecile cercetate, dat fiind faptul că Anton Bacalbașa a colaborat intens la ziarul *Dreptatea* menționăm și titlul mai sus amintit, cu toată rezerva cuvenită. În continuare publicăm *Tabloul cronologic*.

1882—1883 — *Literatorul*, Anton Bacalbașa.

1883 — *Emanciparea*, Batòny.

1883 — *Mesagerul Brăilei*, Anton Bacalbașa.

1885 ; 1888 — *Drepturile omului*, 1885 : Thony ; Quidam ; Inot ; Grachu ; Grachus ; 1888 : Anton Bacalbașa ; A.C.B.

1886—1887 — *Contemporanul*, Anton C. Bacalbașa.

1886 ; 1888—1889 ; 1895—1896 ; 1899 — *Epoca*, 1886 : A.B. ; 1888 : Quidam ; 1889 : Quidam ; 1895 : Demagog ; Bran ; Anton Bacalbașa ; a ; Toni ; 1896 : Demagog ; 1899 : Anton Bacalbașa.

1887 — *Revista literară*, Anton Bacalbașa.

1888 — *Dezrobirea*, Anton Bacalbașa.

1888 — *Frăția*, A.C.B.

1888 — *Apărătorul*, Anton Bacalbașa.

1888—1889 — *Gutenberg*, 1888 : A.C.B. ; 1889 : Anton Bacalbașa.

1889 — *Naționalul*, A.B. ; Ab. ; Tony.

1890 — *Asimilarea*, Anton Bacalbașa.

1890—1891 — *Timpul*, 1890 : A.C.B. ; 1891 : Ab.

1890—1894 — *Munca*, 1890 : Grachu ; 1891 : Grachu ; Anton Bacalbașa ; A.B. ; A.N.Ton ; 1892 : Anton Bacalbașa ; Un rezervist ; A.B. ; 1893 : Anton Bacalbașa ; A.B. ; Kinderfus ; T.O.N. ; Kf ; 1894 : Anton Bacalbașa ; Quodam ; A.B.

1890—1895 ; 1899 — *Adevărul*, 1890 : Un rezervist ; Rezervistul ; 1891 : Quidam ; Un rezervist ; 1892 : A.B. ; Toni ; T.O.N. ; Anton Bacalbașa ; Kinderfus ; Quidam ; Un rezervist ; 1893 : Kinderfus ; Quidam ; B. ; Anton Bacalbașa ; Inot ; Rigolo ; Klaps ; A.B. ; T.O.N. ; Bran ; Un răcan ; Br. ; Wunderkind ; Tony ; Kind ; Quid. ; Rezervist ; 1894 : Anton Bacalbașa ; Quidam ; Cazon ; Rigolo ; Klaps ; Wunderkind ; A.B. ; Răcan ; Inot ; T.O.N. ; Moș Teacă ; Wund. ; Un răcan ; Rig. ; Wunder ; B. ; Bran ; Vice-Rigolo ; Br. ; Kinderfus ; 1895 : Rigolo ; Bran ; Anton Bacalbașa ; Rig ; Wunder ; Br. ; T.O.N. ; Inot ; Quid. ; A.B. ; Cazon ; Bac-ALB-așă ; 1899 : Anton Bacalbașa.

1892 — *Democrația socială*, Anton Bacalbașa ; Quidam ; Un rezervist ; Kinderfus ; A.B. ; B. ; Rezervistul ; Inot ; Toni ; T.O.N.

1892 — *Calendarul muncitorului din Galați pe anul 1892*, Anton C. Bacalbașa.

1892 — *Lucrătorul* (Galați), Anton Bacalbașa.

1893 — *Moștul român*, Articole nesemnate ; Ed. Spanachidi ; Anton Ciobănescu ; Spanachidi.

1893—1894 — *Literatură și știință*, 1893 : Anton Bacalbașa ; 1894 : Anton Bacalbașa.

1894 — *Almanahul social-democrat pe anul 1894*, Bran ; Anton Bacalbașa.

1894 — *Țara*, Anton Bacalbașa.

1895—1896 ; 1898 — *Lumea nouă*, 1895 : Anton Bacalbașa ; Rigolo ; Wunder ; Bran ; Cazon ; T.O.N. ; A.B. ; Rig. ; 1896 : Anton Bacalbașa ; 1898 : Anton Bacalbașa.

- 1895—1899 — *Moș Teacă*, 1895 : Anton Bacalbașa ; Rigolo ; Articole neșemnate ; Quidam ; Cazon ; Bran ; Don Tony ; Viator ; A.B. ; Kinderfus ; Wunder ; Abe. ; Klaps ; Rig. ; 1896 : Abe. ; Wunder ; Caliopy Teacă ; Rig. ; Bran ; Rigolo ; Cazon ; Kind ; Articole neșemnate ; A.B. ; Madam Caliopi ; Wund. ; Calyope Téaque ; D-na Tirimpimpim ; Un gazetar român ; Calyope Fourreau ; Kinderfus ; Milițianul ; Tonton ; 1897 : Anton Bacalbașa ; Klaps ; Moș Teacă ; Wunder ; Bran ; Cazon ; Rigolo ; Kinderfus ; Articole neșemnate ; Răcan ; Caliopy Théaque ; Abayados de Calatrava y Rigolo Năbădayos ; Calyope Fourreau ; Madame Caliopy ; 1898 : A.B. ; Calyope Fourreau ; Rigolo ; Wunder ; Articole neșemnate ; Quidam ; Klaps ; Cazon ; Moș Teacă ; Rig. ; Kinderfus ; 1899 : Rigolo ; Articole neșemnate ; Anton Bacalbașa ; Cazon ; Wunder ; Moș Teacă ; Caliopy Fourreau.
- 1895 — *Hazul* — supliment gratuit al ziarului *Vatra*, Anton Bacalbașa ; Bran ; Cazon.
- 1896—1899 — *Dreptatea*, 1896 : B. ; Anton Bacalbașa ; Bran ; Grachu ; Tonton ; 1897 : Anton Bacalbașa ; A.B. ; Bran ; Rezervist ; Rigolo ; Rig. ; Quidam ; Quid. ; 1898 : Anton Bacalbașa ; Wunder ; Bran ; Klaps ; Cazon ; Quidam ; 1899 : Bran ; Anton Bacalbașa ; A.B. ; Cazon.
- 1897 — *Albumul „Dreptății”*, Anton Bacalbașa.
- 1897 — *Almanachul „Dreptății”*, Anton Bacalbașa.
- 1897—1899 — *Almanachul lui „Moș Teacă”*, 1897 : Ed. Spanachidi ; Articole neșemnate ; 1898 : Articole neșemnate ; Anton Bacalbașa ; 1899 : Articole neșemnate.
- 1898 — *Trompeta socialistă*, Milițian.
- 1899 — *Trompeta*, Anton Bacalbașa.

- A. = *Adevărul*
 ALB. D. = *Albumul Dreptății*
 A. LIT. = *Adevărul literar*
 ALMANACH. D. = *Almanachul Dreptății*
 ALMANACH. M.T. = *Almanachul lui Moș Teacă*
 ALMANACH. SOC. DEMOCR. = *Almanachul social democrat pe anul 1894*
 AP. = *Apărătorul*
 AS. = *Asimilarea*
 C. = *Contemporanul*
 CALEND. MUNCIT. = *Calendarul muncitorului din Galați pe anul 1892*
 CFR. = *Chefereul — supliment gratuit la ziarul „Moș Teacă”*
 D. = *Dreptatea*
 DEZR. = *Dezrobirea*
 D.O. = *Drepturile omului*
 D.P. = *Don Paladu — supliment gratuit la ziarul „Moș Teacă”*
 D.S. = *Democrația socială*
 E. = *Epoca*
 EM. = *Emanciparea*
 FR. = *Frăția*
 G. = *Gutenberg*
 H. = *Hazul — supliment umoristic la „Vatra”*
 LIT. = *Literatorul*
 LIT. ȘT. = *Literatură și știință*
 L.N. = *Lumea nouă*
 LUCR. = *Lucrătorul*
 M. = *Munca*
 MES. BR. = *Mesagerul Brăilei*
 M. R. = *Moftul român*
 M. SC. = *Mițișă Scuză — su-*

pliment gratuit la ziarul
„Moș Teacă”

M.T. = Moș Teacă

NAȚ. = Naționalul

O. = Oculta — supliment
gratuit la ziarul „Moș
Teacă”

REV. LIT. = Revista literară

T. = Timpul

TR. = Trompeta

TR. SOC. = Trompeta so-
cialistă

Ț. = Țara — supliment de
duminică

V. = Viața.

I. SCRIERI PUBLICATE ÎN TIMPUL VIETII ÎN ZIARE ȘI REVISTE

1882

Justiție — LIT., an. III (1882), nr. 3 (semestrul întâi), p. 145—146.

1883

Nu ți-e milă — LIT., an. IV (1883), nr. 2 (II), p. 99.

Capitalul. Cartea I. Dezvoltarea producției capitaliste. 1. Despre
marfă, schimb și monetă — EM., an. I (1883), nr. 4 (f.d.),
p. 61—63, semnat Batony. În rev. Emanciparea a fost publicată
și următoarea notă: „Prescurtat după *Das Capital*, scriere
a renumitului economist Karl Marx, care a murit acum
două luni în Anglia”. (Nota rev. *Emanciparea*.)

Capitalul. Cartea I. Dezvoltarea producției capitaliste. Despre
capital și chipul în care ia naștere — EM., an. I (1883),
nr. 5 (f.d.), p. 79—81, Batony.

Capitalul. Dezvoltarea producției capitaliste. Ziua de muncă
— EM., an. I (1883), nr. 7 (f.d.), p. 108—111, Batony.

1885

Din viața dezmoșteniților. O naștere — D.O., an. I (1885), nr. 8
(10. II), p. 1—2, Thony.

Ceasuri pierdute — D.O., an. I (1885), nr. 28 (6. III), p. 2—3,
Thony.

Din viața dezmoșteniților — D.O., an. I (1885), nr. 59 (13. IV),
p. 1, Quidam.

Din cazarmă — D.O., an. I (1885), nr. 93 (29. V), p. 1—2, Inot.

Papă-Lapte — D.O., an. I (1885), nr. 105 (12. VI), p. 1—2, *Inot*.
Tîrîie-Brîu — D.O., an. I (1885), nr. 109 (16. VI), p. 1, *Inot*.
Leone — D.O., an. I (1885), nr. 110 (18. VI), p. 1—2, *Inot*.
Scrisoarea unui osîndit — D.O., an. I (1885), nr. 115 (23. VI), p. 1—2, *Inot*.
Din războaiele mele [I] *O zi pierdută* — D.O., an. I (1885), nr. 116 (26. VI), p. 1—2, *Inot*.
Rezervistul — D.O., an. I (1885), nr. 119 (29. VI), p. 1—2, *Inot*. Republicat în A., an. VII (1894), nr. 1.781 (14. II), p. 2.
Scrisoare. (Prietenului Avsol) — D.O., an. I (1885), nr. 123 (5. VII), p. 1—2, *Inot*.
Din războaiele mele. II. Cîntea burgheză — D.O., an. I (1885), nr. 125 (7. VII), p. 1—2, *Inot*.
Povestea unui soldat — D.O., an. I (1885), nr. 126 (9. VII), p. 1—2, *Inot*.
Cum să trăiește. Moravuri ostășești — D.O., an. I (1885), nr. 128 (11. VII), p. 1—2, *Inot*. Republicat, sub titlul *Un sergent-major*, în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893 și în celelalte ediții.
Iertați-mă. Moravuri ostășești — D.O., an. I (1885), nr. 130 (13. VII), p. 1—2, *Inot*.
Sofia Perovskaia... — D.O., an. I (1885), nr. 132 (16. VII), p. 1—2, *Inot*.
Imprejurul meu — D.O., an. I (1885), nr. 134 (18. VII), p. 1—2, *Inot*.
Neroziile zilei. Cinci parale Universul — D.O., an. I (1885), nr. 135 (19. VII), p. 3, *Inot*.
Scrisoare. (Prietenului Odiseu) — D.O., an. I (1885), nr. 136 (20. VII), p. 1—2, *Inot*.
Poveste din spital — D.O., an. I (1885), nr. 142 (30. VII), p. 1, *Inot*.
Cum să moare — D.O., an. I (1885), nr. 145 (2. VIII), p. 1—2, *Inot*.
Iluzii pierdute — D.O., an. I (1885), nr. 146 (3. VIII), p. 1, *Inot*.
Amintiri din Dobrogea — D.O., an. I (1885), nr. 155 (16—17. VIII), p. 1—2, *Grachu*.
Moș Teacă — D.O., an. I (1885), nr. 164 (28. VIII), p. 1—2, *Grachu*.

Scrisoare către soldați — D.O., an. I (1885), nr. 169 (4. IX), p. 1, *Grachu*.
A doua scrisoare către soldați — D.O., an. I (1885), nr. 173 (8. IX), p. 2, *Grachu*.
A treia scrisoare către soldați — D.O., an. I (1885), nr. 177 (13. IX), p. 1—2, *Grachu*.
Taci cu mama — D.O., an. I (1885), nr. 181 (19. IX), p. 1—2, *Grachu*.
Obicei gazetăresc — D.O., an. I (1885), nr. 189 (28. IX), p. 1, *Grachu*.
Motivele — D.O., an. I (1885), nr. 190 (29. IX), p. 1—2, *Grachu*.
Echilibrul lui musiu Tache — D.O., an. I (1885), nr. 191 (1. X), p. 1—2, *Grachu*.
După scăpare — D.O., an. I (1885), nr. 193 (3. X), p. 1—2, *Grachu*.
I-a lăsat corigenți — D.O., an. I (1885), nr. 199 (10. X), p. 1—2, *Grachu*.
Politicianii noștri — D.O., an. I (1885), nr. 215 (26. XI), p. 1, *Grachus*.

1886

Sfîrșitul colectivității — E., an. I (1886), nr. 61 (2. II), p. 1, A.B.
Cele sfinte nu huliți — C., an. V. (1886), nr. 3 (IX), p. 263. Republicată în FR. (Galați), an. I (1888), nr. 5 (15. V), p. 3, A.C.B. și în CALEND. MUNCIT. pe anul 1892, p. 32.

1887

Hotărît — C., an. VI (1887), nr. 3 (X), p. 220.

1888

[*Aniversarea Comunei. Toast rostit la Cercul muncitorilor din București în ziua de 5 martie 1888.*] — DEZR., an. I (1888), nr. 13 (12. III), p. 2.
Cele sfinte nu huliți — FR., an. I (1888), nr. 5 (15. V), p. 3, A.C.B. Vezi an. 1886.
Șarlatani de bilci!... — G., an. II (1888), nr. 15 (3. VII), p. 1, A.C.B.
Furtuna se apropie — G., an. II (1888), nr. 19 (13. VII), p. 1—2, A.C.B.

[*Intilnirea greviștilor. Discurs ținut la Cercul muncitorilor.*] — AP., an. I (1888), nr. 9 (13. VIII), p. 2.

Nu mai cerca... — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 5 (19. IX), p. 1—2.

Și azi! — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 12 (26. IX), p. 2.

Bătăia în armată — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 16 (30. IX), p. 1, A.C.B.

O pagină de dragoste — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 19 (3. X), p. 1—2.

Povestea mințe — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 19 (3. X), p. 3.

O victorie — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 21 (5. X), p. 1, A.C.B.

Bietul Dumnezeu! — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 26 (10. X), p. 1.

Agbiotantul — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 26 (10. X), p. 2—3. Republicat în D.S., an. I (1892), nr. 33 (16. VIII), p. 2—3, *Inot*; vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893 și în celelalte ediții.

Rușine — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 27 (11. X), p. 1.

Unirea cu colectivității — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 29 (13. X), p. 1.

Colegiul țărănesc — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 30 (14. X), p. 3.

Alegerea de azi — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 31 (15. XI), p. 2—3.

Camera viitoare — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 35 (20. X), p. 1.

Ion Nădejde — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 37 (22. X), p. 1.

Sătenii arestați — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 38 (23. X), p. 1.

Mariei — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 39 (24. X), p. 1.

Marș-marș! — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 39 (24. X), p. 2.

Ce să facă? — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 45 (31. X), p. 2.

În iarnă — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 45 (31. X), p. 2.

De ce nu vrei? — D.O., seria a II-a, an. I (1888), nr. 58 (14. XI), p. 2.

Ziua de ieri — E., an. IV (1888), nr. 913 (9. XII), p. 1, *Quidam*.

Tutela — E., an. IV (1888), nr. 914 (10. XII), p. 1, *Quidam*.

Tutela funcționarilor — E., an. IV (1888), nr. 915 (11. XII), p. 1, *Quidam*.

Două parlamente — E., an. IV (1888), nr. 917 (13. XII), p. 1, *Quidam*.

Retragerea biletelor ipotecare — E., an. IV (1888), nr. 918 (14. XII), p. 1, *Quidam*.

Pater, peccavi! — E., an. IV (1888), nr. 925 (21. XII), p. 1, *Quidam*.

Burduf de idei — E., an. IV (1888), nr. 928 (24. XII), p. 1, *Quidam*.

Magistratura — E., an. IV (1888), nr. 929 (25. XII), p. 1, *Quidam*.

1889

Hoțiile de la Eforie — E., an. IV (1889), nr. 978 (22. II), p. 3, *Quidam*.

Un deștept — E., an. IV (1889), nr. 1.013 (2. IV), p. 2, *Quidam*.

Pentru Eminescu. — NAȚ., an. I (1889), nr. 71 (3. VI), p. 1, A.B.

Evoluții electorale — NAȚ., an. I (1889), nr. 114 (26. VII), p. 1, Ab.

Opera italiană — NAȚ., an. I (1889), nr. 114 (26. VII), p. 2, Tony.

Curier teatral — NAȚ., an. I (1889), nr. 117 (29. VII), p. 2, Tony.

Fabrica de Mălini — NAȚ., an. I (1889), nr. 132 (16—17. VIII), p. 2, A.B.

Curierul petrecerilor — NAȚ., an. I (1889), nr. 158 (18—19. IX), p. 2, Tony.

Teatrul Național — NAȚ., an. I (1889), nr. 167 (29. IX), p. 2, Tony.

Curierul petrecerilor — NAȚ., an. I (1889), nr. 170 (2—3. X), p. 2, Tony.

1890

O pălărie — T., an. XI (1890), nr. 206 (26. VII), p. 1, A.C.B.

Nea Niță — T., an. XI (1890), nr. 212 (3. VIII), p. 1, A.C.B.

Ce am văzut — AS., an. I (1890), nr. 4 (18. IX), p. 1.

Cui vorbim — AS., an. I (1890), nr. 5 (8. X), p. 1.

Bustul lui Eminescu : impresii — M., an. I (1890), nr. 33, *Grachu*.
Colecția Ziarului *Munca*, aflată la Biblioteca Academiei R.S.R., fiind descompletată, am reprodus acest articol după sumarul ziarului pe anul 1890, ce se află la nr. 52 al anului 1891.

Liberalii, conservatorii și noi — M., an. I (1890), nr. 34, *Grachu*.
Vezi nota art. *Bustul lui Eminescu : impresii* — M., an. I (1890), nr. 33, *Grachu*.

Bătaia în armată — A., an. III (1890), nr. 677 (24. XI), p. 1—2,
Un rezervist.

Rezerviștii — A., an. III (1890), nr. 685 (3—4. XII), p. 1,
Un rezervist.

Bătaia în armată — A., an. III (1890), nr. 693 (14. XII), p. 1,
Un rezervist.

Leacul definitiv — M., an. I (1890), nr. 43 (16. XII), p. 2,
Grachu.

Reforma armatei — A., an. III (1890), nr. 699 (21. XII), p. 1—2,
Rezervistul.

1891

Briganzii — T., an. XIII (1891), nr. 4 (6. I), p. 2, *Ab*.

Lucia — T., an. XIII (1891), nr. 6 (10. I), p. 2, *Ab*.

Epigrame — M., an. I (1891), nr. 51 (10. II), p. 4, *Grachu*.

Epigrame — M., an. II (1891), nr. 1 (24. II), p. 4, *Grachu*.

Petale — T., an. XIII (1891), nr. 52 (7. III), p. 2—3, *Ab*.

Literatură-negoț — T., an. XIII (1891), nr. 54 (9. III), p. 2, *Ab*.

„*Nu vă amestecați!*” — M., an. II (1891), nr. 3 (10. III), p. 3,
Grachu.

Beneficiul lui Nottara — T., an. XIII (1891), nr. 60 (16. III),
p. 3, *Ab*.

Olenișa — M., an. II (1891), nr. 4 (17. III), p. 1.

Alegerile de delegați — M., an. II (1891), nr. 6. Colecția ziarului *Munca*, aflată la Biblioteca Academiei R.S.R., fiind descompletată, am reprodus acest articol după sumarul ziarului pe anul 1891, ce se află la nr. 52 al anului 1892.

Cum s-au ales delegații — M., an. II (1891), nr. 7. Vezi nota art.

Alegerile de delegați — M., an. II (1891), nr. 6.

Jak Schingiuitorul — M., an. II (1891), nr. 7. Vezi nota art.

Alegerile de delegați — M., an. II (1891), nr. 6.

Teroarea la alegeri — M., an. II (1891), nr. 8. Vezi nota art.

Alegerile de delegați — M., an. II (1891), nr. 6.

Cum se muncește — M., an. II (1891), nr. 9 (21. IV), p. 3.
[*Să arătăm puterea muncitorilor*. Cuvîntare ținută la sala „Orfeu” în preajma lui 1 Mai]. — M., an. II (1891), nr. 10 (28. IV),
p. 3.

Partidul liberal — M., an. II (1891), nr. 12 (12. V), p. 3.

Entuziasm și recunoștință — A., an. III (1891), nr. 828 (15. V),
p. 2, *Quidam*.

Poliția noastră — A., an. III (1891), nr. 831 (18. V), p. 1—2,
Quidam.

Armata — M., an. II (1891), nr. 13 (19. V), p. 1.

Se duce religia!... — M., an. II (1891), nr. 14 (26. V), p. 2—3.

N-avem proletari? — M., an. II (1891), nr. 16 (9. VI), p. 1.

Evreii în România — M., an. II (1891), nr. 17 (16. VI), p. 1.

Un proiect zadarnic — M., an. II (1891), nr. 19 (30. VI), p. 2.

[*Nevoia de a se alcătui și-n Brăila un partid al muncitorilor*.
Conferință ținută la Brăila.] — M., an. II (1891), nr. 22
(1. VII), p. 1.

Foametea — M., an. II (1891), nr. 20 (7. VII), p. 1. Republicat
în M., an. IV (1894), nr. 46 (9. I), p. 1.

O lege infamă — A., an. III (1891), nr. 882 (12. VII), p. 1,
Un rezervist.

Liberarea lui Cojocaru — M., an. II (1891), nr. 27 (24. VIII),
p. 1.

Practică și poezie — M., an. II (1891), nr. 30 (15. IX),
p. 1—2.

Învățătorii sătești judecați de d-l Filipescu — M., an. II (1891),
nr. 31 (22. IX), p. 1—2.

Toți ca unul — M., an. II (1891), nr. 33 (6. X), p. 2, *A.B*.

Cît am cîștigat — A., an. II (1891), nr. 34 (13. X), p. 1.

[*Cerem liberarea lui Cojocaru*. Cuvîntare rostită la Clubul muncitorilor din București în ziua de 6 octombrie 1891.] — M.,
an. II (1891), nr. 34 (13. X), p. 2—3.

Socialismul și armata — M., an. II (1891), nr. 36 (27. X), p. 1.

Un document prețios — M., an. II (1891), nr. 38. Vezi nota art.
Alegerile de delegați — M., an. II (1891), nr. 6.

Mișcarea din Craiova — M., an. II (1891), nr. 38. Vezi nota art.

Alegerile de delegați — M., an. II (1891), nr. 6.

Funcționarii comerciali — M., an. II (1891), nr. 39, *A. N. Ton*.

Vezi nota art. *Alegerile de delegați* — M., an. II (1891), nr. 6.

Criza — M., an. II (1891), nr. 42. Vezi nota art. *Alegerile de delegați* — M., an. II (1891), nr. 6.

Puterile... — M., an. II (1891), nr. 42. Vezi nota art. *Alegerile de delegați* — M., an. II (1891), nr. 6.

1892

Incepe! — D. S., an. I (1892), nr. 1 (5. I), p. 1.

[*Unirea tuturor muncitorilor fără deosebire de sex și naționalitate într-un puternic partid.* Cuvântare rostită la inaugurarea Clubului muncitorilor din Galați în ziua de 26 decembrie 1891.] — D. S., an. I (1892), nr. 1 (5. I), p. 2.

Vagabondul de Guy de Maupassant — D. S., an. I (1892), nr. 1 (5. I), p. 2—3; nr. 2 (12. I), p. 2—3; nr. 3 (19. I), p. 2, trad. de *Quidam*.

D. N. C. Săruleanu — D. S., an. I (1892), nr. 2 (12. I), p. 1.

Auditor ordinar — D. S., an. I (1892), nr. 2 (12. I), p. 1.

[*Partidele noastre politice.* Conferință ținută la Clubul muncitorilor din Ploiești.] — D. S., an. I (1892), nr. 2 (12. I), p. 2.

Armata și muncitorii — D. S., an. I (1892), nr. 2 (12. I), p. 3, *Un rezervist*.

Țara fericită! — D. S., an. I (1892), nr. 3 (19. I), p. 1.

Tot regele, sireacul! — D. S., an. I (1892), nr. 3 (19. I), p. 2, *Kinderfus*.

Zilele democratului — D. S., an. I (1892), nr. 4 (26. I), p. 2, *Kinderfus*.

[*Partidele noastre.* Conferință ținută la Clubul muncitorilor în ziua de 19 ianuarie 1892.] — D. S., an. I (1892), nr. 4 (26. I), p. 2.

De nunta lor — D. S., an. I (1892), nr. 5 (2. II), p. 1.

[*Partidul muncitorilor.* Discurs ținut la Clubul muncitorilor din București.] — D. S., an. I (1892), nr. 5 (2. II), p. 1—2.

Ziua de mâine — D. S., an. I (1892), nr. 5 (2. II), p. 2, *Kinderfus*.

Inventatorul de Théodore Ghèze (fragment) — D. S., an. I (1892), nr. 5 (2. II), p. 3; nr. 6 (9. II), p. 3; nr. 7 (16. II), p. 3, trad. de *Quidam*.

[*Alianțe făcute pentru căpătarea osului de ros.* Cuvântare rostită la Clubul muncitorilor din București în ziua de 26 ianuarie 1892.] — M., an. II (1892), nr. 50 (2. II), p. 2.

Unde-i scăparea — D. S., an. I (1892), nr. 6 (9. II), p. 1.

[*Trăiască partidul muncitorilor!* Conferință ținută la Clubul muncitorilor din Ploiești în ziua de 2 februarie 1892.] — D. S., an. I (1892), nr. 6 (9. II), p. 2—3.

Munca noastră — D. S., an. I (1892), nr. 7 (16. II), p. 1.

O viață — D. S., an. I (1892), nr. 7 (16. II), p. 2, *A.B.*

Cronica. (*Cristu Negoescu.*) — D. S., an. I (1892), nr. 7 (16. II), p. 2, *Kinderfus*.

[*Să ne îngrijim mai de aproape de organizarea muncitorilor.* Conferință ținută la Clubul muncitorilor din Ploiești.] — D. S., an. I (1892), nr. 7 (16. II), p. 2.

Ținerimii... — D. S., an. I (1892), nr. 8 (23. II), p. 1. Republicat în M., an. III (1892), nr. 4 (15. III), p. 4; A., an. VII (1894), nr. 1.741 (1. I), p. 1.

Testamentul răposatului — D. S., an. I (1892), nr. 8 (23. II), p. 2, *Kinderfus*.

Nebunie — D. S., an. I (1892), nr. 8 (23. II), p. 2—3, *A.B.*

Un giuvaier boieresc — D. S., an. I (1892), nr. 9 (1. III), p. 1, *A.B.*

[*Asupra organizației Clubului muncitorilor.* Cuvântare rostită la Clubul muncitorilor din Ploiești în ziua de 23 februarie 1892.] — D. S., an. I (1892), nr. 9 (1. III), p. 2.

Ovreiul de I. Turgheniev — D. S., an. I (1892), nr. 9 (1. III), p. 2—3; nr. 10 (8. III), p. 2—3; nr. 11 (15. III), p. 2—3; nr. 12 (22. III), p. 2—3, trad. de *Quidam*.

Reforme — D. S., an. I (1892), nr. 10 (8. III), p. 1.

Comuna din Paris. [Conferință ținută la Clubul muncitorilor din Ploiești în ziua de 8 martie 1892.] — D. S., an. I (1892), nr. 11 (15. III), p. 2.

Ținerimii... — M., an. III (1892), nr. 4 (15. III), p. 4. Vezi an. 1892.

Calm — D. S., an. I (1892), nr. 12 (22. III), p. 1.

1 Mai — D. S., an. I (1892), nr. 13 (29. III), p. 1.

Ciorba de minătârci. (*Cronica parlamentară.*) — D. S., an. I (1892), nr. 13 (29. III), p. 2, *Kinderfus*.

Isus — D. S., an. I (1892), nr. 14 (5. IV), p. 1.

Scrisoare deschisă către Primăvară — D. S., an. I (1892), nr. 14 (5. IV), p. 2, *Kinderfus*.

[*Pentru ce luptăm noi socialiștii.* Conferință ținută cu prilejul zilei de 1 Mai la Clubul muncitorilor din Ploiești.] — D. S., an. I (1892), nr. 15 (12. IV), p. 1.

Cristos la Ploiești — D. S., an. I (1892), nr. 15 (12. IV), p. 2, *Kinderfus*.

Veacul nostru — D. S., an. I (1892), nr. 16 (19. IV), p. 2.

Visul lui 1 Mai — D. S., an. I (1892), nr. 16 (19. IV), p. 2—3, *A.B.*

Religia — D. S., an. I (1892), nr. 17 (26. IV), p. 2.

Scrisoare deschisă lui Adam — D. S., an. I (1892), nr. 17 (26. IV), p. 2, *Kinderfus*.

Două corăbii — M., an. III (1892), nr. 9, număr festiv (1. V), p. 4.

Botoșanii — D. S., an. I (1892), nr. 18 (3. V), p. 1.

Socialismul în Botoșani — D. S., an. I (1892), nr. 18 (3. V), p. 2, *Kinderfus*.

Două Maiuri — D. S., an. I (1892), nr. 19 (10. V), p. 2, *Kinderfus*.

[*Rolul țărănimii în mișcarea socialistă din România. Conferință ținută la Clubul muncitorilor din Ploiești în ziua de 3 mai 1892.*] — D. S., an. I (1892), nr. 19 (10. V), p. 2.

De la Botoșani — D. S., an. I (1892), nr. 20 (17. V), p. 2, *B.*

Din armată — M., an. III (1892), nr. 13 (17. V), p. 4, *Un rezervist*.

Scandal! — D. S., an. I (1892), nr. 21 (24. V), p. 1.

Sfânta Filošteia — D. S., an. I (1892), nr. 22 (31. V), p. 1.

[*Pentru unirea mișcărilor țărănești cu mișcarea socialistă. Conferință ținută la Clubul muncitorilor din Ploiești în ziua de 24 mai 1892.*] — D. S., an. I (1892), nr. 22 (31. V), p. 2.

„*Din goana vieței*” — D. S., an. I (1892), nr. 22 (31. V), p. 2—3, *A.B.*

Constantin Olcescu — D. S., an. I (1892), nr. 23 (7. VI), p. 1.

D-l Maiorescu și socialismul — A., an. V (1892), nr. 1.199 (7. VI), p. 1, *A.B.* Republicat în D. S., an. I (1892), nr. 24 (14. VI), p. 2, *A.B.*; M., an. III (1892), nr. 17 (14. VI), p. 1—2, *A.B.*

D-l Maiorescu și socialismul — D. S., an. I (1892), nr. 24 (14. VI), p. 2, *A.B.* Vezi an. 1892.

„*Note și schițe*” — D. S., an. I (1892), nr. 24 (14. VI), p. 2—3, *A.B.* Republicat în A., an. V (1892), nr. 1.214 (22. VI), p. 2, *A.B.*

D-l Maiorescu și socialismul — M., an. III (1892), nr. 17 (14. VI), p. 1—2, *A.B.* Vezi an. 1892.

Două sicriuri (din *Les pauvres gens, nouvelles socialistes de E. I. Bedinghaus, Bruxelles*) — D. S., an. I (1892), nr-le: 25 (21. VI), p. 2—3; 26 (28. VI), p. 2—3, trad. de *Quidam*.

„*Note și schițe*” — A., an. V (1892), nr. 1.214 (22. VI), p. 2, *A.B.* Vezi an. 1892.

Lupte zadarnice — D. S., an. I (1892), nr. 26 (28. VI), p. 1.

Familia lor — D. S., an. I (1892), nr. 26 (28. VI), p. 2, *A.B.*

Ravachol — D. S., an. I (1892), nr. 27 (5. VII), p. 2.

Ciobanul — D. S., an. I (1892), nr. 27 (5. VII), p. 2—3, *A.B.* Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții.

Un epilog — D. S., an. I (1892), nr. 28 (12. VII), p. 1.

Holera de Maur Jókai — D. S., an. I (1892), nr. 28 (12. VII), p. 2—3; nr. 29 (19. VII), p. 2—3, trad. de *Quidam*.

În vacanță — D. S., an. I (1892), nr. 29 (19. VII), p. 2, *A.B.*

Argumente oficioase — D. S., an. I (1892), nr. 30 (26. VII), p. 1.

Două Belgii — D. S., an. I (1892), nr. 30 (26. VII), p. 1, *A.B.*

[*Împotriva naționalismului. Cuvîntare rostită la Clubul muncitorilor din București.*] — D. S., an. I (1892), nr. 30 (26. VII), p. 2.

Patriotism și internaționalism — D. S., an. I (1892), nr. 31 (2. VIII), p. 1; nr. 32 (9. VIII), p. 1.

Contrabandă republicană — D. S., an. I (1892), nr. 31 (2. VIII), p. 1, *A.B.*

Manevrele — D. S., an. I (1892), nr. 31 (2. VIII), p. 1, *Rezervistul*.

Transilvania-n vagon — D. S., an. I (1892), nr. 31 (2. VIII), p. 1—2, *Inot*. Republicat în M. R., an. I (1893), nr. 28 (6. V), p. 2—3, nesemnăt.

Democrați sau socialiști? — D. S., an. I (1892), nr. 32 (9. VIII), p. 1, *A.B.*

Fragile — D. S., an. I (1892), nr. 32 (9. VIII), p. 2—3, *Inot*. Republicat în A., an. VI (1893), nr. 1.671 (18. X), p. 2, *Quidam*.

Cu cine avem onoare?... — D. S., an. I (1892), nr. 33 (16. VIII), p. 1.

Iulian — D. S., an. I (1892), nr. 33 (16. VIII), p. 2, *A.B.* Republicat în A., an. VII (1894), nr. 1.753 (17. I), p. 2, *A.B.*

Aghiotantul — D. S., an. I (1892), nr. 33 (16. VIII), p. 2—3, Inot. Vezi an. 1888.

Turburările — D. S., an. I (1892), nr. 34 (23. VIII), p. 1.

Democrați sau socialiști? — D. S., an. I (1892), nr. 34 (23. VIII), p. 1, A.B.

„Fleacul” deștept — D. S., an. I (1892), nr. 34 (23. VIII), p. 2, Inot.

Danțul Evei de Hector France — D. S., an. I (1892), nr. 34 (23. VIII), p. 2—3, trad. de *Quidam*.

Greva a reușit — D. S., an. I (1892), nr. 35 (30. VIII), p. 1.

Negustorul de sicrie de Hector France — D. S., an. I (1892), nr. 35 (30. VIII), p. 2—3, trad. de *Inot*.

Greva din Galați — A., an. V (1892), nr. 1.281 (1. IX), p. 3, *Toni*.

Organizarea muncitorilor — D. S., an. I (1892), nr. 36 (6. IX), p. 1.

Un caz de turbare — D. S., an. I (1892), nr. 36 (6. IX), p. 1, *Toni*.

Cifre de Hector France — D. S., an. I (1892), nr. 36 (6. IX), p. 2—3, trad. de *Inot*.

Socotelile grevei lucrătorilor tăbăcari din Ploiești — D. S., an. I (1892), nr. 36 (6. IX), p. 3.

Învățămintele — D. S., an. I (1892), nr. 37 (13. IX), p. 1.

Muză, nu glumă! — D. S., an. I (1892), nr. 37 (13. IX), p. 1—2, *Inot*.

[Clubul nostru e un club politic. Cuvîntare ținută la Clubul muncitorilor din Ploiești.] — D. S., an. I (1892), nr. 37 (13. IX), p. 2.

[În toată lumea muncitorii se organizează. Conferință ținută la Clubul muncitorilor din Ploiești.] — D. S., an. I (1892), nr. 38 (20. IX), p. 2.

Unul din mulțime — D. S., an. I (1892), nr. 38 (20. IX), p. 1.

Dezertorul — D. S., an. I (1892), nr. 38 (20. IX), p. 2—3, *Inot*; nr. 39 (27. IX), p. 2—3, *Inot*; nr. 40 (4. X), p. 2—3, *Inot*; nr. 41 (11. X), p. 2—3, *Inot*; nr. 42 (18. X), p. 2—3, *Inot*.

Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții.

Burghezimea și liberalii — D. S., an. I (1892), nr. 39 (27. IX), p. 1.

Afacerea Alixianu — D. S., an. I (1892), nr. 39 (27. IX), p. 1, A.B.

Mănuș în o ști-tare lăun.
 „A poezii și lae harfi
 „A arcul, m. i. p. m. h. u.
 „A d. u. i. u. b. u. c. a. b. p. m. s. p. i. f. a. l.
 „A b. u. r. u. a. m. a. g. a. r. i. a. s. t. l. a. g. a. b. i.
 „A t. a. i. p. e. l. t. o. r. u. m. i. n. a. l. i. c. i. o.
 „A p. o. l. i. t. i. c. i. i. n. i. d. e. r. i. n. t. e. l. e. p. t. a.
 „A d. e. l. e. t. a. t. a. p. i. n. a. g. a. p. o. n. t. i. n. C. a. z. a. r. m. a. l. a. u. n.

S. a. t. a. d. e. a. s. u. p. r. a. b. i. r. e. d. e. a.
 C. i. u. m. p. e. r. t. h. a. i. t. o. s. t. a. f. l. e. n. d. a. e. l. e. n. a.
 „A. l. e. a. s. i. n. a. m. a. t. a. c. a. b. i. g. i. e. a.
 „A. n. i. t. i. l. e. a. p. t. e. r. u. b. a. n. a. l.

„A. p. a. r. t. a. n. e. a. l. e. s. i. n. i. c. i. e.
 „A. s. u. p. r. a. a. s. t. e. r. e. n. o. r. m. m. a. a. r. t. a.
 C. i. u. l. e. t. m. e. i. e. i. n. d. e. l. e. p. e. l. t. a. n. u. t. e.
 A. q. u. e. e. v. e. r. i. t. a. l. u. l. t. i. m. a. r. t.

„A. e. s. t. e. m. u. l. t. u. l. a. s. i. f. a. s. t. u. s. e. l. e. n. a.
 P. i. n. d. e. l. a. r. e. i. n. i. a. r. d. e. l. a. m. e. e. v. a. l. e. n. a.
 „A. s. i. f. q. u. a. s. t. e. t. i. n. l. e. d. i. o. a. n. a.
 P. r. i. m. i. t. o. r. i. c. a. t. a. l. e. t. a. t. a.

C. o. p. e. l. f. o. r. m. a. n. e. v. a. f. o. r. a. t. e. n. a.
 „A. m. a. l. i. i. n. d. e. l. e. i. n. f. i. n. i. t. a.
 C. a. m. e. r. e. p. l. e. a. l. a. b. i. c. h. e. n. a.
 „A. l. e. l. e. t. a. t. a. i. n. t. a. l. e. n. a. p. i. n. g. e. l.

„A. l. e. l. e. t. a. t. a.

Vino!
 (Facsimil după poezia datată : 2 martie 1892.)
 (Colecția Elena Bacalbașu-Dimitriu.)

Herodota-mi Muza, saraca si orfana
Cu penele in dezordine, cu ochii inlucurati cu portul impelicit,
in ~~o~~ poezii "gentile" si "amabile" i profana,
Las Codrul Eleganter, nici cind nu l'a aflat!
Salbatetea, sburcila, scapata din parure!
E' n stare prin sa loane sa intre cu galozii,
Cind vede-o nedreptate nu poate sa se' abtine
Sa nu comita necazuri tot rozii, dar ce rozii!
Sa nu te superi dara, frumoasa domnisoaara,
Sa lba teea mea Muza ~~cum se de te-af~~ de nu la maldinari:
Stapanat cu umbra lui stigarul ~~o linie in~~ de asupra ne' n'pro soara,
Dar in saloane ~~in sala~~ "n' m'croas" pe parohi.

Sălbateca mea Muză

(Facsimil — fragment — după o poezie fără titlu, scrisă la 18 februarie 1892.)
(Colecția Elena Bacalbașa-Dimitriu.)

- [În privința societăților de muncitori. Cuvîntare rostită la Școala nr. 1 din Ploiești.] — D. S., an. I (1892), nr. 39 (27. IX), p. 2.
- Clasa guvernamentală — D. S., an. I (1892), nr. 40 (4. X), p. 1.
- Despre greve. [Conferință ținută la Clubul muncitorilor.] — M., an. III (1892), nr. 33 (4. X), p. 2.
- Burghezimea revoluționară — D. S., an. I (1892), nr. 41 (11. X), p. 1; nr. 42 (18. X), p. 1.
- „Pătura cultă” — M., an. III (1892), nr. 34 (11. X), p. 1—2.
- Programul liberal — M., an. III (1892), nr. 35 (18. X), p. 1.
- Prologul unei drame — A., an. V (1892), nr. 1.330 (22. X), p. 1, T.O.N.
- Regimul militar — D. S., an. I (1892), nr. 43 (25. X), p. 1.
- La luptă! — M., an. III (1892), nr. 36 (25. X), p. 1.
- Reacionarism liberal — M., an. III (1892), nr. 36 (25. X), p. 1, A.B.
- Ancheta presei — LUCR., an. I (1892), nr. 2 (25. X), p. 1.
- Crimele oficiale — D. S., an. I (1892), nr. 44 (1. XI), p. 1. Republicat în A., an. V (1892), nr. 1.343 (5. XI), p. 2.
- Datoria noastră — M., an. III (1892), nr. 37 (1. XI), p. 1.
- [Impotriva crimelor oficiale săvîrșite la Dorohoi. Cuvîntare ținută în sala „Orfeu” din București în ziua de 2 noiembrie 1892.] — A., an. V (1892), nr. 1.341 (3. XI), p. 1—2. Republicată în D. S., an. I (1892), nr. 45 (8. XI), p. 2—3.
- Subvenția literară — A., an. VI (1892), nr. 1.342 (4. XI), p. 2, Kinderfus.
- Crimele oficiale — A., an. V (1892), nr. 1.343 (5. XI), p. 2. Vezi an. 1892.
- Jeftuire polițienești — A., an. VI (1892), nr. 1.343 (5. XI), p. 2.
- Reformele „Timpului” — A., an. VI (1892), nr. 1.344 (6. XI), p. 2, Kinderfus.
- Partide ori clase? — D. S., an. I (1892), nr. 45 (8. XI), p. 1.
- Cronică — D. S., an. I (1892), nr. 45 (8. XI), p. 2, Kinderfus.
- [Impotriva crimelor oficiale săvîrșite la Dorohoi. Cuvîntare ținută în sala „Orfeu” din București în ziua de 2 noiembrie 1892.] — D. S., an. I (1892), nr. 45 (8. XI), p. 2—3. Vezi an. 1892.
- După întrunire — M., an. III (1892), nr. 38 (8. XI), p. 1.
- [În contra asasinatelor din județul Dorohoi. Discurs ținut la întrunirea de la Iași, în sala „Pastia”, în ziua de 7 noiembrie

1892.] — A., an. VI (1892), nr. 1.348 (10. XI), p. 1—2. Republicat în D. S., an. I (1892), nr. 46 (15. XI), p. 2; M., an. III (1892), nr. 39 (15. XI), p. 2.

Alexandru Macedonski — A., an. VI (1892), nr. 1.352 (14. XI), p. 1, *Quidam*.

[*In contra asasinatelor din județul Dorohoi*. Discurs ținut la întrunirea de la Iași, în sala „Pastia“, în ziua de 7 noiembrie 1892.] — D. S., an. I (1892), nr. 46 (15. XI), p. 2. Vezi an. 1892.

Libertate și robie — D. S., an. I (1892), nr. 46 (15. XI), p. 1. *Explicația* — M., an. III (1892), nr. 39 (15. XI), p. 1.

[*In contra asasinatelor din județul Dorohoi*. Discurs ținut la întrunirea de la Iași, în sala „Pastia“, în ziua de 7 noiembrie 1892.] — M., an. III (1892), nr. 39 (15. XI), p. 2. Vezi an. 1892.

Crimele din Dorohoi. [Discurs ținut la Craiova, în sala „Belle-Vue“, în ziua de 15 noiembrie 1892.] — A., an. VI (1892), nr. 1.356 (18. XI), p. 2. Republicat în M., an. III (1892), nr. 40 (22. XI), p. 2—3; D. S., an. I (1892), nr. 48 (29. XI), p. 1—2.

Proza regală — D. S., an. I (1892), nr. 47 (22. XI), p. 1.

Mesagiul regelui — M., an. III (1892), nr. 40 (22. XI), p. 1.

Crimele din Dorohoi. [Discurs ținut la Craiova, în sala „Belle-Vue“, în ziua de 15 noiembrie 1892.] — M., an. III (1892), nr. 40 (22. XI), p. 2—3. Vezi an. 1892.

Programul liberal — D. S., an. I (1892), nr. 47 (22. XI), p. 1, T.O.N.

Crimele din Dorohoi. [Discurs ținut la Craiova, în sala „Belle-Vue“, în ziua de 15 noiembrie 1892.] — D. S., an. I (1892), nr. 48 (29. XI), p. 1—2. Vezi an. 1892.

300.000 lei — D. S., an. I (1892), nr. 48 (29. XI), p. 1.

Băiatul României — D. S., an. I (1892), nr. 48 (29. XI), p. 2, *Kinderfus*. Republicat în A., an. VI (1892), nr. 1.373 (5. XII), p. 2, *Kinderfus*.

Socialismul în artă (I, II) — D. S., an. I (1892), nr. 48 (29. XI), p. 2—3, *Inot*; nr. 50 (13. XII), p. 2—3, *Inot*.

Furt... fără efracție — M., an. III (1892), nr. 41 (29. XI), p. 1.

Băiatul României — A., an. VI (1892), nr. 1.373 (5. XII), p. 2, *Kinderfus*. Vezi an. 1892.

Asupra mesagiului — D. S., an. I (1892), nr. 49 (6. XII), p. 1.

[*Lupta de clase*. Conferință ținută la Clubul muncitorilor din București.] — D. S., an. I (1892), nr. 49 (6. XII), p. 1.

Propaganda la țară — D. S., an. I (1892), nr. 49 (6. XII), p. 1, A.B.

Pentru reprezentanții țării — D. S., an. I (1892), nr. 49 (6. XII), p. 2, *Kinderfus*.

Radu Zgureanu de C. Mărculescu, Focșani, Tipografia Alex. Co-dreanu, 1892. — D. S., an. I (1892), nr. 49 (6. XII), p. 2, *Inot*.

[*Cultura*. Conferință ținută la deschiderea Ateneului din Ploiești.] — D. S., an. I (1892), nr. 49 (6. XII), p. 2.

Procesul burgheziei — M., an. III (1892), nr. 42 (6. XII), p. 1.

Modele de discursuri — D. S., an. I (1892), nr. 50 (13. XII), p. 2, *Kinderfus*.

Programul — M., an. III (1892), nr. 43 (13. XII), p. 1.

Repausul de o zi — D. S., an. I (1892), nr. 51 (20. XII), p. 1.

Chestia agrară — D. S., an. I (1892), nr. 51 (20. XII), p. 1, A.B.

O judecată cazonă — D. S., an. I (1892), nr. 51 (20. XII), p. 1, *Un rezervist*.

Tîrgul de rîmători — D. S., an. I (1892), nr. 51 (20. XII), p. 2, *Kinderfus*. Republicat în A., an. VI (1892), nr. 1.390 (22. XII), p. 2, *Kinderfus*.

[*Opinia publică*. Conferință ținută la Ateneul din Ploiești.] — D. S., an. I (1892), nr. 51 (20. XII), p. 2.

Funcționarii comerciali — M., an. III (1892), nr. 44 (20. XII), p. 1.

Tîrgul de rîmători — A., an. VI (1892), nr. 1.390 (22. XII), p. 2, *Kinderfus*. Vezi an. 1892.

Politica la comună — LUCR., an. I (1892), nr. 9 (24. XII), p. 3.

Funcționarii comerciali — D. S., an. I (1892), nr. 52 (27. XII), p. 1.

Adio! — D. S., an. I (1892), nr. 52 (27. XII), p. 2, *Kinderfus*.

Crăciunul — D. S., an. I (1892), nr. 52 (27. XII), p. 2, *Inot*. Republicat în A., an. VI (1893), nr. 1.736 (25. XII), p. 2, *Inot*.

Noua religione — M., an. III (1892), nr. 45 (27. XII), p. 2.

Ce iese dintr-un băț? — A., an. VI (1892), nr. 1.397 (31. XII), p. 2, *Quidam*.

Cele sfinte nu buliți — CALEND. MUNCIT., pe anul 1892, p. 32. Vezi an. 1886.

1893

- 1893 — M., an. III (1893), nr. 46 (1. I), p. 1—2.
Nunta Engliterei cu România — A., an. VI (1893), nr. 1.399 (3. I), p. 2, *Kinderfus*.
Programul meu — A., an. VI (1893), nr. 1.412 (17. I), p. 2, *Kinderfus*.
Să ne organizăm — M., an. III (1893), nr. 48 (17. I), p. 1.
8 ore la Cameră — M., an. III (1893), nr. 49 (24. I), p. 1.
De nuntă — M., an. III (1893), nr. 49 (24. I), p. 2, *A.B.*
Urechilă moștenitorul — A., an. VI (1893), nr. 1.419 (24. I), p. 2, *Kinderfus*.
După serbări — A., an. VI (1893), nr. 1.422 (28. I), p. 1, *Quidam*.
Tot ploieștenii... sireacii! — M.R., an. I (1893), nr. 2 (29. I), p. 1—2, neșemnat.
Echilibru bugetar — M.R., an. I (1893), nr. 2 (29. I), p. 4, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții.
Nașul și finul — A., an. VI (1893), nr. 1.425 (31. I), p. 2, *Kinderfus*.
Țăranii la oraș — M., an. III (1893), nr. 50 (31. I), p. 1.
Ce-i de făcut? — A., an. VI (1893), nr. 1.431 (7. II), p. 1—2, *Quidam*.
Maiorul Fritz — A., an. VI (1893), nr. 1.431 (7. II), p. 2, *Kinderfus*.
Jandarmeria rurală — M., an. III (1893), nr. 51 (7. II), p. 1.
Vizita medicală — M.R., an. I (1893), nr. 4 (7. II), p. 5—6, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții; ALMANACH. M.T. pe anul 1899, p. 72—75, neșemnat.
Școala regimentului — M.R., an. I (1893), nr. 5 (10. II), p. 3—4, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893 și în celelalte ediții; ALMANACH. M.T. pe anul 1899, p. 79—80, neșemnat.
Moartea unui reformator — A., an. VI (1893), nr. 1.438 (14. II), p. 1, *Quidam*.
Aforisme — A., an. VI (1893), nr. 1.438 (14. II), p. 2, *Kinderfus*.
Patrioții... — M., an. III (1893), nr. 52 (14. II), p. 1.

- În gardă* — M.R., an. I (1893), nr. 6 (14. II), p. 2, neșemnat.
O cugetare la trei zile — M.R., an. I (1893), nr. 6 (14. II), p. 6, neșemnat.
Din treaptă-n treaptă — M.R., an. I (1893), nr. 7 (19. II), p. 4, neșemnat.
Recruții — M.R., an. I (1893), nr. 8 (21. II), p. 3, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții; ALMANACH. M.T. pe anul 1899, p. 71—72, neșemnat.
Din dragoste — A., an. VI (1893), nr. 1.444 (21. II), p. 1, *Quidam*.
Jack Lahovary — A., an. VI (1893), nr. 1.445 (22. II), p. 3, *Kinderfus*.
Republica și monarhia — M.R., an. I (1893), nr. 10 (f.d.), p. 5, neșemnat.
Bacalaureații — M.R., an. I (1893), nr. 10 (f.d.), p. 5—6, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții.
O logică ciudată — A., an. VI (1893), nr. 1.451 (28. II), p. 1, *Quidam*.
Organizația noastră — M., an. IV (1893), nr. 2 (28. II), p. 1.
Tatăl nostru — M.R., an. I (1893), nr. 11 (f.d.), p. 4, *Ed. Spanachidi*. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1897, p. 26, *Ed. Spanachidi*.
Telegraful regimentului — M.R., an. I (1893), nr. 11 (f.d.), p. 5, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții; ALMANACH. M.T. pe anul 1899, p. 75—77, neșemnat.
Menageria regală. Lascăr Catargiu — A., an. VI (1893), nr. 1.452 (1. III), p. 3, *Kinderfus*.
În Dobrogea — M.R., an. I (1893), nr. 12 (f.d.), p. 3—4, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții.
Botezul republican al lui E. Spanachide — M.R., an. I (1893), nr. 12 (f.d.), p. 5, neșemnat.
Un ofițer cu „altițe“ — M.R., an. I (1893), nr. 13 (f.d.), p. 3, neșemnat.
Contrabandă — M.R., an. I (1893), nr. 13 (f.d.), p. 3—4, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893 și în celelalte ediții.

Spanachidism — M.R., an. I (1893), nr. 13 (f.d.), p. 4, ne-
semnat.

18 martie — M., an. IV (1893), nr. 3 (7. III), p. 1.

Menageria regală. Alexandru Labovary — A., an. VI (1893),
nr. 1.459 (8. III), p. 3, *Kinderfus*.

Viitorul instrucției — A., an. VI (1893), nr. 1.460 (9. III), p. 1,
Quidam.

Don colonel pe frontieră — M.R., an. I (1893), nr. 14 (f.d.), p. 3,
nesemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc.,
1893, și în celelalte ediții.

Spanachidi — M.R., an. I (1893), nr. 15 (f.d.), p. 2, nesemnat.

Chipiul alb — M.R., an. I (1893), nr. 15 (f.d.), p. 4, nesemnat.
Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și
în celelalte ediții.

Bugetul lor — A., an. VI (1893), nr. 1.465 (14. III), p. 1, *Quidam*.

1-iu Mai — M., an. IV (1893), nr. 4 (14. III), p. 1.

[*Comuna din Paris. Discurs ținut la Clubul muncitorilor din Bucu-
rești.*] — M., an. IV (1893), nr. 4 (14. III), p. 4.

P. P. Carp — A., an. VI (1893), nr. 1.466 (15. III), p. 3, *Kin-
derfus*.

Culisele presei române — M.R., an. I (1893), nr. 16 (f.d.), p. 1,
nesemnat.

Intre camarazi — M.R., an. I (1893), nr. 16 (f.d.), p. 4, nesem-
nat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893,
și în celelalte ediții.

Lui Spanachidopolidi — M.R., an. I (1893), nr. 16 (f.d.), p. 7, ne-
semnat.

Ruperea rîndurilor — M.R., an. I (1893), nr. 17 (f.d.), p. 4,
nesemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc.,
1893, și în celelalte ediții; în ALMANACH. M.T. pe anul
1897, p. 95—98, nesemnat.

1-iu Mai — M., an. IV (1893), nr. 5 (21. III), p. 1.

De Paște — M., an. IV (1893), nr. 6 (28. III), p. 1.

Pentru „Egalitatea“ — M., an. IV (1893), nr. 6 (28. III), p. 2,
A.B.

Virtute militară — M.R., an. I (1893), nr. 18 (f.d.), p. 3—5, ne-
semnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc.,
1893, și în celelalte ediții.

Spanachidism — M.R., an. I (1893), nr. 19 (4. IV), p. 3, ne-
semnat.

Domnul CANOL în audiență la domnul Spanachidi — M.R.,
an. I (1893), nr. 19 (4. IV), p. 4, nesemnat.

Răscoala căruțașilor — M.R., an. I (1893), nr. 20 (8. IV), p. 5,
nesemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc.,
1893, și în celelalte ediții.

Întiul amor. Amintire tristă — M.R., an. I (1893), nr. 21 (11. IV),
p. 3, nesemnat. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul
1897, p. 71—75, nesemnat.

Cheiul Dimboviței — M.R., an. I (1893), nr. 21 (11. IV), p. 3—4,
nesemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc.,
1893, și în celelalte ediții.

5 aprilie 1893 — M., an. IV (1893), nr. 7 (11. IV), p. 1.

Limba română. [Dimândarea arumânească.] — M.R., an. I (1893),
nr. 22 (15. IV), p. 5, *Anton Ciobănescu*.

Moș Teacă și presa — M.R., an. I (1893), nr. 22 (15. IV), p. 5—6,
nesemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc.,
1893, și în celelalte ediții.

1-iu Mai — M.R., an. I (1893), nr. 23 (18. IV), p. 3—4, ne-
semnat.

Moș Teacă la 1-iu Mai — M.R., an. I (1893), nr. 23 (18. IV),
p. 5—6, nesemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*,
Buc., 1893, și în celelalte ediții.

Limba română. [„Luminătorul“ din Timișoara] — M.R., an. I
(1893), nr. 23 (18. IV), p. 7, nesemnat.

Internaționala — M., an. IV (1893), nr. 8 (18. IV), p. 3.

De ale lui Păcală — A., an. VI (1893), nr. 1.499 (19. IV), p. 2, *B.*

Să fim drepți! — M.R., an. I (1893), nr. 24 (22. IV), p. 2,
nesemnat.

Spanacuri — M.R., an. I (1893), nr. 24 (22. IV), p. 3, nesemnat.

Un jurnal cazon — M.R., an. I (1893), nr. 24 (22. IV), p. 7,
nesemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc.,
1893, și în celelalte ediții; ALMANACH. M.T. pe anul 1899,
p. 90—92, nesemnat.

După trei luni — M.R., an. I (1893), nr. 25 (25. IV), p. 2, ne-
semnat.

Înainte de inspecție — M.R., an. I (1893), nr. 25 (25. IV), p. 4—5,
nesemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc.,
1893, și în celelalte ediții.

După serbare — M., an. IV (1893), nr. 9 (25. IV), p. 1.

Negru și oribil!... — M.R., an. I (1893), nr. 26 (29. IV), p. 2, neșemnat.

Moș Teacă la inundație — M.R., an. I (1893), nr. 26 (29. IV), p. 4, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții.

Expulzările — M., an. IV (1893), nr. 10 (2. V), p. 1.

Judecata istoriei. [Conferință ținută la clubul muncitorilor din București.] — M., an. IV (1893), nr. 10 (2. V), p. 1.

„*Buna-credință*” — M., an. IV (1893), nr. 10 (2. V), p. 2, *Kinderfus*.

Em. Protopopescu-Pake — M., an. IV (1893), nr. 10 (2. V), p. 3, T.O.N.

10 *Mai. Manifestul lui Spanachidi. (Către cetățeni.)* — M.R., an. I (1893), nr. 28 (6. V), p. 2, *Spanachidi*.

Moș Teacă la noi — M.R., an. I (1893), nr. 28 (6. V), p. 4, neșemnat. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1899, p. 114—115, neșemnat.

Transilvania-n vagon — M.R., an. I (1893), nr. 28 (6. V), p. 2—3, neșemnat. Vezi an. 1892.

Un giuvaer spanachidist — M.R., an. I (1893), nr. 28 (6. V), p. 4, neșemnat.

Moș Teacă la 10 Mai — M.R., an. I (1893), nr. 29 (9. V), p. 6, neșemnat. Republicat în vol. *Moș Teacă din cazarmă*, Buc., 1893, și în celelalte ediții; M.T., an. I (1895), nr. 8 (10. V), p. 1, neșemnat; M.T., an. IV (1898), nr. 165 (10. V), p. 7, neșemnat; ALMANACH. M.T. pe anul 1898, p. 51—52, neșemnat.

Cum stăm — M., an. IV (1893), nr. 11 (9. V), p. 1.

Poporul. [Conferință ținută la Clubul muncitorilor din București.] — M., an. IV (1893), nr. 11 (9. V), p. 1—2.

Prințul și vițelul. (Fabulă) — M., an. IV (1893), nr. 11 (9. V), p. 3, *Kinderfus*.

O părere asupra organizației — M., an. IV (1893), nr. 12 (16. V), p. 1.

La „Dacia” — M., an. IV (1893), nr. 12 (16. V), p. 3, *Kinderfus*.

Lucrătorii croitori — M., an. IV (1893), nr. 12 (16. V), p. 3, A.B.

Artificii — M., an. IV (1893), nr. 12 (16. V), p. 3, T.O.N.

Libertatea presei — M.R., an. I (1893), nr. 31 (16. V), p. 2, neșemnat.

Adevăratul Moș Teacă — M.R., an. I (1893), nr. 31 (16. V), p. 5—6, neșemnat.

Exilatul — M.R., an. I (1893), nr. 31 (16. V), p. 6, neșemnat.

Sfântul martir Spanachidi — M.R., an. I (1893), nr. 32 (20. V), p. 1—2, neșemnat.

Memoriile unui gazetar — M.R., an. I (1893), nr. 32 (20. V), p. 3, neșemnat.

Spanachidi și spanachidism — M.R., an. I (1893), nr. 33 (24. V), p. 2—3, neșemnat.

Ultimul argument. Anarhie... oficială — A., an. VI (1893), nr. 1.533 (27. V), p. 1, *Quidam*.

În propria proză — A., an. VI (1893), nr. 1.534 (28. V), p. 1, *Quidam*.

Epilogul unei mișcări — M., an. IV (1893), nr. 14 (30. V), p. 1.

Sabia-n teacă! — M., an. IV (1893), nr. 14 (30. V), p. 1.

Atentatul de la 20 mai și presa — A., an. VI (1893), nr. 1.540 (3. VI), p. 2.

Maior?... Ai?... Din viața militară — M.R., an. I (1893), nr. 35 (6. VI), p. 6—7, neșemnat.

Un semn strălucit — M., an. IV (1893), nr. 15 (6. VI), p. 2.

Spanachidi în a doua noastră capitală — M.R., an. I (1893), nr. 36 (10. VI), p. 4, neșemnat.

Șab la... presă — A., an. VI (1893), nr. 1.552 (16. VI), p. 1, *Quidam*.

Învățăminte — A., an. VI (1893), nr. 1.553 (17. VI), p. 1, *Quidam*.

Pentru votul universal — A., an. VI (1893), nr. 1.554 (18. VI), p. 1, *Quidam*.

Votul universal — M., an. IV (1893), nr. 17 (20. VI), p. 1.

O jalnică întâmplare — M., an. IV (1893), nr. 17 (20. VI), p. 3, Kf.

Din vacanție — A., an. VI (1893), nr. 1.557 (21. VI), p. 2, *Inot*.

În Germania — M., an. IV (1893), nr. 18 (27. VI), p. 1.

Opereta din Craiova — A., an. VI (1893), nr. 1.621 (27. VIII), p. 2, *Inot*.

Voievodul țiganilor — A., an. VI (1893), nr. 1.622 (28. VIII), p. 2, *Inot*.

Alegerile din Franța — M., an. IV (1893), nr. 27 (29. VIII), p. 1.

Care pe care? — A., an. VI (1893), nr. 1.629 (5. IX), p. 1, *Rigolo*.

[*Rezultate strălucite ale socialiștilor în alegerile din Franța. Conferință ținută la Clubul muncitorilor din București la 28 august 1893.*] — M., an. IV (1893), nr. 28 (5. IX), p. 4.

Arta noastră — A., an. VI (1893), nr. 1.630 (6. IX), p. 1.

C. Dobrogeanu-Gherea — A., an. VI (1893), nr. 1.630 (6. IX), p. 1, *Klaps*.

Bene-merenti — A., an. VI (1893), nr. 1.630 (6. IX), p. 1, *Inot*.

Moș Teacă la băi — A., an. VI (1893), nr. 1.630 (6. IX), p. 1, *A.B.*

Din trecut — A., an. VI (1893), nr. 1.630 (6. IX), p. 2, *Quidam*.

Holera mitropolitului — A., an. VI (1893), nr. 1.630 (6. IX), p. 2, *Kinderfus*.

Il re galantuomo — A., an. VI (1893), nr. 1.631 (7. IX), p. 1, *Rigolo*.

Șab la interim — A., an. VI (1893), nr. 1.632 (8. IX), p. 1, *Rigolo*.

Păcălelile „Timpului” — A., an. VI (1893), nr. 1.633 (10. IX), p. 1, *Rigolo*.

Nu-i satira, nu-i!... — A., an. VI (1893), nr. 1.635 (12. IX), p. 1, *Rigolo*.

Arta cea nouă — A., an. VI (1893), nr. 1.636 (13. IX), p. 1.

Moș Teacă la lac — A., an. VI (1893), nr. 1.636 (13. IX), p. 1, *A.B.* Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, p. 93—94, neșemnat.

Titu Maiorescu — A., an. VI (1893), nr. 1.636 (13. IX), p. 1, *Klaps*. Republicat în M.T., an. I (1895), nr. 38 (3.XII), p. 2, *Klaps*.

Protecția fustelor — A., an. VI (1893), nr. 1.636 (13. IX), p. 1, *T.O.N.*

Teama — A., an. VI (1893), nr. 1.636 (13. IX), p. 2, *Quidam*.

Bătăia în armată — A., an. VI (1893), nr. 1.637 (14. IX), p. 1, *Rigolo*.

Hepites Moș Teacă — A., an. VI (1893), nr. 1.638 (15. IX), p. 1, *Rigolo*.

Criza ministerială — A., an. VI (1893), nr. 1.639 (16. IX), p. 1, *Rigolo*.

Telegramele „Agenției române” — A., an. VI (1893), nr. 1.641 (18. IX), p. 1, *Rigolo*.

Procesul meu — A., an. VI (1893), nr. 1.642 (19. IX), p. 1, *Rigolo*.

Arta pentru artă — A., an. VI (1893), nr. 1.643 (20. IX), p. 1. În anul următor, A. Bacalbașa va relua unele idei de aci și le va dezvolta în *Conferința ținută la Ateneu joi, 17 februarie 1894*, intitulată *Arta pentru artă*, și pe care o va publica, tot în 1894, în Buc., Edit. Carol Müller.

Moș Teacă și școala — A., an. VI (1893), nr. 1.643 (20. IX), p. 1, *A.B.*

Tb. D. Speranța — A., an. VI (1893), nr. 1.643 (20. IX), p. 1, *Klaps*.

Convorbire cu d-l Delavrancea — A., an. VI (1893), nr. 1.643 (20. IX), p. 1, *Inot*.

Azi... — A., an. VI (1893), nr. 1.643 (20. IX), p. 2, *Quidam*.

Subprefectul Codreanu — A., an. VI (1893), nr. 1.644 (21. IX), p. 1, *Rigolo*.

Rugăciunea unui dac — A., an. VI (1893), nr. 1.645 (22. IX), p. 1, *Rigolo*.

Dubul regelui — A., an. VI (1893), nr. 1.646 (23. IX), p. 1, *Rigolo*.

„Chitanța țărănilor” — A., an. VI (1893), nr. 1.647 (24. IX), p. 1, *Rigolo*.

Tănase von Hohenzollern — A., an. VI (1893), nr. 1.648 (25. IX), p. 1, *Rigolo*.

Poezia socială — A., an. VI (1893), nr. 1.650 (27. IX), p. 1.

Convorbire cu d-l A. Vlahuță — A., an. VI (1893), nr. 1.650 (27. IX), p. 1, *Inot*.

Sonet — A., an. VI (1893), nr. 1.650 (27. IX), p. 2, *Quidam*.

La Reg. 3 călărași — A., an. VI (1893), nr. 1.652 (29. IX), p. 1, *Rigolo*.

Fabrica de spioni — A., an. VI (1893), nr. 1.652 (29. IX), p. 1, *Bran*.

Marele căpitan — A., an. VI (1893), nr. 1.652 (29. IX), p. 1, *Un răcan*.

...Și ancheta? — A., an. VI (1893), nr. 1.653 (30. IX), p. 1, *Bran*.

Agbenția di rumuni — A., an. VI (1893), nr. 1.653 (30. IX), p. 1, *Rigolo*.

Don maior Fritz — A., an. VI (1893), nr. 1.653 (30. IX), p. 1,
Un răcan.
Jack Labovary — A., an. VI (1893), nr. 1.654 (1. X), p. 1,
Un răcan.
Jandarmeria rurală — A., an. VI (1893), nr. 1.654 (1. X), p. 1,
Rigolo.
Nebunelli de tot — A., an. VI (1893), nr. 1.655 (2. X), p. 1,
Rigolo.
Se duc... — A., an. VI (1893), nr. 1.656 (3. X), p. 1, *Bran.*
Don căpitan Manu Gh. — A., an. VI (1893), nr. 1.656 (3. X),
 p. 1, *Un răcan.*
Iubirea în poezie — A., an. VI (1893), nr. 1.657 (4. X), p. 1.
Const. Mille — A., an. VI (1893), nr. 1.657 (4. X), p. 1, *Klaps.*
Convorbire cu Gherea-Dobrogeanu — A., an. VI (1893), nr. 1.657
 (4. X), p. 1, *Inot.*
Moș Teacă la birt — A., an. VI (1893), nr. 1.657 (4. X),
 p. 3, *A.B.*
Către confrăți — A., an. VI (1893), nr. 1.658 (5. X), p. 1,
Bran.
Noului-născut — A., an. VI (1893), nr. 1.659 (6. X), p. 1, *Bran.*
Ce-am mai ris! — A., an. VI (1893), nr. 1.659 (6. X), p. 1,
Rigolo.
Guardul de artilerie Dobrescu — A., an. VI (1893), nr. 1.660
 (7. X), p. 1, *Rigolo.*
Day de botez — A., an. VI (1893), nr. 1.660 (7. X), p. 1, *Br.*
Statistica celor veseli — A., an. VI (1893), nr. 1.661 (8. X), p. 1,
Rigolo.
Comuna și botezul — A., an. VI (1893), nr. 1.662 (9. X), p. 1,
Rigolo.
Care pe care? — A., an. VI (1893), nr. 1.663 (10. X), p. 1,
Rigolo.
Teatrul — A., an. VI (1893), nr. 1.664 (11. X), p. 1.
I. L. Caragiale — A., an. VI (1893), nr. 1.664 (11. X), p. 1,
Klaps.
Convorbire cu Ioan Nădejde — A., an. VI (1893), nr. 1.664
 (11. X), p. 1, *Inot.*
D-ra Birsescu — A., an. VI (1893), nr. 1.664 (11. X), p. 2,
Quidam.
Moș Teacă, madam Teacă & Comp. — A., an. VI (1893),
 nr. 1.664 (11. X), p. 3, *A.B.*

Nea Niculue și vodă — A., an. VI (1893), nr. 1.665 (12. X),
 p. 1, *Rigolo.*
Igienă model — A., an. VI (1893), nr. 1.666 (13. X), p. 1,
Rigolo.
Lacheii bulgaro-români — A., an. VI (1893), nr. 1.667 (14. X),
 p. 1, *Rigolo.*
Don colonel Candiano — A., an. VI (1893), nr. 1.668 (15. X),
 p. 1, *Un răcan.*
Grațierea de aur — A., an. VI (1893), nr. 1.668 (15. X), p. 1,
Rigolo.
Botezul — A., an. VI (1893), nr. 1.669 (16. X), p. 1, *Rigolo.*
Don general Cantili — A., an. VI (1893), nr. 1.669 (16. X),
 p. 1, *Un răcan.*
M-am dus! — A., an. VI (1893), nr. 1.670 (17. X), p. 1,
Rigolo.
Don general Fălcoianu — A., an. VI (1893), nr. 1.670 (17. X),
 p. 1, *Un răcan.*
[Despre militarism. Conferință.] — M., an. IV (1893), nr. 34
 (17. X), p. 3—4.
Cum scriem — A., an. VI (1893), nr. 1.671 (18. X), p. 1.
Ionescu & Vasilescu — A., an. VI (1893), nr. 1.671 (18. X), p. 1,
Klaps.
Fragile — A., an. VI (1893), nr. 1.671 (18. X), p. 2, *Quidam.*
Vezi an. 1892.
Moș Teacă și Mealy — A., an. VI (1893), nr. 1.671 (18. X),
 p. 3, *A.B.*
Regele cerșetor — A., an. VI (1893), nr. 1.672 (19. X), p. 1,
Bran.
Don colonel Gorjan — A., an. VI (1893), nr. 1.672 (19. X), p. 1,
Un răcan.
Feerie regală — A., an. VI (1893), nr. 1.672 (19. X), p. 1,
Rigolo.
Masa de la Sinaia — A., an. VI (1893), nr. 1.673 (20. X), p. 1,
Rigolo.
Don general Algiu — A., an. VI (1893), nr. 1.673 (20. X), p. 1,
Un răcan.
Conflictul de la teatru — A., an. VI (1893), nr. 1.673 (20. X),
 p. 1, *T.O.N.*
Cataclismul din Craiova sau Iovipale Călăul — A., an. VI
 (1893), nr. 1.673 (20. X), p. 2, *Wunderkind.*

O corespondență ciudată — A., an. VI (1893), nr. 1.674 (21. X), p. 1, *Rigolo*.
Don general Vlădescu — A., an. VI (1893), nr. 1.674 (21. X), p. 1, *Un răcan*.
Plângerea unei văduve — A., an. VI (1893), nr. 1.675 (22. X), p. 1, *Rigolo*.
Un ministru disecat — A., an. VI (1893), nr. 1.675 (22. X), p. 1, *Bran*.
Don colonel Rasty — A., an. VI (1893), nr. 1.675 (22. X), p. 1, *Un răcan*.
Duelul și escrocheria — A., an. VI (1893), nr. 1.676 (23. X), p. 1, *Rigolo*.
Don general Salemen — A., an. VI (1893), nr. 1.676 (23. X), p. 1, *Un răcan*.
Rolul democrației — A., an. VI (1893), nr. 1.677 (24. X), p. 1, *Bran*.
Don colonel Tell — A., an. VI (1893), nr. 1.677 (24. X), p. 1, *Un răcan*.
Scrisoarea lui Ghiță — A., an. VI (1893), nr. 1.677 (24. X), p. 1, *Rigolo*.
Amantul muzei — A., an. VI (1893), nr. 1.678 (25. X), p. 1.
Gion — A., an. VI (1893), nr. 1.678 (25. X), p. 1, *Klaps*.
Camille Bellaigue : Charles Gounod — A., an. VI (1893), nr. 1.678 (25. X), p. 1—2, *Quidam*.
Crai nou. Epopee naturalistă — A., an. VI (1893), nr. 1.678 (25. X), p. 3, *Wunderkind*.
Dezertorii — A., an. VI (1893), nr. 1.679 (26. X), p. 1, *Rigolo*.
Don general Ghiorghiu Z. — A., an. VI (1893), nr. 1.679 (26. X), p. 1, *Un răcan*.
Decorațiile — A., an. VI (1893), nr. 1.680 (28. X), p. 1, *Rigolo*.
Don colonel Varthiadis — A., an. VI (1893), nr. 1.680 (28. X), p. 1, *Un răcan*.
Nicolaidi inspector — A., an. VI (1893), nr. 1.681 (29. X), p. 1, *Rigolo*.
Don căpitan Socec — A., an. VI (1893), nr. 1.681 (29. X), p. 1, *Un răcan*.
Convorbiri triste — A., an. VI (1893), nr. 1.682 (30. X), p. 1, *Rigolo*.
Don general Anghelescu Gh. — A., an. VI (1893), nr. 1.682 (30. X), p. 1, *Un răcan*.

N-am avut noroc — A., an. VI (1893), nr. 1.683 (31. X), p. 1, *Rigolo*.
Don general Murgescu — A., an. VI (1893), nr. 1.683 (31. X), p. 1, *Un răcan*.
Arta încurajată — A., an. VI (1893), nr. 1.684 (1. XI), p. 1.
A. C. Cuza — A., an. VI (1893), nr. 1.684 (1. XI), p. 1, *Klaps*.
Amintiri literare. Genialul Petrașcu — A., an. VI (1893), nr. 1.684 (1. XI), p. 1, *Tony*.
Bastardul literar... — A., an. VI (1893), nr. 1.684 (1. XI), p. 1—2, *Inot*.
Din noaptea... — A., an. VI (1893), nr. 1.684 (1. XI), p. 2, *Quidam*.
Convorbiri literare — A., an. VI (1893), nr. 1.684 (1. XI), p. 3, *Wunderkind*.
Cine-mi explică? — A., an. VI (1893), nr. 1.685 (2. XI), p. 1, *Rigolo*.
Don maior Chivu Gh. — A., an. VI (1893), nr. 1.685 (2. XI), p. 1, *Un răcan*.
Răspunsul cititorilor — A., an. VI (1893), nr. 1.686 (3. XI), p. 1, *Rigolo*.
Don general Pencoci — A., an. VI (1893), nr. 1.686 (3. XI), p. 1, *Un răcan*.
Lucia — A., an. VI (1893), nr. 1.687 (4. XI), p. 1, *Rigolo*.
Don colonel Crăiniceanu — A., an. VI (1893), nr. 1.687 (4. XI), p. 1, *Un răcan*.
O explicație — A., an. VI (1893), nr. 1.688 (5. XI), p. 1, *Rigolo*.
...și iarăși noi — A., an. VI (1893), nr. 1.689 (6. XI), p. 1, *Rigolo*.
Polemicile mele — A., an. VI (1893), nr. 1.690 (7. XI), p. 1, *Rigolo*.
[*Să se popularizeze literatura, arta și știința cu ajutorul Clubului muncitorilor. Cuvânt rostit în ședința de la 30 octombrie 1893.*] — M., an. IV (1893), nr. 37 (7. XI), p. 4.
D. Teleor — A., an. VI (1893), nr. 1.691 (8. XI), p. 1, *Klaps*.
Cu zgardă... — A., an. VI (1893), nr. 1.691 (8. XI), p. 1.
O viață — A., an. VI (1893), nr. 1.691 (8. XI), p. 1, *Quidam*.
Evenimente fericite — A., an. VI (1893), nr. 1.692 (10. XI), p. 1, *Rigolo*.
Hanul Spanachi — A., an. VI (1893), nr. 1.693 (11. XI), p. 1, *Rigolo*.

Don major Vintilă — A., an. VI (1893), nr. 1.693 (11. XI), p. 1, *Un răcan*.
Se duce credința — A., an. VI (1893), nr. 1.694 (12. XI), p. 1, *Rigolo*.
Miniștrii Vlăsiei — A., an. VI (1893), nr. 1.695 (13. XI), p. 1, *Bran*.
Însărcinări model — A., an. VI (1893), nr. 1.695 (13. XI), p. 1, *Rigolo*.
Povestea unui steag — A., an. VI (1893), nr. 1.696 (14. XI), p. 1, *Rigolo*.
Arta populară — M., an. IV (1893), nr. 38 (14. XI), p. 1.
[I. L. Caragiale.] — A., an. VI (1893), nr. 1.697 (15. XI), p. 1.
Artur Stavri — A., an. VI (1893), nr. 1.697 (15. XI), p. 1, *Klaps*.
Încă un plagiator — A., an. VI (1893), nr. 1.697 (15. XI), p. 1, *Inot*.
Se cere un poet — A., an. VI (1893), nr. 1.697 (15. XI), p. 1, *Quidam*.
Răspunsul la mesaj — A., an. VI (1893), nr. 1.699 (17. XI), p. 1, *Rigolo*.
Escrocheria de la Cameră — A., an. VI (1893), nr. 1.700 (18. XI), p. 1, *Bran*.
Comedia parlamentară — A., an. VI (1893), nr. 1.700 (18. XI), p. 1, *Rigolo*.
Comedia parlamentară — A., an. VI (1893), nr. 1.701 (19. XI), p. 1, *Rigolo*.
Vecinica pomenire — A., an. VI (1893), nr. 1.701 (19. XI), p. 1, *Br*.
Comedia parlamentară — A., an. VI (1893), nr. 1.702 (20. XI), p. 1, *Rigolo*.
Comedia parlamentară — A., an. VI (1893), nr. 1.703 (21. XI), p. 1, *Rigolo*.
[De ce e jalea în omenire? Conferință ținută în seara de 13 noiembrie la Clubul muncitorilor din București.] — M., an. IV (1893), nr. 39 (21. XI), p. 4.
Încă două vorbe — A., an. VI (1893), nr. 1.704 (22. XI), p. 1.
Vulcan — A., an. VI (1893), nr. 1.704 (22. XI), p. 1, *Klaps*.
L-a prins — A., an. VI (1893), nr. 1.704 (22. XI), p. 1, *Inot*.
Dintr-un carnet — A., an. VI (1893), nr. 1.704 (22. XI), p. 1, *Quidam*.
Criza vine — A., an. VI (1893), nr. 1.705 (23. XI), p. 1, *Br*.

Comedia parlamentară — A., an. VI (1893), nr. 1.706 (24. XI), p. 1, *Rigolo*.
Hoția de la Cameră — A., an. VI (1893), nr. 1.707 (25. XI), p. 1, *Bran*.
Tamazlicul parlamentar — A., an. VI (1893), nr. 1.707 (25. XI), p. 1, *Rigolo*.
Scrisoarea unui țăran — A., an. VI (1893), nr. 1.708 (26. XI), p. 1, *Rigolo*.
D-lui Lascăr Catargiu — A., an. VI (1893), nr. 1.708 (26. XI), p. 1, *Bran*.
Îngrozitoare crimă militară — A., an. VI (1893), nr. 1.710 (28. XI), p. 1.
O crimă militară — A., an. VI (1893), nr. 1.710 (28. XI), p. 1, *A.B.*
Smara — A., an. VI (1893), nr. 1.711 (29. XI), p. 1, *Klaps*.
Cetitorii — A., an. VI (1893), nr. 1.711 (29. XI), p. 1.
Morala artiștilor — A., an. VI (1893), nr. 1.711 (29. XI), p. 1, *Inot*.
Dintr-un carnet — A., an. VI (1893), nr. 1.711 (29. XI), p. 1, *Quidam*.
Parnasul cazon. Sîrba lui Moș Teacă — A., an. VI (1893), nr. 1.711 (29. XI), p. 2, *A.B.* Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, p. 83, nesemnat.
Explicația gravurei — A., an. VI (1893), nr. 1.711 (29. XI), p. 3, *Wunderkind*.
Vecchi și noi — A., an. VI (1893), nr. 1.713 (1. XII), p. 1, *Bran*.
Conu Lascăr la operă — A., an. VI (1893), nr. 1.713 (1. XII), p. 1, *Rigolo*.
Un amendament util — A., an. VI (1893), nr. 1.714 (2. XII), p. 1, *Rigolo*.
Eminescu și Eminescu — A., an. VI (1893), nr. 1.714 (2. XII), p. 1, *Br*.
Ziarele și arta — A., an. VI (1893), nr. 1.718 (6. XII), p. 1.
O mamă — A., an. VI (1893), nr. 1.718 (6. XII), p. 1, *Inot*.
Dintr-un carnet — A., an. VI (1893), nr. 1.718 (6. XII), p. 1, *Quidam*.
Mofturi adevărate — A., an. VI (1893), nr. 1.718 (6. XII), p. 2, *Kind*.

Serenada lui Moș Teacă — A., an. VI (1893), nr. 1.718 (6. XII), p. 3, *A.B.* Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, p. 92, nesemnat.

Atentatul contra noastră — A., an. VI (1893), nr. 1.719 (8. XII), p. 1, *A.B.*

Căpitanul Căliman... — A., an. VI (1893), nr. 1.719 (8. XII), p. 1, *A.B.*

Conu Lascăr orator — A., an. VI (1893), nr. 1.721 (10. XII), p. 1, *Rigolo.*

Prezentați arm'! — A., an. VI (1893), nr. 1.722 (11. XII), p. 1, *B.*

Mizeriile noastre — A., an. VI (1893), nr. 1.724 (13. XII), p. 1.

Literații în politică — A., an. VI (1893), nr. 1.724 (13. XII), p. 1, *Klaps.*

Linște — A., an. VI (1893), nr. 1.724 (13. XII), p. 1, *Quid.*

Iar „L-a prins!” — A., an. VI (1893), nr. 1.724 (13. XII), p. 1, *Inot.*

Academician plagiator — A., an. VI (1893), nr. 1.724 (13. XII), p. 1, *Kind.*

Dintr-un carnet — A., an. VI (1893), nr. 1.724 (13. XII), p. 1, *Quidam.*

Beduinul român — A., an. VI (1893), nr. 1.724 (13. XII), p. 2, *Wunderkind.*

Din lumea umiliților — A., an. VI (1893), nr. 1.724 (13. XII), p. 3, *A.B.*

Intruirile publice — A., an. VI (1893), nr. 1.727 (16. XII), p. 1, *Bran.*

Mitocanii la Orfeu — A., an. VI (1893), nr. 1.730 (19. XII), p. 1, *Rigolo.*

Politică și artă — A., an. VI (1893), nr. 1.731 (20. XII), p. 1.

Anastasia Stolojan — A., an. VI (1893), nr. 1.731 (20. XII), p. 1, *Klaps.*

Calendarul spanacului — A., an. VI (1893), nr. 1.731 (20. XII), p. 2, *Kind.*

Cum se plagiază — A., an. VI (1893), nr. 1.731 (20. XII), p. 3, *Wunderkind.*

Strigoii la guvern — A., an. VI (1893), nr. 1.732 (21. XII), p. 1, *Rigolo.*

S-au dus! — A., an. VI (1893), nr. 1.733 (22. XII), p. 1, *Rigolo.*

Fiul omului — A., an. VI (1893), nr. 1.736 (25. XII), p. 1.

Demetre I. Moralescu — A., an. VI (1893), nr. 1.736 (25. XII), p. 1, *Klaps.*

Un fachir plagiator — A., an. VI (1893), nr. 1.736 (25. XII), p. 1. Republicat în A., an. VII (1894), nr. 1.741 (1. I), p. 2.

Crăciunul — A., an. VI (1893), nr. 1.736 (25. XII), p. 2, *Inot.*
Vezi an. 1892.

Iarna — A., an. VI (1893), nr. 1.737 (28. XII), p. 1.

Minuni cazone — A., an. VI (1893), nr. 1.737 (28. XII), p. 1, *Un răcan.*

De Crăciun — A., an. VI (1893), nr. 1.737 (28. XII), p. 1, *Rigolo.*

Satiră ori foc? — A., an. VI (1893), nr. 1.738 (29. XII), p. 1, *Rigolo.*

O nouă ligă — A., an. VI (1893), nr. 1.739 (30. XII), p. 1.

Tu singură — LIT. ȘT., Buc., 1893, vol. I, p. 274.

1894

Tinerimii... — A., an. VII (1894), nr. 1.741 (1. I), p. 1. Vezi an. 1892.

Acolo... — A., an. VII (1894), nr. 1.741 (1. I), p. 2, *Quidam.*

Un fachir plagiator — A., an. VII (1894), nr. 1.741 (1. I), p. 2.
Vezi an. 1893.

E Anul nou? — M., an. IV (1894), nr. 45 (2. I), p. 1.

Barbarii militare — A., an. VII (1894), nr. 1.743 (5. I), p. 1, *Cazon.*

O întrebare indiscretă — A., an. VII (1894), nr. 1.743 (5. I), p. 1, *Rigolo.*

Un scandal electoral — A., an. VII (1894), nr. 1.744 (6. I), p. 1.

Spiritism și șarlatanie — A., an. VII (1894), nr. 1.745 (7. I), p. 1.

G. Panu — A., an. VII (1894), nr. 1.745 (7. I), p. 1, *Klaps.*

Literatura oficială — A., an. VII (1894), nr. 1.745 (7. I), p. 1, *Wunderkind.*

Moș Teacă la Bobotează — A., an. VII (1894), nr. 1.745 (7. I), p. 3, *A.B.* Republicat în M.T., an. III (1898), nr. 148 (11. I), p. 2, *A.B.*; ALMANACH. M.T. pe anul 1898, p. 89—91, nesemnat.

Foametea — M., an. IV (1894), nr. 46 (9. I), p. 1. Vezi: M., an. II (1891), nr. 20 (7. VII), p. 1.

Bătăia în armată. Votul universal — A., an. VII (1894), nr. 1.747 (11. I), p. 1.

Bătaia în armată. [Conferință rostită în sala „Dacia“, din București, în ziua de 9 ianuarie 1894.] — A., an. VII (1894), nr. 1.748 (12. I), p. 1, și nr. 1.749 (13. I), p. 1. Republicată în M., an. IV (1894), nr. 47 (16. I), p. 2; în broșura *Bătaia în armată*, Buc., 1894, p. 13—32.

O ligă contra bătăii în armată — A., an. VII (1894), nr. 1.749 (13. I), p. 1.

Regele și bătaia în armată — A., an. VII (1894), nr. 1.750 (14. I), p. 1.

Năzdrăvăniile cazone — A., an. VII (1894), nr. 1.750 (14. I), p. 1, *Răcan*.

Din garnizoana Focșani — A., an. VII (1894), nr. 1.750 (14. I), p. 1, *Cazon*.

Națiunea și comisarul — A., an. VII (1894), nr. 1.751 (15. I), p. 1, *Rigolo*.

Barbarii militare. La vânători, la geniu — A., an. VII (1894), nr. 1.752 (16. I), p. 1, *Cazon*.

Bătaia în armată. [Conferință ținută în sala „Dacia“ din București, în ziua de 9 ianuarie 1894.] — M., an. IV (1894), nr. 47 (16. I), p. 2. Vezi an. 1894.

Artă și democrație — A., an. VII (1894), nr. 1.753 (17. I), p. 1.

State Prodănescu — A., an. VII (1894), nr. 1.753 (17. I), p. 1, *Klaps*.

Saul — A., an. VII (1894), nr. 1.753 (17. I), p. 1, *Inot*.

Iulian — A., an. VII (1894), nr. 1.753 (17. I), p. 2, *A.B.* Vezi an. 1892.

Instrucția cazonă — A., an. VII (1894), nr. 1.753 (17. I), p. 3, *A.B.*

Domnii deputați — A., an. VII (1894), nr. 1.754 (18. I), p. 1.

Reformații — A., an. VII (1894), nr. 1.756 (20. I), p. 1.

Votul d-lui Scorțescu — A., an. VII (1894), nr. 1.757 (21. I), p. 1.

Căliman caporal — A., an. VII (1894), nr. 1.757 (21. I), p. 1, *A.B.*

Liniste — A., an. VII (1894), nr. 1.758 (22. I), p. 1.

Catehismul soldatului — A., an. VII (1894), nr. 1.758 (22. I), p. 1, *Cazon*.

Hop și noi cu dinastia — A., an. VII (1894), nr. 1.759 (23. I), p. 1, *Rigolo*.

O propunere — A., an. VII (1894), nr. 1.760 (24. I), p. 1.

Delavrancea — A., an. VII (1894), nr. 1.760 (24. I), p. 1, *Klaps*.

O ședință spiritistă — A., an. VII (1894), nr. 1.760 (24. I), p. 3, *Wunder Kind*.

Un ministru anarhist — A., an. VII (1894), nr. 1.762 (26. I), p. 1.

Cine pierde? — A., an. VII (1894), nr. 1.763 (27. I), p. 1.

Mizeria în București — A., an. VII (1894), nr. 1.763 (27. I), p. 1, *T.O.N.*

Patimile junelui Scorțescu — A., an. VII (1894), nr. 1.763 (27. I), p. 1, *A.B.*

Mizeria — A., an. VII (1894), nr. 1.764 (28. I), p. 1.

Moș Teacă în Franța — A., an. VII (1894), nr. 1.765 (29. I), p. 1, *Cazon*.

Crimele din București — A., an. VII (1894), nr. 1.766 (30. I), p. 1.

Asasinul Stololojan — A., an. VII (1894), nr. 1.766 (30. I), p. 1, *Rigolo*.

D. C. Dumitrescu-Iași — A., an. VII (1894), nr. 1.766 (30. I), p. 1, *A.B.*

Notă veselă — A., an. VII (1894), nr. 1.766 (30. I), p. 1, *Wunderkind*.

? — A., an. VII (1894), nr. 1.766 (30. I), p. 1, *Cazon*.

Scorțescu Enric IV — A., an. VII (1894), nr. 1.766 (30. I), p. 1, *Moș Teacă*.

[*Starea nenorocită a celor fără lucru.* Conferință ținută la Clubul muncitorilor din București în ziua de marți, 25 ianuarie 1894.] — M., an. IV (1894), nr. 49 (30. I), p. 1.

Bandiții din capitală — A., an. VII (1894), nr. 1.767 (1. II), p. 1.

Poterele și bandiții — A., an. VII (1894), nr. 1.768 (2. II), p. 1.

Greva ofițerilor — A., an. VII (1894), nr. 1.768 (2. II), p. 1, *Rigolo*.

Bandiții. Greva ofițerilor — A., an. VII (1894), nr. 1.769 (3. II), p. 1.

Cine sînt bandiții. Greva ofițerilor — A., an. VII (1894), nr. 1.770 (4. II), p. 1.

Zdrelea — A., an. VII (1894), nr. 1.770 (4. II), p. 1, *Wund*.

Intrunirea cavaleriei — A., an. VII (1894), nr. 1.771 (5. II), p. 1, *Rigolo*.

Dascălul — A., an. VII (1894), nr. 1.771 (5. II), p. 1, *Wund*.

Complotul. Lupta cu bandiții — A., an. VII (1894), nr. 1.772 (6. II), p. 1.

Universitatea din Bruxelles — M., an. IV (1894), nr. 50 (6. II), p. 3, *Quodam*.

La Ateneu — A., an. VII (1894), nr. 1.773 (7. II), p. 1.

Don colonel Rasty după bandiți — A., an. VII (1894), nr. 1.773 (7. II), p. 1.

Tamara-bum! — A., an. VII (1894), nr. 1.774 (8. II), p. 1, *Rigolo*.

La Chitila — A., an. VII (1894), nr. 1.774 (8. II), p. 1, *Wund*.

Urmașul lui Jack — A., an. VII (1894), nr. 1.774 (8. II), p. 1, *Un răcan*.

De-ale confrăților — A., an. VII (1894), nr. 1.776 (9. II), p. 1, *Rigolo*.

Bieții bandiți — A., an. VII (1894), nr. 1.776 (9. II), p. 1, *Wund*.

Răzvrățitorii — A., an. VII (1894), nr. 1.777 (10. II), p. 1.

A...ă...ă...!... — A., an. VII (1894), nr. 1.777 (10. II), p. 1, *Rigolo*.

O trăgătoare — A., an. VII (1894), nr. 1.777 (10. II), p. 1, *Wund*.

Beizadea Mitică & kneazul Costică — A., an. VII (1894), nr. 1.778 (11. II), p. 1, *Rigolo*.

La palat — A., an. VII (1894), nr. 1.778 (11. II), p. 1, *Cazon*.

Catramina oficială — A., an. VII (1894), nr. 1.778 (11. II), p. 1, *Wund*.

Poveste veche — A., an. VII (1894), nr. 1.778 (11. II), p. 1, *A.B.*

Reflecții triste — A., an. VII (1894), nr. 1.779 (12. II), p. 1, *Rigolo*.

La Regimentul 6 dorobanți și 6 de artilerie — A., an. VII (1894), nr. 1.779 (12. II), p. 1, *Cazon*.

Pe altarul secției — A., an. VII (1894), nr. 1.779 (12. II), p. 1, *Rig.*

...Pă gheață — A., an. VII (1894), nr. 1.779 (12. II), p. 1, *Wund*.

Debilitarea unui silvicultor — A., an. VII (1894), nr. 1.779 (12. II), p. 2, *Wund*.

Din Spania — M., an. IV (1894), nr. 51 (13. II), p. 3, *Quodam*.

Din Italia — M., an. IV (1894), nr. 51 (13. II), p. 2, *Quodam*.

Sic transit — A., an. VII (1894), nr. 1.781 (14. II), p. 1.

Rezervistul — A., an. VII (1894), nr. 1.781 (14. II), p. 2. *Vezi an. 1885.*

„Viața la mahala“ — A., an. VII (1894), nr. 1.781 (14. II), p. 2, *Quidam*.

„Stilul lui Slavici“ — A., an. VII (1894), nr. 1.781 (14. II), p. 3, *A.B.*

Tărani — A., an. VII (1894), nr. 1.782 (15. II), p. 1.

Gagalism — A., an. VII (1894), nr. 1.782 (15. II), p. 1, *Wund*.

Mouquet-Sully-„Hamlet“ — A., an. VII (1894), nr. 1.783 (16. II), p. 3, *Quidam*.

Beizadelism — A., an. VII (1894), nr. 1.784 (17. II), p. 1, *Wund*.

Fără perdea — A., an. VII (1894), nr. 1.785 (18. II), p. 1, *Wund*.

O explicație — A., an. VII (1894), nr. 1.786 (19. II), p. 1.

89 — A., an. VII (1894), nr. 1.786 (19. II), p. 1, *Wunder*.

Diplomație — A., an. VII (1894), nr. 1.787 (20. II), p. 1.

De Paști — A., an. VII (1894), nr. 1.787 (20. II), p. 1, *Wunder*.

Mister cazon — A., an. VII (1894), nr. 1.787 (20. II), p. 1, *Cazon*.

Buni și răi — A., an. VII (1894), nr. 1.788 (21. II), p. 1.

„Gentila domnișoară“ — A., an. VII (1894), nr. 1.788 (21. II), p. 1, *Wunderkind*.

Jack demisionat — A., an. VII (1894), nr. 1.789 (22. II), p. 1.

Nașul și finul — A., an. VII (1894), nr. 1.789 (22. II), p. 1, *Wunder*.

Ieri la Dacia — A., an. VII (1894), nr. 1.789 (22. II), p. 1, *B.*

Bietul bătrîn! — A., an. VII (1894), nr. 1.790 (23. II), p. 1, *Rigolo*.

Unde-s doi... — A., an. VII (1894), nr. 1.790 (23. II), p. 1, *Wunder*.

Crimele oficiale — A., an. VII (1894), nr. 1.790 (23. II), p. 1, *B.*

O poveste tristă — A., an. VII (1894), nr. 1.791 (24. II), p. 1.

Mortuus est — A., an. VII (1894), nr. 1.791 (24. II), p. 1, *Wunder*.

Conu Lascăr căpitan — A., an. VII (1894), nr. 1.792 (25. II), p. 1, *Wunder*.
Păpăniile conului Lascăr — A., an. VII (1894), nr. 1.792 (25. II), p. 1, *Rigolo*.
Lăsați cortina! — A., an. VII (1894), nr. 1.793 (26. II), p. 1.
Conu Lascăr Letin! — A., an. VII (1894), nr. 1.793 (26. II), p. 1, *Rig.*
Greva ofițerilor — A., an. VII (1894), nr. 1.793 (26. II), p. 1, *Cazon*.
Codul manierelor elegante — A., an. VII (1894), nr. 1.793 (26. II), p. 1, *Wunder*.
Isпита Satanei — A., an. VII (1894), nr. 1.794 (27. II), p. 1, *Wunder*.
Arta pentru artă. Conferință ținută la Ateneu, joi, 17 februarie 1894. — M., an. V (1894), nr. 1 (27. II), p. 2—3. *Vezi an. 1893.*
Artiștii burghezi — A., an. VII (1894), nr. 1.795 (28. II), p. 1.
Teroarea în capitală — A., an. VII (1894), nr. 1.796 (1. III), p. 1.
Bravii ofițeri — A., an. VII (1894), nr. 1.796 (1. III), p. 1, *A.B.*
După scandal — A., an. VII (1894), nr. 1.797 (2. III), p. 1.
Abatorul din capitală — A., an. VII (1894), nr. 1.797 (2. III), p. 1, *Rigolo*.
Șefii și soldații — A., an. VII (1894), nr. 1.798 (3. III), p. 1.
Delegații din provincie — A., an. VII (1894), nr. 1.798 (3. III), p. 1, *Rigolo*.
Noul guvern — A., an. VII (1894), nr. 1.799 (4. III), p. 1.
Ofițerii țivili — A., an. VII (1894), nr. 1.799 (4. III), p. 1, *Rigolo*.
Revoluție — A., an. VII (1894), nr. 1.800 (5. III), p. 1.
Prejudiții literare — A., an. VII (1894), nr. 1.802 (7. III), p. 1.
La Șosea — A., an. VII (1894), nr. 1.802 (7. III), p. 1, *Inot*.
Ioc revoluție! — A., an. VII (1894), nr. 1.803 (8. III), p. 1, *Rigolo*.
Enigmă — A., an. VII (1894), nr. 1.804 (9. III), p. 1, *Wunder*.

Dialog politic — A., an. VII (1894), nr. 1.804 (9. III), p. 1, *Rigolo*.
Mușamale cazone — A., an. VII (1894), nr. 1.804 (9. III), p. 1, *Cazon*.
Politică „înaltă” — A., an. VII (1894), nr. 1.805 (10. III), p. 1.
Situația — A., an. VII (1894), nr. 1.805 (10. III), p. 1, *Wunder*.
Țăranii — A., an. VII (1894), nr. 1.806 (11. III), p. 1.
O culme — A., an. VII (1894), nr. 1.806 (11. III), p. 1, *Wunder*.
Necoptii — A., an. VII (1894), nr. 1.807 (12. III), p. 1.
Între ofițeri — A., an. VII (1894), nr. 1.807 (12. III), p. 1, *Cazon*.
Hep-hep — A., an. VII (1894), nr. 1.808 (13. III), p. 1, *Wunder*.
Zina de miine — A., an. VII (1894), nr. 1.808 (13. III), p. 1.
Ordonanța — A., an. VII (1894), nr. 1.808 (13. III), p. 1, *Rigolo*.
La clubul militar — A., an. VII (1894), nr. 1.808 (13. III), p. 1, *Cazon*.
Răscoalele țărănești din Tecuci — M., an. V (1894), nr. 3 (13. III), p. 1, *A.B.*
Dorințe... — A., an. VII (1894), nr. 1.809 (14. III), p. 1.
Spânăceanu la „Convorbiri” — A., an. VII (1894), nr. 1.809 (14. III), p. 2, *Wunderkind*.
Ducl!! — A., an. VII (1894), nr. 1.809 (14. III), p. 2, *Rigolo*.
Ion Gorun — A., an. VII (1894), nr. 1.809 (14. III), p. 2, *Quidam*.
Doău vorbe — A., an. VII (1894), nr. 1.809 (14. III), p. 3, *A.B.*
Zina de ieri — A., an. VII (1894), nr. 1.810 (15. III), p. 1.
Către confrăți — A., an. VII (1894), nr. 1.811 (16. III), p. 1.
Ancheta — A., an. VII (1894), nr. 1.812 (17. III), p. 1.
Jocul guvernului — A., an. VII (1894), nr. 1.814 (19. III), p. 1.
„Junimea studiosă” — A., an. VII (1894), nr. 1.814 (19. III), p. 1.

Literatură și știință — A., an. VII (1894), nr. 1.816 (21. III), p. 1.
Poetul — A., an. VII (1894), nr. 1.816 (21. III), p. 1. *Klaps.*
Insurăjeii — A., an. VII (1894), nr. 1.816 (21. III), p. 3, *Rig.*
D-l Vlahuță și noi — A., an. VII (1894), nr. 1.816 (21. III), p. 3.
Caragiale despre dr. Urechie — A., an. VII (1894), nr. 1.816 (21. III), p. 3, *Rigolo.*
Curentul crește — A., an. VII (1894), nr. 1.819 (24. III), p. 1.
Ciubucuri regești — A., an. VII (1894), nr. 1.819 (24. III), p. 1, *Rigolo.*
General G. Anghelescu — A., an. VII (1894), nr. 1.819 (24. III), p. 1, *Un răcan.*
Cum se agită — A., an. VII (1894), nr. 1.820 (25. III), p. 1.
Morala cazonă — A., an. VII (1894), nr. 1.820 (25. III), p. 1, *Wunder.*
Cum se duc!... — A., an. VII (1894), nr. 1.820 (25. III), p. 1, *T.O.N.*
Artă? — A., an. VII (1894), nr. 1.822 (28. III), p. 1.
Poezie și poezie. [Conferință ținută la Ateneul din Ploiești.] — A., an. VII (1894), nr. 1.822 (28. III), p. 2.
Generali căzători și ministrul căzătură — A., an. VII (1894), nr. 1.822 (28. III), p. 3, *Wunderkind.*
Bieții! — A., an. VII (1894), nr. 1.822 (28. III), p. 3, *A.B.*
Întrunirea liberalilor — A., an. VII (1894), nr. 1.823 (29. III), p. 1, *A.B.*
Moș Teacă general — A., an. VII (1894), nr. 1.823 (29. III), p. 1, *Cazon.*
Pentru posteritate — A., an. VII (1894), nr. 1.823 (29. III), p. 2, *Wunder.*
Jocul guvernului — A., an. VII (1894), nr. 1.824 (30. III), p. 1.
Duminica trecută — A., an. VII (1894), nr. 1.824 (30. III), p. 1, *T.O.N.*
August geograful — A., an. VII (1894), nr. 1.825 (31. III), p. 1, *Cazon.*

Campania noastră — A., an. VII (1894), nr. 1.825 (31. III), p. 1.
Dicționar româno-turc — A., an. VII (1894), nr. 1.825 (31. III), p. 1, *Rigolo.*
Donă direcții — A., an. VII (1894), nr. 1.826 (1. IV), p. 1.
Interview — A., an. VII (1894), nr. 1.826 (1. IV), p. 1, *Rigolo.*
Dezmintire — A., an. VII (1894), nr. 1.827 (2. IV), p. 1, *Rigolo.*
O părere — A., an. VII (1894), nr. 1.828 (3. IV), p. 1.
Ce s-a întâmplat? — A., an. VII (1894), nr. 1.829 (4. IV), p. 1.
Cizma lui Banville — A., an. VII (1894), nr. 1.829 (4. IV), p. 1, *Wunder.*
Spre ideal. Nuvelă — A., an. VII (1894), nr. 1.829 (4. IV), p. 3—4; nr. 1.836 (11. IV), p. 2—3; nr. 1.842 (17. IV), p. 2—3; nr. 1.853 (2. V), p. 2—3.
Epigramă. Mie — T., an. I (1894), nr. 1 (4. IV), p. 3.
La Ploiești — A., an. VII (1894), nr. 1.830 (5. IV), p. 1.
[*Conservatorii și liberalii au amăgit pe rînd lumea.* Conferință ținută la Ploiești, în localul Școlii de băieți nr. 1, în ziua de 3 aprilie 1894.] — A., an. VII (1894), nr. 1.830 (5. V), p. 1.
Anchetă? — A., an. VII (1894), nr. 1.832 (7. IV), p. 1.
Spanachidi pesimist — A., an. VII (1894), nr. 1.832 (7. IV), p. 1, *Rigolo.*
Un erou — A., an. VII (1894), nr. 1.833 (8. IV), p. 1.
Bărbați celebri — A., an. VII (1894), nr. 1.833 (8. IV), p. 1, *Rigolo*; nr. 1.834 (9. IV), p. 1, *Rigolo.*
Regimul bandiților — A., an. VII (1894), nr. 1.835 (10. IV), p. 1.
„*Primejdia anarhistă*” — A., an. VII (1894), nr. 1.836 (11. IV), p. 1.
Cizma lui Lessing — A., an. VII (1894), nr. 1.836 (11. IV), p. 1, *Wunder.*
Apologia prostiei — A., an. VII (1894), nr. 1.836 (11. IV), p. 1, *Rigolo.*
[*Liberalii n-au fost sinceri.* Discurs ținut în ziua de 10 aprilie 1894, la întrunirea electorală de la Ploiești pentru susținerea candidatului socialist.] — A., an. VII (1894), nr. 1.837 (12. IV), p. 2.
Note luate-n pripă de la diferite manifestații — A., an. VII (1894), nr. 1.838 (13. IV), p. 1, *Rigolo.*

Lupta de la Ploiești — A., an. VII (1894), nr. 1.839 (14. IV), p. 1.
În chestia națională — A., an. VII (1894), nr. 1.840 (15. IV), p. 1.
Crist — A., an. VII (1894), nr. 1.842 (17. IV), p. 1.
Apologia prostiei — A., an. VII (1894), nr. 1.842 (17. IV), p. 1, *Rigolo*.
Moș Teacă la Paște — A., an. VII (1894), nr. 1.842 (17. IV), p. 1, *Cazon*. Republicat în M.T., an. I (1895), nr. 2 (2. IV), p. 5, nesemnăt; ALMANACH. M.T. pe anul 1898, p. 45—46, nesemnăt.
Visul lui 1-iu Mai — A., an. VII (1894), nr. 1.842 (17. IV), p. 3, *A.B.*
Epigramă. Lui Verax, de la „Evenimentul literar“ — T., an. I (1894), nr. 3 (17. IV), p. 3.
Armonie !... — M., an. V (1894), nr. 8 (19. IV), p. 2.
Manifestația de ieri — A., an. VII (1894), nr. 1.843 (21. IV), p. 1.
Răzbunare cazonă — A., an. VII (1894), nr. 1.843 (21. IV), p. 1, *Cazon*.
Dezastrul din Brăila — A., an. VII (1894), nr. 1.843 (21. IV), p. 1, *B.*
Din Brăila — A., an. VII (1894), nr. 1.843 (21. IV), p. 3, *B.*
Votul universal — A., an. VII (1894), nr. 1.844 (22. IV), p. 1.
O lume nouă — A., an. VII (1894), nr. 1.845 (23. IV), p. 1.
Sînt dezolat! — A., an. VII (1894), nr. 1.845 (23. IV), p. 1.
[Manifestația de 1 Mai. Cuvîntare rostită la Congresul socialist din 1894.] — A., an. VII (1894), nr. 1.845 (23. IV), p. 1.
Bătaia în armată. [Cuvîntare ținută la cel de al doilea Congres al Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România.] — M., an. V (1894), nr. 9 (24. IV), p. 2.
Alegerea de ieri — A., an. VII (1894), nr. 1.847 (26. IV), p. 1.
Mister! — A., an. VII (1894), nr. 1.847 (26. IV), p. 1, *A.B.*
Asupritori și criminali — A., an. VII (1894), nr. 1.848 (27. IV), p. 1.
Răscoalele — A., an. VII (1894), nr. 1.849 (28. IV), p. 1.
Instigatorii! — A., an. VII (1894), nr. 1.850 (29. IV), p. 1.
Tîmpit și criminal — A., an. VII (1894), nr. 1.852 (1. V), p. 1.
O sinucidere — A., an. VII (1894), nr. 1.852 (1. V), p. 1, *Rigolo*.
Datoria noastră — M., an. V (1894), nr. 10 (1. V), p. 1.

Revoltele sătești — M., an. V (1894), nr. 10 (1. V), p. 1, *A.B.*
H. Taine — A., an. VII (1894), nr. 1.853 (2. V), p. 1.
În hală — A., an. VII (1894), nr. 1.853 (2. V), p. 1, *Wunderkind*.
Convorbiri intime — A., an. VII (1894), nr. 1.853 (2. V), p. 2, *Rigolo*.
Vorbe de dub — A., an. VII (1894), nr. 1.853 (2. V), p. 3, *Wunder*.
Cărți apărute — A., an. VII (1894), nr. 1.853 (2. V), p. 3, *A.B.*
Ancheta presei — A., an. VII (1894), nr. 1.855 (4. V), p. 1.
Alt 1 Mai — A., an. VII (1894), nr. 1.855 (4. V), p. 1, *Wunder*.
Patriotismul lor — A., an. VII (1894), nr. 1.856 (5. V), p. 1.
Alandala — A., an. VII (1894), nr. 1.856 (5. V), p. 1, *Bran*.
[Ce zice Europa] — A., an. VII (1894), nr. 1.857 (6. V), p. 1.
Un rechizitor îngrozitor — A., an. VII (1894), nr. 1.858 (7. V), p. 1.
La țară! — A., an. VII (1894), nr. 1.859 (8. V), p. 1.
Mărunțelu și 10 Mai — A., an. VII (1894), nr. 1.861 (11. V), p. 1, *Rigolo*.
Trece alaiul... — A., an. VII (1894), nr. 1.861 (11. V), p. 1.
Moș Teacă la 10 Mai. Schiță inedită — A., an. VII (1894), nr. 1.861 (11. V), p. 2, *A.B.*
Greve la țară — A., an. VII (1894), nr. 1.865 (15. V), p. 1.
Comerț, copii! — A., an. VII (1894), nr. 1.866 (16. V), p. 1.
Burghezul de peste drum — A., an. VII (1894), nr. 1.866 (16. V), p. 1, *Wunder*.
După 10 Mai — A., an. VII (1894), nr. 1.866 (16. V), p. 1, *Rigolo*.
Explicație — A., an. VII (1894), nr. 1.866 (16. V), p. 2.
N-au patrie! — A., an. VII (1894), nr. 1.867 (17. V), p. 1, *T.O.N.*
Berăria academică — A., an. VII (1894), nr. 1.867 (17. V), p. 1, *Wunder*.
Zdrelea decorat — A., an. VII (1894), nr. 1.867 (17. V), p. 1, *Rigolo*.
Spionii în presă — A., an. VII (1894), nr. 1.868 (18. V), p. 1.
La luptă! — A., an. VII (1894), nr. 1.869 (19. V), p. 1.
Macedonski și Națimea — A., an. VII (1894), nr. 1.872 (25. V), p. 1, *Vice-Rigolo*.

Poșta redacției — A., an. VII (1894), nr. 1.878 (1. VI), p. 1, *Vice-Rigolo*.
De la Clubul muncitorilor. (Ședința de sîmbătă, 28 mai.) — M., an. V (1894), nr. 14 (5. VI), p. 3.
Nu citiți „Adevărul”! — A., an. VII (1894), nr. 1.886 (10. VI), p. 1, *Bran*; nr. 1.888 (12. VI), p. 1; nr. 1.890 (14. VI), p. 1; nr. 1.891 (15. VI), p. 1; nr. 1.892 (16. VI), p. 1.
Carnet magic — A., an. VII (1894), nr. 1.890 (14. VI), p. 1, *Wunderkind*.
Ceva putred — A., an. VII (1894), nr. 1.890 (14. VI), p. 1, *Bran*.
Carnetul meu — A., an. VII (1894), nr. 1.892 (16. VI), p. 1, *Rigolo*; nr. 1.893 (17. VI), p. 1; nr. 1.899 (23. VI), p. 1; nr. 1.903 (28. VI), p. 1; nr. 1.904 (29. VI), p. 1.
Școala asasinilor — A., an. VII (1894), nr. 1.900 (24. VI), p. 1, *Bran*.
Pieire sau transformare — A., an. VII (1894), nr. 1.901 (26. VI), p. 1, *Wunder*.
„Timpul”, Țintă și Hack — A., an. VII (1894), nr. 1.901 (26. VI), p. 1, *Wunder*.
Uite popa — A., an. VII (1894), nr. 1.903 (28. VI), p. 1, *Wunder*.
Ce mi-e Tanda!... — A., an. VII (1894), nr. 1.903 (28. VI), p. 1, *T.O.N.*
La cușitul explozibil — A., an. VII (1894), nr. 1.905 (1. VII), p. 1, *Wunder*.
Vorbă de rușine — A., an. VII (1894), nr. 1.906 (2. VII), p. 1, *Wunder*.
Mișcarea literară — A., an. VII (1894), nr. 1.908 (4. VII), p. 1, *A.B.*
Congresul ziaristilor — A., an. VII (1894), nr. 1.914 (10. VII), p. 2, *B.*
Spanachidi spiritist — A., an. VII (1894), nr. 1.920 (17. VII), p. 1, *B.*
În perioada electorală — A., an. VII (1894), nr. 1.929 (27. VII), p. 1.
Revedere — A., an. VII (1894), nr. 1.929 (27. VII), p. 1, *Rigolo*.
Anarhiștii în București — A., an. VII (1894), nr. 1.929 (27. VII), p. 1, *Bran*.

Situația, — A., an. VII (1894), nr. 1.930 (28. VII), p. 1.
Apă!... Apă!... — A., an. VII (1894), nr. 1.930 (28. VII), p. 1, *Rigolo*.
Una autentică — A., an. VII (1894), nr. 1.930 (28. VII), p. 1, *Wunder*.
Drumea și impozitele — A., an. VII (1894), nr. 1.930 (28. VII), p. 1, *Bran*.
Ce este „Adevărul” — A., an. VII (1894), nr. 1.931 (29. VII), p. 1.
Anarhiștii în București. Grupul. Complotul. Sosirea pompierilor. Concluziune — A., an. VII (1894), nr. 1.931 (29. VII), p. 1, *Rigolo*.
De-ale noastre — A., an. VII (1894), nr. 1.932 (30. VII), p. 1.
Organ independent — A., an. VII (1894), nr. 1.932 (30. VII), p. 1, *Rigolo*.
Furioșii — A., an. VII (1894), nr. 1.933 (31. VII), p. 1.
Aviz! — A., an. VII (1894), nr. 1.933 (31. VII), p. 1, *Rigolo*.
Iarna, vara și arta — A., an. VII (1894), nr. 1.934 (1. VIII), p. 1.
O, Borș — A., an. VII (1894), nr. 1.934 (1. VIII), p. 1, *Wunder*.
Despre „Lourdes” — A., an. VII (1894), nr. 1.934 (1. VIII), p. 2, *A.B.*
Eliad și Vulturescu — A., an. VII (1894), nr. 1.935 (2. VIII), p. 1, *Rigolo*.
Un nebun în barou — A., an. VII (1894), nr. 1.935 (2. VIII), p. 1, *T.O.N.*
Arendașii — A., an. VII (1894), nr. 1.936 (3. VIII), p. 1.
Eu și Iordache — A., an. VII (1894), nr. 1.936 (3. VIII), p. 1, *Rigolo*.
Vin alegerile — A., an. VII (1894), nr. 1.936 (3. VIII), p. 1, *Br.*
Mizerie și manevre — A., an. VII (1894), nr. 1.937 (4. VIII), p. 1.
Un ingrât — A., an. VII (1894), nr. 1.937 (4. VIII), p. 1, *Rigolo*.
Conferințele învățătorilor — A., an. VII (1894), nr. 1.938 (5. VIII), p. 1.
Vine! Vine! — A., an. VII (1894), nr. 1.938 (5. VIII), p. 1, *Rigolo*.
Grecescu la Craiova — A., an. VII (1894), nr. 1.939 (6. VIII), p. 1.
Ei, și? — A., an. VII (1894), nr. 1.940 (7. VIII), p. 1.
Prostie și talent — A., an. VII (1894), nr. 1.940 (7. VIII), p. 1, *Wunderkind*.

**Cercetări
științifice**

ANTON BACALBAȘA

100 de ani de la naștere

Virgiliu ENE

ÎN 1883 apăreau în „Emanarea” traduceri și traducări din *Capitalul* lui Karl Marx. Ele erau semnate de Batory. Acest pseudonim aparținea unui tânăr de 18 ani, care debutase cu un an înainte în revista „Literatură”, cu schița intitulată *Justiție*. Se numea Anton Bacalbașa. El debutase într-o perioadă în care ideile noi și generoase pătrund în viața noastră socială din ce în ce mai mult, dar, în același timp, întâmpină o rezistență sporită din partea elementelor retrograde și reacționare pominate. Este epoca dezvoltării proletariatului în România și a pătrunderii marxismului în țara noastră.

Anton Bacalbașa s-a născut la 21 februarie 1885, în Brăila, oraș în care va urma și trei clase gimnaziale. Alte documente asupra studiilor sale nu posedăm. Dintr-o scrisoare ce se află în „La simfonie” am dus-o citit timp, dar adămi mi s-a înfundat. M-a putut să mă suferă și spăina gânilor, directorul, mi-a dat mare de parcă ar fi fost școala lui „Vest” „Fără-Laptes”, în „Drepturile omului”, 1885, nr. 185, p. 19.

Dintr-un manuscris al lui Anton Bacalbașa, nu de mult descoperit prin grija Arhivelor Statului din Bacău, intitulat *Ceasuri de glorie*, am aflat că în anul Anton Bacalbașa era înfulețit de idei socialiste și că citea cu asiduitate „*Campania*” și „*Dacia Vitează*”.

Viața dură din cazarma burghezo-nobiliară, pe care a trebuit să o îndure, poate fi reconstituită pe baza unor articole memorialistice, autentice recent de noi ca aparținând lui A. Bacalbașa (c. *Memoriile unui rezervist*, în revista „*Mos*

Tocșa”, 1886, nr. 78, 82 etc.). Din aceste memorii mai aflăm un fapt semnificativ: „comandant al companiei a treia era... don capitán Teofil Iar” — care-i va servi lui A. Bacalbașa drept model în crearea celebrului său personaj *Mos Teofil*.

După liberarea din armată, Anton Bacalbașa și-a consacrat întregul său talent mișcării socialiste. Este unul dintre meritele sale cele mai mari. El va desfășura — în ultimele două decenii ale secolului trecut — o bogată activitate fiind educator și promotor al ideilor noi. A. Bacalbașa militase deodată în perioada în care proletariatul din România îl revocase „arhiva istorică a a dăru societății înainte, sarcina de a fi conducătorul și călăuzitorul transformărilor necesare în direcția burghezo-democratică pe cale revoluționară” (Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, Editura pentru literatură populară, 1982, ediția a II-a, pag. 217).

Anton Bacalbașa va publica în ziarul „*Drepturile omului*”, — ce va lua ființă în București, în 1889, din inițiativa cercului de studii sociale — articole și schițe care vor merge pe o linie democratică. Dintre acestea ne înfățișăm să citim următoarele: *Despre viața democrației*, *Tăria*, *Brău*, *Leone*, *Despre viața mea*, *Revoluția* etc. Simpatia lui Anton

Bacalbașa pentru cei opriniți se va aduce în anul următor, când el va lupta cu mai multă ardor împotriva celor care aprinseseră războiul burghezo-nobiliar. El va desfășura o veche activitate în mijlocul proletariatului. Afinitatea sa combativă și va strige în anul 1887 revoluționar. Anton Bacalbașa — după cum ne informează un contemporan al său (v. C. Z. Bundugan, în „*Amnezia nouă*” 1894, nr. 14) — apăsător de asupra soldaților din *Școala* poeziei, căsca să fie un agitator și organizator în mișcarea socială. Adreșându-se acestui public, Anton Bacalbașa își adresează pe linii ideile socialiste. Investimintele de intr-un stil simplu, înțeles de toți. Dintre scrierile publicate în această perioadă vom aminti, printre altele, articolele: *Partea se aprinde*, *Serviciul în țară*, *Electoral Democrat*, *Agricultorul*, *Algeții de sal etc.*

Începând cu anul 1888, și contribuind mult, ani după aceeași dată, Anton Bacalbașa va colabora intens la mai toate revistele și zărelle care aveau o orientare progresivă: „*Drepturile*”, „*Școala*”, „*Drepturile omului*” etc. Articolele, schițele s.ă.l. publicate aici sânt văzute ca tentative. Ele critică parlamentariul burghez, satirizează religia, demască barocurile din armată. Ca și ceilalți tineri,

Un veac de la nașterea lui Anton Bacalbașa: articol comemorativ și timbru poștal.

- Regele și Măruntelu* — A., an. VII (1894), nr. 1.951 (20. VIII), p. 1, *Rigolo*.
- Mantia misterioasă* — A., an. VII (1894), nr. 1.951 (20. VIII), p. 1, *Rig.*
- Regimul jafului...* — A., an. VII (1894), nr. 1.951 (20. VIII), p. 2, *Wunder*.
- De pildă...* — A., an. VII (1894), nr. 1.952 (21. VIII), p. 1.
- Cutremurul de ieri* — A., an. VII (1894), nr. 1.952 (21. VIII), p. 1, *Rigolo*.
- Regimul chinorosului...* — A., an. VII (1894), nr. 1.952 (21. VIII), p. 2, *Wunder*.
- Grav și glumeț* — A., an. VII (1894), nr. 1.953 (22. VIII), p. 1.
- Prostul* — A., an. VII (1894), nr. 1.953 (22. VIII), p. 1, *Wunder*.
- Gramatică!* — A., an. VII (1894), nr. 1.953 (22. VIII), p. 1, *Wunder*.
- Vocea Prahovei* — A., an. VII (1894), nr. 1.953 (22. VIII), p. 1, *Kinderfus*.
- Întrunirile de ieri* — A., an. VII (1894), nr. 1.954 (23. VIII), p. 1.
- Calul Troiei...* — A., an. VII (1894), nr. 1.954 (23. VIII), p. 2, *Wunder*.
- Desvorț, țapo!* — A., an. VII (1894), nr. 1.955 (24. VIII), p. 1, *Rigolo*.
- Comerț cu fete...* — A., an. VII (1894), nr. 1.955 (24. VIII), p. 2, *Wunder*.
- La școală!* — A., an. VII (1894), nr. 1.956 (25. VIII), p. 1.
- Minune!* — A., an. VII (1894), nr. 1.956 (25. VIII), p. 1, *Rigolo*.
- Ziua de mâine* — A., an. VII (1894), nr. 1.956 (25. VIII), p. 1, *Bran*.
- Arestările continuă. Reformele conservatoare.* — A., an. VII (1894), nr. 1.956 (25. VIII), p. 2, *Wunder*.
- Începe* — A., an. VII (1894), nr. 1.957 (26. VIII), p. 1.
- Invitație* — A., an. VII (1894), nr. 1.957 (26. VIII), p. 1, *Rig.*
- Cocca în Grecia* — A., an. VII (1894), nr. 1.957 (26. VIII), p. 1, *Br.*
- Justiția sub conservatori. Programul comunal al conservatorilor* — A., an. VII (1894), nr. 1.957 (26. VIII), p. 2, *Wunder*.
- „În cea mai mare parte”* — A., an. VII (1894), nr. 1.958 (27. VIII), p. 1, *Rigolo*.

O invitație solemnă. Berbecii regimentului. Două guverne — A., an. VII (1894), nr. 1.958 (27. VIII), p. 2, Wunder.

De-ale confrărilor — A., an. VII (1894), nr. 1.959 (28. VIII), p. 1, Rigolo.

Calul reacțiunii. Incercări de studiu constituțional. Regimentul chinorosului. — A., an. VII (1894), nr. 1.959 (28. VIII), p. 2, Wunder.

Pro domo — M., an. V (1894), nr. 26 (28. VIII), p. 3.

Spirit — A., an. VII (1894), nr. 1.960 (29. VIII), p. 1.

Alt colonel Boteanu — A., an. VII (1894), nr. 1.960 (29. VIII), p. 1, Cazon.

La stîna! — A., an. VII (1894), nr. 1.960 (29. VIII), p. 2, Wunder.

Tîrziu! Haina săteanului — A., an. VII (1894), nr. 1.961 (31. VIII), p. 2, Wunder.

O zi mare — A., an. VII (1894), nr. 1.962 (1. IX), p. 1, Rigolo.

Bugetul ciocoilor. Regimentul Maicanilor. Ecce Spanachidi! — A., an. VII (1894), nr. 1.962 (1. IX), p. 2, Wunder.

Explicație — A., an. VII (1894), nr. 1.963 (2. IX), p. 1.

Emblema regală... — A., an. VII (1894), nr. 1.963 (2. IX), p. 1, Rigolo.

Conservatorii și clerul. Copiii regimentului. Roșii și Albi — A., an. VII (1894), nr. 1.963 (2. IX), p. 2, Wunder.

Un primar cu principii — A., an. VII (1894), nr. 1.964 (3. IX), p. 1.

Generalii la comună — A., an. VII (1894), nr. 1.964 (3. IX), p. 1, Rigolo.

Plusvaloarea. Școala d-lui Fleva — A., an. VII (1894), nr. 1.964 (3. IX), p. 2, Wunder.

Explicație — A., an. VII (1894), nr. 1.965 (4. IX), p. 1.

Cercuri literare — A., an. VII (1894), nr. 1.966 (5. IX), p. 1.

Negustorul de sicrie de Hector France — A., an. VII (1894), nr. 1.966 (5. IX), p. 2, trad. de Quidam.

Alegerile — A., an. VII (1894), nr. 1.967 (6. IX), p. 1.

Apel desperat — A., an. VII (1894), nr. 1.967 (6. IX), p. 1, Rigolo.

Libertate! — A., an. VII (1894), nr. 1.967 (6. IX), p. 2, Wunder. Republicat în A., an. VII (1894), nr. 1.968 (7. IX), p. 2, Wunder.

Libertate! — A., an. VII (1894), nr. 1.968 (7. IX), p. 2, Wunder. Vezi an. 1894.

Rezultatul Colegiului I în toată țara — A., an. VII (1894), nr. 1.968 (7. IX), p. 1.

Rezultatul alegerilor — A., an. VII (1894), nr. 1.968 (7. IX), p. 1, Rigolo.

Ienicerii constituției — A., an. VII (1894), nr. 1.969 (8. IX), p. 1.

Pentru Colegiul al II-lea — A., an. VII (1894), nr. 1.969 (8. IX), p. 1, Rig.

Lista guvernului — A., an. VII (1894), nr. 1.969 (8. IX), p. 1, Wunder.

Rezultatele Colegiului II în toată țara — A., an. VII (1894), nr. 1.970 (9. IX), p. 1.

Din polemicele mele — A., an. VII (1894), nr. 1.971 (10. IX), p. 2, Wunder.

Exces de cinism — A., an. VII (1894), nr. 1.972 (11. IX), p. 1, A.B.

La Craiova — A., an. VII (1894), nr. 1.972 (11. IX), p. 1.

Gardist! — A., an. VII (1894), nr. 1.973 (12. IX), p. 1.

Nu se dă! — A., an. VII (1894), nr. 1.975 (14. IX), p. 1, Rigolo.

Onoare Craiovei! — A., an. VII (1894), nr. 1.975 (14. IX), p. 1, A.B.

Donec eris felix... — A., an. VII (1894), nr. 1.976 (16. IX), p. 1.

Finis — A., an. VII (1894), nr. 1.976 (16. IX), p. 1, Br.

Logica poliției — A., an. VII (1894), nr. 1.977 (17. IX), p. 1, Br.

Cine-i de vină? — A., an. VII (1894), nr. 1.978 (18. IX), p. 1.

Cărțile didactice — A., an. VII (1894), nr. 1.979 (19. IX), p. 1.

Melancolie — A., an. VII (1894), nr. 1.979 (19. IX), p. 1, Quidam.

Cîntați, artiști! — A., an. VII (1894), nr. 1.979 (19. IX), p. 1, Rigolo.

Gramatica „Vieții” — A., an. VII (1894), nr. 1.979 (19. IX), p. 1, Wunder.

Moșul — A., an. VII (1894), nr. 1.979 (19. IX), p. 2, A.B. Republicat în vol. *Din viața militară*, Buc., 1895.

Nervii în politică — A., an. VII (1894), nr. 1.981 (21. IX), p. 1.

Piciorul în muzică — A., an. VII (1894), nr. 1.981 (21. IX), p. 1, Rigolo.

Luptele noastre — A., an. VII (1894), nr. 1.982 (22. IX), p. 1.

Studentii din Iași — A., an. VII (1894), nr. 1.984 (24. IX), p. 1.
Toți sîntem logici — A., an. VII (1894), nr. 1.984 (24. IX), p. 1, A.B.
Ne iubesc guvernamentalii — A., an. VII (1894), nr. 1.985 (25. IX), p. 1.
Domnule redactor — M., an. V (1894), nr. 30 (25. IX), p. 2.
 „*Adevărul literar*” — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.986 (26. IX), p. 1. Începînd cu acest număr, săptămînalul literar poartă titlatura *Adevărul literar*, spre a se deosebi de *Adevărul*, care apare cotidian. În numerele trecute, deși era vorba de *Adevărul literar*, această specificație lipsea. Articolul de mai sus mai dă și următoarea precizare: „S-a împlinit un an de cînd *Adevărul* a schimbat numărul-i politic și ilustrat de duminică într-un supliment literar”. Începînd cu acest număr și în prezenta bibliografie va figura noua titlatură a ziarului.
Idila — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.986 (26. IX), p. 1, *Quidam*.
O istorie pentru clasele primare — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.986 (26. IX), p. 1, *Inot*.
Traductore-iraductore! — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.986 (26. IX), p. 1, *Wunder*.
La Hugo — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.986 (26. IX), p. 2, *Primul-redactor al ziarului „Adevărul” și mai cu seamă directorul „Adevărului literar”*.
M-am dus! — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.986 (26. IX), p. 2, *Rigolo*.
Serviciu-n garnizoană — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.986 (26. IX), p. 2. Republicat în vol. *Din viața militară*, Buc., 1895.
Simpla întrebare — A., an. VII (1894), nr. 1.988 (28. IX), p. 1.
Istoria românilor — A., an. VII (1894), nr. 1.988 (28. IX), p. 1, *Rigolo*.
Radicalilor — A., an. VII (1894), nr. 1.989 (29. IX), p. 1.
Reputații stabilite — A., an. VII (1894), nr. 1.989 (29. IX), p. 1, *Rigolo*.
Un general dispărut — A., an. VII (1894), nr. 1.989 (29. IX), p. 1, *Cazon*.
Condeiu și spada — A., an. VII (1894), nr. 1.990 (30. IX), p. 1.
Kipur — A., an. VII (1894), nr. 1.990 (30. IX), p. 1, *Rigolo*.
Ionescu și Niculescu — A., an. VII (1894), nr. 1.991 (1. X), p. 1.

Poeți, cîntați! — A., an. VII (1894), nr. 1.991 (1. X), p. 1, *Rigolo*.
Colonei bătauși — A., an. VII (1894), nr. 1.991 (1. X), p. 1, *Cazon*.
Rolul steagurilor — A., an. VII (1894), nr. 1.992 (2. X), p. 2, *Rigolo*.
Poeziile lui Artur Stavri — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.993 (3. X), p. 1.
Nebunul — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.993 (3. X), p. 2. Republicat în vol. *Din viața militară*, Buc., 1895.
Iubire — A. lit., an. VII (1894), nr. 1.993 (3. X), p. 1, *Quidam*.
Fudulie conservatoare — A., an. VII (1894), nr. 1.994 (4. X), p. 1.
Socialismul a murit? — A., an. VII (1894), nr. 1.994 (4. X), p. 1, A.B.
Manevre barbare — A., an. VII (1894), nr. 1.995 (5. X), p. 1.
Don prefect Stoica — A., an. VII (1894), nr. 1.995 (5. X), p. 1, *Rigolo*.
Pentru sau contra? — A., an. VII (1894), nr. 1.997 (7. X), p. 1.
Pentru votul obștesc — A., an. VII (1894), nr. 1.998 (8. X), p. 1.
Turta de la palat — A., an. VII (1894), nr. 1.998 (8. X), p. 1, *Rigolo*.
Ce-a fost la teatru — A., an. VII (1894), nr. 1.998 (8. X), p. 2, *Rigolo*.
Teatrul Național — A., an. VII (1894), nr. 1.999 (9. X), p. 1.
Belgia „Timpului” — A., an. VII (1894), nr. 1.999 (9. X), p. 1, *Rigolo*.
Gheorghe din Moldova — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.000 (10. X), p. 1.
Deschiderea teatrului — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.000 (10. X), p. 1, *Rigolo*.
Despre violațiuni — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.000 (10. X), p. 1, *Wunder*.
La garda pieței — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.000 (10. X), p. 2. Republicat în vol. *Din viața militară*, Buc., 1895.
Cartea d-lui Scraba — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.000 (10. X), p. 3, *Inot*.
Știri teatrale — A., an. VII (1894), nr. 2.001 (11. X), p. 1, *Rigolo*.
E în urmă! — A., an. VII (1894), nr. 2.001 (11. X), p. 1, *Bran*.

Farsă regală — A., an. VII (1894), nr. 2.002 (12. X), p. 1, *Bran.*
Un interviu senzațional — A., an. VII (1894), nr. 2.003 (13. X), p. 1, *Rigolo.*
La Teatrul Național. Burghezul gentilcm. — A., an. VII (1894), nr. 2.003 (13. X), p. 3, *Quidam.*
Botezul și criza — A., an. VII (1894), nr. 2.004 (14. X), p. 1, *Bran.*
Caracteristic... — A., an. VII (1894), nr. 2.005 (16. X), p. 1.
Rușinoșii — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.006 (17. X), p. 1.
Ighel și văduva — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.006 (17. X), p. 1, *Rigolo.*
Copil de trupă — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.006 (17. X), p. 2. Republicat în vol. *Din viața militară*, Buc., 1895.
Don doctor Leon — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.006 (17. X), p. 3, *Inot.*
Un țaran filozof — A., an. VII (1894), nr. 2.007 (18. X), p. 1.
Maria Stuart — A., an. VII (1894), nr. 2.007 (18. X), p. 2—3, *Quidam.*
Alt escroc cazon — A., an. VII (1894), nr. 2.008 (19. X), p. 1.
„In numele presei“ — A., an. VII (1894), nr. 2.009 (20. X), p. 1, *Rigolo.*
Trupa de operete: „Dac-aș fi rege“ — A., an. VII (1894), nr. 2.010 (21. X), p. 2, *Quidam.*
Ministrul și polițele — A., an. VII (1894), nr. 2.011 (22. X), p. 1.
Se zice... — A., an. VII (1894), nr. 2.011 (22. X), p. 3, *Quidam.*
Alexandru III — A., an. VII (1894), nr. 2.012 (23. X), p. 1.
Ce face Caragiale — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.013 (24. X), p. 1.
Da, voi justifica! — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.013 (24. X), p. 1, *Wunder.*
Studiile slave — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.013 (24. X), p. 1, *Inot.*
Clasic, domle — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.013 (24. X), p. 1, *Rigolo.*
Fatmè! — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.013 (24. X), p. 2. Republicat în vol. *Din viața militară*, Buc., 1895.
„Iubita“ — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.013 (24. X), p. 3, *A.B.*
Afacerea Lahovary — A., an. VII (1894), nr. 2.014 (25. X), p. 1.
Vicleim... — A., an. VII (1894), nr. 2.016 (28. X), p. 1.
Un mare inventator — A., an. VII (1894), nr. 2.017 (29. X), p. 1.

Femeia lui Cezar — A., an. VII (1894), nr. 2.018 (30. X), p. 1.
Enciclopedia? — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.019 (31. X), p. 1.
Alte poezii — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.019 (31. X), p. 1, *Inot.*
O boală incurabilă — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.019 (31. X), p. 2, *A.B.* Republicat în vol. *Din viața militară*, Buc., 1895.
„Românul“ — A., an. VII (1894), nr. 2.020 (1. XI), p. 1.
Sfârșitul Sodomei — A., an. VII (1894), nr. 2.020 (1. XI), p. 2, *Quidam.*
Tot sfârșitul Sodomei — A., an. VII (1894), nr. 2.021 (2. XI), p. 2, *Quidam.*
O să rîdem... — A., an. VII (1894), nr. 2.022 (3. XI), p. 1.
Pentru jubileu — A., an. VII (1894), nr. 2.022 (3. XI), p. 1, *Rigolo.*
Regele petrece — A., an. VII (1894), nr. 2.023 (4. XI), p. 1.
A fost frumos — A., an. VII (1894), nr. 2.023 (4. XI), p. 1, *Rigolo.*
Nunta de argint — A., an. VII (1894), nr. 2.023 (4. XI), p. 1, *Wunder.*
Darul nostru regelui — A., an. VII (1894), nr. 2.024 (5. XI), p. 1.
Plocoane regelui — A., an. VII (1894), nr. 2.024 (5. XI), p. 1, *Rigolo.*
Proză de jubileu — A., an. VII (1894), nr. 2.024 (5. XI), p. 1, *Wunder.*
D-lui colonel Crăimiceanu — A., an. VII (1894), nr. 2.025 (6. XI), p. 1.
Hahamul... — A., an. VII (1894), nr. 2.025 (6. XI), p. 1, *Rigolo.*
Barbu către Tudor — A., an. VII (1894), nr. 2.025 (6. XI), p. 1, *Wunder.*
Cine a-nvins? — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.026 (7. XI), p. 1.
Liber — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.026 (7. XI), p. 2, și nr. 2.032 (14. XI), p. 2. Republicat în vol. *Din viața militară*, Buc., 1895.
Cerem răspuns... — A., an. VII (1894), nr. 2.027 (8. XI), p. 1.
Povestea unui steag — A., an. VII (1894), nr. 2.027 (8. XI), p. 1, *Rigolo.*
Zina de ieri — A., an. VII (1894), nr. 2.028 (10. XI), p. 1.
Interviul cu Mihai Viteazul — A., an. VII (1894), nr. 2.028 (10. XI), p. 1, *Rigolo.*

„Poporul” și „Toporul” — A., an. VII (1894), nr. 2.028 (10. XI), p. 1, Wunder.

Scepticismul meu — A., an. VII (1894), nr. 2.029 (11. XI), p. 1, Rigolo.

Dacă ar vroi!... — A., an. VII (1894), nr. 2.029 (11. XI), p. 1, Wunder.

Generalul Poenaru — A., an. VII (1894), nr. 2.029 (11. XI), p. 1, Br.

Bravo magistrat — A., an. VII (1894), nr. 2.030 (12. XI), p. 1.

Operele unui general — A., an. VII (1894), nr. 2.030 (12. XI), p. 1, Rigolo.

Morala fabulei — A., an. VII (1894), nr. 2.030 (12. XI), p. 1, Bran.

O mare descoperire — A., an. VII (1894), nr. 2.031 (13. XI), p. 1, Rigolo.

Don Costică — A., an. VII (1894), nr. 2.031 (13. XI), p. 1, Wunder.

Binefacerea — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.032 (14. XI), p. 1.

Un făcător de versuri — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.032 (14. XI), p. 1, Inot.

Trandafirul ursitor — A., an. VII (1894), nr. 2.033 (15. XI), p. 1, Wunder.

Mesajul regal — A., an. VII (1894), nr. 2.034 (16. XI), p. 1.

Mesajul regal — A., an. VII (1894), nr. 2.034 (16. XI), p. 1, Rigolo.

Mesajul regal — A., an. VII (1894), nr. 2.035 (17. XI), p. 1.

Tâmbălăul de ieri — A., an. VII (1894), nr. 2.035 (17. XI), p. 1, Rigolo.

Ce face Camera — A., an. VII (1894), nr. 2.035 (17. XI), p. 1, Bran.

Muza lui Gianni — A., an. VII (1894), nr. 2.035 (17. XI), p. 1, Wunder.

Ce spune mesajul — A., an. VII (1894), nr. 2.036 (18. XI), p. 1.

Discursurile de ieri — A., an. VII (1894), nr. 2.036 (18. XI), p. 1, Rigolo.

Poza chitanței — A., an. VII (1894), nr. 2.036 (18. XI), p. 1, Wunder.

Înainte de comedie. Un balotaj fără voie. Iluziile d-lui Albu — A., an. VII (1894), nr. 2.036 (18. XI), p. 1, Bran.

Mesajul și criza — A., an. VII (1894), nr. 2.037 (19. XI), p. 1.

Monopolul patriotismului — A., an. VII (1894), nr. 2.037 (19. XI), p. 1, Rigolo.

Camera petrece. A apărut un deputat nou — A., an. VII (1894), nr. 2.037 (19. XI), p. 1, Bran.

Părerile unui conservator — A., an. VII (1894), nr. 2.037 (19. XI), p. 1, T.O.N.

Răspunsul la mesaj — A., an. VII (1894), nr. 2.038 (20. XI), p. 1.

Hainele popilor — A., an. VII (1894), nr. 2.038 (20. XI), p. 1, Rigolo.

Ședință liniștită. D-nii deputați petrec. Vacanție — A., an. VII (1894), nr. 2.038 (20. XI), p. 1, Bran.

E liniște în guvern... — A., an. VII (1894), nr. 2.038 (20. XI), p. 1, T.O.N.

Dezertorii — A., an. VII (1894), nr. 2.038 (20. XI), p. 1, Cazon.

Scrisori intime (I) — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.039 (21. XI), p. 1.

Medic de regiment (fragment) — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.039 (21. XI), p. 2, A.B. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc., (f.d.), p. 121—123, nesemnat.

E solidar sexul! — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.039 (21. XI), p. 2, Bran.

Episcopul și luna — A., an. VII (1894), nr. 2.040 (23. XI), p. 1, Rigolo.

Porcul „Toporului” — A., an. VII (1894), nr. 2.040 (23. XI), p. 1, Wunder.

În secții — A., an. VII (1894), nr. 2.040 (23. XI), p. 1, Bran.

Un raportor artist — A., an. VII (1894), nr. 2.041 (24. XI), p. 1.

Un mare discurs. S-a stins viața falnicii diurne! — A., an. VII (1894), nr. 2.041 (24. XI), p. 1, Bran.

Legea minelor — A., an. VII (1894), nr. 2.041 (24. XI), p. 1, Rigolo.

Gestiunea turcului — A., an. VII (1894), nr. 2.042 (25. XI), p. 1.

Discursuri... — A., an. VII (1894), nr. 2.042 (25. XI), p. 1, Rigolo.

O mare surpriză. O gestiune moartă de 16 ani, înviată la Camera — A., an. VII (1894), nr. 2.042 (25. XI), p. 1, Bran.

Traviata — A., an. VII (1894), nr. 2.042 (25. XI), p. 3, Quidam.

Petiția studenților — A., an. VII (1894), nr. 2.043 (26. XI), p. 1.
Bătut și nerecunoscut — A., an. VII (1894), nr. 2.043 (26. XI), p. 1, *Rigolo*.
Corp lovit și corp... constituit — A., an. VII (1894), nr. 2.043 (26. XI), p. 1, *Bran*.
Contra grevele — A., an. VII (1894), nr. 2.044 (27. XI), p. 1.
Nebunii în parlament. O lege egoistă — A., an. VII (1894), nr. 2.044 (27. XI), p. 1, *Bran*.
Pentru bețivi — A., an. VII (1894), nr. 2.044 (27. XI), p. 1, *Rigolo*.
Scrisori intime (II) — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.045 (28. XI), p. 1.
Claponul tricolor — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.045 (28. XI), p. 2, *Bran*.
O dramă militară — A., an. VII (1894), nr. 2.046 (29. XI), p. 1.
Un prefect moralizator — A., an. VII (1894), nr. 2.046 (29. XI), p. 1, *Rigolo*.
Reflecții triste, dar adevărate, asupra indigenatelor și împămintenirilor — A., an. VII (1894), nr. 2.046 (29. XI), p. 1, *Bran*.
Discuția e deschisă — A., an. VII (1894), nr. 2.047 (30. XI), p. 1.
Punga sau legea? — A., an. VII (1894), nr. 2.047 (30. XI), p. 1, *Rigolo*.
Răspunsul la mesaj. Primul atac, prima înfrângere — A., an. VII (1894), nr. 2.047 (30. XI), p. 1, *Bran*.
Țăran de contrabandă — A., an. VII (1894), nr. 2.048 (1. XII), p. 1.
O criză gravă — A., an. VII (1894), nr. 2.048 (1. XII), p. 1, *Rigolo*.
Un țăran la Cameră. O femeie cu doi copii. Prinderea unei aluviuni. Regimul capitulează! — A., an. VII (1894), nr. 2.048 (1. XII), p. 1, *Bran*.
Gir și epoleți — A., an. VII (1894), nr. 2.048 (1. XII), p. 1, *Cazon*.
Țăranul și țărani — A., an. VII (1894), nr. 2.049 (2. XII), p. 1.

Rolul de țăran — A., an. VII (1894), nr. 2.049 (2. XII), p. 1, *Rigolo*.
Aluviunea d-lui Ștefănescu. Ab, sărmanul Carada! Documente de rîs — A., an. VII (1894), nr. 2.049 (2. XII), p. 1, *Bran*.
Curajoșii — A., an. VII (1894), nr. 2.049 (2. XII), p. 1, *T.O.N.*
Discursul unui mut. Încă un ciocoi țăran. Contra țăranilor — A., an. VII (1894), nr. 2.050 (3. XII), p. 1, *Bran*.
Ciocoiul țăran — A., an. VII (1894), nr. 2.050 (3. XII), p. 1, *Br*.
De ale lui Tețcanu — A., an. VII (1894), nr. 2.050 (3. XII), p. 1, *Rigolo*.
Lăsați cortina! — A., an. VII (1894), nr. 2.050 (3. XII), p. 1, *T.O.N.*
Renta monseniorului — A., an. VII (1894), nr. 2.051 (4. XII), p. 1.
Dreptate — A., an. VII (1894), nr. 2.051 (4. XII), p. 1, *Cazon*.
Scrisori intime (III) — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.052 (5. XII), p. 1.
După furtună — A., an. VII (1894), nr. 2.053 (6. XII), p. 1.
Aista... Catargiu — A., an. VII (1894), nr. 2.053 (6. XII), p. 1, *Rigolo*.
Berbecul orator — A., an. VII (1894), nr. 2.053 (6. XII), p. 1, *Wunder*.
Năzdrăvăniile divorțului. Un scandal de familie. Adio! — A., an. VII (1894), nr. 2.053 (6. XII), p. 1, *Bran*.
Confrății noștri! — A., an. VII (1894), nr. 2.054 (8. XII), p. 1, *Rigolo*.
Domnul Ușier — A., an. VII (1894), nr. 2.054 (8. XII), p. 1, *Bran*.
Bucuria noastră — A., an. VII (1894), nr. 2.054 (8. XII), p. 1.
Pentru ai noștri — A., an. VII (1894), nr. 2.055 (9. XII), p. 1.
Lupanarele oficiale — A., an. VII (1894), nr. 2.055 (9. XII), p. 1, *Rigolo*.
Un tribun fără succes — A., an. VII (1894), nr. 2.055 (9. XII), p. 1, *Bran*.

Uf! — A., an. VII (1894), nr. 2.055 (9. XII), p. 1, T.O.N.
○ politică! — A., an. VII (1894), nr. 2.056 (10. XII), p. 1.
Scrisori intime (IV) — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.058 (12. XII), p. 1.
Alte orizonturi — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.058 (12. XII), p. 1, *Inot*.
Tramvaiul electric — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.058 (12. XII), p. 2, *Bran. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc., (f.d.), p. 113—115, nesemnăt.*
Iluziile unei direcții — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.058 (12. XII), p. 2, *Quidam*.
Tatăl nostru — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.058 (12. XII), p. 2, *Rigolo*.
Morala lui Zdrelea — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.058 (12. XII), p. 2, *Wunder*.
În chestia națională (I) — A., an. VII (1894), nr. 2.059 (13. XII), p. 1.
Senatul lucrează. Reflecțiile unei inimi caritabile asupra d-lor senatori — A., an. VII (1894), nr. 2.059 (13. XII), p. 1, *Bran*.
Fericită întâmplare — A., an. VII (1894), nr. 2.060 (14. XII), p. 1, *Rigolo*.
D-lui Scorțescu — A., an. VII (1894), nr. 2.060 (14. XII), p. 1, *A.B.*
Despre români — A., an. VII (1894), nr. 2.061 (15. XII), p. 1.
Discursul d-lui Panu — A., an. VII (1894), nr. 2.062 (16. XII), p. 1.
Conu Petrache — A., an. VII (1894), nr. 2.062 (16. XII), p. 1, *Rigolo*.
O agitație stearpă — A., an. VII (1894), nr. 2.063 (17. XII), p. 1.
Gasturile d-lui Vlabuță — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.065 (19. XII), p. 1.
Problema eternă — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.065 (19. XII), p. 2, *Bran. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 95—96, nesemnăt.*
Nașterea coșului — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.065 (19. XII), p. 3, *Inot*.
Polichroniadi și nașul — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.065 (19. XII), p. 3, *Wunder*.
Liga reacțiunii. Intrunirea — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.066 (20. XII), p. 1.

Liga reacțiunii, sau cugetări asupra solului și subsolului — A., an. VII (1894), nr. 2.066 (20. XII), p. 1, *Rigolo*.
Filantropie! — A., an. VII (1894), nr. 2.066 (20. XII), p. 1, T.O.N.
Partide și firme — A., an. VII (1894), nr. 2.067 (21. XII), p. 1.
În fața asociației — A., an. VII (1894), nr. 2.068 (22. XII), p. 1.
Regimele și patrioții — A., an. VII (1894), nr. 2.068 (22. XII), p. 1, *Wunder*.
Cu cine sîntem? — A., an. VII (1894), nr. 2.069 (23. XII), p. 1.
Crăciunul — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.071 (25. XII), p. 1.
Cum gîndim — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.071 (25. XII), p. 1, *Quidam*.
Faustul român — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.071 (25. XII), p. 1, *Rigolo*.
Problema eternă. Căsătoria-lotărie — A. lit., an. VII (1894), nr. 2.071 (25. XII), p. 2, *Bran. Republicat în A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.081 (8. I), p. 2, Bran*.
Povestea palmelor — A., an. VII (1894), nr. 2.074 (31. XII), p. 1, T.O.N.
Spanachidi. (Fragment.) — Lit. șt., Buc., 1894, vol. II, p. 315—317.
Poveste pentru copii — după I. H. Detmold — ALMANACH. SOC. DEMOCR. pe anul 1894, Buc., 1894, p. 72—77, *Bran*.
Glume — ALMANACH. SOC. DEMOCR. pe anul 1894, Buc., 1894, p. 87—88.

1895

Anul nou — A., an. VIII (1895), nr. 2.075 (1. I), p. 1, *Rigolo*.
Mume și guvernante — A., an. VIII (1895), nr. 2.075 (1. I), p. 2, *Bran*; nr. 2.076 (3. I), p. 2, *Bran*.
Un an nou — A., an. VIII (1895), nr. 2.076 (3. I), p. 1.
Învățămîntul liber — A., an. VIII (1895), nr. 2.077 (4. I), p. 1.
Vorbe mari — A., an. VIII (1895), nr. 2.079 (6. I), p. 1.
Crăciunul la Ploiești — A., an. VIII (1895), nr. 2.080 (7. I), p. 3, *Rig.*
Greva cailor — A., an. VIII (1895), nr. 2.080 (7. I), p. 7, *Wunder*.
I. Păun — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.081 (8. I), p. 1.
Problema eternă — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.081 (8. I), p. 2, *Bran. Vezi an. 1894*.
Bolovanul d-lui Hișdeu — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.081 (8. I), p. 2, *Wunder*.

Liga democratică — A., an. VIII (1895), nr. 2.083 (11. I), p. 1.
Democrații Ploieștilor — A., an. VIII (1895), nr. 2.084 (12. I), p. 1, Bran.
Revoluția din Iași — A., an. VIII (1895), nr. 2.085 (13. I), p. 1, Rigolo.
O, Tecuci! — A., an. VIII (1895), nr. 2.085 (13. I), p. 1, Wunder.
Bețivii primăriei — A., an. VIII (1895), nr. 2.085 (13. I), p. 1, Bran.
Un deștept — A., an. VIII (1895), nr. 2.086 (14. I), p. 1, Wunder.
Geografia Yvettei — A., an. VIII (1895), nr. 2.086 (14. I), p. 1, Rigolo.
Boier Zgabercea — A., an. VIII (1895), nr. 2.086 (14. I), p. 1, Bran.
Tempi passati... — A., an. VIII (1895), nr. 2.087 (15. I), p. 1, Rigolo.
Politica și țărani — A., an. VIII (1895), nr. 2.087 (15. I), p. 1, Br.
Primăvară — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.088 (16. I), p. 1.
Problema eternă. Un biet romantic — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.088 (16. I), p. 2, Bran.
Intrunirea de ieri — A., an. VIII (1895), nr. 2.089 (17. I), p. 1.
Martirii martirizați — A., an. VIII (1895), nr. 2.089 (17. I), p. 1, Rigolo.
Unde-i criza? — A., an. VIII (1895), nr. 2.090 (18. I), p. 1.
Poetul și martirii — A., an. VIII (1895), nr. 2.090 (18. I), p. 1, Rigolo.
În contra sărăciei — A., an. VIII (1895), nr. 2.091 (19. I), p. 1, Rigolo.
Bietul Rubin — A., an. VIII (1895), nr. 2.091 (19. I), p. 1, Bran.
Scoala minciunii — A., an. VIII (1895), nr. 2.091 (19. I), p. 1, T.O.N.
Am scăpat! — A., an. VIII (1895), nr. 2.092 (20. I), p. 1, Rigolo.
Circulația în capitală — A., an. VIII (1895), nr. 2.093 (21. I), p. 1, Rigolo.
Trădătorul și bătrînul — A., an. VIII (1895), nr. 2.093 (21. I), p. 1, Bran.

Crimă și sinucidere — A., an. VIII (1895), nr. 2.094 (22. I), p. 1.
În carnaval — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.095 (23. I), p. 1.
Problema eternă — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.095 (23. I), p. 2, Bran.
Comerț și literatură — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.095 (23. I), p. 2, Inot.
Sfînta familie — A., an. VIII (1895), nr. 2.096 (24. I), p. 1.
Teatrul grecesc — A., an. VIII (1895), nr. 2.096 (24. I), p. 1, Rigolo.
Țarul și Barbu — A., an. VIII (1895), nr. 2.097 (25. I), p. 1, Rigolo.
Moș Teacă pensionar — A., an. VIII (1895), nr. 2.098 (26. I), p. 1, Rigolo.
Intruniri și rezoluții — A., an. VIII (1895), nr. 2.098 (26. I), p. 1, Bran.
Criminalul Halfon — A., an. VIII (1895), nr. 2.098 (26. I), p. 2, Wunder.
Un om de cal — A., an. VIII (1895), nr. 2.099 (27. I), p. 1, Rigolo.
Ipistolia poetului nostru A. Vlahuță — A., an. VIII (1895), nr. 2.099 (27. I), p. 2, Wunder.
Moș Teacă și examenele — A., an. VIII (1895), nr. 2.100 (28. I), p. 1, Rigolo.
Minunile din Bîrlad — A., an. VIII (1895), nr. 2.100 (28. I), p. 2, Wunder.
Re-Spanachidi — A., an. VIII (1895), nr. 2.101 (29. I), p. 1, Rigolo.
Serviciul credincios — A., an. VIII (1895), nr. 2.101 (29. I), p. 2, Wunder.
Rezervistul. „Amintire de la «Balul social-democrat» organizat de Clubul muncitorilor din Craiova, 29 ianuarie 1895”, Craiova, 1895, Tipo-litografia națională „Ralian și Ignat Samitica”, p. 12.
Fluturii d-lui Pătrașcu — A. lit. an. VIII (1895), nr. 2.102 (30. I), p. 1.
Bietul Jipescu — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.102 (30. I), p. 2, Rigolo.
„Un an” de sminteală — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.102 (30. I), p. 2, Inot.
Șab la rege — A., an. VIII (1895), nr. 2.103 (1. II), p. 1.

Nacian și Economist — A., an. VIII (1895), nr. 2.103 (1. II), p. 1, *Rigolo*.

Ocna statului — A., an. VIII (1895), nr. 2.106 (5. II), p. 1.

Șab la rege! — A., an. VIII (1895), nr. 2.106 (5. II), p. 1, *Quid*.

S-a dus statuia — A., an. VIII (1895), nr. 2.106 (5. II), p. 1, *Rigolo*.

Un bal original — A., an. VIII (1895), nr. 2.106 (5. II), p. 2, *Wunder*.

Cei doi mușchetari — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.107 (6. II), p. 1.

Cugetătorul Pătrașcu — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.107 (6. II), p. 2, *Rigolo*.

Intrunirile de ieri — A., an. VIII (1895), nr. 2.108 (7. II), p. 1.

Masca și Mina — A., an. VIII (1895), nr. 2.108 (7. II), p. 1, *Rigolo*.

Ocna statului — A., an. VIII (1895), nr. 2.108 (7. II), p. 1, *A.B.*

Din ale „Evenimentului” — A., an. VIII (1895), nr. 2.108 (7. II), p. 2, *Wunder*.

Ocna statului — A., an. VIII (1895), nr. 2.109 (8. II), p. 1.

Florrrrian — A., an. VIII (1895), nr. 2.109 (8. II), p. 1, *Rigolo*.

Ocna statului — A., an. VIII (1895), nr. 2.110 (9. II), p. 1.

O școală nouă — A., an. VIII (1895), nr. 2.110 (9. II), p. 1, *Rigolo*.

Auxiliarii — A., an. VIII (1895), nr. 2.110 (9. II), p. 1, *Cazon*.

Secretul legii minelor — A., an. VIII (1895), nr. 2.110 (9. II), p. 2, *Wunder*.

O nouă beție — A., an. VIII (1895), nr. 2.111 (10. II), p. 1, *Rigolo*.

Florian asasin — A., an. VIII (1895), nr. 2.112 (11. II), p. 1, *Rigolo*.

O dramă lugubră — A., an. VIII (1895), nr. 2.113 (12. II), p. 1, *Rigolo*.

Fetele din Caracăl — A., an. VIII (1895), nr. 2.113 (12. II), p. 2, *Wunder*.

Un an de „Viață” — V., an. II (1895), nr. 1 (12. II), p. 7.

Ultimul nostru număr — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.114 (13. II), p. 1.

Unul cu țepă — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.114 (13. II), p. 1, *Rigolo*.

Alb și negru — A. lit., an. VIII (1895), nr. 2.114 (13. II), p. 2—3, *Bac-ALB-așă*.

Iubite domnule Beldiman — A., an. VIII (1895), nr. 2.115 (14. II), p. 3, *Anton Bacalbașa, I. Teodorescu, C. D. Anghel*. Republicat în aceeași zi în L.N., an. I (1895), nr. 95 (14. II), p. 1.

Iubite domnule Beldiman — L.N., an. I (1895), nr. 95 (14. II), p. 1, *Anton Bacalbașa, I. Teodorescu, C. D. Anghel*. Vezi an. 1895.

Serbarea de azi: Horia, Cloșca, Crișan — L.N., an. I (1895), nr. 97 (16. II), p. 1.

Programul meu — L.N., an. I (1895), nr. 97 (16. II), p. 1, *Rigolo*.

Sfinți, cruci și dumnezei — L.N., an. I (1895), nr. 97 (16. II), p. 2, *Wunder*.

Post și rugăciune — L.N., an. I (1895), nr. 98 (17. II), p. 1, *Rigolo*.

Cearta liberală — L.N., an. I (1895), nr. 98 (17. II), p. 1, *Bran*.

Tell-Crăiniceanu — L.N., an. I (1895), nr. 98 (17. II), p. 1, *Cazon*.

Don procuror Bădescu — L.N., an. I (1895), nr. 98 (17. II), p. 2, *Wunder*.

Cel mai prima casier — L.N., an. I (1895), nr. 99 (18. II), p. 1, *Rigolo*.

Din dealul diurnei — L.N., an. I (1895), nr. 99 (18. II), p. 1, *Bran*.

Nepotism Poenăresc — L.N., an. I (1895), nr. 99 (18. II), p. 1, *Cazon*.

Din deșteptăciunile „Evenimentului” — L.N., an. I (1895), nr. 99 (18. II), p. 2, *Wunder*.

Bietul vot universal — L.N., an. I (1895), nr. 100 (19. II), p. 1, *Rigolo*.

Școlile militare — L.N., an. I (1895), nr. 100 (19. II), p. 1, *Cazon*.

Ce face Melișiano nici Scupiewsky nu desface — L.N., an. I (1895), nr. 100 (19. II), p. 2, *Wunder*.

Polițiștii din Iași — L.N., an. I (1895), nr. 103 (22. II), p. 1.

Bătăie țivilă între cazoni — L.N., an. I (1895), nr. 103 (22. II), p. 1, *Rigolo*.

Grecul gălăţean — L.N., an. I (1895), nr. 103 (22. II), p. 2, *Wunder*.
Partidul „revandicărilor” — L.N., an. I (1895), nr. 104 (23. II), p. 1, *Rigolo*.
Sfaturi confrăţilor — L.N., an. I (1895), nr. 104 (23. II), p. 2, *Wunder*.
Democraţi şi socialişti — L.N., an. I (1895), nr. 105 (24. II), p. 1.
Don general Candiano — L.N., an. I (1895), nr. 105 (24. II), p. 1, *Rigolo*.
Jorj cel isteţ — L.N., an. I (1895), nr. 105 (24. II), p. 2, *Wunder*.
Cine a luat steagul — L.N., an. I (1895), nr. 106 (25. II), p. 1, *Rigolo*.
Argumentele pozarului — L.N., an. I (1895), nr. 106 (25. II), p. 2, *Wunder*.
Generalul Candiano şi sergentul a Lucăi — L.N., an. I (1895), nr. 107 (26. II), p. 1.
Teorii cazone — L.N., an. I (1895), nr. 107 (26. II), p. 1, *Rigolo*.
Raportul poliţiei — L.N., an. I (1895), nr. 107 (26. II), p. 2, *Wunder*.
Barbarie militară — L.N., an. I (1895), nr. 109 (28. II), p. 1.
Interview cu prinţul Carol — L.N., an. I (1895), nr. 109 (28. II), p. 1, *Rigolo*.
Oameni teribili — L.N., an. I (1895), nr. 109 (28. II), p. 1, *Bran*.
Steagul de la Griviţa — L.N., an. I (1895), nr. 109 (28. II), p. 1, *Cazon*.
Fericirea ţăranilor — L.N., an. I (1895), nr. 109 (28. II), p. 1, *T.O.N.*
Generalul oacheş — L.N., an. I (1895), nr. 109 (28. II), p. 2, *Wunder*.
Primul haz — H., [an. I (1895)], nr. 1 (f.d.), p. 1.
O lege nemuritoare — H., [an. I (1895)], nr. 2 (f.d.), p. 10.
Miliţie — H., [an. I (1895)], nr. 2 (f.d.), p. 15.
Grigore a Lucăi — H., [an. I (1895)], nr. 3 (f.d.), p. 18, *Bran*.
Hazul zilei — H., [an. I (1895)], nr. 3 (f.d.), p. 19.
Haz — H., [an. I (1895)], nr. 4 (f.d.), p. 30, *Bran*.
La teorie — H., [an. I (1895)], nr. 5 (f.d.), p. 34, *Cazon*.
Progres şi tramvai — H., [an. I (1895)], nr. 5 (f.d.), p. 36.
Eclipsă — L.N., an. I (1895), nr. 110 (1. III), p. 1, *Rigolo*.

Cnutul şi trăgătoarea — L.N., an. I (1895), nr. 110 (1. III), p. 1, *Bran*.
Moartea d-lui Al. Ştirbey — L.N., an. I (1895), nr. 111 (2. III), p. 1.
Aforism şi echilibru — L.N., an. I (1895), nr. 111 (2. III), p. 1.
De la Malmezon — L.N., an. I (1895), nr. 111 (2. III), p. 1, *Cazon*.
Stomacul Iaşului — L.N., an. I (1895), nr. 111 (2. III), p. 2, *Wunder*.
Minuni cazone — L.N., an. I (1895), nr. 112 (3. III), p. 1, *Rigolo*.
Tot Grigore a Lucăi — L.N., an. I (1895), nr. 112 (3. III), p. 1, *Bran*.
Zilele babei — L.N., an. I (1895), nr. 113 (4. III), p. 1, *Rigolo*.
„Evenimentul” — L.N., an. I (1895), nr. 114 (5. III), p. 1, *Rigolo*.
Prinţul Ferdinand la Senat — L.N., an. I (1895), nr. 116 (7. III), p. 1, *Rigolo*.
La secţie — L.N., an. I (1895), nr. 116 (7. III), p. 1, *Bran*.
La „Unirea” — L.N., an. I (1895), nr. 117 (8. III), p. 1, *Rigolo*.
Discursul d-lui Capşa — L.N., an. I (1895), nr. 118 (9. III), p. 1, *Rigolo*.
Mort cu zile — L.N., an. I (1895), nr. 118 (9. III), p. 1, *Bran*.
Fabrica de ciocoi — L.N., an. I (1895), nr. 119 (10. III), p. 1.
Documente istorice — L.N., an. I (1895), nr. 119 (10. III), p. 1, *Rigolo*.
Dragoste cu sila — L.N., an. I (1895), nr. 119 (10. III), p. 1, *Bran*.
Jorj în chioşc — L.N., an. I (1895), nr. 119 (10. III), p. 2, *A.B.*
Boieri şi mitocani — L.N., an. I (1895), nr. 120 (11. III), p. 1, *Rigolo*.
Don general Barozzi — L.N., an. I (1895), nr. 120 (11. III), p. 1, *Cazon*.
Domnului Take Ionescu, ex-mitocan, actualmente ministru — L.N., an. I (1895), nr. 121 (12. III), p. 1. Republicat în L.N., an. IV (1898), nr. 1.250 (20. IX), p. 1, sub titlul *Domnului Take Ionescu, ex-mitocan*; A., an. XII (1899), nr. 3.532 (24. V), p. 1.
Costumul clerului — L.N., an. I (1895), nr. 121 (12. III), p. 1, *Rig.*

Legea instrucției — L.N., an. I (1895), nr. 123 (14. III), p. 1, *Rigolo*.
ă — L.N., an. I (1895), nr. 124 (15. III), p. 1, *Rigolo*.
Inaugurarea Fundațiunei — L.N., an. I (1895), nr. 125 (16. III), p. 1, *Rigolo*.
Lupta extralegală se impune — L.N., an. I (1895), nr. 126 (17. III), p. 1.
Un nebun otrăvit — L.N., an. I (1895), nr. 126 (17. III), p. 1, *Rigolo*.
Studentul Bărbulescu — L.N., an. I (1895), nr. 127 (18. III), p. 1, *Rigolo*.
Uczul regelui — L.N., an. I (1895), nr. 127 (18. III), p. 1, *Bran*.
Note și schițe — L.N., an. I (1895), nr. 128 (19. III), p. 1, *Rigolo*.
Sfântul Mironescu și prorocul Popescu — L.N., an. I (1895), nr. 131 (22. III), p. 1, *Rigolo*.
Miclescu nebunul — L.N., an. I (1895), nr. 134 (25. III), p. 1, *Rigolo*.
Primul atac — M.T., an. I (1895), nr. 1 (26. III), p. 1.
Subscrisul — M.T., an. I (1895), nr. 1 (26. III), p. 1, *Rigolo*.
Madam Teacă la biserică — M.T., an. I (1895), nr. 1 (26. III), p. 4, nesemnat. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 29—30, nesemnat.
Politica. Intrarea în materie — M.T. an. I (1895), nr. 1 (26. III), p. 5, *Quidam*.
Profesorii și d-l Take Ionescu — L.N., an. I (1895), nr. 137 (29. III), p. 1.
Reorganizarea „Românului” — L.N., an. I (1895), nr. 137 (29. III), p. 1, *Rigolo*.
Cașcaval și entuziasm — L.N., an. I (1895), nr. 137 (29. III), p. 1, *Bran*.
Ighel și fluierul — L.N., an. I (1895), nr. 138 (30. III), p. 1, *Rigolo*.
Națiunea și diurna — L.N., an. I (1895), nr. 139 (31. III), p. 1, *Rigolo*.
Poștiți la Fundațiune! — L.N., an. I (1895), nr. 139 (31. III), p. 1, *Bran*.
Combinații de spirit — L.N., an. I (1895), nr. 140 (1. IV), p. 1, *Rigolo*.

Tortura — M.T., an. I (1895), nr. 2 (2. IV), p. 2.
Omul de spirit — M.T., an. I (1895), nr. 2 (2. IV), p. 2, *Rigolo*.
O damă colonel — M.T., an. I (1895), nr. 2 (2. IV), p. 2, *Cazon*.
Moș Teacă la Paște — M.T., an. I (1895), nr. 2 (2. IV), p. 5, nesemnat. Vezi an. 1894.
Pe câmpul de luptă — M.T., an. I (1895), nr. 2 (2. IV), p. 7, *Bran*.
8 aprilie — L.N., an. I (1895), nr. 145 (9. IV), p. 1, *Rigolo*.
Liberalii-conservatori — L.N., an. I (1895), nr. 145 (9. IV), p. 1, *Bran*.
Civilizație — M.T., an. I (1895), nr. 3 (9. IV), p. 1.
Prostul — M.T., an. I (1895), nr. 3 (9. IV), p. 1, *Rigolo*.
Un colonel socialist — M.T., an. I (1895), nr. 3 (9. IV), p. 1, *Cazon*.
Moș Teacă filozof — M.T., an. I (1895), nr. 3 (9. IV), p. 5, nesemnat. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 17—18, nesemnat.
Deschiderea Parlamentului — L.N., an. I (1895), nr. 147 (11. IV), p. 1.
Deschiderea menajeriei — L.N., an. I (1895), nr. 147 (11. IV), p. 1, *Rigolo*.
Fericiți monarhi — L.N., an. I (1895), nr. 148 (12. IV), p. 1, *Rig.*
Fericiți prefecți! — L.N., an. I (1895), nr. 149 (13. IV), p. 1, *Rigolo*.
Reflecții — L.N., an. I (1895), nr. 153 (16. IV), p. 2.
Moș Teacă senator — M.T., an. I (1895), nr. 4 (16. IV), p. 1. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 44—45, nesemnat.
În retragere — M.T., an. I (1895), nr. 4 (16. IV), p. 1, *Rigolo*.
Manifestație oprită — M.T., an. I (1895), nr. 4 (16. IV), p. 1, *Cazon*.
Din crimele lui Take Ionescu. Infamia de la Cameră — L.N., an. I (1895), nr. 158 (22. IV), p. 1.
Legea moralei publice — L.N., an. I (1895), nr. 159 (23. IV), p. 1.
Lipsă de caracter — M.T., an. I (1895), nr. 5 (23. IV), p. 2.

Omul de talent — M.T., an. I (1895), nr. 5 (23. IV), p. 2, *Rigolo*.
Art. 262 — cod. penal — M.T., an. I (1895), nr. 6 (30. IV), p. 1.
Acel ce tace — M.T., an. I (1895), nr. 6 (30. IV), p. 2, *Rigolo*.
Documente cazone — M.T., an. I (1895), nr. 6 (30. IV), p. 4, nesemnăt.
Asupra retragerii — M.T., an. I (1895), nr. 6 (30. IV), p. 6, nesemnăt.
Ce este Constituția — M.T., an. I (1895), nr. 7 (7. V), p. 2.
Grigore Traianădafil — M.T., an. I (1895), nr. 7 (7. V), p. 2, *Rigolo*.
Moș Teacă și mortul — M.T., an. I (1895), nr. 7 (7. V), p. 6, nesemnăt.
Moș Teacă la 10 Mai — M.T., an. I (1895), nr. 8 (10. V), p. 1, nesemnăt. Vezi an. 1893.
Zece Mai, ziua lui Moș Teacă! — M.T., an. I (1895), nr. 8 (10. V), p. 2.
Prăsila regală — M.T., an. I (1895), nr. 8 (10. V), p. 6, nesemnăt.
Dinastia străină — M.T., an. I (1895), nr. 9 (14. V), p. 2, nesemnăt.
Stambulof — M.T., an. I (1895), nr. 18 (16. VII), p. 2.
„Moș Teacă” în Europa. Note și schițe. Tablouri și impresii. Jurnalul unui călător. Madam Teacă învinge! — M.T., an. I (1895), nr. 18 (16. VII), p. 4, *Don Tony*. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 67—73, nesemnăt.
Contemporanilor mei — M.T., an. I (1895), nr. 18 (16. VII), p. 5, *Viator*.
Escadronul lui Clăbescu — M.T., an. I (1895), nr. 18 (16. VII), p. 6, *Cazon*.
Ara Ciupagea — M.T., an. I (1895), nr. 19 (23. VII), p. 2, *Rigolo*.
Interview diplomatic — M.T., an. I (1895), nr. 19 (23. VII), p. 4, *Rigolo*.
„Moș Teacă” în Europa. Capitolul al doilea. În drum de fier. Europa! — M.T., an. I (1895), nr. 19 (23. VII), p. 4—5,

A.B. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 69—71, nesemnăt.
Hoțiile din Galați — M.T., an. I (1895), nr. 20 (30. VII), p. 2, *A.B.*
Bărbierii cu spadă — M.T., an. I (1895), nr. 20 (30. VII), p. 2, *Kinderfus*.
Marina comercială — M.T., an. I (1895), nr. 20 (30. VII), p. 4, *Wunder*.
„Moș Teacă” în Europa. Note din carnet, în pas gimnastic — M.T., an. I (1895), nr. 20 (30. VII), p. 5, *Don Tony*. Republicat în ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 71—73.
Poeme de vară. Ce spune romanița — M.T., an. I (1895), nr. 21 (6. VIII), p. 2, *Viator*.
Arma Mannlicher sau Pină nu-i dai foc, fum nu iese — M.T., an. I (1895), nr. 21 (6. VIII), p. 4, *Rigolo*.
Poșta redacției — M.T., an. I (1895), nr. 21 (6. VIII), p. 5, *Wunder*.
Maicani și Anghelești! Remediul sigur împotriva comisariilor regimului — M.T., an. I (1895), nr. 21 (6. VIII), p. 7, *Kinderfus*.
Cura de apă — M.T., an. I (1895), nr. 22 (13. VIII), p. 1, 5, *Rigolo*.
Încă o datorie! — M.T., an. I (1895), nr. 22 (13. VIII), p. 2, *Wunder*.
Unde duce radicalismul — M.T., an. I (1895), nr. 23 (20. VIII), p. 1, 4—5, *Rigolo*.
Fachirul radical — M.T., an. I (1895), nr. 23 (20. VIII), p. 2, *Quidam*.
Axente și diplomația — M.T., an. I (1895), nr. 23 (20. VIII), p. 5, *Rigolo*.
Notele unui călător — M.T., an. I (1895), nr. 23 (20. VIII), p. 7, *Viator*.
Ce-i cu ilustrația? — M.T., an. I (1895), nr. 24 (27. VIII), p. 1, *Direptorele și redactorii*.
Popa și Zambila sau Infamia de la Cernica — M.T., an. I (1895), nr. 24 (27. VIII), p. 2, *Rigolo*.
Păun Drăghicescu — M.T., an. I (1895), nr. 24 (27. VIII), p. 4, *Kinderfus*.

Pagina a patra — M.T., an. I (1895), nr. 24 (27. VIII), p. 5, *Quidam*.
Bărbați și femei — M.T., an. I (1895), nr. 24 (27. VIII), p. 7, *Wunder*.
La Constanța sau Unde dai și unde crapă — M.T., an. I (1895), nr. 25 (3. IX), p. 1, nesemnăt.
Manevrele — M.T., an. I (1895), nr. 25 (3. IX), p. 2, nesemnăt.
Christof Columb la Hotel „Dacia“ — M.T., an. I (1895), nr. 25 (3. IX), p. 7, *Rigolo*.
D-lui director al ziarului „Lumea nouă“ — L.N., an. I (1895), nr. 287 (5. IX), p. 2.
Congresul tinerimii — M.T., an. I (1895), nr. 26 (10. IX), p. 1, 5, *Rigolo*.
Partidul nostru — M.T., an. I (1895), nr. 26 (10. IX), p. 2.
Drama de la Jignița. Tragedia de la „Dacia“ — M.T., an. I (1895), nr. 26 (10. IX), p. 5, *Rigolo*.
Banca Națională — M.T., an. I (1895), nr. 26 (10. IX), p. 7, *Wunder*.
Da, sîntem bicicliști! — M.T., an. I (1895), nr. 27 (17. IX), p. 2, *A.B.*
Declarație — M.T., an. I (1895), nr. 27 (17. IX), p. 2, *Rigolo*.
Succesul de la „Dacia“ — M.T., an. I (1895), nr. 27 (17. IX), p. 7, *Wunder*.
După inaugurarea podului. Impresiile d-nei Caliopi Teacă, adresate amicei sale intime, Polixeniei — M.T., an. I (1895), nr. 28 (24. IX), p. 5, nesemnăt.
Defilarea — M.T., an. I (1895), nr. 29 (1. X), p. 7, *Cazon*.
Regimul reacțiunii — M.T., an. I (1895), nr. 30 (8. X), p. 1, nesemnăt.
O scrisoare intimă — M.T., an. I (1895), nr. 30 (8. X), p. 4.
Venirea liberalilor — M.T., an. I (1895), nr. 30 (8. X), p. 5, *Rigolo*.
Moartea civilă — M.T., an. I (1895), nr. 30 (8. X), p. 7, *Wunder*.
Opinia unei dame — M.T., an. I (1895), nr. 31 (15. X), p. 2, nesemnăt.
Nițică proză cazonă — M.T., an. I (1895), nr. 31 (15. X), p. 5, nesemnăt.
Madam Teacă. Apoteoză, biografie, aberație — M.T., an. I (1895), nr. 32 (22. X), p. 4, nesemnăt.

Cine sînt și ce vreau — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 1 (2. XI), p. 1, *Demagog*.
Zaișetul Geanabeților — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 2 (3. XI), p. 1, *Demagog*.
Persecuțiile d-lui Flevea — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 2 (3. XI), p. 2, *Bran*.
Jos cu alegerile libere! — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 3 (4. XI), p. 1, *Demagog*.
Campania electorală — M.T., an. I (1895), nr. 34 (5. XI), p. 2, *Rigolo*.
Anch' io son pittore! — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 4 (5. XI), p. 1.
La băile Eforiei — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 5 (7. XI), p. 1, *Demagog*.
Comițiile și consiliile — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 6 (8. XI), p. 1.
Conu Petrache Grădișteanu — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 7 (10. XI), p. 1.
O infamie colectivistă — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 7 (10. XI), p. 1, *a.*
Din cugetările șefului — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 8 (11. XI), p. 1, *Damagog*.
Zina albă — M.T., an. I (1895), nr. 35 (12. XI), p. 2, *Bran*.
Parabole politice — M.T., an. I (1895), nr. 35 (12. XI), p. 2, *Abe*.
Poetul mahalalei — M.T., an. I (1895), nr. 35 (12. XI), p. 4, *Wunder*.
Geograful Gorjan — M.T., an. I (1895), nr. 35 (12. XI), p. 7, *Rigolo*.
Voiajorul Nespaladi — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 9 (12. XI), p. 1, *Demagog*.
D-lui I. L. Caragiale, fost scriitor în activitate, actualmente în declin și la „Gazeta poporului“ — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 9 (12. XI), p. 2, *Toni*.
În luna de miere — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 10 (14. XI), p. 1, *Demagog*.
Bietul Barbu Lăutarul — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 11 (15. XI), p. 1.
Pentru primul redactor al lui Vrăbiescu — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 12 (16. XI), p. 1.

Paulus și Paulusache — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 13 (17. XI), p. 1.

Odiseea oborenilor — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 14 (18. XI), p. 1.

De-aș fi rege — M.T., an. I (1895), nr. 36 (19. XI), p. 2, *Rigolo*.

Nicolae Fleva — M.T., an. I (1895), nr. 36 (19. XI), p. 2, *Abe*.

Conu Lascăr — M.T., an. I (1895), nr. 36 (19. XI), p. 4, *Wunder*.

Debutul unei rubrici. Poezia iernii. Șalvaragii noștri — M.T., an. I (1895), nr. 36 (19. XI), p. 5, *Bran*.

Pesmetul savant. Itidența și filozofia. Eul lui don locotenent. Metafizica civilă — M.T., an. I (1895), nr. 36 (19. XI), p. 5, *Cazon*.

Poșta lui Gorjan — M.T., an. I (1895), nr. 36 (19. XI), p. 7, *Kinderfus*.

O propunere — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 15 (19. XI), p. 1.

Biserița tribunului — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 16 (21. XI), p. 1.

De adio — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 17 (23. XI), p. 1.

Senatorii noștri — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 19 (25. XI), p. 1.

Brabeșeanu — M.T., an. I (1895), nr. 37 (26. XI), p. 2, *Klaps*.

Rezultatul — M.T., an. I (1895), nr. 37 (26. XI), p. 2, *Abe*.

Știri militare — M.T., an. I (1895), nr. 37 (26. XI), p. 4, *Cazon*.

O glorie poetică — M.T., an. I (1895), nr. 37 (26. XI), p. 4, *Bran*.

Obligațiunea spițerului — M.T., an. I (1895), nr. 37 (26. XI), p. 5, *Wunder*.

Colegiul universitar — M.T., an. I (1895), nr. 37 (26. XI), p. 5, *Rig*.

Sarcasmurile Casetei — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 20 (26. XI), p. 1.

Gluma lui Malaxa — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 23 (30. XI), p. 1.

Domnu Pencovici în anchetă — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 24 (1. XII), p. 1.

Ce-i cu remanierea? — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 25 (2. XII), p. 1, *Demagog*.

Reflecții politice — M.T., an. I (1895), nr. 38 (3. XII), p. 2, *Abe*.

Titu Maiorescu — M.T., an. I (1895), nr. 38 (3. XII), p. 2, *Klaps*. Vezi an. 1893.

Știri militare. Bieții morți! Avansări. Sobele Crăiniceanu. O mare surpriză. Graba strică treaba. Pesmete și curea — M.T., an. I (1895), nr. 38 (3. XII), p. 4, *Cazon*.

Dama nopții — M.T., an. I (1895), nr. 38 (3. XII), p. 4, *Rigolo*.

Scrisori intime — M.T., an. I (1895), nr. 38 (3. XII), p. 5, *Bran*.

Un sculptor model — M.T., an. I (1895), nr. 38 (3. XII), p. 5, *Wunder*.

Literatură electorală. Manifeste pentru țară. G. T. Bujoreanu. Ionescu-Muscă. Ion Gogălniceanu — M.T., an. I (1895), nr. 38 (3. XII), p. 7, *Kinderfus*.

Literatură electorală. Refluxul unui candidat. Negoescu & Gogoșe — M.T., an. I (1895), nr. 38 (3. XII), p. 7, *Kinderfus*.

Pățania lui Nespaladi — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 26 (3. XII), p. 1, *Demagog*.

Din mascaragealcurile „Gazetei” — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 28 (6. XII), p. 1, *Demagog*.

Cosmetică — M.T., an. I (1895), nr. 39 (10. XII), p. 2, *Klaps*. Republicat în M.T., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 2, *Klaps*.

Dama de caro — M.T., an. I (1895), nr. 39 (10. XII), p. 2, *Wunder*.

Literatură electorală. Miltiade Tzony, rîndașul și fata din casă. Poema unui nebun — M.T., an. I (1895), nr. 39 (10. XII), p. 4, *Kinderfus*.

Prima zi. Debutul. Unde-i Brabeșeanu? Mesajul m.s. Abdomenul în frac. Cu b ori cu c? — M.T., an. I (1895), nr. 39 (10. XII), p. 5, *Bran*.

Cine-i ucigașul? Din carnetul unui vânător (I) — M.T., an. I (1895), nr. 39 (10. XII), p. 5, *Rigolo*.

Comandantul din Iași — M.T., an. I (1895), nr. 39 (10. XII), p. 7, *Bran*.

D-ale corpurilor bleguitoare — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 31 (10. XII), p. 1, *Demagog*.

Un interview senzațional — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 32 (12. XII), p. 1, *Demagog*.

În Dealul Mitropoliei — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 36 (16. XII), p. 1, *Demagog*.

Rosmersholm — M.T., an. I (1895), nr. 40 (17. XII), p. 2, *Rigolo*.

Știri militare. «Scandalul» de la palat. Moștecism oficial. Un ofițer în poziție — M.T., an. I (1895), nr. 40 (17. XII), p. 2, *Cazon*.

Ștefan Bărbulescu — M.T., an. I (1895), nr. 40 (17. XII), p. 2, *Klaps*.

În chestie personală — M.T., an. I (1895), nr. 40 (17. XII), p. 4—5.

Multe și mărunte. Aventurile lui Ghermani în Italia. Iași bugete. Clienții Bonachi — M.T., an. I (1895), nr. 40 (17. XII), p. 5, *Bran*.

C.F.R. — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 39 (20. XII), p. 1, *Demagog*.

„Epoca” la Iași — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 40 (21. XII), p. 2, *Toni*.

Conu Mitiță și chestia națională — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 42 (23. XII), p. 1, *Demagog*.

Bazarul lu domnu Millu — M.T., an. I (1895), nr. 41 (24. XII), p. 1, nesemnat.

Al. Labovary — M.T., an. I (1895), nr. 41 (24. XII), p. 2, *Klaps*.

Un caz ciudat — M.T., an. I (1895), nr. 41 (24. XII), p. 2, *Abe*.

Știri militare. Drapelul pătat. Consiliul de pace. Conjunctivită. Nargheleaoa cazonă. Pui de superiori — M.T., an. I (1895), nr. 41 (24. XII), p. 2, *Cazon*.

Drama de la palat — M.T., an. I (1895), nr. 41 (24. XII), p. 4—5, *Bran*.

Pământul Roman senzațional de d. Dumnezeu, cu o prefață de Wunder — M.T., an. I (1895), nr. 41 (24. XII), p. 5, *Rigolo*.

Cine-i ucigașul? Din carnetul unui vânător (II) — M.T., an. I (1895), nr. 41 (24. XII), p. 7, *Wunder*.

Notele unui desperat — M.T., an. I (1895), nr. 42 (31. XII), p. 2, *Rigolo*.

Millu Magazinul! — M.T., an. I (1895), nr. 42 (31. XII), p. 4, *Abe*.

Literatură sfântă. Steaua din Pitești. Doi ofițeri cu candelabre. Trăiască Cristos! — M.T., an. I (1895), nr. 42 (31. XII), p. 5, *Wunder*.

Emanciparea feministă — M.T., an. I (1895), nr. 42 (31. XII), p. 7, nesemnat.

O chestie cazonă. Trăiți! — M.T., an. I (1895), nr. 42 (31. XII), p. 7, *Cazon*.

Cadourile subscrișului — E., seria a II-a, an. I (1895), nr. 46 (31. XII), pe 1, *Demagog*.

1896

Nea Tache Retevei și situația tribunului în cabinet — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 50 (6. I), p. 1, *Demagog*.

În chestia națională — M.T., an. II (1896), nr. 43 (7. I), p. 2, *Abe*.

Intendantul filozof — M.T., an. II (1896), nr. 43 (7. I), p. 4—5, *Wunder*.

Boboteaza mea. Fragment dintr-un lung memoriu — M.T., an. II (1896), nr. 43 (7. I), p. 5, *Caliopi Teacă*.

Suspine crude — M.T., an. II (1896), nr. 43 (7. I), p. 7, *Rig.*

Lira popii. Din isprăvile părintelui G. Floru — M.T., an. II (1896), nr. 43 (7. I), p. 7, *Bran*.

Balul C.F.R. — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 53 (11. I), p. 1, *Demagog*.

Jos Fleva! — M.T., an. II (1896), nr. 44 (14. I), p. 2, *Abe*.

Martirii demisionați — M.T., an. II (1896), nr. 44 (14. I), p. 4, *Bran*.

Asimilatul blesat — M.T., an. II (1896), nr. 44 (14. I), p. 5, *Rigolo*.

Cazul Șeineanu — M.T., an. II (1896), nr. 44 (14. I), p. 7, *Caliopi Teacă*.

Economie, domnilor! — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 57 (16. I), p. 1, *Demagog*.

In anul 1900 — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 58 (17. I), p. 1, *Demagog*.

Veșnica pomenire — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 61 (20. I), p. 1, *Demagog*.

„*Amicii*“ *d-lui Fleva* — M.T., an. II (1896), nr. 45 (21. I), p. 2, *Abe*.

Patrioții și noi — M.T., an. II (1896), nr. 45 (21. I), p. 4, *Rigolo*.

Hrana ofițerilor — M.T., an. II (1896), nr. 45 (21. I), p. 7, *Cazon*.

Fantasiile despre Oculță — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 65 (25. I), p. 1—2, *Demagog*.

Sărățeanu — M.T., an. II (1896), nr. 46 (28. I), p. 2, *Abe*.

Către dame — M.T., an. II (1896), nr. 46 (28. I), p. 4, *Caliopi Teacă*.

Niger și baronul — M.T., an. II (1896), nr. 46 (28. I), p. 5, *Kind*.

Năzdrăveniile răposatei — M.T., an. II (1896), nr. 46 (28. I), p. 7, *Rig*.

Pescuitorii în apă tulbure — M.T., an. II (1896), nr. 46 (28. I), p. 7, *Wunder*.

Ascultă, Hamlet! — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 70 (1. II), p. 1, *Demagog*.

Instrucția-i secretă — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 73 (4. II), p. 1, *Demagog*.

Mițică Sturdza și padișahul — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 74 (6. II), p. 1, *Demagog*.

Parabola lui nea Ghiță — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 75 (7. II), p. 1, *Demagog*.

Rele deprinderi — D., an. I (1896), nr. 5 (8. II), p. 1, *B*.

Reformele se impun — D., an. I (1896), nr. 6 (9. II), p. 1, *B*.

Tot la toamnă, nenisorule! — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 78 (10. II), p. 1, *Demagog*.

Scene și mutre cazone — M.T., an. II (1896), nr. 48 (11. II), p. 1, nesemnat.

Spiritul reacționar — D., an. I (1896), nr. 8 (11. II), p. 1, *B*.

Anticarii colectivști sau dezgropători — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 84 (17. II), p. 1, *Demagog*.

Inamovibilitatea învățătorilor — D., an. I (1896), nr. 16 (21. II), p. 1, *B*.

Important! Important! Important! — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 87 (21. II), p. 1, *Demagog*.

Costică se ia-n serios!? — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 94 (29. II), p. 1, *Demagog*.

Macedonia sau Mărgărit? — D., an. I (1896), nr. 24 (1. III), p. 1, *B*.

Statutele de chiverniseală națională «Oculța» — E., seria a II-a, an. II (1896), nr. 100 (6. III), p. 1, *Demagog*.

D-lui deputat D. Th. Apostol — D., an. I (1896), nr. 33 (10. III), p. 3, *Anton Bacalbașa și Alexandru Seulescu*.

Execuția d-lui Sturdza — D., an. I (1896), nr. 34 (12. III), p. 1, *B*.

Nu e milă — D., an. I (1896), nr. 36 (14. III), p. 1, *B*.

După un an — M.T., an. II (1896), nr. 53 (17. III), p. 2, *A.B.*

Bugetele — M.T., an. II (1896), nr. 53 (17. III), p. 2, *Bran*.

Săptămîna patimilor — M.T., an. II (1896), nr. 53 (17. III), p. 4, *Rigolo*.

Invierea D-lui Isus — M.T., an. II (1896), nr. 54 (24. III), p. 2, *Rigolo*.

„*Cazul*“ *d-lui I. Lecca* — D., an. I (1896), nr. 46 (28. III), p. 1, *Bran*.

Liga damelor — M.T., an. II (1896), nr. 55 (31. III), p. 2, *Madam Caliopi*.

Torturile din Bacău — D., an. I (1896), nr. 56 (9. IV), p. 1, *B*.

Talianu — D., an. I (1896), nr. 57 (10. IV), p. 1, *B*.

Și-a găsit «Voința» Bacăul — D., an. I (1896), nr. 58 (11. IV), p. 1, *B*.

Retragerea legii învățămîntului — D., an. I (1896), nr. 60 (13. IV), p. 1, *B*.

Liberalismul d-lui Sturdza — D., an. I (1896), nr. 61 (14. IV), p. 1, *B*.

Torturile din Bacău — M.T., an. II (1896), nr. 57 (14. IV), p. 2, *A.B.*

Orbul și Filipescu — M.T., an. II (1896), nr. 57 (14. IV), p. 4, *Rigolo*.

„*Vin conservatorii!*“ — D., an. I (1896), nr. 63 (17. IV), p. 1, *B*.

D-l Fleva și barbariile — D., an. I (1896), nr. 64 (18. IV), p. 1, B.
Un prim-ministru sub tutelă — D., an. I (1896), nr. 65 (19. IV), p. 1, B.
Ședința de ieri — D., an. I (1896), nr. 67 (21. IV), p. 1, B.
Cercetarea paternității sau Sic de nuntă — M.T., an. II (1896), nr. 59 (28. IV), p. 4, *Rigolo*.
Un divorț grăbit sau Scandalul din Roman — M.T., an. II (1896), nr. 59 (28. IV), p. 7, *Wund*.
Don general Budișteanu — M.T., an. II (1896), nr. 60 (5. V), p. 2, *Cazon*.
De-ale damelor — M.T., an. II (1896), nr. 60 (5. V), p. 4, *Rigolo*.
Știința și teatrul — M.T., an. II (1896), nr. 60 (5. V), p. 4, *Wunder*.
Poza senatorilor — M.T., an. II (1896), nr. 60 (5. V), p. 5, *Bran*.
A „VEKER” fin donen! — M.T., an. II (1896), nr. 60 (5. V), p. 7, *Rig*.
10 Mai, zi de doliu — M.T., an. II (1896), nr. 61 (12. V), p. 1, nesemnat.
10 Mai — M.T., an. II (1896), nr. 61 (12. V), p. 2, nesemnat.
Oculța și Dumnezeu — D., an. I (1896), nr. 84 (15. V), p. 1, B.
Interviu cu mitropolitul — M.T., an. II (1896), nr. 62 (19. V), p. 2, *Bran*.
Chitanță poetul — M.T., an. II (1896), nr. 62 (19. V), p. 4, *Wunder*.
Carolida — M.T., an. II (1896), nr. 62 (19. V), p. 5, *Rigolo*.
Convorbire cu I.P.S.S. mitropolitul Ghenadie la Căldărușani — D., an. I (1896), nr. 97 (31. V), p. 3.
La bataille avec des fleurs — M.T., an. II (1896), nr. 65 (9. VI), p. 5, *Calyope Téaqué*.
Devastarea lui „Moș Teacă” — M.T., an. II (1896), nr. 66 (16. VI), p. 2, *Noi*.
Polemica-n jargon — M.T., an. II (1896), nr. 66 (16. VI), p. 5, *D-na A. Tirimpimpim*.
Excremenței-sale d-lui prim-ministru D. A. Sturdza — M.T., an. II (1896), nr. 67 (23. VI), p. 2, *Un gazetar român*.
Domnule director — D., an. I (1896), nr. 124 (3. VII), p. 2.

Ipistolia la Tarigrad — D., an. I (1896), nr. 141 (24. VII), p. 1, *Grachu*.
Oamenii lui Li-Hung-Ciang — D., an. I (1896), nr. 142 (25. VII), p. 1, *Grachu*.
Ultima epidemie — M.T., an. II (1896), nr. 72 (29. VII), p. 4—5, *Wunder*.
Madame Theacque dans l'Europe — M.T., an. II (1896), nr. 72 (29. VII), p. 7, *Calyope Fourreau*.
Souvenirs de voyage — M.T., an. II (1896), nr. 74 (11. VIII), p. 2, *M-me Caliope Fourreau*.
Un amor de sezon — M.T., an. II (1896), nr. 74 (11. VIII), p. 4—5, *Rigolo*.
Răspuns unui pamflet odios — M.T., an. II (1896), nr. 74 (11. VIII), p. 5, *Wunder*.
Mon voyage dans la Suisse — M.T., an. II (1896), nr. 75 (18. VIII), p. 2, *Calyope Fourreau*.
Jos regimul cazon — M.T., an. II (1896), nr. 76 (25. VIII), p. 2, *Rigolo*.
Sceptic și blazat — M.T., an. II (1896), nr. 76 (25. VIII), p. 4, *Wunder*.
Primul meu amor — M.T., an. II (1896), nr. 76 (25. VIII), p. 4—5, *Kinderfus*.
Procesul rezervistului — D., an. I (1896), nr. 169 (28. VIII), p. 1, B.
Procesul Țăranu — M.T., an. II (1896), nr. 77 (1. IX), p. 4—5, *Cazon*.
Madam Teacă à Constantinople — M.T., an. II (1896), nr. 77 (1. IX), p. 5, *Caliope Fourreau*.
Teatrul Național — M.T., an. II (1896), nr. 77 (1. IX), p. 7, *Rigolo*.
Memoriile unui rezervist (I) — M.T., an. II (1896), nr. 78 (8. IX), p. 2, *Milițianul*; (II), nr. 79 (15. IX), p. 4, *Milițianul*; (III), nr. 80 (22. IX), p. 4, *Milițianul*; (IV), nr. 81 (29. IX), p. 5, *Milițianul*; (V), nr. 82 (6. X), p. 5, *Milițianul*.
În stare turmentală — M.T., an. II (1896), nr. 79 (15. IX), p. 2, *Kind*.
Să mergem la paradă! — M.T., an. II (1896), nr. 79 (15. IX), p. 2, nesemnat.
Furierii presei cazon — M.T., an. II (1896), nr. 79 (15. IX), p. 7, *Cazon*.

De ce n-a fost decorat don Paladu — M.T., an. II (1896), nr. 81 (29. IX), p. 1, nesemnăat. Republicat în D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 3, *Rigolo*.

Ceainăria Millului — M.T., an. II (1896), nr. 81 (29. IX), p. 2, *Wunder*.

Epigonii. Romanul literar. Revista literară. Un căpitan literar. Domnu Millu literar — M.T., an. II (1896), nr. 81 (29. IX), p. 4, *Rigolo*.

[Bătaia în armată. Cuvîntare rostită în sala „Dacia” în ziua de 29 septembrie 1896.] — D., an. I (1896), nr. 198 (1. X), p. 1.

Torturile din cazărmi. [Cuvîntare rostită la meetingul din sala „Dacia” în ziua de 29 septembrie 1896.] — L.N., an. II (1896), nr. 654 (1. X), p. 2.

În cheștiunea armatei — D., an. I (1896), nr. 201 (4. X), p. 1.

Criza lu don Paladu — M.T., an. II (1896), nr. 83 (13. X), p. 2, *Rigolo*. Republicat în D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 6, *Rigolo*.

Millu supăratul — M.T., an. II (1896), nr. 83 (13. X), p. 4, A.B.

Millu hoștilu — M.T., an. II (1896), nr. 83 (13. X), p. 5, *Wunder*.

Alt musafir încoronat — M.T., an. II (1896), nr. 84 (20. X), p. 2, nesemnăat.

Chilipirgiul Frantz Iosef — M.T., an. II (1896), nr. 84 (20. X), p. 5, nesemnăat.

Covrigii funești — D., an. I (1896), nr. 216 (23. X), p. 2, *Tonton*.

Intervenția regelui — D., an. I (1896), nr. 217 (24. X), p. 1, *Grachu*.

De la Hugo — M.T., an. II (1896), nr. 86 (3. XI), p. 2, *Tonton*.

Băieții literați — M.T., an. II (1896), nr. 86 (3. XI), p. 4, *Rigolo*.

Întrunirea de ieri. [Citirea rezoluțiunii de către Anton Bacalbașa.] — D., an. I (1896), nr. 226 (5. XI), p. 1.

[Cetățenii capitalei înfierează actele sălbatice ale acestui guvern sperjur și nelegiuit. Cuvîntare rostită la întrunirea publică din sala „Dacia” din ziua de 18 noiembrie 1896.] — D., an. I (1896), nr. 239 (19. XI), p. 1.

[Să continuăm deci lupta, cetățeni, căci izbînda se apropie. Discurs ținut în sala „Dacia” în ziua de 19 noiembrie 1896.] — D., an. I (1896), nr. 240 (20. XI), p. 1.

[În urma căderii guvernului odios și criminal. Rezoluție citită la întrunirea de la „Dacia” din 22 noiembrie 1896.] — D., an. I (1896), nr. 242 (23. XI), p. 1.

Moș Teacă la bal mascat — M.T., an. II (1896), nr. 91 (8. XII), p. 1, nesemnăat.

Madam Poni — M.T., an. II (1896), nr. 91 (8. XII), p. 5, *Rigolo*.

[Votul universal va lua ființă. Cuvînt rostit în sala „Dacia”, în seara zilei de 7 decembrie 1896, la banchetul dat în onoarea lui N. Fleva.] — D., an. I (1896), nr. 255 (8. XII), p. 1.

Discursul d-lui Fleva — D., an. I (1896), nr. 256 (10. XII), p. 1.

Ședința este deschisă! — D., an. I (1896), nr. 257 (11. XII), p. 1, *Grachu*.

Th. D. Speranță și eu — M.T., an. II (1896), nr. 92 (16. XII), p. 2.

Moartea veacului XIX de Mircea Dimetriade. Scrisori către Ținc de căpitan George Dymolescu — M.T., an. II (1896), nr. 92 (16. XII), p. 5, *Wunder*.

Arena ziarelor — M.T., an. II (1896), nr. 92 (16. XII), p. 4, *Rigolo*.

Un răspuns d-lui A. Cottescu — M.T., an. II (1896), nr. 93 (23. XII), p. 4, *Wunder*.

Comerțul ambulant și arta. Generozitatea lui Macedonski. Madmoazel Xenopolu și damele — M.T., an. II (1896), nr. 93 (23. XII), p. 5, *Rigolo*.

[Mulțumiri și elogii celor din comitet. Discurs rostit în apărarea mitropolitului Ghenadie, în ziua de 21 decembrie 1896.] — D., an. I (1896), nr. 269 (24. XII), p. 1.

Mîncătorii de vax — M.T., an. II (1896), nr. 94 (29. XII), p. 2, *Kindersfus*.

1897

Takowa și Pușolana — M.T., an. III (1897), nr. 95 (1. I), p. 2.

Anul nou — M.T., an. III (1897), nr. 95 (1. I), p. 2, *Klaps*.

1897 — M.T., an. III (1897), nr. 95 (1. I), p. 4, *Moș Teacă*.

Cheștiunea femeiască — M.T., an. III (1897), nr. 95 (1. I), p. 5, *Wunder*.

Unelta unei femei. Sau realități șterse ca să rîdem noi — M.T., an. III (1897), nr. 95 (1. I), p. 6, *Bran*.

Examenul de maior — M.T., an. III (1897), nr. 95 (1. I), p. 6, *Cazon*.

„Chestia traducerilor“ în fața domnilor Ludovic Dauș, A. Obedenaru și Gheorghe Gr. Cair — M.T., an. III (1897), nr. 95 (1. I), p. 7, *Rigolo*.

Domnule Stoenescu — M.T., an. III (1897), nr. 96 (12. I), p. 2.

Sfântu Anton — M.T., an. III (1897), nr. 96 (12. I), p. 2, *Klaps*.

O chestiune nouă în fața criticii obiective. Moldoveanu și fetele — M.T., an. III (1897), nr. 96 (12. I), p. 4, *Rigolo*.

Micul Cîrlova — M.T., an. III (1897), nr. 96 (12. I), p. 5, *Wunder*.

Poemă în proză — M.T., an. III (1897), nr. 96 (12. I), p. 5, *Kinderfus*.

Niger cazon — M.T., an. III (1897), nr. 96 (12. I), p. 7, *Cazon*.

Chez m-r Stoicescu — M.T., an. III (1897), nr. 97 (19. I), p. 2.

Em. ploșnița — M.T., an. III (1897), nr. 97 (19. I), p. 2, *Klaps*.

La Clubul militar. Don general Candiano despre cavalerie — M.T., an. III (1897), nr. 97 (19. I), p. 2, *Cazon*.

Stan Blegeanu. Opînca lu domnu Costache Predescu. Versurile unui țaran român — M.T., an. III (1897), nr. 97 (19. I), p. 4, *Rigolo*.

Millu — M.T., an. III (1897), nr. 97 (19. I), p. 4, *Bran*.

Ioanovici & Ioanovici — D., an. II (1897), nr. 286 (19. I), p. 1.

Dumitrache Stăncescu — M.T., an. III (1897), nr. 98 (26. I), p. 2, *Klaps*.

Cum se scrie — M.T., an. III (1897), nr. 98 (26. I), p. 4, *Rigolo*.

Centenarul nostru — M.T., an. III (1897), nr. 98 (26. I), p. 4, *Redacția*.

Mișcarea literară — M.T., an. III (1897), nr. 98 (26. I), p. 5, *Wunder*.

Analele Puțolanei — M.T., an. III (1897), nr. 99 (2. II), p. 2, *Rigolo*.

Sardele Alcibiade! — M.T., an. III (1897), nr. 99 (2. II), p. 2, *Klaps*.

Untura cazonă — M.T., an. III (1897), nr. 99 (2. II), p. 2, *Cazon*.

Centenarul nostru — M.T., an. III (1897), nr. 100 (9. II), p. 2, *Redacția*.

Noi — M.T., an. III (1897), nr. 100 (9. II), p. 2, *Klaps*.

Moș Teacă la război — M.T., an. III (1897), nr. 100 (9. II), p. 4, *Cazon*.

De-ale urîtului Moldoveanu. Animalele d-lui Grandea. Romanul unui fragment. — M.T., an. III (1897), nr. 100 (9. II), p. 5, *Rigolo*.

Un sfat d-lui Aurelian — D., an. II (1897), nr. 308 (15. II), p. 1, *A.B.*

Afacerea Jvartfeld — M.T., an. III (1897), nr. 101 (16. II), p. 4, *Wunder*.

„De vînzare“. Critică obiectivă asupra unui roman făcut de băiatul lui neica Iancu Nottara din Ploiești — M.T., an. III (1897), nr. 101 (16. II), p. 4, *Rigolo*.

Psihologia de război — D., an. II (1897), nr. 309 (16. II), p. 1, *A.B.*

Ceremonia de ieri — D., an. II (1897), nr. 311 (19. II), p. 1, *A.B.*

Rezervistul — M.T., an. III (1897), nr. 103 (2. III), p. 2, *Klaps*.

Inaugurarea fasolei — M.T., an. III (1897), nr. 103 (2. III), p. 2, *Bran*.

Dochia și stilul — M.T., an. III (1897), nr. 103 (2. III), p. 5, *Rigolo*.

Incidentul Caragiale—Agop, provocat de Maiorescu — M.T., an. III (1897), nr. 103 (2. III), p. 7, *Wunder*.

Sturdza Dancovici — D., an. II (1897), nr. 323 (4. III), p. 1, *A.B.*

Anecdotală cazonă — M.T., an. III (1897), nr. 105 (16. III), p. 4, *Cazon*.

Alexandru Lahovary — D., an. II (1897), nr. 335 (17. III), p. 1.

Ziua de mîine — D., an. II (1897), nr. 341 (23. III), p. 1, *A.B.*

[Despre legea patentelor. Discurs ținut în sala „Dacia“ în ziua de 23 martie 1897.] — D., an. II (1897), nr. 342 (25. III), p. 2.

Spanachidi gramatic — M.T., an. III (1897), nr. 107 (30. III), p. 2, *nesemnăt.*

[Reînceperea unei ere de ură și de prigonire. Moțiune citită în sala „Dacia“, în ziua de 30 martie 1897, cu prilejul venirii la putere a lui Dimitrie Sturdza.] — D., an. II (1897), nr. 347 (1. IV), p. 2.

Pentru Grecia! — D., an. II (1897), nr. 354 (9. IV), p. 1.

Situația războiului — D., an. II (1897), nr. 356 (11. IV), p. 1, *A.B.*

Victorie! — D., an. II (1897), nr. 357 (12. IV), p. 1, *A.B.*

Cristos a-nviat — D., an. II (1897), nr. 358 (13. IV), p. 1, A.B.
Să rîdem! — M.T., an. III (1897), nr. 109 (13. IV), p. 2.
Victoriile grecilor — D., an. II (1897), nr. 359 (16. IV), p. 1, A.B.
Șapte contra unu — D., an. II (1897), nr. 361 (18. IV), p. 1.
Revoluția din Atena — D., an. II (1897), nr. 362 (19. IV), p. 1.
Paștele la Berechet — D., an. II (1897), nr. 363 (20. IV), p. 1, Bran.
Claymoor plagiator — D., an. II (1897), nr. 364 (22. IV), p. 1, Bran.
Sfintu Gheorghe — D., an. II (1897), nr. 365 (23. IV), p. 1, Bran.
Ion Ghica — D., an. II (1897), nr. 366 (25. IV), p. 1.
Filoelenismul nostru — D., an. II (1897), nr. 369 (29. IV), p. 1.
Filoelenism sau turcofilie? — D., an. II (1897), nr. 370 (30. IV), p. 1.
Din cazarmă — M.T., an. III (1897), nr. 112 (4. V), p. 2, Răcan.
Barbaria de la Regimentul 3 roșiori — D., an. II (1897), nr. 376 (7. V), p. 2—3, Rezervist.
Georges Em. și Constituția — D., an. II (1897), nr. 378 (9. V), p. 1, Rigolo.
Inundațiile de 10 Mai — D., an. II (1897), nr. 379 (10. V), p. 1, Rigolo.
Pelerinajul la Florica — D., an. II (1897), nr. 382 (14. V), p. 1, Rigolo.
Un băiat modest — D., an. II (1897), nr. 383 (15. V), p. 1, Rigolo.
C. F. Robescu nu-i potlogar — D., an. II (1897), nr. 384 (16. V), p. 1, Rigolo.
Ziare și ziare — D., an. II (1897), nr. 385 (17. V), p. 1, Rigolo.
Memento — D., an. II (1897), nr. 392 (24. V), p. 1, Rig.
O muză de 8 ani — D., an. II (1897), nr. 402 (5. VI), p. 1, Rig.
A bas les pantalons! — M.T., an. III (1897), nr. 117 (8. VI), p. 2, Caliope Théacque.
Un nou ziar — D., an. II (1897), nr. 406 (9. VI), p. 1, Rigolo.
Don Paladu mazilit — D., an. II (1897), nr. 409 (12. VI), p. 1, Rigolo.

Inundațiile și d. Sturdza — D., an. II (1897), nr. 410 (13. VI), p. 1, Rigolo.
Primarele, scoate apa! — D., an. II (1897), nr. 414, (17. VI), p. 1, Rigolo. Republicat în C.F.R., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 2, nesemnăt.
Prefectul Constanței — D., an. II (1897), nr. 416 (19. VI), p. 1, Rigolo.
Din lumea muzicală — D., an. III (1897), nr. 418 (21. VI), p. 1, Rigolo.
Un fenomen la Universitate — D., an. II (1897), nr. 422 (26. VI), p. 1, A.B.
Donațiuni benevole cu de-a sila — D., an. II (1897), nr. 422 (26. VI), p. 1, Rigolo.
Odă la Brateș — D., an. II (1897), nr. 424 (28. VI), p. 1, Rigolo.
Ridichea d-lui Sturdza — D., an. II (1897), nr. 426 (1. VII), p. 1, Rigolo.
Minunile mormintului — D., an. II (1897), nr. 430 (5. VII), p. 1, Rigolo.
Un pretins „Flevist“ — D., an. II (1897), nr. 433 (8. VII), p. 2.
Un sfat d-lui Gogu Cantacuzino — D., an. II (1897), nr. 434 (9. VII), p. 1, Rigolo.
Scurta d-lui Ferichide — D., an. II (1897), nr. 435 (10. VII), p. 1, Rigolo.
Asasinul Ghedem — D., an. II (1897), nr. 436 (11. VII), p. 1, Rigolo.
Prefectul de Țirgoviste — D., an. II (1897), nr. 437 (12. VII), p. 1, Rigolo.
D-lui Alexandru G. Djuvara — D., an. II (1897), nr. 437 (12. VII), p. 2.
Zorilă-Plesnilă — D., an. II (1897), nr. 438 (13. VII), p. 1, Rigolo.
Scurta d-lui Firichidi — D., an. II (1897), nr. 440 (15. VII), p. 1, Rigolo.
Sfintul mormint — D., an. II (1897), nr. 441 (16. VII), p. 1, Rigolo.
Mina și minorul — D., an. II (1897), nr. 442 (17. VII), p. 1, Rigolo.
Ion sau Ionel? — D., an. II (1897), nr. 443 (18. VII), p. 1, Rigolo.

Mucea și comunicatul — D., an. II (1897), nr. 445 (20. VII), p. 1, *Rigolo*.

Băieții lui Brătianu — D., an. II (1897), nr. 446 (22. VII), p. 1, *Rigolo*.

D-lui Vintilă C. A. Rosetti — D., an. II (1897), nr. 447 (23. VII), p. 1.

Ai tatii! — D., an. II (1897), nr. 449 (25. VII), p. 1, *Rigolo*.

Banda neagră — D., an. II (1897), nr. 451 (27. VII), p. 1, *Rigolo*.

Chestia petrolului — D., an. II (1897), nr. 453 (30. VII), p. 1, *Rigolo*.

Salamura de Florica — D., an. II (1897), nr. 455 (1. VIII), p. 1, *Rigolo*.

Moartea lui Canovas — M.T., an. III (1897), nr. 125 (3. VIII), p. 2, *Abayados de Calatrava y Rigolo Năbădayos*.

Villégiature — M.T., an. III (1897), nr. 125 (3. VIII), p. 3, *Caliopé Fourreau*.

Vinatul de la „Mascota“ — M.T., an. III (1897), nr. 125 (3. VIII), p. 4, *Bran*.

Interview cu G. Bursan — M.T., an. III (1897), nr. 125 (3. VIII), p. 5, *Wunder*.

După cură — M.T., an. III (1897), nr. 125 (3. VIII), p. 7, *Kindersfus*.

Discursul digului din Galați — D., an. II (1897), nr. 457 (3. VIII), p. 1, *Rigolo*.

Sainte-Marie — M.T., an. III (1897), nr. 127 (17. VIII), p. 2, *Calyopé Fourreau*.

Carolida d-lui Haret — M.T., an. III (1897), nr. 127 (17. VIII), p. 7, *Wunder*.

Șantanul politic — M.T., an. III (1897), nr. 128 (24. VIII), p. 1, *Rigolo*.

Notes d-un perd-été — M.T., an. III (1897), nr. 128 (24. VIII), p. 2, *Calyopé Fourreau*.

Concentrarea dorobanților — D., an. II (1897), nr. 475 (27. VIII), p. 1, *Rezervist*.

Specificul lui Nicoreanu — D., an. II (1897), nr. 475 (27. VIII), p. 1.

S-au pus pă organizat — D., an. II (1897), nr. 477 (29. VIII), p. 1, *Rigolo*.

Medici civili și medici militari — D., an. II (1897), nr. 477 (29. VIII), p. 1, *Rigolo*.

Nicoreanu țivil — D., an. II (1897), nr. 478 (30. VIII), p. 1, *Rigolo*.

Specificul lui Nicoreanu sau Crima din Calea Moșilor — M.T., an. III (1897), nr. 129 (31. VIII), p. 1, *Rigolo*.

Specificul lui Nicoreanu — M.T., an. III (1897), nr. 129 (31. VIII), p. 2, *Rigolo*.

Un comunicat lămurit — M.T., an. III (1897), nr. 129 (31. VIII), p. 4, *Cazon*.

Adresantul refuză... — D., an. II (1897), nr. 492 (17. IX), p. 1.

Conseils d'automne — M.T., an. III (1897), nr. 133 (28. IX), p. 4, *Madame Caliopy*.

Oculta în diplomație — D., an. II (1897), nr. 519 (16. X), p. 1, *Bran*.

Vocabularul militar — M.T., an. III (1897), nr. 136 (19. X), p. 2, *Cazon*.

Victima și călăul — D., an. II (1897), nr. 527 (24. X), p. 1, *Rigolo*.

La cazarmă — M.T., an. III (1897), nr. 137 (26. X), p. 2, *Cazon*.

Regină și poetă — D., an. II (1897), nr. 529 (26. X), p. 1, *Bran*.

Interview cu d-l A. Brăescu — D., an. II (1897), nr. 532 (30. X), p. 3.

La rabinul Taubes — D., an. II (1897), nr. 533 (31. X), p. 3.

O politică nouă — D., an. II (1897), nr. 534 (1. XI), p. 1.

Tifoidea — D., an. II (1897), nr. 542 (11. XI), p. 1, *Bran*.

Cu tripla Alianță sau cu Rusia? (Convorbire cu un general român. Dezavantajele înrolării în Tripla Alianță. Folosele unei uniri cu Rusia.) — D., an. II (1897), nr. 558 (28. XI), p. 1, *A.B.*

Morala devastărilor — D., an. II (1897), nr. 559 (29. XI), p. 1.

Cu Rusia sau Tripla? — D., an. II (1897), nr. 560 (30. XI), p. 1, *A.B.*

Morala devastărilor — D., an. II (1897), nr. 560 (30. XI), p. 1.

G. Em. Labovary — D., an. II (1897), nr. 562 (2. XII), p. 1.

„*Mi-e frig*” — D., an. II (1897), nr. 563 (3. XII), p. 1,
Quidam.
Ce-am făcut ieri — D., an. II (1897), nr. 564 (4. XII), p. 1,
Quidam.
La mormintul adversarului — D., an. II (1897), nr. 565 (5. XII),
 p. 1.
Inmormintarea duelului — D., an. II (1897), nr. 566 (6. XII),
 p. 1.
Viiitorul război. (Convorbire cu un general.) — D., an. II (1897),
 nr. 566 (6. XII), p. 1, *A.B.*
 „*Jos Filipescu*” — D., an. II (1897), nr. 568 (9. XII), p. 1.
D-l Compoteca despre d-l Gorgos — D., an. II (1897), nr. 569
 (10. XII), p. 1.
În același sens! — D., an. II (1897), nr. 570 (11. XII), p. 1,
Quidam.
Durere și chenar! — D., an. II (1897), nr. 571 (12. XII), p. 1.
Ideile d-lui Nacu — D., an. II (1897), nr. 571 (12. XII), p. 1,
Quidam.
Impresiile de la Cameră — D., an. II (1897), nr. 572 (13. XII),
 p. 1.
Sedința de ieri — D., an. II (1897), nr. 572 (13. XII), p. 1,
Quidam.
Spălătorie de rușe — D., an. II (1897), nr. 572 (13. XII),
 p. 1, *Rigolo.*
Scriitori și artiști — D., an. II (1897), nr. 575 (16. XII),
 p. 1.
Majoritate și valoare — D., an. II (1897), nr. 575 (16. XII), p. 1,
Quidam.
O crimă-n teatru — D., an. II (1897), nr. 577 (18. XII),
 p. 1.
Omul care crede — D., an. II (1897), nr. 578 (19. XII),
 p. 1.
Din minunile lui Epurescu — D., an. II (1897), nr. 579 (20. XII),
 p. 1, *Quid.*
Femei ușoare — D., an. II (1897), nr. 580 (21. XII), p. 1.
 „*Femeile*” d-lui Mărunțeanu — D., an. II (1897), nr. 583
 (24. XII), p. 1.
Bianu & bi-Bianu — D., an. II (1897), nr. 583 (24. XII), p. 1,
Rigolo.
Fiul omului — D., an. II (1897), nr. 584 (25. XII), p. 1,
A.B.

Debutul d-lui P. T. Missir — D., an. II (1897), nr. 584 (25. XII),
 p. 1.
O crimă admisă — D., an. II (1897), nr. 585 (28. XII), p. 1.
În carnaval — D., an. II (1897), nr. 585 (28. XII), p. 2,
A.B.
Băiat sau fată — D., an. II (1897), nr. 587 (30. XII), p. 1.
 [Cel mai mare vrăjmaș.] — ALB. D., [Buc., 1897], p. 7.
Tatăl nostru — ALMANACH. M.T. pe anul 1897, Buc., p. 26,
Ed. Spanachidi. Vezi an. 1893.
Întiul amor. (Amintire tristă.) — ALMANACH. M.T. pe anul
 1897, Buc., 1897, p. 71—75, nesemnăt. Vezi an. 1893.
Ruperea rîndurilor — ALMANACH. M.T. pe anul 1897, Buc.,
 1897, p. 95—98, nesemnăt. Vezi an. 1893.
Cunoaște-te pe tine — ALMANACH. D. pe anul 1897.

1898

Crima d-lui Xenopol — D., an. III (1898), nr. 590 (3. I),
 p. 1.
Discursul d-lui Geani — D., an. III (1898), nr. 594 (9. I),
 p. 1.
Moș Teacă la Bobotează — M.T., an. III (1898), nr. 148 (11. I),
 p. 2, *A.B.* Vezi an. 1894.
M-me Caliopi trăiește — M.T., an. III (1898), nr. 148 (11. I),
 p. 4, *Caliopi Fourreau.*
Sar Paladan — M.T., an. IV (1898), nr. 151 (1. II), p. 2,
Rigolo.
Zola — D., an. III (1898), nr. 630 (15. II), p. 1.
Nini — D., an. III (1898), nr. 637 (22. II), p. 2, *Wunder.*
O nedreptate — D., an. III (1898), nr. 642 (27. II), p. 1,
Bran.
Don Paladu și Casația — M.T., an. IV (1898), nr. 155 (1. III),
 p. 4, *Rigolo.* Republicat în D.P., an. IV (1898), nr. 188
 (18. X), p. 6, *Rigolo.*
Puzzolana a vorbit! — D., an. III (1898), nr. 645 (2. III), p. 1,
Bran.
Un apel scandalos — D., an. III (1898), nr. 647 (4. III), p. 1,
Bran.
Deputații-ușieri — D., an. III (1898), nr. 649 (6. III), p. 1,
Bran.
Afacerea Epurescu — M.T., an. IV (1898), nr. 156 (8. III), p. 4,
Wunder.

„Moș Teacă“ la Senat — M.T., an. IV (1898), nr. 156 (8. III), p. 5, *Rigolo*.

Oamenii Oculteii — D., an. III (1898), nr. 667 (24. III), p. 1, *Bran*.

Ce vrea lumea — D., an. III (1898), nr. 668 (25. III), p. 1.

Parlamentul și țara — D., an. III (1898), nr. 669 (26. III), p. 1.

Opoziția din Cameră — D., an. III (1898), nr. 670 (27. III), p. 1.

Jocul conservatorilor — D., an. III (1898), nr. 670 (27. III), p. 1, *Bran*.

Legislatorul Rusu-Cornaci — D., an. III (1898), nr. 671 (28. III), p. 1.

Au bugetul! — D., an. III (1898), nr. 671 (28. III), p. 1, *Bran*.

Mamelucii — D., an. III (1898), nr. 672 (29. III), p. 1.

Scrisoarea unui alegător — D., an. III (1898), nr. 672 (29. III), p. 1, *Bran*.

Epigonii — D., an. III (1898), nr. 675 (1. IV), p. 1.

Regele pleacă... — D., an. III (1898), nr. 675 (1. IV), p. 1, *Bran*.

Antipatici — D., an. III (1898), nr. 676 (2. IV), p. 1.

Scuze?! — D., an. III (1898), nr. 677 (3. IV), p. 1.

Banchetele la ocultiști — D., an. III (1898), nr. 678 (4. IV), p. 1.

Ellî, Ellî, lamma sabachtani! — D., an. III (1898), nr. 679 (5. IV), p. 1. Republicat în D., an. IV (1899), nr. 1.045 (18. IV), p. 1.

România și Carada — D., an. III (1898), nr. 680 (8. IV), p. 1.

Vicezegele României — D., an. III (1898), nr. 682 (10. IV), p. 1.

Regența — D., an. III (1898), nr. 683 (11. IV), p. 1.

Lupta pe ocean — D., an. III (1898), nr. 684 (12. IV), p. 1.

Corsarii noștri — D., an. III (1898), nr. 685 (13. IV), p. 1.

Caradiada — D., an. III (1898), nr. 686 (14. IV), p. 1.

Agitația — D., an. III (1898), nr. 687 (15. IV), p. 1.

D-l Woodford în România — D., an. III (1898), nr. 688 (16. IV), p. 1.

„Mișcarea“ d-lui Paladi — D., an. III (1898), nr. 689 (17. IV), p. 1.

O moarte apropiată — D., an. III (1898), nr. 690 (18. IV), p. 1.

În curînd șarlatanii... — D., an. III (1898), nr. 691 (19. IV), p. 1.

Huși—Ploiești — D., an. III (1898), nr. 692 (20. IV), p. 1.

Parlamentul — D., an. III (1898), nr. 693 (21. IV), p. 1.

Triumful de la Ploiești — D., an. III (1898), nr. 694 (22. IV), p. 1.

Carada reformator — D., an. III (1898), nr. 695 (23. IV), p. 1.

Săriți, colegiul unic! — D., an. III (1898), nr. 696 (25. IV), p. 1.

O desfidere — D., an. III (1898), nr. 697 (26. IV), p. 1.

Regența a-ncetat! — D., an. III (1898), nr. 698 (27. IV), p. 1.

Pronunciamento — D., an. III (1898), nr. 699 (28. IV), p. 1.

Agitația la Cameră — D., an. III (1898), nr. 700 (29. IV), p. 1.

Prinderea ocultiștilor — D., an. III (1898), nr. 701 (30. IV), p. 1.

Jos trădătorul! — D., an. III (1898), nr. 702 (1. V), p. 1.

Turzos & Wlassics — D., an. III (1898), nr. 704 (3. V), p. 1.

3 mai 1848 — D., an. III (1898), nr. 705 (4. V), p. 1.

Politică și trădare — D., an. III (1898), nr. 706 (5. V), p. 1.

1848—1898 — D., an. III (1898), nr. 707 (6. V), p. 1.

Favoritul — D., an. III (1898), nr. 708 (7. V), p. 1.

Păpușile maiestății-sale — D., an. III (1898), nr. 709 (8. V), p. 1.

De mandatul d-lui Nacu — D., an. III (1898), nr. 710 (9. V), p. 1.

La Florica — D., an. III (1898), nr. 711 (10. V), p. 1.

Moș Teacă la 10 Mai — M.T., an. IV (1898), nr. 165 (10. V), p. 7, nesemnat. Vezi an. 1893.

Regalitate și democrație — D., an. III (1898), nr. 712 (11. V), p. 1.

Cazul d-lui Mîrzescu — D., an. III (1898), nr. 713 (12. V), p. 1.

Sire, a vorbit țara legală! — D., an. III (1898), nr. 714 (13. V), p. 1.

Festivalul „Maternei“ — D., an. III (1898), nr. 714 (13. V), p. 2, Bran.

La Petersburg cu Sturdza, nu se poate! — D., an. III (1898), nr. 715 (14. V), p. 1.

Alvița d-lui Giani — D., an. III (1898), nr. 716 (15. V), p. 1.

Ceva care s-ar putea — D., an. III (1898), nr. 717 (16. V), p. 1.

Rezultatul afacerii Lecca-Ianovici — D., an. III (1898), nr. 717 (16. V), p. 1, Klaps.

Interpelarea d-lui Fleva — D., an. III (1898), nr. 717 (16. V), p. 1, Bran.

La groapă, Oculta — D., an. III (1898), nr. 718 (17. V), p. 1.

Don Paladu în canal — D., an. III (1898), nr. 718 (17. V), p. 1, Bran.

Către birădeni — D., an. III (1898), nr. 718 (17. V), p. 1, Bran.

Ceva care s-a putut — D., an. III (1898), nr. 719 (18. V), p. 1.

Puterea lui Fleva — D., an. III (1898), nr. 720 (19. V), p. 1.

Nebunul și regele — D., an. III (1898), nr. 721 (20. V), p. 1.

Viitorul minister — D., an. III (1898), nr. 721 (20. V), p. 1, Bran.

Doi nebuni — D., an. III (1898), nr. 722 (21. V), p. 1.

Kirișopol-Procopiu — D., an. III (1898), nr. 722 (21. V), p. 1, Bran.

Intervenția d-lui Stătescu — D., an. III (1898), nr. 723 (23. V), p. 1.

Situația — D., an. III (1898), nr. 724 (24. V), p. 1.

Cantacuzino-Ferichidi — D., an. III (1898), nr. 725 (26. V), p. 1.

Unirea librarilor — D., an. III (1898), nr. 726 (27. V), p. 1.

Un om și Dumnezeu! — D., an. III (1898), nr. 727 (28. V), p. 1.

Liberali din toate unghiurile, uniți-vă! — D., an. III (1898), nr. 728 (29. V), p. 1.

Trei comularzi! — D., an. III (1898), nr. 728 (29. V), p. 1, Bran.

Oculta și 1848 — D., an. III (1898), nr. 729 (30. V), p. 1.

Oculta la manifestație — D., an. III (1898), nr. 730 (31. V), p. 1.

Pa'șopt și 1848 — D., an. III (1898), nr. 731 (1. VI), p. 1.

Contramanifestația — D., an. III (1898), nr. 732 (2. VI), p. 1.

Cele două manifestații — D., an. III (1898), nr. 733 (3. VI), p. 1.

La Văcărești, nu la Filaret! — D., an. III (1898), nr. 734 (4. VI), p. 1.

Oculta la luminație — D., an. III (1898), nr. 735 (5. VI), p. 1.

Duel și șarlatanie — D., an. III (1898), nr. 735 (5. VI) p. 1, Bran.

Ce va fi contramanifestația — D., an. III (1898), nr. 736 (6. VI), p. 1.

Mergem și noi la serbarea lor! — D., an. III (1898), nr. 737 (7. VI), p. 1.

Oamenii lui 98 — D., an. III (1898), nr. 738 (8. VI), p. 1.

Filozofia lui 1848 — D., an. III (1898), nr. 739 (9. VI), p. 1.

Cele două tribune — D., an. III (1898), nr. 740 (10. VI), p. 1.

Manifestația noastră — D., an. III (1898), nr. 741 (11. VI), p. 1.

Doliul „Dreptății“ — D., an. III (1898), nr. 742 (13. VI), p. 1.

[*Omagiul cel mai mare pe care putem să-l aducem gigantilor de la 48 e să-i imităm. Discurs rostit în sala „Dacia“, în ziua de 11 iunie 1898.*] — D., an. III (1898), nr. 743 (13. VI), p. 1.

Serbare și luptă — D., an. III (1898), nr. 744 (14. VI), p. 1.

Exagerările noastre și social-democrații — D., an. III (1898), nr. 745 (15. VI), p. 1.

Romanul unui cadavru — D., an. III (1898), nr. 745 (15. VI), p. 1, Bran.

Provocatori! — D., an. III (1898), nr. 746 (16. VI), p. 1.

Opera bivolărilor — D., an. III (1898), nr. 747 (17. VI), p. 1.

Afacerea Riga — D., an. III (1898), nr. 748 (18. VI), p. 1.

O infamie mai mult — D., an. III (1898), nr. 749 (19. VI), p. 1.

Alegerile comunale — D., an. III (1898), nr. 750 (20. VI), p. 1.

Conservatori și ocultiști — D., an. III (1898), nr. 751 (21. VI), p. 1.
Un rezultat sigur — D., an. III (1898), nr. 752 (22. VI), p. 1.
Pentru alegerile comunale — D., an. III (1898), nr. 753 (23. VI), p. 1.
Noul guvern — D., an. III (1898), nr. 754 (24. VI), p. 1.
Guvernul Carada — D., an. III (1898), nr. 755 (25. VI), p. 1.
Oculța și inteligența (I) — D., an. III (1898), nr. 756 (26. VI), p. 1.
Oculța și inteligența (II) — D., an. III (1898), nr. 757 (27. VI), p. 1.
Oculța și inteligența (III) — D., an. III (1898), nr. 758 (28. VI), p. 1.
Oculța și inteligența (IV) — D., an. III (1898), nr. 759 (29. VI), p. 1.
Din iluziile Oculței — D., an. III (1898), nr. 761 (2. VII), p. 1.
Grațierea d-lui Filipescu — D., an. III (1898), nr. 762 (3. VII), p. 1.
Liberalii și Oculța — D., an. III (1898), nr. 763 (4. VII), p. 1.
Adio la Oculța! — D., an. III (1898), nr. 764 (5. VII), p. 1.
Giurgiu — M.T., an. IV (1898), nr. 173 (5. VII), p. 5, *Quidam*.
Bătaia unor ofițeri — D., an. III (1898), nr. 765 (6. VII), p. 1.
Presă Oculței — D., an. III (1898), nr. 766 (7. VII), p. 1.
Expoziția guvernului — D., an. III (1898), nr. 767 (8. VII), p. 1.
Romanul unei grațieri — D., an. III (1898), nr. 768 (9. VII), p. 1.
Misterul din Predeal — D., an. III (1898), nr. 768 (9. VII), p. 2, *Bran*.
Florea & Carada — D., an. III (1898), nr. 769 (10. VII), p. 1.
Vilegiatura la 1898 — D., an. III (1898), nr. 770 (11. VII), p. 1.
Ce spune pădurea — D., an. III (1898), nr. 771 (12. VII), p. 1.

Militarismul rănit — D., an. III (1898), nr. 772 (13. VII), p. 1.
Scepticismul inteligenței — D., an. III (1898), nr. 774 (15. VII), p. 1.
Fanatismul liberal — D., an. III (1898), nr. 775 (16. VII), p. 1.
„Voința” la munte — D., an. III (1898), nr. 776 (17. VII), p. 1.
Broșura fatală — D., an. III (1898), nr. 778 (19. VII), p. 1.
Politica-n presă — D., an. III (1898), nr. 779 (20. VII), p. 1.
Un rău natural — D., an. III (1898), nr. 780 (21. VII), p. 1.
Ieszenszky nr. 2 — D., an. III (1898), nr. 786 (27. VII), p. 1.
Regicidul — D., an. III (1898), nr. 822 (2. IX), p. 1.
Un discurs de magistrat — D., an. III (1898), nr. 824 (4. IX), p. 1.
„Timpul opțativ” — D., an. III (1898), nr. 824 (4. IX), p. 1, *Bran*.
Moartă fără luminare — D., an. III (1898), nr. 826 (6. IX), p. 1.
Căteaoa — D., an. III (1898), nr. 836 (13. IX), p. 1.
O mare barbarie la manevre — D., an. III (1898), nr. 836 (13. IX), p. 2, *Cazon*.
Fondul chestiunii — D., an. III (1898), nr. 837 (17. IX), p. 1.
Domnului Take Ionescu, ex-mitocan — L.N., an. IV (1898), nr. 1.250 (20. IX), p. 1. *Vezi an. 1895*.
„Voința” peste munți — D., an. III (1898), nr. 843 (23. IX), p. 1, *Bran*.
Certificat — D., an. III (1898), nr. 844 (24. IX), p. 1.
D-l Sturdza și mitropolii — D., an. III (1898), nr. 845 (25. IX), p. 1.
Ieszenszky Stătescu — D., an. III (1898), nr. 845 (25. IX), p. 1, *Bran*.
Debutul d-lui Stătescu — D., an. III (1898), nr. 848 (28. IX), p. 1.
Coco seminaristul — D., an. III (1898), nr. 849 (29. IX), p. 1, *Bran*.
Răspuns la răspuns — D., an. III (1898), nr. 850 (30. IX), p. 1.

Chestiunea Stătescu — D., an. III (1898), nr. 851 (1. X), p. 1.
...Doamne! — D., an. III (1898), nr. 854 (4. X), p. 1, *Bran. Cosmetică* — M.T., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 2, *Klaps*.
 Vezi an. 1895.
O „Albină reptilă“ — M.T., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 4, *Rigolo*.
Cronica manevrelor — M.T., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 5, *Cazon*.
Don Paladu la fița bugetară — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 1, *Rigolo*. Revista are următorul subtitlu lămuritor: „Monografie ilustrată, culeasă după date istorice, geografice și armetice, după mai mulți autori, și arătînd viața, copilăria și copilăriile acestui valoros bărbat de zahăr. Originale și culese de *Rigolo* cu concursul eroului.“ Pentru simplificare, nu reproducem acest subtitlu la articolele ce vor urma. La fel vom proceda și la celelalte suplimente.
Prefață la don Paladu — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 2, *Rigolo*.
Materia lui don Paladu — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 2, „*Moș Teacă*“.
De ce n-a fost decorat don Paladu — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 3, *Rigolo*. Vezi an. 1896.
Foca de pe bulevard — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 4, *Rig.*
D-l P. P. Carp și d-l G. D. Paladu — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 4, nesemnat.
Don Paladu la Zdrafcu — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 4, *Rig.*
Pescăriile lui don Paladu — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 5, nesemnat.
Don Paladu și Caragiale — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 6, nesemnat.
Criza lui don Paladu — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 6, *Rigolo*. Vezi an. 1896.
Don Paladu și Casația — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 6, *Rigolo*. Vezi an. 1898.
Ichilibrăjul lui don Paladu — D.P., an. IV (1898), nr. 188 (18. X), p. 7, *Rigolo*.
Reînvierea afacerii Ghenadie — M.T., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 1, *Rigolo*.

Don colonel Potîrniche — M.T., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 2, *Cazon*.
Gramatica unei „Albine“ — M.T., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 4, *Rigolo*.
Mantaua protectoare — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 1, *Rigolo*. Revista are — ca și *Don Paladu* — un subtitlu. Conținutul lui este următorul: „Operă în proză, în versuri și cu ilustrațiuni, pentru uzul românilor de ambe sexe amatori de numismatică. Originale și culese de *Rigolo după note academice*“.
Miiță Scuză. Prefață originală — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 2, *Rigolo*.
Ce a făcut cu chestia mitropolitului — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 2, nesemnat.
Ce a făcut cu chestia națională — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 3, nesemnat.
De Sfintu Dumitru — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 3, nesemnat.
Cine-i Sturdza? — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 3, nesemnat.
Cum vorbește — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 4, nesemnat.
Micloș Turzds — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 4, nesemnat.
Debutul spionului Miiță — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 4, nesemnat.
Ce a făcut cu chestia macedoneană — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 5, nesemnat.
La expoziția vitelor — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 5, nesemnat.
Al cui ucenic este — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 6, nesemnat.
Mandarinul — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 6, nesemnat.
Cum se laudă — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 6, nesemnat.
Bryan și Sturdza — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 6, nesemnat.
Ce vîrstă are — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 6, nesemnat.

Inundațiile și d-l Sturdza — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 6, nesemnat.

Ce a făcut cu partidul liberal — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 7, nesemnat.

Are și drapel — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 7, nesemnat.

Un cioban despre Mitiță Scuza — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 7, nesemnat.

Ce i-a făcut lui națiunea — M.S.C., an. IV (1898), nr. 189 (25. X), p. 8, nesemnat.

Un asalt cu boxul — M.T., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 1, *Rigolo*.

Un ofițer de cauciuc — M.T., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 2, *Cazon*.

Don Paladu la întrunire — M.T., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 4, *Wunder*.

D. Girboviceanu și „Albina” — M.T., an. IV (1898), nr. 190, (1. XI), p. 5, *Rigolo*.

Rezultatul alegerilor — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 1, *Rigolo*. Ca și celelalte două suplimente anterioare, și acesta este însoțit de un subtitlu: „Compendiu de microbiologie, cultură de microbi indigeni și atelier de cataramă antiboșorogiste, pentru uzagiul alegătorilor din România. *Originale și culese de Rigolo după listele electorale.*” În acest supliment, de o satiră corosivă, este vorba de C. F. Robescu, primarul capitalei din vremea aceea.

Campania electorală — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 2, nesemnat.

Chefereul — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 2, *Rigolo*.

Bucureștii fără apă — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 2, nesemnat.

Primarule, scoate apa! — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 2, nesemnat. Vezi an. 1897.

Felicitări d-lui Robescu — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 2, nesemnat.

Ce iese din Chefereu, microbi are — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 3, nesemnat.

Necazul d-lui Microbescu — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 3, nesemnat.

Chefereul nu e pungaș! — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 3, nesemnat.

Taman giugiuc! — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 4, nesemnat.

Parte civilă — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 4, nesemnat.

În chestia apei — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 5, nesemnat.

Manifestația microbilor — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 5, nesemnat.

Interview cu G. Bursan — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 6, nesemnat.

Franz Joseph și caldarîmul lui Bursan — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 6, nesemnat.

Promisiunile Chefereului — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 7, nesemnat.

Comunicatul d-lui Microbescu — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 7, nesemnat.

Scrisoarea microbilor — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 7, nesemnat.

Eu primar! — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 7, nesemnat.

Edilitate — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 7, ne-semnat.

Rahmil în a doua încarnație — CFR., an. IV (1898), nr. 190 (1. XI), p. 8, nesemnat.

Banditism și legalitate — D., an. III (1898), nr. 888 (7. XI), p. 1.

Moarte ciocoilor! — M.T., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 1, *Rigolo*.

D. Mișu Ferichide — M.T., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 4, *Klaps*.

Oculța pe dric — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 1—2, *Rigolo*. Nici acest supliment nu este lipsit de subtitlu: „Mare basm popular, imitat după Muma-Pădurii și Talpa-Iadului. *Originale și culese de Rigolo din pivnițele Băncii.*”

Oculța — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 2, nesemnat.

Un banchet ocultist — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 2, nesemnat.

Programul Ocultei la 11 Iunie — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 2, nesemnăt.

Nunta de ocultişti — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 2, nesemnăt.

Meşterul Fleva şi cumetrele — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 3, nesemnăt.

Votul uşierilor — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 3, nesemnăt.

Ocultistul în opoziţie — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 4, nesemnăt.

Cele şapte puteri oculviste — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 5, nesemnăt.

Ignatul Ocultei — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 6, nesemnăt.

Maxime şi cugetări — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 6, nesemnăt.

Oculta în vilegiatură — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 6, nesemnăt.

Întrunirea Ocultei — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 7, nesemnăt.

Monopolomania Ocultei — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 7, nesemnăt.

Tatăl nostru ocultist — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 7, nesemnăt.

Sfântul Gheorghe şi Oculta — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 8, nesemnăt.

Oculta în rai — O., an. IV (1898), nr. 191 (8. XI), p. 8, nesemnăt.

Şab la rege! — D., an. III (1898), nr. 894 (13. XI), p. 1, Bran.

Retragerea guvernului — D., an. III (1898), nr. 895 (14. XI), p. 1, Bran.

Avort — D., an. III (1898), nr. 895 (14. XI), p. 1, Quidam.

„Un ziar de informaţiuni” — D., an. III (1898), nr. 896 (15. XI), p. 1.

Tratăm, trataţi, tratează... — D., an. III (1898), nr. 896 (15. XI), p. 1, Bran.

+ 16°! — D., an. III (1898), nr. 896 (15. XI), p. 1, Quidam.

Don Nădejde şi don Paladu — M.T., an. IV (1898), nr. 192 (15. XI), p. 1, Rigolo.

Don Paladu naş — M.T., an. IV (1898), nr. 192 (15. XI), p. 5, Rigolo.

Blamul casării — D., an. III (1898), nr. 897 (16. XI), p. 1, Bran.

Femeia voalată — D., an. III (1898), nr. 897 (16. XI), p. 1, Quidam.

Un discurs funebru — D., an. III (1898), nr. 898 (17. XI), p. 1, Bran.

Relele parlamentarismului — D., an. III (1898), nr. 898 (17. XI), p. 1, Quidam.

Ziua de ieri — D., an. III (1898), nr. 899 (18. XI), p. 1, Bran.

„Lumea moartă” — D., an. III (1898), nr. 899 (18. XI), p. 3.

Lupta a-nceput — D., an. III (1898), nr. 900 (19. XI), p. 1, Bran.

Nuovina — D., an. III (1898), nr. 900 (19. XI), p. 1, Quidam.

Destul cu tratativele! — D., an. III (1898), nr. 901 (20. XI), p. 1.

Spre luptă — D., an. III (1898), nr. 901 (20. XI), p. 1, Bran.

D-l Şendrea nu tratează — D., an. III (1898), nr. 902 (21. XI), p. 1, Bran.

Jigniţa la Maican — D., an. III (1898), nr. 902 (21. XI), p. 1, Quidam.

„Dreptatea” înaintea Consiliului de război — D., an. III (1898), nr. 903 (22. XI), p. 1.

Vacanţa salvatoare — D., an. III (1898), nr. 903 (22. XI), p. 1, Bran.

Ileana — D., an. III (1898), nr. 903 (22. XI), p. 1, Quidam.

Retragerea d-lui Ferichidi — D., an. III (1898), nr. 904 (23. XI), p. 1, Bran.

O franceză-n Bucureşti — D., an. III (1898), nr. 904 (23. XI), p. 1, Quidam.

Şedinţa de azi — D., an. III (1898), nr. 905 (24. XI), p. 1, Bran.

Premii... literare — D., an. III (1898), nr. 905 (24. XI), p. 1, Quidam.

„Te-acopere, că mor!” — D., an. III (1898), nr. 906 (25. XI), p. 1, Bran.

Femeia de duminică — D., an. III (1898), nr. 906 (25. XI), p. 1, Quidam.

Buletinul tratativelor — D., an. III (1898), nr. 907 (26. XI), p. 1, Bran.

Din tratativele mele — D., an. III (1898), nr. 907 (26. XI), p. 1, *Quidam*.
Sinucis la 64 de ani — D., an. III (1898), nr. 908 (27. XI), p. 1, *Quidam*.
Fleva — D., an. III (1898), nr. 909 (28. XI), p. 1, *Bran*.
Un cadavru sfișiat — D., an. III (1898), nr. 909 (28. XI), p. 1, *Quidam*.
S-a rupt — D., an. III (1898), nr. 910 (29. XI), p. 1, *Bran*.
Iarăși sinucideri în armată — TR. SOC., an. I (1898), nr. 17 (29. XI), p. 4, *Milițian*.
Osman-pașa la Senat — D., an. III (1898), nr. 911 (30. XI), p. 1, *Bran*.
Ala turca — D., an. III (1898), nr. 912 (1. XII), p. 1, *Bran*.
Expulzarea refugiaților — D., an. III (1898), nr. 913 (2. XII), p. 1, *Bran*.
Răspuns la mesaj — D., an. III (1898), nr. 914 (3. XII), p. 1, *Bran*.
Consolare — D., an. III (1898), nr. 914 (3. XII), p. 1, *Quidam*.
Triumviratul — D., an. III (1898), nr. 915 (4. XII), p. 1, *Bran*.
Moartea artistului — D., an. III (1898), nr. 915 (4. XII), p. 1, *Quidam*.
Lupta la Cameră — D., an. III (1898), nr. 916 (5. XII), p. 1, *Bran*.
Moartea ei — D., an. III (1898), nr. 916 (5. XII), p. 1, *Quidam*.
Votul asupra mesajului — D., an. III (1898), nr. 917 (6. XII), p. 1, *Bran*.
Sub cer senin... — D., an. III (1898), nr. 917 (6. XII), p. 1, *Quidam*.
Expulzarea turcilor — M.T., an. IV (1898), nr. 195 (6. XII), p. 2, *Rigolo*.
Unde e Bourgeois? — M.T., an. IV (1898), nr. 195 (6. XII), p. 5, *Kinderfus*.
Don căpitan Pnică și presa — M.T., an. IV (1898), nr. 195 (6. XII), p. 7, *Cazon*.
Filoromânii naționali — D., an. III (1898), nr. 918 (8. XII), p. 1.
D-l Fleva și liberalii — D., an. III (1898), nr. 918 (8. XII), p. 1, *Bran*.
Procesul Morisseau — D., an. III (1898), nr. 918 (8. XII), p. 1, *Quidam*.

Cum stăm — D., an. III (1898), nr. 919 (9. XII), p. 1, *Bran*.
Eminescu și Apostolescu — D., an. III (1898), nr. 919 (9. XII), p. 1, *Quidam*.
Șefia d-lui Fleva — D., an. III (1898), nr. 921 (11. XII), p. 1, *Bran*.
Epigramele din Gabroveni — D., an. III (1898), nr. 921 (11. XII), p. 1, *Quidam*.
Servitorul regelui — D., an. III (1898), nr. 922 (12. XII), p. 1.
Tata — D., an. III (1898), nr. 922 (12. XII), p. 1, *Quidam*.
„Sărăcia și cinstea“ — D., an. III (1898), nr. 923 (13. XII), p. 1.
Femeile din Madrid... — D., an. III (1898), nr. 923 (13. XII), p. 1, *Quidam*.
Hagiescu paraponisit — D., an. III (1898), nr. 924 (14. XII), p. 1.
Legea lui Ferichidi — D., an. III (1898), nr. 924 (14. XII), p. 1, *Bran*.
Justiția militară — D., an. III (1898), nr. 925 (15. XII), p. 1.
În contra generalilor — D., an. III (1898), nr. 925 (15. XII), p. 1, *Bran*.
Polițele protestate — D., an. III (1898), nr. 926 (16. XII), p. 1.
Fracțiunea regelui — D., an. III (1898), nr. 926 (16. XII), p. 1, *Bran*.
Acetilena — D., an. III (1898), nr. 927 (17. XII), p. 1.
Din farsele d-lui Ferichidi — D., an. III (1898), nr. 927 (17. XII), p. 1, *Bran*.
[Sosirea în capitală a doi ofițeri ruși.] — D., an. III (1898), nr. 928 (18. XII), p. 1.
Un farsor — D., an. III (1898), nr. 928 (18. XII), p. 1, *Bran*.
Navareza — D., an. III (1898), nr. 929 (19. XII), p. 1.
D-l Ferichidi și socialiștii — D., an. III (1898), nr. 929 (19. XII), p. 1, *Bran*.
Ceaur-Acetilena — D., an. III (1898), nr. 930 (20. XII), p. 1.
Și d-l Stolojan — D., an. III (1898), nr. 930 (20. XII), p. 1, *Bran*.
Leria — D., an. III (1898), nr. 930 (20. XII), p. 1, *Quidam*.
Descentralizatorul — D., an. III (1898), nr. 935 (25. XII), p. 1, *Bran*.
Procesul bătăușilor — D., an. III (1898), nr. 936 (28. XII), p. 1, *Bran*.
Dezasturul — D., an. III (1898), nr. 938 (30. XII), p. 1.

Politică și vacanță — D., an. III (1898), nr. 938 (30. XII), p. 1, Bran.

Scrisoarea unui dezertor — D., an. III (1898), nr. 939 (31. XII), p. 1.

Reacționarul — D., an. III (1898), nr. 939 (31. XII), p. 1, Bran.

Moș Teacă filozof — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 17—18, nesemnat. Vezi an. 1895.

Madam Teacă la biserică — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 29—30, nesemnat. Vezi an. 1895.

Moș Teacă senator — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 44—45, nesemnat. Vezi an. 1895.

Moș Teacă la Paște — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 45—46, nesemnat. Vezi an. 1894.

Moș Teacă apropietar — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 49—50, nesemnat.

Moș Teacă la 10 mai — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 51—52, nesemnat. Vezi an. 1893.

Moș Teacă în Europa. Note și schițe. Tablouri și impresii. Jurnalul unui călător. Madam Teacă învinge! — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 67—73, nesemnat. Vezi an. 1895.

„Moș Teacă” în Europa. Capitolul al doilea. În drum-de-fier. Europa! — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 69—71, nesemnat. Vezi an. 1895.

„Moș Teacă” în Europa. Note din carnet, în pas gimnastic — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 71—73. Vezi an. 1895.

Moș Teacă și Mealy la Teatrul liric — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 81—82, nesemnat.

Parnasul cazon. Sirba lui Moș Teacă — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 83, nesemnat. Vezi an. 1893.

Moș Teacă, madam Teacă & Comp. — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 85—86, nesemnat.

Moș Teacă la Bobotează — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 89—91, nesemnat. Vezi an. 1894.

Serenada lui Moș Teacă — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 92, nesemnat. Vezi an. 1893.

Moș Teacă la lac — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 93—94, nesemnat. Vezi an. 1893.

Problema eternă — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 95—96, nesemnat. Vezi an. 1894.

Tramvaiul electric — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 113—115, nesemnat. Vezi an. 1894.

Instrucția cazonă — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 115—120, nesemnat.

Medic de regiment — ALMANACH. M.T. pe anul 1898, Buc. (f.d.), p. 121—123, nesemnat. Vezi an. 1894.

1899

Presa și greva noastră — G., seria a III-a, an. III (1899), nr. 7 (1. I), p. 2—3.

Don Paladu și buhaiul — M.T., an. V (1899), nr. 199 (3. I), p. 1, Rigolo.

1898—1899 — M.T., an. V (1899), nr. 199 (3. I), p. 2, ne-semnat.

Alegerea din Bacău — D., an. IV (1899), nr. 942 (4. I), p. 1, Bran.

Alecu Balș — D., an. IV (1899), nr. 943 (5. I), p. 1.

Greva — D., an. IV (1899), nr. 944 (6. I), p. 1.

Scandal parlamentar — D., an. IV (1899), nr. 944 (6. I), p. 1, Bran.

Un succes monstruos — D., an. IV (1899), nr. 945 (7. I), p. 1, Bran.

Tactica lui Ițic Rubinstein — D., an. IV (1899), nr. 945 (7. I), p. 1.

Teatrele și sf. Ion Botezătorul — D., an. IV (1899), nr. 946 (9. I), p. 1.

Greva lucrătorilor tipografi — M.T., an. V (1899), nr. 200 (10. I), p. 1, Rigolo.

Afacerea Camil Demetrescu — D., an. IV (1899), nr. 950 (13. I), p. 1.

Deschiderea Camerei — D., an. IV (1899), nr. 950 (13. I), p. 1, Bran.

Scandalul de la Colentina — D., an. IV (1899), nr. 951 (14. I), p. 1.

Lecție pentru „Lecție” — D., an. IV (1899), nr. 953 (16. I), p. 1.

Intre d-nii Fleva și Ferichidi — D., an. IV (1899), nr. 953 (16. I), p. 1, Bran.

Explicația d-lui Radu Rosetti — D., an. IV (1899), nr. 956 (19. I), p. 1.

„Domnul“ d-lui Ferechide — D., an. IV (1899), nr. 957 (20. I), p. 1.
 Comisia socotelor — D., an. IV (1899), nr. 957 (20. I), p. 1, Bran.
 Alecsandri gonit din Mircești — D., an. IV (1899), nr. 958 (21. I), p. 1.
 La Consiliul de război — D., an. IV (1899), nr. 959 (22. I), p. 1.
 Goana contra socialiștilor — D., an. IV (1899), nr. 960 (23. I), p. 1.
 Autorii răscoalelor — D., an. IV (1899), nr. 962 (25. I), p. 1.
 Fleva la sate — D., an. IV (1899), nr. 963 (26. I), p. 1.
 Țăranii și constituția — D., an. IV (1899), nr. 964 (27. I), p. 1.
 Justiția militară — D., an. IV (1899), nr. 966 (29. I), p. 1.
 Scandalul de la Cameră — D., an. IV (1899), nr. 966 (29. I), p. 1, Bran.
 Cum merge don maior Paleologu la război — M.T., an. V (1899), nr. 203 (31. I), p. 1, Rigolo.
 „Lapsus linguae“ — D., an. IV (1899), nr. 972 (4. II), p. 1.
 Expulzările — D., an. IV (1899), nr. 972 (4. II), p. 1, Bran.
 93 de ani — D., an. IV (1899), nr. 972 (4. II), p. 2—3, A.B.
 [Expulzări] — D., an. IV (1899), nr. 973 (5. II), p. 1. Republicat în TR., an. I (1899), nr. 23 (7. II), p. 4.
 [Expulzări] — TR., an. I (1899), nr. 23 (7. II), p. 4. Vezi an. 1899.
 Contra d-lui Fleva... — D., an. IV (1899), nr. 978 (10. II), p. 1.
 Socialiștii burghezi — D., an. IV (1899), nr. 978 (10. II), p. 1, Bran.
 Soluția d-lui Politimos — D., an. IV (1899), nr. 979 (11. II), p. 1.
 Antisemitismul — D., an. IV (1899), nr. 980 (12. II), p. 1.
 Legea duelului — D., an. IV (1899), nr. 981 (13. II), p. 1.
 Tratatивele — D., an. IV (1899), nr. 982 (14. II), p. 1.
 Bugetele — D., an. IV (1899), nr. 982 (14. II), p. 1, Bran.
 Armata la sate — D., an. IV (1899), nr. 984 (16. II), p. 1.
 Antisemiții — D., an. IV (1899), nr. 990 (22. II), p. 1.
 Propagandiști și torturatori — D., an. IV (1899), nr. 992 (24. II), p. 1.
 [Examinare] — D., an. IV (1899), nr. 992 (24. II), p. 1, Cazon.
 Constituția Oculței — D., an. IV (1899), nr. 994 (26. II), p. 1.

Anarhiștii — D., an. IV (1899), nr. 995 (27. II), p. 1.
 A fost ori ba? — D., an. IV (1899), nr. 996 (28. II), p. 1.
 D-l Maiorescu despre „Moș Teacă“ — M.T., an. V (1899), nr. 207 (28. II), p. 1.
 Scandalul cazon din Giurgiu — M.T., an. V (1899), nr. 207 (28. II), p. 4, Cazon.
 Soluția d-lui Politymos — M.T., an. V (1899), nr. 207 (28. II), p. 5, Rigolo.
 Discursul d-lui Fleva — D., an. IV (1899), nr. 997 (1. III), p. 1.
 Ce a spus discursul d-lui Fleva — D., an. IV (1899), nr. 1.001 (5. III), p. 1.
 D-lui Petru Grădișteanu, directorul general al teatrelor — D., an. IV (1899), nr. 1.001 (5. III), p. 3. Republicat în E., seria a II-a, an. V (1899), nr. 1.016—57 (6. III), p. 2.
 D-lui Petru Grădișteanu, directorul general al teatrelor — E., seria a II-a, an. V (1899), nr. 1.016—57 (6. III), p. 2. Vezi an. 1899.
 Din malafiile lui Malla — M.T., an. V (1899), nr. 208 (7. III), p. 2, Wunder.
 Un măgar — M.T., an. V (1899), nr. 208 (7. III), p. 5, Rigolo.
 Studenți și cazoni — D., an. IV (1899), nr. 1.006 (10. III), p. 1.
 Casa de nebuni — D., an. IV (1899), nr. 1.008 (12. III), p. 1.
 M-me Caliopi ziaristă — M.T., an. V (1899), nr. 209 (14. III), p. 7, nesemnăt.
 „Derbedei“ — D., an. IV (1899), nr. 1.014 (18. III), p. 1.
 Trădătorul și armata — D., an. IV (1899), nr. 1.016 (20. III), p. 1.
 Cămașa de forță! — D., an. IV (1899), nr. 1.017 (21. III), p. 1.
 Să vorbească Liga — D., an. IV (1899), nr. 1.019 (23. III), p. 1.
 Afară de lege — D., an. IV (1899), nr. 1.020 (24. III), p. 1.
 Mijloacele — D., an. IV (1899), nr. 1.021 (25. III), p. 1.
 [Azi țara românească trece printr-o grea criză morală. Discurs ținut în sala „Dacia“, în ziua de 24 martie 1899.] — D., an. IV (1899), nr. 1.021 (25. III), p. 2.
 [Țara trebuie să pună la respect adunătura din Dealul Mitropoliei. Discurs ținut în sala „Dacia“, în ziua de 25 martie 1899.] — E., seria a II-a, an. V (1899), nr. 1.035—76 (25. III), p. 1.
 Fuga guvernului. Lupta cea mare. — D., an. IV (1899), nr. 1.022 (26. III), p. 1.

Apel la „derbedei” — D., an. IV (1899), nr. 1.023 (27. III), p. 1.
! — D., an. IV (1899), nr. 1.024 (28. III), p. 1.
Cele trei cursuri ale regelui — D., an. IV (1899), nr. 1.025 (29. III), p. 1.
Ajutor! — D., an. IV (1899), nr. 1.027 (31. III), p. 1.
Onoare oltenilor! — D., an. IV (1899), nr. 1.027 (31. III), p. 1, Bran.
Două morți — D., an. IV (1899), nr. 1.028 (1. IV), p. 1.
O boție dovedită sau Delegații cu liber parcurs — D., an. IV (1899), nr. 1.030 (3. IV), p. 1, A.B.
Trădătorul și Oculta — D., an. IV (1899), nr. 1.031 (4. IV), p. 1.
Don gbinărar Berendeiu și „Moș Teacă” — M.T., an. V (1899), nr. 212 (4. IV), p. 2, Moș Teacă.
Vine trădătorul? — D., an. IV (1899), nr. 1.034 (7. IV), p. 1.
Criza — D., an. IV (1899), nr. 1.035 (8. IV), p. 1.
Karaghioslic — Minister — D., an. IV (1899), nr. 1.036 (9. IV), p. 1.
Stîrvul din drum — D., an. IV (1899), nr. 1.038 (11. IV), p. 1.
Madam Caliopy și dezarmarea — M.T., an. V (1899), nr. 213 (11. IV), p. 2, Caliopy Fourreau.
Ce era natural — D., an. IV (1899), nr. 1.040 (13. IV), p. 1.
Rărunchii națiunii — D., an. IV (1899), nr. 1.042 (15. IV), p. 1.
Un scandal financiar — D., an. IV (1899), nr. 1.043 (16. IV), p. 1.
Elli, Elli, lamma sabachtani! — D., an. IV (1899), nr. 1.045 (18. IV), p. 1. Vezi an. 1898.
De Paște — TR., an. I (1899), nr. 27 (19. IV), p. 1—2.
Moș Teacă și sfîntul Gheorghe — M.T., an. V (1899), nr. 215 (25. IV), p. 5, nesemnat.
Declarația d-lui Fusea — D., an. IV (1899), nr. 1.050 (26. IV), p. 1.
„Decapitarea” trădătorului — D., an. IV (1899), nr. 1.059 (5. V), p. 1, Bran.
Bizantinism și Vizantinism — D., an. IV (1899), nr. 1.061 (7. V), p. 1, Bran.
Vizanti & Cocias — D., an. IV (1899), nr. 1.062 (8. V), p. 1, Bran.
D-lui Take Ionescu, ex-mitocan, actualmente ministru. Loco — A., an. XII (1899), nr. 3.532 (24. V), p. 1. Vezi an. 1895.
Înainte de deschidere — D., an. IV (1899), nr. 1.093 (9. VI), p. 1.

Aberația de la Slatina — D., an. IV (1899), nr. 1.094 (10. VI), p. 1.
Manoperă și cinste — D., an. IV (1899), nr. 1.096 (12. VI), p. 3.
Domnilor deputați — D., an. IV (1899), nr. 1.100 (16. VI), p. 1.
Recruții — ALMANACH. M.T. pe anul 1899, Buc. (f.d.), p. 71—72, nesemnat. Vezi an. 1893.
Vizita medicală — ALMANACH. M.T. pe anul 1899, Buc. (f.d.), p. 72—75, nesemnat. Vezi an. 1893.
Telegraful regimentului — ALMANACH. M.T. pe anul 1899, Buc. (f.d.), p. 75—77, nesemnat. Vezi an. 1893.
Școala regimentului — ALMANACH. M.T. pe anul 1899, Buc. (f.d.), p. 79—80, nesemnat. Vezi an. 1893.
Un jurnal cazon — ALMANACH. M.T. pe anul 1899, Buc. (f.d.), p. 90—92, nesemnat. Vezi an. 1893.
Manevrele — ALMANACH. M.T. pe anul 1899, Buc. (f.d.), p. 93—95, nesemnat.
Moș Teacă la noi — ALMANACH. M.T. pe anul 1899, Buc. (f.d.), p. 114—115, nesemnat. Vezi an. 1893.

II. SCRIERI PUBLICATE ÎN VOLUME

Grevele, Ploiești, 1892, Tipografia Democratul, Biblioteca Democrației sociale (38 p.).
Moș Teacă din cazarmă, Buc., 1893, Editura librăriei E. Graeve & Comp. (236 p.); cuprinde schițe inedite și schițe publicate, majoritatea, în *Moftul român*, din 1893, precum și în *Drepturile omului și în Democrația socială*. Schițele care au fost publicate mai întîi în periodicele mai sus amintite au mențiunea: Vezi an. ... Cele fără această specificație sînt publicate pentru prima dată în acest volum. Ediția din 1893, după cum ne informează un articol intitulat *Moș Teacă în volum*, apărut în *Moftul român*, an. I (1893), nr. 26 (6 mai), p. 4, urma să fie prefăcută de I. L. Caragiale. Totuși, cartea a apărut neprefăcută. Ea cuprinde schițele: *Cine e Moș Teacă*; *Epizootia*; *Religia cazonă*; *Aghiotantul pieței*; *Paștele*; *Moș Teacă spiritist*; *Cum se vindecă boalele*; *Lumina electrică*; *Un rond sever*; *Teorii*; *Bacalaureații*. Vezi an. 1893; în *Dobrogea*. Vezi an. 1893; *Don colonel pe fron-*

- țieră. Vezi an. 1893; *Contrabandă*. Vezi an. 1893; *Chipiul alb*. Vezi an. 1893; *Între camarazi*. Vezi an. 1893; *Înainte de inspecție*. Vezi an. 1893; *Telegraful regimentului*. Vezi an. 1893; *Recruții*. Vezi an. 1893; *Ordonanța*; *Moș Teacă la inundație*. Vezi an. 1893; *Moș Teacă la 1-iu Mai*. Vezi an. 1893; *Răscoala căruțașilor*. Vezi an. 1893; *Cheul Dimboviței*. Vezi an. 1893; *Moș Teacă și presa*. Vezi an. 1893; *Un jurnal cazon*. Vezi an. 1893; *La teatru*; *Moș Teacă la 10 mai*. Vezi an. 1893; *Ruperea rîndurilor*. Vezi an. 1893; *Aghiotantul*. Vezi an. 1888; *Dezertorul*. Vezi an. 1892; *Virtute militară*. Vezi an. 1893; *Echilibru bugetar*. Vezi an. 1893; *Pregătiri pentru surprindere*; *Vizita medicală*. Vezi an. 1893; *Școala regimentului*. Vezi an. 1893; *În gardă*; *Ciobanul*. Vezi an. 1892; *Un sergent-major*. Vezi an. 1885, unde această schiță poartă titlul: *Cum să trăiești (Moravuri ostășești)*; *Cavalerul amabil*; *Cugetări adînci*.
- Moș Teacă din cazarmă*, ediția a IV-a, Buc., 1893, Editura librăriei E. Graeve & Comp. (236 p.); cuprinde aceleași schițe publicate în ediția din anul 1893.
- Moș Teacă din cazarmă*, ediția a V-a, Buc., 1894, Editura librăriei E. Graeve & Comp. (198 p.); repetă schițele publicate în edițiile din 1893.
- Bătaia în armată*, Buc., 1894, Tipografia nouă Gr. Panaitescu — Biblioteca social-democrată (32 p.). Broșura, după cum se arată și în cuvîntul introductiv, nesemnlat, cuprinde *Povestirea crimei de la Ștefănești și Rezumatul cuvîntării rostite în sala Dacia, la 9 ianuarie 1894*. În broșură, *Povestirea crimei de la Ștefănești* poartă titlul *O crimă militară*, p. 5—12, fiind urmată de *Bătaia în armată*, p. 13—32, după care s-a dat și titlul broșurii. Vezi *Adevărul*, an. VII (1894), nr. 1.748 (12 ianuarie), p. 1, și nr. 1.749 (13 ianuarie), p. 1.
- Arta pentru artă — Conferință ținută la Ateneu, joi, 17 februarie 1894*, Buc., 1894, Editura librăriei Carol Müller (53 p.). Anton Bacalbașa publicase în *Adevărul*, an. VI (1893), nr. 1643 (20 septembrie), p. 1, un articol intitulat *Arta pentru artă*, în care susținea aceleași idei înaintate pe care le va dezvolta în conferința mai sus amintită.
- Din viața militară*, Buc., 1895, Tipografia nouă (184 p.); însușează schițe care au fost publicate în anul 1894 în *Adevărul literar*. De aceea nu s-a mai făcut trimiterea: Vezi 1894, la

fiecare schiță. Volumul însușează următoarele schițe: *Nebunul*, *La garda pieței*, *Copil de trupă*, *Farmè!*, *O boală incurabilă*, *Moșul*, *Mari!*, *Serviciu-n garnizoană*, *Liber*.
Const., Ioan și Anton Bacalbașa
Pardon!, *Revistă umoristică în trei acte și un tablou*, Buc., 1899, Tipografia Dreptatea (71 p.).

III. MANUSCRISE

Mater dolorosa. Mss. Biblioteca Academiei R.S.R.
Ceasuri de gîndire. Mss. Arhivele Statului, reg. Bacău.
Aniversarea nașterii; *Sonet*; [*Nenorocita-mi muză*]; *Vino!*; *Sonet*; *Versuri intime*; *Departate de ea*; *Dacă...*; *Gelozie*; [*Nelico dragă*]; *Te miri...*; *La geamul...*; *Mă tem*; *Miezul nopței*; *Curînd*; *Nebun!*; *Auzi cum plînge...*; *Și totuși...*; *Adio!* — poezii în mss., date: 21. II 1892 — 30. III 1892, aflate în arhiva fiicei scriitorului, Elena Bacalbașa-Dimitriu. În posesia fiicei scriitorului se mai găsesc și un număr de nouă scrisori, expediate de Anton Bacalbașa din Ploiești și București, în anii 1893—1894, către doctorul Ștefan Irimescu, aflat la Paris. Una din aceste scrisori a fost publicată de G. Călinescu: *Material documentar și știri noi despre [...] Toni Bacalbașa*, în *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, an. I (1952), nr. 1—4, p. 93—115.

IV. POSTUME

- a) SCRIERI REPUBLICATE ÎN DIVERSE ZIARE, REVISTE, ANTOLOGII ETC.
- Dreptatea*, an. IV (1899), nr. 1.203 (5 octombrie), publică: *Nebunul*, p. 2; *Primăvară*, p. 2; *Moș Teacă la băi*, p. 2; *Liniste*, p. 2; *Cum scriem*, p. 2.
- Moș Teacă*, an. V (1899), nr. 239 (10 octombrie), număr închinat exclusiv lui Anton Bacalbașa, publică: *Tortura*, p. 2; *Notele unui desperat*, p. 2; *Lipsă de caracter!*, p. 3; *Venere și cetățeană*, p. 3; *Criza lui don Paladu*, p. 3; *Întîiul amor* — *Amintire tristă*, p. 4; *Ruperea rîndurilor*, p. 4; *Idilă*,

- p. 5; *Un amor de sezon*, p. 5; *Memoriile unui rezervist*, p. 6—7; *După cură*, p. 7; *Din înțelepciunea popoarelor*, p. 7; *O chestie cazonă. Trăiți!*, p. 7.
- Almanahul lui Moș Teacă pe anul 1900*, Buc. (f.d.), Editura ziarului *Moș Teacă*, publică: *De ce n-a fost decorat don Paladu*, p. 33—35; *Problema eternă*, p. 47—52; *Moș Teacă la birt*, p. 77—79; *Serenada lui Moș Teacă*, p. 84—85; *Echilibru bugetar*, p. 97—98; *Pregătiri pentru surprindere*, p. 98—100; *În Dobrogea*, p. 100—101; *Bacalaureații*, p. 101—103; *Don colonel pe frontieră*, p. 103—105.
- Gutenberg, 1900, nr. festiv (11 iunie), p. 8, publică: *Rab-Ben Salvar*.
- Moftul român*, [seria a II-a], 1901, nr. 3 (15 aprilie), publică: *O cugetare*, p. 3.
- G. Ranetti: *Ahturi și ofturi*, cu o prefață de Anton Bacalbașa, Buc., 1901, Institutul grafic Eminescu. [Această prefață, scrisă la un nivel mediocru, este de fapt republicarea articolului intitulat *Să rîdem*, apărut în *Moș Teacă*, an. III (1897), nr. 109 (13 aprilie), p. 2.]
- I. Păun: *Versuri. Proză. Scrisori*, cu o prefață de G. Diamandi, Buc., 1911, Editura revistei *Democrația socială*. Între p. 131—133 se retipărește articolul lui Anton Bacalbașa *I. Păun*, apărut în *Adevărul literar*, an. VIII (1895), nr. 2.081 (8 ianuarie), p. 1.
- Facla*, an. IV (1913), nr. 10 (9 martie), publică: *Un erou*, p. 196—197.
- Facla*, an. IV (1913), nr. 13 (30 martie), publică: *Urechilă moștenitor*, p. 252—254.
- Adevărul literar și artistic*, seria a III-a, an. III (1922), publică în nr. 65 (19 februarie), p. 1: *Arta noastră*; nr. 66 (26 februarie), p. 3: *Cine e Moș Teacă* (prima jumătate din schiță); nr. 67 (5 martie), p. 3: *Cine e Moș Teacă* (a doua jumătate din schiță, intitulată aici *De la Tecuță la Moș Teacă*); nr. 68 (12 martie), p. 3; *Aghiotantul pieței*; nr. 69 (19 martie), p. 4: *Moș Teacă spiritist*; nr. 70 (26 martie), p. 1: *Recruții*.
- Umorul românesc*, antologie de P. Locusteanu, Buc. (f.d.), Tipografia profesională, publică: *Anton Bacalbașa* (notă bibliografică), p. 149—150; *Moș Teacă poet* (titlul corect: *Ruperea rîndurilor*), p. 150—151; *Cugetări adînci*, p. 151;

- Moș Teacă ziarist* (titlul corect: *Un jurnal cazon*), p. 151—153.
- Adevărata față a „democrației” burgheze*, Buc., 1952, Editura de stat pentru literatură și artă, „Biblioteca pentru toți”, publică: *Un jurnal cazon*, p. 218—220.
- Din literatura antimonarhică*, cu un studiu introductiv de Barbu Lăzăreanu, Buc. (f.d.), Editura pentru literatură și artă a Uniunii Scriitorilor din R.S.R., publică, la p. 150—154: *Urechilă moștenitor*, care este republicat, împreună cu *Nunta Engliterei cu România*, în ediția a II-a, revăzută și adăugită, cu o introducere de acad. Barbu Lăzăreanu, Buc., 1956 și 1957, Editura de stat pentru literatură și artă, „Biblioteca pentru toți”, p. 193—197, 170—172.
- Prozatorii „Contemporanului”*, antologie, cu o prefață de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Buc., 1958, Editura de stat pentru literatură și artă, „Biblioteca pentru toți”. Cuprinde: *Anton Bacalbașa* (note bibliografice), p. 217—218; *Cine e Moș Teacă*, p. 219—226; *Epizootia*, p. 226—228; *Aghiotantul pieței*, p. 229—232; *Cum se vindecă boalele*, p. 232—236; *Bacalaureații*, p. 236—238; *Recruții*, p. 238—239; *Moș Teacă și presa*, p. 239—241; *Un jurnal cazon*, p. 241—243; *Liber*, p. 243—260; *Prăsila regală*, p. 260—264.
- Ruminskie povesti i raskazi*, T. 1, Moskva, 1959, стр. 535—586, Anton Bacalbașa: *Proizvedenia Ded Take* (slownik raskazov i ocerkov) — 1893, *Iz voimoi jizni*, 1895.
- [*Povestiri și nuvele românești*, vol. 1, Moscova, 1959, p. 535—586. Anton Bacalbașa: *Lucrările Moș Teacă* (Culegere de povestiri și schițe) — 1893, *Din viața militară*, 1895.] Cuprinde: *Cine e Moș Teacă*, *Epizootia*, *Religia cazonă*, *Aghiotantul pieței*, *Paștele*, *Moș Teacă spiritist*, *Cum se vindecă boalele*, *Un rond sever*, *Teorii*, *Bacalaureații*, *În Dobrogea*, *Don colonel pe frontieră*, *Contrabandă*, *Între camarazi*, *Înainte de inspecție*, *Telegraful regimentului*, *Recruții*, *Lumina electrică*, *Moș Teacă la inundație*, *Răscoala cărușaiilor*, *Cheiful Dîmboviței*, *Moș Teacă și presa*, *Un jurnal cazon*, *La teatru*, *Moș Teacă la 10 mai*.
- Din proza „Contemporanului”*, ediție îngrijită, prefață și note de Nicolae Sorin, Buc., 1961, Editura tineretului, „Biblioteca școlarăului”. Cuprinde: *Anton Bacalbașa* (note bibliografice), p. 187; *Cine e Moș Teacă*, p. 188—195; *Epizootia*,

p. 195—197; *Aghiotantul pieței*, p. 197—201; *Cum se vindecă boalele*, p. 201—204; *Bacalaureații*, p. 204—206; *Don colonel pe frontieră*, p. 206—207; *Înainte de inspecție*, p. 208—209; *Telegraful regimentului*, p. 210—211; *Recruții*, p. 211—213; *Moș Teacă și presa*, p. 213—214; *Un jurnal cazon*, p. 214—216; *La teatru*, p. 216—219; *Pregătiri pentru surprindere*, p. 219—220; *Urechilă moștenitor*, p. 220—223.

Bucureștii în literatură, texte alese și adnotate, cu un cuvânt înainte de Radu Albala, Buc., 1962, Editura pentru literatură. Cuprinde: *Moș Teacă la inundație*, p. 244—245; *Cheiul Dimboviței*, p. 245—246.

Presa muncitorească și socialistă din România, vol. I, partea a II-a, București, 1964, Editura politică, publică: *Internaționala*, p. 97—98; [*Partidele noastre. Conferință*], p. 247; [*Rolul țărănimii în mișcarea socialistă din România. Conferință*], p. 251—252; *Țara fericită*, p. 256—257; *Unde-i scăparea*, p. 257; *Munca noastră*, p. 258; *Scandal!*, p. 259; *Patriotism și internaționalism*, p. 263—264; *Organizarea muncitorilor*, p. 265; *Socialismul în artă*, p. 265—268; *Fabrica de ciocoi*, p. 458—459; *Din crimele lui Take Ionescu*, p. 462—463.

b) EDIȚII POSTUME

Moș Teacă din cazarmă, Buc. [1909], Editura librăriei Leon Alcalay, „Biblioteca pentru toți” (184 p.). Ediția retipărește schițele apărute în volumele din 1893 și 1894.

Moș Teacă din cazarmă, Buc. [1922], Editura Viața românească, „Biblioteca pentru toți” (190 p.). Volumul este identic cu cele apărute în 1893 și 1894.

Din viața militară, Buc. [1925], Editura Adevărul, „Biblioteca Dimineața” (95 p.). Cuprinde schițele publicate în ediția cu același titlu din 1895.

Schițe și articole, Buc., 1953, Editura de stat pentru literatură și artă, „Biblioteca pentru toți” (272 p.). Cuprinde: *Schițe: Papă-Lapte, Leone, Moș Teacă, Pregătiri pentru surprindere, Dezertorul, Cavalerul amabil, Urechilă moștenitor, Marele căpitan, Don maior Fritz, Spanachidism, Spanachidi, Spanachidi (fragment), Moș Teacă senator, Nebunul, Liber*. Articole literare: *Iubirea în poezie, Teatrul, Arta încurajată,*

Politică și artă, Arta pentru artă, Primul atac. Articole politice: *Foametea, Incepe, Furt fără efracție, După serbări, Țăranii la oraș, Bătaia în armată, Reflecții, Din crimele lui Take Ionescu.*

Moș Teacă (Pagini alese), ediție prefațată de Savin Bratu, Buc., 1954, Editura tineretului, „Biblioteca școlară” (111 p.). Cuprinde: *Cine e Moș Teacă, Epizootia, Religia cazonă, Aghiotantul pieței, Paștele, Cum se vindecă boalele, Lumina electrică, Un rond sever, Teorii, Bacalaureații, În Dobrogea, Don colonel pe frontieră, Contrabandă, Între camarazi, Înainte de inspecție, Telegraful regimentului, Recruții, Moș Teacă la inundație, Răscoala cărușășilor, Cheiul Dimboviței, Moș Teacă și presa, Un jurnal cazon, La teatru, Moș Teacă la 10 mai, Dezertorul, Virtute militară, Echilibrul bugetar, Pregătiri pentru surprindere, Vizita medicală, Un sergent-major, Cavalerul amabil.*

Schițe și articole, ediție îngrijită în redacție, ediția a II-a, Buc., 1957, Editura de stat pentru literatură și artă, „Biblioteca pentru toți” (432 p.). Cuprinde: *Schițe «Moș Teacă»: Cine e Moș Teacă, Epizootia, Religia cazonă, Aghiotantul pieței, Paștele, Moș Teacă spiritist, Cum se vindecă boalele, Lumina electrică, Un rond sever, Teorii, Bacalaureații, În Dobrogea, Don colonel pe frontieră, Contrabandă, Chipiul alb, Între camarazi, Înainte de inspecție, Telegraful regimentului, Recruții, Ordonanța, Moș Teacă la inundație, Răscoala cărușășilor, Cheiul Dimboviței, Moș Teacă și presa, Un jurnal cazon, La teatru, Moș Teacă la 10 mai, Dezertorul, Pregătiri pentru surprindere, Vizita medicală, Un sergent-major, Cavalerul amabil. «Din viața militară»: *Nebunul, La garda pieței, Copil de trupă, Fatmă, O boală incurabilă, Moșul, Mari!, Serviciu-n garnizoană, Liber*. Alte schițe: *Papă-Lapte, Leone*. Pamflete: *Foametea, Incepe!, Tot regele, sireacul!, Sfânta Filoșteia, Proza regală, Băiatul României, Furt fără efracție, De nuntă, După serbări, Țăranii la oraș, T. Maiorescu, Don maior Fritz, Marele căpitan, Bătaia în armată, Spanachidi, Moș Teacă senator, Reflecții, Din crimele lui Take Ionescu: Infamia de la Cameră, Prăsila regală, Spanachidism, Spanachidi*. Articole literare: *Socialismul în artă, Arta noastră, Arta cea nouă, Iubirea în poezie, Teatrul, Arta încurajată, Politică în artă, Arta pentru artă.**

Din cazarmă, ediție îngrijită și prefațată de Domnica Stoicescu, Buc., 1957, Editura tineretului, „Biblioteca școlarului“ (199 p.). Cuprinde: *Moș Teacă din cazarmă: Cine e Moș Teacă, Epizootia, Religia cazonă, Aghiotantul pieței, Paștele, Cum se vindecă boalele, Lumina electrică, Un rond sever, Teorii, Bacalaureații, În Dobrogea, Don colonel pe frontieră, Contrabanda, Intre camarazi, Înainte de inspecție, Telegraful regimentului, Recruții, Moș Teacă la inundație, Răscoala cărușilor, Cheiul Dimboviței, Moș Teacă și presa, Un jurnal cazon, La teatru, Moș Teacă la 10 mai, Dezertorul, Virtute militară, Echilibru bugetar, Pregătiri pentru surprindere, Vizita medicală, Un sergent-major, Cavalerul amabil*. Din cazarmă: *Moș Teacă și școala, Moș Teacă la birt, Muzica regimentului, Moș Teacă la Bobotează, Moș Teacă senator*. Schițe: *Papă-Lapte, Tîrîie-Brîu, Leone, Din războaiele mele [I] O zi pierdută, Rezervistul, Din războaiele mele [II] Cinstea burgheză, Povestea unui soldat, Marele căpitan, Don maior Fritz, Instrucția cazonă, Rezervistul, Nebunul*. Din viața militară: *Copil de trupă, Medic de regiment*.

Kardlap kapitány, Elbeszélések, karcolatok, fordította Kerekes György, Buk., 1959, Allami Irodalmi és Művészeti Kiado (172 old.) [„Moș Teacă“, Povestiri și schițe traduse de Kerekes György, Buc., 1959, Editura pentru literatură și artă (172 p.).] Cuprinde: Cine e Moș Teacă, Epizootia, Religia cazonă, Aghiotantul pieței, Paștele, Moș Teacă spiritist, Cum se vindecă boalele, Lumina electrică, Un rond sever, Teorii, Bacalaureații, În Dobrogea, Contrabanda, Chipiul alb, Intre camarazi, Înainte de inspecție, Telegraful regimentului, Recruții, Ordonanța, Moș Teacă la inundație, Răscoala cărușilor, Cheiul Dimboviței, Moș Teacă și presa, Un jurnal cazon, La teatru, Moș Teacă la 10 mai, Muzica regimentului, Moș Teacă senator, Mari!, Papă-Lapte, Fatmă, O boală incurabilă, Copil de trupă, La garda pieței, Liber; Anton Bacalbașa [post față].

Moș Teacă, ediție îngrijită și prefațată de Marin Bucur, Buc., 1961, Editura tineretului, „Biblioteca școlarului“, (272 p.). Cuprinde: «*Moș Teacă*»: *Cine e Moș Teacă, Epizootia, Aghiotantul pieței, Cum se vindecă boalele, Lumina electrică, Un rond sever, Teorii, Bacalaureații, În Dobrogea, Don colonel pe frontieră, Contrabandă, Intre camarazi, Înainte de*

inspecție, Telegraful regimentului, Recruții, Moș Teacă la inundație, Răscoala cărușilor, Cheiul Dimboviței, Moș Teacă și presa, Un jurnal cazon, La teatru, Moș Teacă la 10 mai, Ruperea rîndurilor, Dezertorul, Virtute militară, Echilibrul bugetar, Pregătiri pentru surprindere, Vizita medicală, Școala regimentului, Un sergent-major, Cavalerul amabil. «Din viața militară»: *Copil de trupă, O boală incurabilă*. Schițe și pamflete: *Papă-Lapte, Tîrîie-Brîu, Povestea unui soldat, Foametea, Țara fericită!, Tot regele, sireacul!, Unde-i scăparea, Munca noastră, Tinerimii, Scandal!, Proza regală, Furt fără efracție, Muzica regimentului, După serbări, Țăranii la oraș, De nuntă, Titu Maiorescu, Moș Teacă și școala, Marele căpitan, Don maior Fritz, Moș Teacă la birt, Bătaia în armată, Armonie!..., Nebunul, Medic de regiment (fragment), Moș Teacă senator, Reflecții, Din crimele lui Take Ionescu: Infamia de la Cameră, Prăsila regală, La Văcărești — nu la Filaret! Articole literare: Socialismul în artă, Arta cea nouă, Arta incurajată, Arta populară, Politică și artă, Arta pentru artă*.

V. SCRIERI ȘI REFERIRI DESPRE ANTON BACALBAȘA

- *** *Intrunirea lucrătorilor [pentru a protesta împotriva arestării lui A. Bacalbașa]* — „Lupta“, an. IV (1887), nr. 394 (11. XI), p. 3.
- [I. L. Caragiale]: *Jurnalul nostru* — „Moftul român“, an. I (1893), nr. 16 (f.d.), p. 2; nr. 24 (22. IV), p. 7.
- [I. L. Caragiale]: *S-a pierdut!!!* — „Moftul român“, an. I (1893), nr. 19 (4. IV), p. 5.
- *** *Moș Teacă în volum* — „Moftul român“, an. I (1893), nr. 28 (6. V), p. 4.
- Verax: *Ramollot și Moș Teacă* — „Evenimentul literar“, an. I (1894), nr. 16 (4. IV), p. 3—4, și nr. 17 (11. IV), p. 3.
- [G. Ibrăileanu]: *Colectivismul în literatură* — „Evenimentul literar“, an. I (1894), nr. 25 (6. VI), p. 1, (semnat: C. Vraja).
- [G. Ibrăileanu]: *De ce ne batem?...* — „Evenimentul literar“, an. I (1894), nr. 39 (12. IX), p. 1, (semnat: C. Vraja).

- [G. Ibrăileanu] : *Intre scriitorii...* — „Evenimentul literar“, an. I (1894), nr. 40 (19. IX), p. 1, (semnat : C. Vraja).
- A. Vlahuță : *Anton Bacalbașa și «Spiritul critic»* — „Viața“, an. I (1894), nr. 44 (11. XII), p. 6—8. A fost republicat în vol. A. Vlahuță, *Un an de luptă*, Buc., Editura librăriei „Carol Müller“, 1895, p. 228—242.
- [I. L. Caragiale] : *Grămătică și măscărică* — „Gazeta poporului“, an. I (1895), nr. 226 (7. XI), p. 1, (semnat : i).
- Caragiale : *D-sale d-lui Tony Bacalbașa, membru al partidului socialist științific, prim-redactor la „Epoca”* — „Gazeta poporului“, an. I (1895), nr. 229 (11. XI), p. 3.
- C. Dobrogeanu-Gherea : [*A. Bacalbașa scrie unele versuri — și versuri frumoase*], în articolul *Critica și literatura* — „Lumea nouă“, an. II (1896), nr. 549—553 (12-16. VI). A fost retipărit în *Studii critice*, vol. III, ediția I, Buc., 1897, Editura librăriei „Socec & Comp.“, p. 120—191, sub titlul *D-l Panu asupra criticii și literaturii*.
- Ranetti : *Domnule Bacalbașa* — „Moș Teacă“, an. III (1897), nr. 97 (19. I), p. 5.
- Dim. R. Rosetti : *Bacalbașa Anton*, în *Dicționarul contemporanilor*, Buc., 1897, Editura lito-tipografiei „Populara“, p. 18.
- *** *Anton Bacalbașa. — Bacalbașa și cititorii. — Moartea lui Anton Bacalbașa.* — „Dreptatea“, an. IV (1899), nr. 1.202 (3. X), p. 1. La moartea lui Anton Bacalbașa au mai fost publicate diverse articole și în : „Adevărul“, „Evenimentul“, „Timpul“, „Constituționalul“, „Secolul XX“, „Drapelul“, „La Roumanie“, „Orientul“, „Războiul“, „Creditul“, „Curierul financiar“, „Epoca“, „Universul“, „Gazeta Transilvaniei“, „Galații“, „Moș Teacă“, „Lumea nouă“.
- Caragiale : [*Tony a plecat aseară dintre noi.*] — „Dreptatea“, an. IV (1899), nr. 1.203 (5. X), p. 1.
- George Ranetti : *Vrăjmașii lui* — „Dreptatea“, an. IV (1899), nr. 1.203 (5. X), p. 1.
- Nicolae Fleva : *Anton Bacalbașa* — „Dreptatea“, an. IV (1899), nr. 1.203 (5. X), p. 1. A fost reprodus în : „Evenimentul“, an. VII (1899), nr. 1.931 (6. X), p. 1.
- L. Sanielevici : *Singurele-i clipe de odihnă...* — „Dreptatea“, an. IV (1899), nr. 1.203 (5. X), p. 1.

- Artur Stavri : *Lui Tony* — „Dreptatea“, an. IV (1899), nr. 1.203 (5. X), p. 1. A fost reprodus în : „Evenimentul“, an. VII (1899), nr. 1.932 (7. X), p. 2.
- Șt. Bujor : *Toni Bacalbașa. Povestiri prietenești* — „Evenimentul“, an. VII (1899), nr. 1.932, (7. X), p. 1.
- C. Z. Buzdugan : *Anton Bacalbașa* — „Lumea nouă“, an. V, seria a III-a, (1899), nr. 14 (10. X), p. 1—2.
- *** [*Intrunirea de la Clubul muncitorilor din București la moartea lui Anton Bacalbașa.* Au vorbit : Al. Georgescu, C. Săndulescu, Prescurea, Valente Florescu, I. Frimu, Păcală, I. Armașu, Bălănescu și Bour.] — „Lumea nouă“, an. V, seria a III-a (1899), nr. 14 (10. X), p. 4.
- Th. Cornel : *Bacalbașa Anton*, în vol. *Figuri contemporane din România*, Buc., 1909, Atelierele „Socec & Comp.“, p. 138—139.
- Emil D. Fagure : *Anton Bacalbașa*, în vol. „Adevărul“ (1888—1913), Buc., 1913, p. 283—287.
- Const. Mille : [*Insemnări despre Anton Bacalbașa*], în romanul *Dinu Milian*, II, *O viață*, Buc., 1914, Atelierele „Adevărul“, p. 79, 83, 91, 92, 126, 141, 144, 145, 146, 147, 150, 155, 160, 166, 167, 168, 175.
- I. Teodorescu : *Amintiri despre Tony Bacalbașa* — „Adevărul literar și artistic“, seria a III-a, an. III (1922), nr. 67 (5. III), p. 1.
- Barbu Lăzăreanu : *Tribunul Anton Bacalbașa* — „Cuvântul liber“, seria a II-a, an. I (1924), nr. 20 (7. VI), p. 16—18.
- Barbu Lăzăreanu : *Anton Bacalbașa* — Buc., 1924, Atelierele „Adevărul“.
- Tudor Teodorescu-Braniște : *Un pamfletar : Anton Bacalbașa* — „Cuvântul liber“, seria a II-a, an. I (1924), nr. 31 (23. VIII), p. 9—10.
- G. Ibrăileanu : *Anton Bacalbașa* — „Adevărul literar și artistic“, an. VI (1925), nr. 238 (28. VI), p. 1.
- T. Argezi : *Poezia* — „Progresul social“, an. II (1933), nr. 7 (20. VII), p. 501—502.
- Izabela Sadoveanu : *Zile de prietenie [Tony Bacalbașa]* — „Adevărul literar și artistic“, an. XVIII, seria a III-a (1938), nr. 902 (20. III), p. 11 ; nr. 905 (10. IV), p. 11.
- Barbu Lăzăreanu : *Tony Bacalbașa* — Buc., 1947, Editura „Cartea românească“.

- Barbu Lăzăreanu: *Anton Bacalbașa*, ediție nouă cu revizuire și adaose, Buc., 1948, Editura „Cartea românească” și republicat în vol. Barbu Lăzăreanu, *Glose și comentarii de istoriografie literară*, Buc., 1958, E.S.P.L.A., p. 335—356, vezi și p. 143—146.
- *** *Anton Bacalbașa și literatura clasei muncitoare* — „Contemporanul”, 1949, nr. 149 (12. VIII), p. 5; nr. 150 (19. VIII), p. 4 și 14.
- G. Călinescu: *Material documentar și știri noi despre [...] Toni Bacalbașa* — „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, an. I (1952), nr. 1—4, p. 93—115.
- Const. Ciopraga: *Un manuscris inedit al lui Anton Bacalbașa* — „Iașul literar”, an. V (1953), nr. 1, p. 157—164.
- G. Călinescu și colectivul de documentare: *Material documentar despre [...] Anton Bacalbașa* — „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, an. III (1954), tomul III, p. 155—158.
- Gala Galaction: *Tony Bacalbașa și „Adevărul literar” de altădată*, în vol. Galaction, *Oameni și gânduri din veacul meu*, Buc., 1955, E.S.P.L.A., p. 142—144 și 190—193. A fost republicat în vol. Galaction, *Opere alese*, vol. II, ediție îngrijită de Teodor Virgolicu, cu o introducere de D. Micu, Buc., 1961, Editura pentru literatură, p. 344—346.
- *** A. C. Bacalbașa — „Contemporanul”, 1956, nr. 28 (510) (13. VII), p. 2.
- Teodor Virgolicu: *Anton Bacalbașa: „Schite și articole”* — „Gazeta literară”, an. IV (1957), nr. 32 (178), (8. VIII), p. 2.
- *** [Anton Bacalbașa] în vol. *Presa muncitorească și socialistă din România*, Buc., 1964, Editura politică, vol. I, partea I, p. IX, XV, 103, 121, 227, 231, 447, 448, 480, 482, 540, 574, 578. Partea a II-a, p. 98, 99, 239, 240, 247, 250, 251, 253, 257, 258, 260, 264, 270, 308, 313, 353, 390, 391, 414, 459, 463, 670.
- Virgiliu Ene: *Pseudonimele lui Anton Bacalbașa* — „Revista de istorie și teorie literară”, T. 14 (1965), nr. 1, p. 177—196.
- Virgiliu Ene: *Centenarul Anton Bacalbașa (1865—1965)* — „Luceafărul”, an. IX (1965), nr. 5 (164), (27. II), p. 4.

TABLA ILUSTRĂȚIILOR

Facsimil după schița <i>Justiție</i> , apărută în <i>Literatorul</i> din 1882	32—33
Facsimil după revista <i>Emanciparea</i> , în care se publică pentru prima oară la noi în țară traduceri din opera lui Karl Marx <i>Capitalul</i> , semnate Batony, pseudonim al lui Tony Bacalbașa	32—33
Facsimil după zierele <i>Drepturile omului și Democrația socială</i> la care a colaborat Anton Bacalbașa	64—65
<i>Adevărul literar</i> , periodic condus de Anton Bacalbașa	64—65
Facsimil după o scrisoare a lui Anton Bacalbașa datată: 20/1 octombrie 1893	128—129
Facsimil după scrisoarea lui Anton Bacalbașa din 14/26 februarie 1894	128—129
Facsimil după primul număr al revistei <i>Moș Teacă</i>	160—161
Lascăr Catargiu — facsimil după o ilustrație publicată în <i>Adevărul</i> din anul 1893	160—161
Alexandru Lahovary — facsimil după o ilustrație publicată în <i>Adevărul</i> din anul 1893	192—193
Facsimil după coperta revistei <i>Moș Teacă</i> din 16 iunie 1896	192—193

Facsimil după poezia, aflată în manuscris, <i>Mater dolorosa</i>	224—225
Facsimil după un <i>Sonet</i> , scris la 25 februarie 1892, nepublicat de autor	224—225
Facsimil după poezia, aflată în manuscris, <i>Vino!</i>	256—257
Facsimil după o poezie, fără titlu, scrisă la 18 februarie 1892	288—289
Articole apărute cu prilejul centenarului An- ton Bacalbașa (facsimil)	288—289

CUPRINS

PUBLICISTICA II

Justiție	7
Leone	9
O victorie	13
Colegiul țărănesc	16
Se duce religia !...	19
N-avem proletari ?	21
Foametea	24
Începe !...	27
Tot regele, sireacul !	29
Țara fericită !	31
Munca noastră	33
Calm	35
1 Mai	38
[Pentru ce luptăm noi socialiștii] (Conferință)	40
Veacul nostru	42
Scandal !	44
Sfânta Filofteia	47
[Împotriva naționalismului] (Cuvântare)	51
Greva a reușit !	53
Învățăminte	56
Unul din mulțime	59
„Pătura cultă“	62
Libertate și robie	67

Furt... fără efracție	70
300.000 lei	73
Băiatul României	76
Procesul burgheziei	78
Pentru reprezentanții țării	81
Modele de discursuri	84
Funcționarii comerciali	88
1893	92
Nunta Engliterei cu România	98
De nuntă	101
După serbări	103
Țăranii la oraș	106
Menageria regală. <i>Lascăr Catargiu</i>	109
Spanachidism	112
Menageria regală. <i>Alexandru Lahovary</i>	114
Spanachidi	116
Holera mitropolitului	118
Marele căpitan	120
Don maior Fritz	121
Noului născut	123
Răspunsul la mesaj	126
Bătaia în armată	129
Țăranii	142
O poveste tristă	145
Dicționar româno-turc	148
Armonie !...	150
Instigatorii !	151
Morții la vot	154
Emblema regală...	156
Alexandru III	158
Tămbălăul de ieri	161
Mesajul și criza	163
Spanachidi (Fragment)	166
Serbarea de azi: <i>Horia, Cloșca, Crișan</i>	170
Polițiștii din Iași	172
Fabrica de ciocoi	174
Reflecții	177
Din crimele lui Take Ionescu. <i>Infamia de la</i> <i>Cameră</i>	179
Art. 262 — Cod. penal	182

Acel ce tace	184
Ce este Constituția	186
Prăsila regală	189
Geograful Gorjan	193
Anul nou	197
Băieții lui Brătianu	199
Păpușile maiestății-sale	201
La Văcărești — nu la Filaret !	204
Oamenii lui 98	207
Oculta și inteligența (IV)	210
Prefață la don Paladu	213
Mitiță Scuza	217
Servitorul regelui	219
Autorii răscoalelor	222
Casa de nebuni	224
Ajutor !	227
<i>Note bibliografice</i>	229
<i>Bibliografie. Note asupra pseudonimelor</i>	235
<i>Tabla ilustrațiilor</i>	363

